CURSUS
THEOLOGICUS
R.P. DOMINICI VIVA
SOCIETATIS JESU
Octo Partibus distinctus.

CURSUS THEOLOGICUS

AD

Usum Tyronum elucubratus, & in quotidianis Prælectionibus

A R.P. DOMINICO VIVA S.J. SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORE

Suis Auditoribus traditus

In Palæstra Collegii Neapolitani ejusdem Societatis Cupientibus, atque instantibus Theologiæ Candidatis.

IN LUCEM PUBLICAM EDITUS

A D. IGNATIO VIVA AUCTORIS NEPOTE.

PARS PRIMA

De Deo Uno, & T[...]





COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus WILHELMI METTERNICH, Bibliop. Sub Signo Gryphi. Anno M.D.CC.XVI.

Cum Permissu Superiorum ac Privilegio.

INDEX QUÆSTIONUM

De Deo Uno, & Trino.

DISPUTATIO I.

DISPUTATIO II.

DISPUTATIO III.

DISPUTATIO IV.

QUÆSTIO I.

ART. II.

NOI REFFORMATORI
Dello Studio di Padoa.

Havendo veduto per la Fede di Revisione, & Approbatione del *P. F. Ambrosio Lisotti Inquisitori di Padoa* nel Libro intitolato *Cursus Theologicus ad usum Tyronum elucubratus &c à P. Dominico Viva Soc. Jesu Sacræ Theologiæ Professore* non v'esser cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Attestato del Segretario Nostro niente contro Prencipi, & buoni costumi, concedemo Lizenza che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, & presentando le solite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padoa. Dat. 3. Decembre 1711.

(*Ferigo Marcello Proc. Reff.*

(*Girolamo Venier Kav. Proc. Reff.*

Agostino Gadaldini Seg.

CUR-



CURSUS THEOLOGICUS

Ad Usum Tyronum elucubratus.

PARS PRIMA.

DE DEO UNO, AC TRINO.

PROOEMIUM.



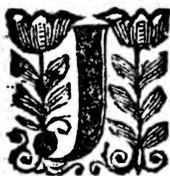
THeologiæ nomen, ut advertit Augustinus Sermocinationem de Deo sonat, quod vox ipsa è Græcis fontibus derivata testatur. Octo tractatibus in nostris Scholis uberrimam tantæ facultatis doctrinam complecti consuevimus. Principem obtinent locum juxta methodum Angelici *in* 1. *parte* Disputationes de Deo Uno, & Trino: Agimus deinde de Angelis, qui Divinarum perfectionum speculum sunt lucidissimum: Et quia Deus est Alpha, & Omega, Principium, & Finis, ideo disputamus etiam de ultimo fine Creaturarum rationalium, seu de Beatitudine, ac de Actibus humanis, quibus illam assequimur; de quibus disputat *in* 1. 2. Angelicus. In tertio verò Tractatu agimus de Gratia, cujus præsidio ad obtinen-

dum finem supernaturalem assurgimus; ubi plurima de vitiis, & peccatis gratiæ oppositis, ac de virtutibus supernaturalibus in genere, quæ quoddam sunt ipsius Gratiæ satellitium. In quarto quæstiones instituimus cum Angelico *in* 2.2. de Virtutibus Theologicis in specie; videlicet de Fide, Spe, & Charitate. In quinto de Virtutibus moralibus infusis, ac præsertim de Justitia. In sexto cum D. Th. *in* 3. *parte* agimus de Deo, ut Redemptore. In septimo de Sacramentis in genere, ac in specie tanquam de præcipuis Redemptionis effectibus; & quia non vacat singillatim omnia percurrere, ideo post quæstiones de Sacramentis in genere, & in specie de Eucharistia; agitur octavô loco de Pœnitentia, relinquendo morali Theologiæ alias de aliis Sacramentis disceptationes.

Hoc itaque anno agendum nobis de Deo, Uno & Trino, ac I. De ejus Essentia, & Attributis. II. De ejus Visione. III. De Scientia. IV. De iis, quæ ad voluntatem Divinam spectant; ubi de Providentia, Prædestinatione, ac Reprobatione. Denique de ineffabili Mysterio Trinitatis.

DISPUTATIO I.

De Existentia, Essentia, & Attributis Divinis.



JUxta methodum, quam tradit Philosophus 2. *poster.* 1. discutiendum prius esset de Deo, An sit; deinde Quid sit; ut demum ejus proprietates, & Attributa dignoscantur: Verùm quia Deum esse, fide Divinâ constat, idcirco solùm inquirendum contra Atheos, Num Dei existentia demonstrari possit? Ut autē notitia confusa secundùm quid nominis de Deo præmittatur, nomine Dei intelligi debet primum Ens, primitate

mitate scilicet tum causalitatis, à quo omnia , tum perfectionis, infra quod omnia. Scientiæ naturales non solent de suis objectis præmittere quæstionem , An sint : sive quia eorum existentia est ipsis etiam sensibus notissima, ut quantitas, de qua Mathematicus; Corpus naturale, de quo Physicus; sive quia existentia objecti contingentis impertinens est ad demonstrationes scientiarum , quæ procedunt ex necessariis : At in Theologia longè aliter se res habet ; tum quia ejus objectum , nempe Deus , est à sensibus abstractissimum, unde per rationem probari debet; tum quia est ens necessarium , atque adeo de ejusdem etiam existentia formari possunt scientificæ, ac necessariæ demonstrationes ; tum demum quia principia aliarum scientiarum non supponunt existentiam proprii objecti, sed essentiam ; Theologia verò cùm procedat ex principiis revelatis , debet necessariò præcognoscere existentiam Dei revelantis; aliter nisi existat revelans, nec darentur principia revelata, atque adeo nec Theologia. Inquiremus itaque I. Num, & quomodo demonstrari possit Dei existentia ? II. Quodnam sit prædicatum essentiale Dei ? III. Quomodo Divina essentia à suis perfectionibus attributalibus distinguatur ? IV. Selectiora quædam de attributis in particulari.

QUÆSTIO I.

An, & quomodo Dei existentia demonstretur?

QUærendum 1. An Deum existere, sit per se notum? deinde, Quomodo demonstrari possit existentia Dei à posteriori? demum, Num possit etiam quasi à priori demonstrari?

ARTICULUS I.

An Deum existere, sit propositio per se nota.

I. MUltipliciter à Doctoribus apud Recupitum *q.* 2. accipitur propositio per se nota. Communius cum Angelico 1. *p. q.* 2. *art.* 1. sumitur pro propositione, in qua prædicatum clauditur in ratione subjecti; hujusmodi enim propositio ex ipsis terminis, & & non per medium extrinsecum fit nota, & ideo dicitur nota per se, hoc est, non per aliud. Hinc D. Thomas contra Scotum dividit propositionem per se notam in per se notam quoad se, & quoad nos: Illa est, in qua prædicatum est de ratione subjecti, quod competit omnibus definitionibus etiam obscurissimis; v. gr. quòd Tempus sit numerus numeratus motus, quòd Motus sit Actus entis in potentia, prout in potentia &c. Propositio veró quoad nos per se nota, est, quæ ex propriis terminis statim fit nobis perspicua: v. g. Totũ est majus suâ parte. Rursus alia propositio dicitur per se nota quoad omnes; alia quoad Sapientes tantùm. Aliquæ enim propositiones statim ac audiuntur, percipiuntur ab omnibus, aliæ solùm à Sapientibus. Idcirco Scotus negat divisionem istam propositionis per se notæ quoad se, & quoad nos; quia illa propositio, quæ est per se nota, videtur debere dici nota relatè ad intellectum nostrum, atque adeò quælibet per se nota videtur debere dici nota quoad nos, seu quoad nostrum intellectum. Sed non est recedendum à doctrina Angelici, quæ nititur doctrinæ Philosophi 1. *poster.* 6. ubi docet; Aliqua esse notiora secundùm se, quàm nobis; alia verò esse notiora nobis, ignotiora secundùm se; ergo potest propositio alia esse nota secundùm se, alia quoad nos.

II. Dico 1. hæc propositio, Deus existit, est per se nota quoad se.

Prob.

Prob. propositio nota secundùm se, nisi lis sit de voce, juxta doctrinam Angelici, & Philosophi, est, cujus prædicatum convenit subjecto immediatè, & formaliter ratione sui, non ratione alterius, cum quo connectitur, ut hæc: Homo est rationalis; siquidem rationalis formaliter ratione sui convenit Homini; contra verò hæc, Homo est resibilis, non dicitur per se nota secundùm se, quia resibilitas non convenit homini formaliter ratione sui, sed ratione rationalitatis, cujus est passio; atqui prædicatum existendi convenit Deo immediatè, & formaliter; cùm ratione sui Deus sit cumulus omnium perfectionum, atque adeo sit necessitas existendi: ergo hæc propositio, Deus existit, est per se nota secundum se.

Neque dicas, Prædicatum existentiæ competere Deo ratione Aseitatis, quæ est radix existentiæ Divinæ, ut rationalitas est radix risibilitatis. Nam, ut advertit Suar. *disp.* 3. *metaph. sect.* 1. & Lumbierius *num.* 213. illud est discrimen inter prædicata Divina, & creata, quòd unum prædicatum essentiæ creatæ, utpote limitatæ formaliter, & ratione ratiocinatâ præscindat ab altero; prædicata verò Divina, utpote illimitata, præscindunt solùm secundùm explicitum, & implicitum, ut Homo præscindit ab Animali rationali, & sicut Ens præscindit à differentiis, quæ formaliter, & implicitè juxta veriorem sententiam imbibunt ipsum Ens: quodvis enim Divinum prædicatum, cum sit infinitum implicitè, ad omnes omnino perfectiones excurrit; unde quamvis illas non explicet, implicitè tamen non solùm identicè, sed etiam formaliter includit; ubi è contra rationalitas v. g. solùm identicè, & non formaliter est risibilitas; & idcirco aseitas formaliter necessitatem existendi includit. Adde existentiam affirmari de Deo ratione ipsius Dei, quatenus ipse est necessitas existendi; Creatura verò so-

lùm existit ratione alterius, hoc est ratione Divini decreti, unde juxta hunc alium sensum est propositio secundùm se nota, Deus existit, non verò Creatura existit.

III. Dico 2. Hæc propositio, Deus existit, non est per se nota quoad nos. Ita communiter apud Maurum *qu.* 14.

Prob. Ut propositio dicatur per se nota quoad nos, debet ex ipsa apprehensione terminorum determinare intellectum ad assensum, ut hæc, Totum est majus suâ parte; atque hæc propositio, Deus existit; perceptis terminis non statim determinat ad assensum, ut constat experientiâ, sed indigemus longo discursu; ergo non est per se nota quoad nos. Et ratio ulterior est, quia Deum apprehendimus imperfectè, & ænigmaticè, seu per Creaturas, non intuitivè, & in se; & ideo non determinamur ad affirmandam Dei existentiam, nisi per Creaturas, & post altam ratiocinationem; aliter Dei existentia ob summam evidentiam esset indemonstrabilis; sicut demonstrari non potest, Totum esse majus suâ parte; cùm demonstratio procedere debeat ex notioribus, & nihil sit notius hoc principio.

IV. Objic. 1. Illud est per se notum quoad nos, quod qui negat perceptis terminis, sibi contradicit; ut qui negaret, Totum esse majus suâ parte; negaret quippe totum esse totum; sed hujusmodi est, Deum existere; ergo Deum existere est per se notum quoad nos. *Prob. min.* quia Deus est cumulus omnium perfectionum, atque adeo existentiam includit; ergo qui negaret, Deum existere, negaret, Deum esse hujusmodi cumulum, unde sibi contradiceret.

Confirm. qui negaret, existere aliquam veritatem, simul diceret dari hanc veritatem, quòd nulla veritas detur, atque adeo sibi contradiceret; & ideo dari aliquam veritatem, est per se notum quoad nos; sed etiam

qui

qui negaret Deum existere, diceret, non existere ens includens existentiam; unde sibi contradiceret; ergo pariter Deum existere, est per se notum quoad nos.

Resp. argumentum probare, quod etiam sit per se notum quoad nos, Trinitatem Personarum, quæ sit cumulus omnium perfectionum, & Creaturam maximam existere; nam qui dicit Trinitatem, dicit Trinitatem cumulum omnium perfectionum includentem existentiam; ergo qui negaret illam existere, sibi contradiceret. Directè dico, Deum signatè esse cumulum omnium perfectionum includentem existentiam: an verò exercitè sit hujusmodi, non est per se notum, sed debet per discursum cognosci: unde Atheus negans Deum existere, dicit, Deum, qui signatè existit non existere exercitè; unde non sibi contradicit apertè, & perceptis statim terminis; quamvis si intimè per discursum eos penetret; sibi contradicat. In forma nego minorem: ad probationem *dist. antec.* Deus est cumulus omnium perfectionum signatè concedo, exercitè subdistinguo, ita ut per discursum hoc innotescat, concedo, ita ut statim innotescat, *nego antec.* & distinguo similiter *conseq.*

Ad confirm. esto evidens esset, aliquam veritatem existere; at non est per se notum quoad nos, existere primam veritatem, scilicet Deum.

V. Objic. 2. Hic terminus, Deus, significat Ens necessariò existens; atqui perceptis terminis hujus propositionis, Ens necessariò existens existit, statim determinatur intellectus ad id affirmandum; non secus ac cùm dicit, Totum est majus suâ parte; ergo etiam perceptis terminis hujus propositionis, Deus existit, statim intellectus id affirmat, atque adeo Deum existere, est per se notum quoad nos.

Confirm. Est per se notum quoad nos, existere sufficientiam cujuslibet Entis creati, dari ultimum fi-

nem omnium, dari necessitatem necessariorum, ac Numen ab omnibus colendum ; sed hæc omnia sunt prædicata solius Dei; ergo est per se notum quoad nos, dari Deum.

Resp. recurrere easdem instantias de Trinitate, & Creatura perfectissima ; Quare *dist. maj.* hic terminus Deus, significat Ens necessariò existens in actu signato concedo, in actu exercito subdistinguo : ita ut hoc innotescat per discursum concedo, statim perceptis terminis nego *maj.* & distinctâ *min. nego conseq.* Sicut qui dicit, Trinitas optima existit, dicit, quòd si ea sit possibilis existat exercitè ; si verò sit chymæra, existat tantùm signatè ; ita prorsus, qui dicit, Deus existit.

Ad confirm. argumentum ad summum probat, quòd sit per se notum quoad nos, Deum existere, sub conceptu aliquo convertibili cum Deo (quod mox in tertia conclusione admittemus) non verò sub conceptu Entis necessarii, cumuli omnium perfectionum. In forma concessâ *maj. distinguo min.* hæc prædicata sunt solius Dei, & cum Deo convertuntur, ita ut hoc innotescat per discursum, concedo; ita ut statim innotescat nego minorem, & consequentiam. Sicut in hoc syllogismo : Video venientem, & discerno à non veniente, veniens est Coryscus ; ergo video Coryscum, & discerno à nostro Corysco; consequentia non tenet, quia variatur appellatio terminorum ; ita in hoc alio syllogismo, Habeo perceptis terminis evidentiam de Numine ab omnibus colendo, hoc Numen est Deus ; ergo perceptis terminis habeo evidentiam de Deo, consequentia non tenet ob variationem appellationis terminorum ; sicut enim in primo casu habetur evidentia de veniente in quantum veniente, non in quantum Corysco, quamvis Coryscus identificetur cum veniente ; ita in secundo casu habetur evidentia

de

de Numine colendo in quantum tali, non in quantum est Deus, quamvis cum Deo identificetur.

VI. Dico 3. Quamvis non sit per se notum quoad nos, Deum existere sub conceptu Dei, seu Cumuli omnium perfectionum, est tamen per se notum Deum existere sub conceptu aliquo convertibili cum Deo, puta Supremi Legislatoris, Numinis colendi, &c.

Prob. Est per se notum quoad nos, dari obligationem ad non peccandum, puta ad non mentiendum, quibuscumque Creaturis perfectioribus, & perfectioribus impellentibus ad mentiendum; ergo est per se notum quoad nos, dari Ens aliquod superius quovis Ente creato obligans homines ad non mentiendum; ergo est per se notum quoad nos, existere Deum sub conceptu supremi Legislatoris obligantis ad non peccandum. Prima consequentia patet, quia nemo potest obligari, nisi à superiore, & debet esse superior quovis Ente creato, atque adeo Deus, qui obligare potest ad non faciendum aliquid, ad quod omnes Creaturæ impellerent.

Hinc sequitur, non solùm esse impossibile moraliter, ut docet Lugo *disp.* 5. de Incarnatione *sect.* 5. & Martinonius *disp.* 19. de Peccatis, sed etiam esse impossibile metaphysicè peccatum purè Philosophicum, hoc est apprehensum dumtaxat, ut dissonum naturæ rationali, & non ut offensam Dei, atque adeo Theologicum, ut docent communius; Ratio est, quia est impossibile metaphysicè, quòd quis peccet advertendo, quòd homicidium v. g. sit dissonum naturæ rationali, quin simul advertat illud prohiberi ab aliquo superiore. Cùm autem solus Deus sit superior toti naturæ rationali obligans ad peccandum, hinc necessariò qui peccat advertit, se transgredi Divinam legem, atque adeo Deum offendere; unde quodvis pec-

peccatum est Theologicum, seu offensivum Dei. Meritò proinde ab Alex. VIII. confixa est Thesis illa dicens, Peccatum Philosophicum disconveniens graviter naturæ rationali, & rectæ rationi, non esse Dei offensam, nec dissolvere amicitiam cum Deo, nec esse pœnâ æternâ dignum; quod fusè ostendi in Trutina Theologica Thesium damnatarum,

Confirm. quia quod est cuilibet notum perceptis terminis, dicitur per se notum quoad nos; atqui cuilibet Nationi perceptis terminis notum est, dari Numen aliquod colendum; ergo per se notum est quoad nos, Deum existere sub hoc alio conceptu convertibili cum Deo; scilicet Numinis colendi. Minor constat omnium Patrum, & Philosophorum consensu: unde Aristoteles 1. *topic*. 9. ait: qui dubitaret sintne Dii colendi, indigeret supplicio, & qui dubitaret, an nix sit alba, indigeret sensu; nemo autem ratione.

VII. Ex quibus sequitur 1. Neminem habere posse ad longum tempus ignorantiam Dei saltem sub conceptu convertibili cum Deo. Ratio est, quia nemo potest diu vivere, quin advertat se obligari ad sequendum conscientiæ dictamen, quod est præco Divinæ voluntatis obligantis; ergo non potest diu carere cognitione Dei saltem sub conceptu Supremi Legislatoris obligantis ad non peccandum. Hinc Job. 36. dicitur. *Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul.*

Sequitur 2. Nec posse dari Nationem aliquam, cui non innotescat Deus sub conceptu Numinis colendi; cũ à posteriori cõstet, nullam fuisse hujusmodi nationem, ut communissimè docent Patres apud Gonetum disp. 1. de Deo art. 2. præsertim Damascenus l. 1. Orthodoxæ fidei cap. 1. dicens: *Notitia Dei omnibus à natura est insita, neque id aliquis ratione utens ignorare potest:*

Quod

Quod ipse Tullius etiam expressit lib. 1. de Natura Deorum, ubi habet: *Quæ enim Gens unquam fuit, vel est, ut quod genus hominum, quod non habeat sine Doctrina anticipationem quandam Deorum, &c.*

Sequitur 3. Nec posse aliquem ad longum tempus habere ignorantiam invincibilem Dei sub conceptu Numinis ab omnibus colendi; aliter non esset bene constituta Respublica humana, si non posset quilibet facilè agnoscere suum ultimum finem, ad quem ductu Naturæ tendit. Et quamvìs aliquis in schola Atheistarum instructus, aut in sylvis educatus, possit per aliquod tempus hujusmodi notitiâ carere; ea tamen est adeo obvia, ut non possit diu homo illâ carere, ita ut saltem non dubitet, ac proinde teneatur veritatem inquirere, & supernum lumen exposcere; Esto aliquando in pœnam culparum hoc lumen Deus deneget, in quo casu ignorantia Dei esset saltem remotè culpabilis, & vincibilis.

Adde, quòd si posset dari ignorantia Dei omnino invincibilis, sequeretur, quòd posset quis inculpabiliter Deos falsos adorare, & excusari à peccato Idolatriæ; quod nemo admiserit. *Prob.* sequela, quia Theologi communissimè contra Jansenium docent, Ignorantiam invincibilem excusare à peccato, ut constat ex propositione II. ab Alexandro VIII, proscripta, ut ex verbis illis Christi Domini Joannis 15. *Si non venissem, & eis locutus non fuissem, peccatum non haberent*: Unde Augustinus lib. 3. de libero arbitrio cap. 15. *Non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis quærere, quod agnoscis*; ergo habens invincibilem Dei ignorantiam à peccato Idolatriæ excusaretur, si coleret Deos falsos.

ARTI-

ARTICULUS II.

An, & quomodo demonstretur à posteriori Dei existentia?

VIII. RAbbi Moyses apud D. Thom. qu. 10. de veritate ar. 12. & Aliacensis apud Suar. disp. 9. metaph. sect. 2. negarunt, posse Dei existentiam demonstrari. Hæc tamen sententia à D. Thom. dicitur manifestè falsa; à Theologis communiter cum eodem Suario damnatur ut erronea; & ab aliquibus ut hæretica; ab aliis ut proxima errori, ab aliis ut parum tuta in fide; ab aliis ut temeraria. Sed abstinendo ab his censuris.

Dico 1. ex Scripturis, & ratione constat, posse Dei existentiam demonstrari.

Prob. 1. pars, quia Sapientiæ 13. dicitur: *A magnitudine speciei, & Creaturæ cognoscibiliter poterit Creator eorum videri*; ubi ly *videri*, ut advertit Vasquez, propriè significat evidentiam metaphysicam. Similiter ad Rom. 1. dicitur. *Quod notum est Dei, manifestum est in illis; invisibilia enim ipsius per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*; ergo ex Scripturis constat, Dei existentiam demonstrari posse non solùm demonstratione morali, quod ab Adversariis admittitur, sed etiam metaphysicâ.

Prob. 2. pars; tum quia de facto ratione naturali demonstratur, ut mox videbimus; tùm etiam quia nisi posset naturaliter demonstrari Dei existentia, deesset in natura medium necessarium ad honestè operandum, & ad assequendum ultimum finem, unde natura deficeret in necessariis: sequela est absurda; ergo & id, unde sequitur. *Prob.* sequela, quia medium necessarium ad honestè operandum, & ad contemnendum delectabile præ honesto est cognitio certa Dei præcipientis, & remuneratoris in æternum: sola enim cognitio probabilis non est sufficiens, ut patet; si enim

cog-

cognitio & evidens, & certissima de fide, quam habemus, vix sufficit, à fortiori si daretur cognitio tantùm probabilis. Hinc solùm potest aliquis culpabiliter avertere animum ab indaganda Dei existentia, & illam in corde suo insipienter negare; at si advertat ad ea, quæ Dei existentiam ostendunt, facilè in ejus claram notitiam deveniet; ut enim diximus ex Damasceno: *Notitia Dei omnibus à natura est insita, neque id aliquis ratione utens ignorare potest.*

IX. Dico 2. multipliciter demonstratur Dei existentia, tum demonstratione metaphysicâ, tum etiam morali.

PROB. percurrendo demonstrationes metaphysicas adductas à D. Thoma hìc *quæst. 2. art.* 3. quarum prima fundatur in eo principio: Omne, quod movetur, ab alio movetur; quin dari possit in motoribus processus in infinitum; ergo datur primus motor, qui, ut loquitur Boetius, *Immotus, stabilísque manens dat cuncta moveri.* Secunda: omne, quod fit, ab alio fit; ergo datur prima causa incausata. Tertia ab absurdo: quia si omnia essent contingentia, possent non esse, sed si possent omnia non esse, jam nihil esset possibile, quia si omnia non essent, nihil posset poni, cùm non detur in tali hypothesi id, quod extrahat aliquid è nihilo; ergo si omnia essent contingentia citra ullum Ens necessarium, non daretur aliquid possibile, & consequenter nec de facto. Quarta, quia in creatis unumquodque dicitur magis, vel minus bonum, seu perfectum, per hoc, quòd magis assimilatur enti optimo, non verò Enti imperfectissimo: sicuti illud dicitur magis calidum, quod magis appropinquat calidissimo, non frigidissimo; ergo ens optimum necessariò existens non est chymæra, sed datur de facto. *Prob. conseq.* quia si esset chymæra, seu Ens imperfectissimum illud in creatis esset melius, quod magis appropinqua-

quaret huic chymæræ. Quinta ex gubernatione rerum: nam inanimata per se tendunt in finem proprium; ergo ab alio cognoscente debent ad talem finem dirigi, sicut sagitta à sagittario; aliter per accidens, & casu ad proprium finem collimarent; quod dici non potest; quia quod semper contingit, non contingit casu, aut per accidens. Quare quemadmodum (ut loquitur D. Athan. & Nazianzen.) audito cytharæ concentu, statim dicimus cytharam à perito pulsari, & viso mirabili ædificio commendamus opificis artem, ac audito Poëmate cordato commendamus Poëtam, ita viso mundi opificio statim naturæ ductu agnoscimus rerum omnium conditorem Deum.

Moralibus etiam demonstrationibus existentia Dei ostenditur; Primò quidem ex necessitate Supremi Legislatoris, qui obliget Creaturam rationalem, utpote quæ non potest ab ullo legislatore creato obligari; cùm ex cõscientiæ dictamine teneatur non peccare quibuscunque Creaturis impellentibus ad peccandum, ut diximus articulo superiore. Secundò ex naturali persuasione de Providentia Supremi Numinis Remuneratoris: naturalis enim persuasio non potest esse falsa, aliter dubitare possemus de veritate primorum principiorum, ad quæ ab ipsa natura determinamur; atqui naturæ ductu inclinamur ad affirmandum, probos expectare à Numine benè factorum remunerationem, & improbos supplicium pro malè factis; aliter non haberemus à natura stimulos ad virtutem, sed ab ea naturaliter retraheremur ob ejus arduitatem, & ad vitia inclinaremur ob eorum delectabilitatem; ergo evidens est, dari Deum remuneratorem. Verùm omissis his, & aliis demonstrationibus, quæ passim à Doctoribus promoventur, & nobis sufficit eas innuisse; cùm nonnullæ careant evidentiâ summâ, quæ statim possit quemlibet intellectum convincere; &

solùm

ım habeant evidentiam sufficientem ad convincen-
; non protervos, ut sunt demonstrationes de exi-
ıtia formæ substantialis materiæ primæ, & similium.
X. Dico ult. Efficaciter Dei existentia demonstratur
osteriori ex eo præsertim principio: omne quod
, ab alio fit; ergo datur prima causa incausata.
ıtecedens enim & lumine naturæ notum est, & ab
sis Atheis admittitur; cùm ex nihilo nihil causari pos-
. Quòd si creatura posset esse à se, illi competerent
nnia prædicata divina; quippe quæ ad aseïtatem
ɔnsequuntur, ut dicemus quæstione se-
uenti.

PROB. itaque consequentia. In tantum admisso
oc antecedente negari posset existentia primæ causæ
ncausatæ, in quantum vel esset devenire ad duas pri-
nas causas se mutuo causantes, vel in causis esset abire
n infinitum; sed neutrum effugium subsistit; ergo da-
:ur prima causa incausata. *Prob. min.* & quidem quòd
non possint duo se mutuo causare in eodem genere
causæ, constat evidenter ex iis, quæ commu-
niter in Physicis docentur; quòd scilicet non
possit dari mutua prioritas; præterquam quòd si
ambæ istæ causæ seorsim indigent causâ à se distinctâ,
à fortiori indigebunt ambæ unitim; sicuti si quilibet
effectus indiget causâ, à fortiori collectio effectuum,
ut mox ostendemus.

Quòd verò in causis non sit abire in infinitum, sic
demonstratur: quilibet effectus est sibimet insufficiens
ad dandum sibi esse, & ideo indiget causâ à se distin-
ctâ, à qua habeat sufficientiam ad essendum: rur-
sus hæc causa cùm sit effectus alterius causæ, est pa-
riter insufficiens ad dandum sibi esse, atque adeo
indiget aliâ causâ, & sic in infinitum; ergo nullus effe-
ctus habet sufficientiam ad existendum, unde sine pri-
ma causa nihil existeret. *Prob. Conseq.* inductione, &
à pri-

à priori. Certè si pauper v. g. vel ignorans indiget pecuniâ, aut doctrinâ, & illas debeat ab alio habere, & hic ab alio in infinitum, nemo posset esse dives, vel doctus: similiter si cadaver, ut moveatur, debeat ab alio cadavere moveri, & hoc ab alio in infinitum, nullum cadaver moveri posset; si enim cadavera quo crescunt, eo majorem vim requirunt, ut moveri possint, quomodo potest intelligi quòd si crescant in infinitũ, possint omnia moveri, unũ ab alio? evidens quippe est, quòd defectus, (puta insufficientia, paupertas, ignorantia) qui per additionem finitam semper crescunt, non possint per additionem infinitam decrescere ad non gradum, ita ut fiant carentia talis defectûs; non secus ac impossibile est, quòd accidentia per additionem infinitam evadant substantia, & frigus per additionem infinitam evadat calor.

Ratio à priori est, quia quamvis universim non teneat argumentatio à distributivo ad collectivum, seu à partibus ad totum; tenet tamen in casu nostro, in quo negatur de singulis effectibus perfectio aliqua essentialis, & pura, scilicet independentia, ut mox explicabimus. Certè istæ illationes non tenent: Singuli dies æternitatis futuræ habent alium post se: ergo etiam omnes; singulæ partes quantitatis possunt inter se distantificari per partes æquales; ergo etiam omnes collectivè: singuli Homines habent duos oculos; ergo & omnes collectivè. Hinc multi putant, argumentum à distributivo ad collectivum nunquam tenere vi formæ; Alii tamen cum Fasolo, & Martinez docent, solùm non tenere in prædicatis quantitativis, aut quantitati affinibus: v. g. singuli palmi in linea infinita habent alium post se: ergo & omnes. Alii hanc regulam tradunt cum Haunoldo lib. 1. tract. 1. controv. 2. quoties prædicatum competit parti, quà pars est, tunc non tenet illatio à parte ad totum: v. g. singulæ durationes

:reaturæ ab æterno habent aliam ante se ; ergo &
es ; Contra verò si prædicatum conveniat parti
ndùm se : v. g. singulæ durationes distinguun-
. re durante : ergo & omnes. Hanc regulam E-
za *quæst.* 2. de Deo, Pallavicin. *lib.* 8. sic clarius
icant : quoties prædicatum, quod tribuitur parti,
iitur, vel tollitur per conjunctionem cum altera
:, tunc non tenet à distributivo ad collectivum.
singulæ guttæ oceani sunt parvæ : ergo & omnes
ctivè ; secus verò si prædicatum non minuatur,
singulæ partes aquæ sunt substantia ; ergo & o-
s. Verùm hæ regulæ sæpè fallunt, Non enim te-
ıæc illatio : singuli Homines sunt possibiles in sen-
mposito decreti de non producendis infinitis; er-
: omnes ; Neque tenet : singuli actus liberi sunt
biles, puta consensus,& dissensus ; ergo & omnes
ctive. Quare quicquid sit de his regulis.

I. Equidem hanc regulam statuo cum Petro Hi-
ɔ tractatu 5. §. de toto integrali *num.* 4. Univer-
enet argumentatio à distributivo ad collectivum
uctive, (hoc est per negationem) quoties prædi-
n importat perfectionem aliquam essentialem
m v. g. Nullus calor est substantia ; ergo nec o-
s; Nullus lapis est vivens; ergo nec omnes sunt
ıtes. Unde tenet in casu nostro : Nullus effectus
ıdependens,& incausatus ; ergo nec omnes colle-
: ; atque adeò datur prima causa omnium incausa-
Sicuti quia nullum cadaver potest de se moveri,
ımnia moveri possunt independenter ab alio mo-
e totam collectionem cadaverum.

uòd regula isthæc sit vera, constat tum indu-
ıe, ut ostendimus, tum ratione ; quia non ali-
ossunt omnia collectivè carere aliquâ perfectione
tiali purâ (quales sunt perfectiones, quæ Deo for-
:er competunt) nisi per hoc, quòd singula careant;

 ergo

ergo si carent singula, tenet illatio, quòd careant etiam omnia collectivè: v. g. non aliter possunt omnes calores negare independentiam à subjecto, nisi per hoc quod singuli careant hac independentia; & in casu nostro non possunt aliter omnes effectus excludere independentiam, nisi per hoc, quòd singuli excludant; ergo sicut tenet hæc illatio: singuli calores indigent subjecto; ergo & omnes collectivè; ita pariter tenet: singuli effectus indigent causâ à se distinctâ; ergo etiam tota collectio effectuum.

Confirm. paritate causarum intentionalium; Voluntas enim ex Philosopho non potest in finibus progredi in infinitum, quia ejus appetitus esset inexplebilis; Nec potest intellectus in præmissis abire in infinitum sine primis principiis, in quibus sistat, quia sic nihil posset scire; ergo neque in causis realibus per se subordinatis erit progredi in infinitum; unde nullum est effugium Atheistarum. Quamvìs autem in causis per accidens subordinatis posset dari processus in infinitum, puta in serie generationum ab æterno, hic tamen non fit, quò minùs hæc ipsa series causarum arguat existentiam primæ causæ; Nam si istæ causæ per accidens subordinantur, eo ipso dari debet causa aliqua extra totam collectionem, à qua sic vel sic subordinentur, cùm non possint seipsis subordinari; unde evidenter ex contingentia creaturarum Dei existentia demonstratur.

XII. Objic. 1. Non tenet illatio à distributivo ad collectivum destructivè in serie infinita causarum causantium alios, & alios effectus sine ultimo; ergo neque tenet in serie effectuum causatorum ab alia, & alia causa sine prima. Antecedens explicatur: sicuti potest dari series generationum in æternitate futura sine ultima, ita dari potest in eodem instanti series causarum sine ultimo effectu; unde non tenet hæc illatio:

Nulla

a causa caret effectu à se distincto: ergo neque to-
·ies causarum caret effectu distincto à tota colle-
ɪe; unde nec tenet illatio in casu nostro.
onfirm. 1. In serie generationum per accidens
:enet argumentatio à distributivo ad collectivum;
neque in serie causarum per se. Antecedens ex-
tur; dicitur series generationum, seu causarum
s per se, quoties, ut producantur effectus, ne-
est, quòd tota illa series causarum actu influat
.lem effectum; v. g. si ut moveatur aqua, debe-
noveri baculus, & baculus deberet moveri ab
, & hic ab alio movente in infinitum; hæc series
ur causarum per se. Dicitur verò series causa-
per accidens, quoties, ut ponatur hìc, & nunc
tus non est necesse, quòd aliæ causæ antecedenn-
ıunc influant: v. g. si detur series generatio-
ab æterno; Petrus qui nunc à suo Patre gene-
·, eodem modo causatur, ac si generans nullate-
·uerit genitus ab aliis Hominibus, dummodo exi-
& conservetur à Deo, quando causat, cùm Avus,
:oavus nullatenus hìc, & nunc influant in Filium.
explicatis, certè in serie generationum ab æter-
quæ dicitur series causarum per accidens, non te-
ıæc illatio: singuli Homines fuerunt geniti ab
Homine; ergo omnes collectivè fuerunt geni-
alio Homine distincto à tali collectione; ergo
ıe tenet illatio in serie causarum per se.
onfirm. 2. Non tenet illatio à distributivo ad
ctivum constructivè, seu per affirmationem;
nec destructivè, seu per negationem. Antece-
explicatur: Non tenet hæc illatio: singuli Homi-
ɔossunt causare alium hominem à se distinctum;
tota collectio hominum possibiliũ causare potest
n hominem ab ea collectione distinctum; ergo nec
 tenet

tenet consimilis illatio destructivè: Nullus homo, vel nullus effectus habet sufficientiam ad existendum independenter à causa distincta; ergo nec tota Hominum, seu effectuum collectio; ut proinde dari debeat prima causa incausata.

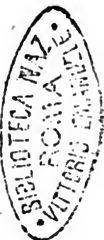
Resp. concesso Antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia in primo casu de causis causantibus in infinitum prædicatum causandi in actu secundo est accidentale; at in casu nostro de effectibus causatis in infinitum prædicatum insufficientis ad existendum est essentiale; quilibet enim effectus essentialiter dependet à causa, non tamen quælibet causa essentialiter causat alium effectum.

Ad primam confirmationem, omisso antecedente, quod negatur, si repugnet creatura ab æterno, nego consequentiam: disparitas est eadem, quia in serie generationum ab æterno prædicatum dependentis ab alia causa secunda, est prædicatum accidentale, cùm possit quilibet effectus immediatè pendere à causa prima.

Ad 2. nego consequentiam. Non tenet illatio à distributivo ad collectivum constructivè, ut in casu adducto: unde si aliquando teneat illatio, solùm tenet ratione materiæ, non vi formæ: contra verò destructivè semper tenet illatio in prædicatis essentialibus, ut ostendimus, atque adeo tenet vi formæ.

XIII. Objic. 2. In causis intrinsecis est abire in infinitum sine prima causa intrinseca incausata; ergo etiam in causis extrinsecis. Antecedens patet in sententia admittentium infinitas partes actu distinctas in quantitate: Psalmus enim intrinsecè causatur à duobus semipalmis, & hi à quatuor quartis in infinitum, quin deveniatur ad punctum, aut ad minimum naturale, quod causet, & sit incausatum. Consequentia videtur sequi, quia magis indiget effectus suis causis

s intrinsecis, sine quibus ne divinitus quidem po-
xistere, quàm indigeat causa extrinseca, cùm possit
vel ab hac, vel ab illa.
onfirm. quia in sententia admittentium possibi-
em infiniti creati, si detur lapis extra centrum, in-
t sustentaculo, ne descendat, & si supra hunc la-
m addatur alius, & alius in infinitum syncate-
maticè, semper crescit indigentia sustentaculi
l si lapides sint infiniti, nullo indigent fulcimine,
non possint descendere; sicut non potest linea in-
ı retrotrahi, quia deberet deseri spatium post li-
a infinitam, & sic infinitum esset utrinque clau-
quod repugnat; ergo pariter dici poterit, quòd
ıli effectus indigeant causâ, ne ruant in nihilum,
tamen collectio effectuum infinita.
onfirm. 2. Non tenet hæc illatio: quælibet crea-
exceditur ab alia, seu excludit supremitatem;
tota collectio creaturarum exceditur ab alia
ura, quæ sit omnium suprema; ergo neque tene-
ı casu nostro, quilibet effectus habet suam cau-
, seu excludit independentiam; ergo & tota col-
o effectuum.
.esp. 1. argumentum cum prima confirmatione
habere vim adversus admittentes minima natu-
, & negantes possibilitatem infiniti creati. De-
dari potest disparitas, & argumentum retor-
i: Nam partes quantitatis indigere aliis partibus
ponentibus, nihil aliud importat, quàm singu.
partes quantitatis excludere simplicitatem, & es-
mpositas; & ideo tenet illatio à distributivo ad
ctivum, quod etiam omnes partes collectivè
udant simplicitatem, & sint compositæ: ergo te-
: etiam debet illatio in causis extrinsecis, singuli
ctus excludunt independentiam: ergo etiam om-
collectivè.



Ad 1. Confirmationem responderi etiam potest; quòd lapides illi infiniti per accidens positâ illâ combinatione non indigerent sustentaculo, nec possent descendere; secus verò si aliter combinentur.

Ad 2. Retorqueo pariter argumentum: ex eo, quòd nulla creatura sit suprema, atque adeo quælibet habeat aliud ens supra se, bene infertur, quòd neque toti collectioni creaturarum competat supremitas, sed dari debeat Deus ens supremum; ergo pariter ex eo, quòd nulla creatura sit independens, nec tota collectio creaturarum est independens; sicuti quia nullum cadaver est vivens, nec tota collectio cadaverum, unde demonstratur, dari primam causam incausatam.

ARTICULUS III.

Num demonstretur quasi à Priori Dei existentia sub conceptu entis optimi?

XIV. CUm existentia sit una ex perfectionibus, quæ cumulum omnium perfectionum constituunt, atque adeo spectet ad constituendam Dei essentiam sub conceptu hujus cumuli, seu entis optimi, idcirco non concipitur tamquam proprietas, sed tamquam pars essentiæ Divinæ: propterea si ex possibilitate entis optimi demonstretur ejusdem existentia, hæc demonstratio dicitur quidem esse à priori, quatenus ratione nostrâ prius est aliquid esse possibile, quàm existere; non dicitur tamen esse demonstratio à priori rigorosè; cùm non sit demonstratio proprietatis ex essentia; sed minùs rigorosè, & quasi à priori, quia ex Divina essentia, ejúsque possibilitate descendit existentia tamquam pars ejusdem essentiæ. Utrum sic demonstrari possit Dei existentia? negant communiter Recentiores laudantes pro se D. Thomam 1. contra Gentes 12. ubi negat, posse

Dei

existentiam demonstrari aliter, quàm per effectus, posteriori. Verùm Angelicus ibi solùm negat, Dei :entiam (utpote prædicatum Dei essentiale, & non orietatem) demonstrari posse demonstratione à ri strictè dictâ, scilicet assumendo pro medio defi- onem ad inferendam proprietatem, præscindit ta- ,An possit minus rigorosè à priori demonstrari.

:V. Dico equidem, posse Dei existentiam quasi à ri demonstrari ex conceptu Entis optimi, seu cu- i omnium perfectionum excludentis quemcum- defectum, & imperfectionem. Ita Perez 1. *p.disp.*1. ecentiores Hispani ex D. Anselmo *lib.* pro insipi- apud Arriagam *disp.* 2. de Deo *sect.* 2. Ita etiam dius, & Abulensis apud Recupitum *quæst* 18.

:ob. Si ex primis, & notissimis propositionibus onstraretur possibilitas Dei sub conceptu Entis ni, demonstraretur quasi à priori ejusdem exi- ia; sed ex primis, & notissimis demonstratur oossibilitas ex conceptu Entis optimi; ergo de- stratur quasi à priori ejus existentia. Major est e- ns, & admittitur. Evidens quippe est, quòd si sit chymæra ens optimum includens omnes per- ones, necessariò existat; cùm una ex perfectioni- quas debet includere, sit existentia: sicut evidens uod Ens pessimum, seu purum malum, cum inclu- mnes imperfectiones, debeat non existere. Minor ie sic demonstratur. Nulla chymæra excludit con- ctionem, quæ ex suo conceptu est malum, & im- :ctio; ergo nulla chymæra excludit quamcumque :rfectionem; ergo quod excludit quamcumque im- :ctionem, scilicet Ens optimum, non est chymæra, l erat demonstrandum ex primis, & notissimis. :cedens enim est ipsa notio chymæræ, quæ in hoc iguitur ab omni non ipsa, quod contradictio- includat; quòd verò contradictio sit malum,

& imperfectio, est etiam ex terminis notum, nec ab ullo in dubium revocatur: Contradictio enim non potest esse bona, seu amabilis ab ulla voluntate, quia voluntas illam appetens frustraretur fine intento. Neque dici potest, quòd chymera sit bona, & non bona; Nam sic est solùm bona cum addito distrahente, atque adeo absolutè non bona. Prima consequentia evidenter descendit ex antecedente; sicuti enim, si nulla Creatura excludit aliquam ubicationem, vel durationem, evidenter sequitur, quòd nulla Creatura excludat quamcumque ubicationem, ita cùm nulla chymæra excludat aliquam imperfectionem, puta contradictionem, evidenter sequitur, quòd nulla excludat quamcumque; sunt enim contradictoria aliquis, & nullus, & ideo impossibile est, ut chymæra aliquam, & nullam habeat imperfectionem, seu quamcumque excludat. Secunda consequentia descendit ex prima evidenter per conversionem simplicem: ex summulis enim tenet conversio simplex in propositionibus universalibus negativis juxta illud *simpliciter feci*; v.g. Nullus homo est lapis; ergo nullus lapis est homo; quare in casu nostro ex eo, quòd nulla chymæra excludat quamcumque imperfectionem evidenter infertur, quòd nullũ Ens excludens quamcumque imperfectionem, seu Ens optimum sit chymæra.

XVI. Confirm. & explicatur demonstratio tum à simili, tum à contrario: Bene enim demonstratur consimili ratiocinatione, quòd Ens optimum non sit Creatura, dicendo: Nulla Creatura excludit dependentiam, quæ ex conceptu suo est imperfectio; ergo nulla creatura excludit quamcumq; imperfectionem; ergo, quod excludit quamcumque imperfectionem, seu Ens optimum non est Creatura. Bene etiam demonstratur à contrario, quòd purum malum, seu Ens pessimum includens omnes imperfectiones sit chymæra, at-

que

adeo non existat, dicendo: Nullum Ens reale con-
nctum à chymæra excludit possibilitatem, quæ
to conceptu est perfectio; ergo nullum Ens reale
udit quamcumque perfectionem; ergo Ens exclu-
s quamcumque perfectionem, seu purum malum
est Ens reale, sed chymericum. Similiter ergo de-
nstratur, quòd purum bonum non sit chymæra,
necessariò existat dicendo: Nulla chymæra exclu-
contradictionem; ergo nulla quamcumque imper-
tionem; ergo ens excludens quamcumque imper-
tionem, seu purum bonum, non est chymera; at-
e adeo existit.

Ratio à priori, cur purum bonum non sit chymæra
:, quia chymæra essentialiter includit contradictio-
m, seu esse, & non esse; atqui quod est purum bo-
ım, seu purum esse, includit tantùm esse, non verò
on esse; unde non habet constitutiva chymæræ; sicut
nim pura lux non includit tenebras, ita purum esse
on includit non esse, propterea Deus de se ipso dixit
Moysi *Exod. 3. Ego sum, qui sum*; quia in Deo nihil
atur præter esse continens eminenter omne esse.

Neque dicant Athei, quòd sicut purum malum in-
cludit contradictionem, quia signatè dicit tantùm
non esse, exercitè verò, seu si daretur, diceret esse si-
mul, & non esse, ita purum bonum includit contradi-
ctionem, quia signatè dicit tantùm esse, exercitè verò,
si daretur, diceret, esse simul, & non esse: sicut Ens ma-
jus Deo signatè dicit omnes perfectiones Divinas in
gradu excellentiori, exercitè verò repugnat.

Nam contra est, quia ex adducta demonstratione
evidenter infertur, Purum bonum non solùm signatè,
sed etiam exercitè dicere tantùm esse, & excludere
contradictionem: Nam nulla chymæra exercitè, seu
si daretur, excludit contradictionem; ergo nulla exer-
citè excludit quamcumque imperfectionem; ergo ens
exercitè excludens quamcumque imperfectionem;

 seu

seu purum bonum non est chymæra; atquè adeò existit; hæc autem ratiocinatio non militat circa purum malum, aut circa ens majus Deo, cùm evidenter falsum sit hoc antecedens; Nulla chymæra est purum malum, seu Ens majus Deo.

Iterum sic arguo: Nulla chymæra est bonum; ergo nulla est optimum; ergo Ens optimum non est chymæra, atque adeo existit. Antecedens est evidens, cùm nulla chymæra sit Ens reale, quod unicè convertitur cum bono; prima consequentia evidenter descendit; quomodo enim potest esse optimum, quod non est bonum? Quomodo v. g. calidissimum, quód non est calidum? secunda consequentia descendit per conversionem simplicem jam explicatam.

XVII. Objic. 1. Chymæra est id, quod si existeret, utramque partem contradictionis involveret; ergo chymæra, si existeret, includeret simul, & non includeret imperfectionem; ergo demonstratio adducta non probat efficaciter, quòd Deus non sit chymæra. *Prob.* secunda consequentia, quia Atheus concedit, nullam chymæram excludere contradictionem, dicit tamen, quòd excludat, & non excludat imperfectionem; & sic negat ultimam consequentiam.

Confirm. 1. Quia non apparet, quomodo possit ullatenus dici à priori demonstratio existentiæ Dei ex ejus possibilitate, posito, quòd juxta doctrinam supra laudatam Suarii, quodvis attributum Divinum, utpote illimitatum implicitè excurrit ad aliud; unde nequit possibilitas Dei esse prior, quàm existentia.

Confirm. 2. Quia non potest dici demonstratio illa, quæ à pluribus cordatis viris censetur inefficax; cùm non possit à cordatis viris negari propositio, & illatio evidens.

Resp. Chymæram absolutè dicere contradictionem, non verò dicere, & non dicere: & ideo chymæra ab-

absolutè includit imperfectionem identificatam cum contradictione, non verò includit, & non includit; sicut absolutè opponitur enti reali. Et ratio à priori est quia chymæra dicit esse, & non esse, seu esse cum addito distrahente, atque adeo absolutè dicit carentiam cujuscumque esse, seu perfectionis. Verùm omissâ primâ consequentiâ, quòd scilicet chymæra includat, & non includat imperfectionem, adhuc demonstratio nostra potest efficaciter instaurari, dicendo: Nulla chymera in statu exercito excludit tantùm contradictionem, & consequenter quamcumque imperfectionem; ergo quod tantùm excludit quamcumque imperfectionem in statu exercito, scilicet ens optimum, non est chymæra.

Ad 1. confirm. Quamvis quodlibet attributum Divinum implicitè excurrat ad aliud, unde non possit ab alio distingui distinctione rationis propriâ, seu distinctione præcisionis, ut animal distinguitur à rationali, sed solùm impropriâ, quæ dicitur distinctio explicationis, ut Homo distinguitur ab Animali rationali; nihilominus in omnium sententia, attributum intellectivi in Deo dicitur prius volitivo per hoc, quòd in creatis intellectio præcedat volitionem; ergo cùm in creatis possibilitas rei præcedat existentiam, etiam in Deo ratione nostrâ Attributum possibilitatis est prius attributo existentiæ; unde demonstratio existentiæ Dei ex possibilitate optimè dici potest à priori, licèt non sit rigorosè talis, ut prænotavimus ex eo, quòd existentia Divina non sit passio, sed pars Divinæ essentiæ; ac proinde est demonstratio quasi à priori.

Ad 2. Argumentum probat quòd neque à posteriori demonstrari possit cum Angelico Dei existentia; cùm pariter multi cordati negarint, demonstrationes illas posterioristicas esse efficaces. Quare dicendum, ab iis tantùm hæc negari, qui non intimè advertunt ad

ad vim propositionum, & ad bonitatem illationis, ad quæ si adverterent, ineluctabiliter inferrent Dei existentiam.

XVIII. *Objic.* 2. Si posset quasi à priori ex conceptu Entis optimi demonstrari Dei existentia, posset similiter demonstrari existentia Creaturæ, vel Trinitatis optimæ includentis omnem perfectionem; sequela est falsa; ergo & antecedens. *Prob.* sequela, quia sicut nos dicimus, Nulla chymæra est bonum, atquè adeò nec est optimum, seu purum bonum; ergò purum bonum non est chymæra; ita posset etiam argui: Nulla chymæra est Creatura, aut Trinitas optima includens omnes perfectiones; ergo Creatura, vel Trinitas optima non est chymæra; In tantum hæc ratiocinatio non tenet, quia Creatura optima est signatè tantùm optima, non exercitè, seu significatur solùm, quòd sit optima, quin possit à parte rei poni Creatura, quæ sit optima, & omnes imperfectiones excludat, cùm non possit excludere dependentiam: De Trinitate autem optima non constat evidenter, sed solùm est de fide certum, quòd non sit chymera; atqui hoc idem dicit Atheus de Ente optimo assumendo, quòd sit chymera; ergo.

Resp. nego sequelam. Ut autem advertatur discrimen inter Ens optimum, & Creaturam, vel Trinitatem optimam, sciendum primò universim, tunc eodem modo se habere rem signatè, seu prout significatur, & exercitè, seu prout ponitur à parte rei, quandò prædicata illius nullam dicunt oppositionem, ut sunt prædicata Hominis rationalis; contrà verò si prædicata rei, quæ concipitur, inter se opponuntur, tunc talis res aliter se habet signatè, ac exercitè; ut si concipiatur homo hinnibilis? hic enim in actu signato est homo, sed in actu exercito non esset homo, quia hinnibilitas destruit rationem hominis. Hinc Creatura optima solùm

lùm signatè esset optima, non verò exercitè, quia dependentia propria Creaturæ opponitur prædicato optimi excludentis quamcumque imperfectionem.

Sciendum 2. prædicata rei, quæ concipitur aliquandò evidenter non opponi, ut prædicata hominis rationalis; aliquandò opponi evidenter, ut homo hinnibilis, Creatura optima, Numerus maximus; aliquandò obscurum esse, an opponantur, ut Trinitas optima, Creatura ab æterno, &c. Sicut autem quando evidenter aliqua prædicata opponuntur, tunc evidens est, quòd aliter se res habeat signatè, ac in statu exercito; ita quandò obscurum est, an opponantur, obscurum pariter est, an aliter se res habeat in actu signato, ac in exercito: propterea quia obscurum est, quod est de fide certum, prædicata Trinitatis optimæ non opponi, ideo obscurum est, an aliter se habeat signatè Trinitas optima, aliter exercitè.

Ex his patet, quomodò hæc propositio: Nulla chymæra est Creatura optima, sit evidenter falsa, quia evidens est hæc prædicata inter se opponi, atquè adeò hujusmodi Creaturam esse optimam signatè, non exercitè: Hæc alia verò propositio: Nulla chymæra est Trinitas optima sit propositio obscuræ veritatis, licèt de fide sit certa; cùm obscurum sit, num hæc prædicata opponantur, atquè adeò obscurum est, an Trinitas optima sit optima tum signatè, tum exercitè. Denique hæc propositio, Nulla chymæra est Ens optimum; quamvìs primâ facie sit obscura, post demonstrationes tamen adhibitas de Dei existentia sit evidenter vera, ita ut evidens sit prædicata entis optimi non opponi, ut proinde Ens optimum sit optimum tum signatè, tum exercitè, quòd Atheus negat.

XIX. Objic. ult. ex Haunoldo: Dum concipitur ens optimum, seu purum ens, vel concipitur ens reale, & assumitur, quod est demonstrandum; vel concipitur

tur ens præscindens à reali, & chymærico; ergo non est evidens, quòd non sit chymæricum; Sicuti quando à longè videtur homo ambulans, & concipitur sub conceptu præciso à rationali, vel irrationali, non est evidens, quòd non sit bellua.

Confir. Purum non Ens, seu purum malum excludens quamcumque perfectionem tantùm signatè dicit unam solùm partem contradictionis, scilicet non esse, exercitè tamen, seu si existeret, diceret utramque partem contradictionis, scilicet non esse, & esse; ergo idem posset dicere Atheus de Puro bono, quod scilicet signatè tantùm dicat unam partem contradictionis, exercitè verò utramque.

Resp. Quòd sicut quando concipimus creaturam ab æterno, peccatum irremissibile, &c. concipimus aliquid præscindendo, num sit Ens reale, an chymæricum; non quidem præcisione rigorosâ, sicut Animal præscindit à rationali, vel irrationali, & ut compossibile cum utraque differentia, sed præcisione minus rigorosâ, quatenus non apparet, num sit ens reale, an chymæricum; ita cùm concipimus ens purum, concipimus ens præscindendo ab ente reali, vel chymærico præcisione minus rigorosâ, id est ignorando, num sit possibile, an chymæra; deinde ex primis, & notissimis demonstramus, non esse chymæram: ac demum inferimus quasi à priori, illud existere, & sic existentia Dei demonstratur demonstratione nullatenus posterioristicâ, seu per effectus, quin umquam in ulla propositione assumatur id quod est demonstrandum.

Ad Confirm. *nego Conseq.* Purum malum excludens omnes perfectiones, si existeret, excluderet simul omnes perfectiones, quia esset purum malum, & simul non excluderet, quia non excluderet existentiam, quæ est perfectio; & ideo purum malum aliter se ha-

bet

bet in actu signato, ac in exercito: contra verò purum bonum tum signatè, tum exercitè importat unam tantùm partem contradictionis, ut constat ex demonstratis. Adde paritatem retorqueri posse: Nam purum malum, cùm includat ex conceptu suo omnes imperfectiones, debet etiam includere impossibilitatem, & negationem existentiæ; ergo purum bonum, cùm includat omnes perfectiones, debet etiam possibilitatem, & existentiam includere, unde apte D. Anselmus infert: Deus est id, quo melius excogitari non potest; ergo existit. Quæ omnia ulteriùs Deo dante confirmabimus anno insequenti cùm de Beatitudine objectiva *disp.* 2. *qu.* 2.

QUÆSTIO II.

Utrum Essentia Divina metaphysicè sumpta constituatur per Prædicatum Aseitatis?

I. CErtum est, essentiam Divinam physicè considerataṁ importare cumulum omnium perfectionum. Difficultas est, Quænam sit illa specialis perfectio, quæ est omnium prima, & radix reliquarum, atque adeo constituat Divinam essentiam metaphysicè consideratam? sicuti in Homine v. g. rationalitas essentiam constituit, quia ratione nostrâ ex illa descendunt omnes hominis proprietates, tanquam à priori. Non repugnat autem, quòd in Deo unum prædicatum ratione nostrâ dicatur prius alio; prædicatum enim intellectivi dicitur prius volitivo etiam relatè ad Deum, per hoc, quòd in creatis intellectio præcedat volitionem; immo sicut in creatis prædicatum substantiæ v. g. dicitur prius prædicato viventis prioritate à subsistendi consequentia, quatenus tenet

hæc

hæc illatio, est vivens; ergo est substantia, & non è contra; ita etiam in Deo attributum substantiæ dicitur prius attributo viventis, Intellectivi &c. ex sola subsistendi consequentia; si enim vivens infert substantiam, & non è contra, prædicatum viventis videtur veluti dependere à substantia, quatenus nequit esse sine illo, & sic videtur habere aliquam posterioritatem; & eodem modo in Deo possibilitas est prior, quàm existentia, unde demonstratio existentiæ Dei ex ejus possibilitate procedit prioristicè. His explicatis.

Aliqui cum Scoto, Suario, Vasquez, Molina, Arriaga Divinam essentiam reponunt in prædicato Intellectivi; Aureolus, & Fasolus in ipsa Intellectione actuali; Argentina in Infinitate; Gillius, & Amicus in ratione entis in tota latitudine essendi: Nonnulli Recentiores in aseïtate, prout complectitur omnes perfectiones Divinas, ex quo complexo singulæ descendant: alii demum in prædicato aseïtatis, seu causæ incausatæ independentis à quovis alio, quæ sit simul sufficientia sui, & aliorum, ita ut hæc una perfectio Divina sit radix omnium aliorum attributorum.

II. Dico equidem cum hac ultima sententia, Essentiam Divinam metaphysicè sumptam reponi in prædicato aseïtatis jam explicato. Ita communiter cum Esparza, Haunoldo, Derkeni, Petavio, Recupito.

Prob. 1. ex Scripturis: dicitur enim Exodi 19. *Ego sum, qui sum*; & rursus: *Qui est misit me*; non potest autem aliter intelligi, quòd Deus sit, qui est, nisi quatenus ipse est ratio essendi, sufficientia sui, & aliorum independens ab alio, & à se; ergo &c. Consonat D. Th. quæst. 7. de potentia art. 2. ubi docet: Deum distingui à quovis alio, quatenus est per essentiam, id est à se.

Prob. 2. ratione: Illud est prædicatum constitutivum Divinæ Essentiæ, ex quo aliunde cognito, & affirmato deducuntur reliquæ perfectiones Divinæ; sed

ſed hoc eſt prædicatum entis à ſe; ergo. Major patet: nam ſi omnes Divinæ perfectiones deducuntur ex prædicato A. repugnat, quòd hoc prædicatum radicetur in alio; ergo hujuſmodi prædicatum eſt radix aliorum, & primo diſtinctivum Dei à non Deo, atque adeo conſtitutivum eſſentiæ divinæ metaphyſicè ſumptæ. *Prob.* itaque minor. Poſtquam à poſteriori ex contingentia creaturarum cognovimus dari ens neceſſarium, & Primam Cauſam incauſatam, ſufficientiam ſui, & aliorum, bene inferimus, hujuſmodi ens eſſe illimitatum in quocumque genere, & continere omnes perfectiones; nemo enim à ſemetipſo limitatur, cùm nemo poſſit non amare ſeipſum; ergo ex independentia, & aſeïtate reliquæ perfectiones Divinæ deducuntur. Notandum tamen, prædicatum aſeïtatis conſtitutivum Divinæ eſſentiæ eſſe ſolùm independentiam in eſſendo, non in cauſando, ſeu ſufficientiam ſuimet, non ſufficientiam aliorum: & ratio eſt, tum quia prædicata abſoluta ſunt priora reſpectivis, tum etiam quia ex prædicato abſoluto aſeïtatis, ſeu independentiæ in eſſendo infertur prædicatum reſpectivum independentiæ in cauſando, ſeu primæ cauſæ.

Confirm. 1. Quia illud prædicatum in Deo eſt radix omnium perfectionum Divinarum, quod immediatè, & formaliter opponitur prædicato, quod in Creatura eſt radix limitationis, & omnium imperfectionum; ſed in Creatura hujuſmodi prædicatum eſt Abaleïtas, ſeu dependentia ab alio, quod immediatè & formaliter opponitur aſeïtati; ergo aſeïtas eſt prima radix in Deo. Minor patet: Nam Creaturam dependere ab alio, importat Creaturam ex ſe nihil eſſe, & nullam ex ſe perfectionem habere; ergo radix defectuum & imperfectionum in creatura eſt abaleïtas, & dependentia.

Confirm. 2. Primum diſtinctivum Creaturæ à

non Creatura est Abaleitas; ergo primum distinctivum Dei à non Deo est Aseïtas; atqui prædicatum primo distinctivum est etiam primo constitutivum, & essentiale; ergo. *Maj.* *Prob.* quia ratio Entis per nihil aliud contrahitur ad esse creatum, quàm per esse dependens, & ab alio, ut per se patet; ergo primum distinctivum Creaturæ à Deo est Abaleïtas.

III. Objic. 1. Prædicatum essentiale rei debet esse prædicatum, quod in re illa est perfectissimum; atqui prædicatum perfectissimum in Deo est prædicatum summè Intellectivi, vel ipsa Actualis Intellectio, vel prædicatum illimitati; ergo in aliquo ex his consistit prædicatum essentiale Dei, non verò in Aseïtate. *Prob. min.* Illud prædicatum in Deo est perfectissimum, quod ex Creaturis cognoscitur esse in Deo, & in Creaturis est perfectissimum, ac in Deo est perfectissimo modo, & cum independentia: atqui hujusmodi est prædicatum intellectivi, vel illimitati; ergo.

Confirm. 1. quia nisi prædicatum substantiæ intellectivæ perfectissimæ, atque adeo etiam à se constitueret essentiam Divinam, deberet hoc prædicatum Intellectivi in Deo esse secundarium, & consequens ad essentiam; sed hoc dici non potest; ergo. *Prob. min.* Nullum prædicatum, in quo A, convenit cum B, potest esse secundarium, & consequens ad essentiam: v. gr. quia essentia Hominis est rationalitas, quæ contrahit rationes communes, substantiæ, viventis, sensitivi, hujusmodi prædicata hominis non possunt esse secundaria, & descendere ex rationalitate; cùm ad rationalitatem necessario præsupponantur; ergo ratio substantiæ Intellectivæ, in qua Deus convenit cum Angelis, non potest esse prædicatum in Deo secundarium, quod probetur ex independentia, sed debet ad prædicatum independentiæ præsupponi.

Confirm.

Confirm. 2. Quia essentia, & natura idem sonant ex Augustino lib. 2. de morib. Manichæor. sed natura idem est, ac principium operationum, seu principium motûs, & quietis; ergo illud prædicatum in essentia, seu natura Divina est perfectissimum, quod est principium operationis præstantissimæ, ut est prædicatum Intellectivi; ergo in hoc reponitur Divina essentia.

Resp. *nego min.* ad probationem licèt prædicatum Dei perfectissimum constitutivum divinæ essentiæ ex creaturis demonstretur, quòd sit in Deo; falsum tamen est, quòd hujusmodi prædicatum debeat esse in creaturis; aliter non esset prædicatum distinctivum Dei à non Deo. Hinc prædicatum intellectivi cùm non distinguat Deum à creatura, nequit Divinam essentiam constituere; Universim enim prædicatum constitutivum cujusvis essentiæ debet esse primò distinctivum.

Ad confirmationem, verum est, quòd in Homine prædicata substantiæ, viventis, sensitivi non sint prædicata secundaria, quæ ad essentiam consequantur, cùm non probentur ex rationalitate tamquam à priori, sed potiùs ad rationalitatem præsupponantur. At in Deo prædicata substantiæ, viventis, intellectivi sunt prædicata secundaria, quæ ad essentiam consequuntur, quia in Deo ex prædicato Aseïtatis inferuntur. In forma *nego min.* Ad probationem *dist.* antecedens: non potest prædicatum commune esse secundarium, si probetur tamquam à priori ex prædicato differentiali, ut in casu nostro nego; si non probetur, ut prædicatum Animalis relatè ad rationalitatem, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ex hoc quòd prædicatum intellectivi sit commune Deo, & creaturæ, non infertur, quòd non possit esse prædicatum secundarium descendens ex independentia;

nam prædicata sapientis, Boni, Misericordis sunt etiam communia Deo, & creaturæ, & tamen in omnium sententia sunt prædicata secundaria.

Ad 2. Haunoldus, & Franciscus de Lugo docent, quòd Deus in ratione essentiæ divinæ constituatur per aseïtatem; in ratione verò Naturæ, seu primi principii operationum constituatur per vim intelligendi à se; quia putant essentiam esse radicem omnium perfectionum; Naturam verò esse radicem solùm operationum. Equidem dico, essentiam physicè sumptam identificari cum Natura, essentiam verò metaphysicè sumptam importare radicem omnium perfectionum, & operationum; cujusmodi est in Deo Aseïtas; Naturam verò metaphysicè sumptam sub conceptu Naturæ importare primum principium omnium operationum, non verò primum principium operationis perfectissimæ, atque adeo Natura divina sub conceptu naturæ non importat solùm Intellectivitatem, sed vim ad omnes divinas operationes.

IV. Objic. 1. Prædicatum independentis, & à se in Deo descendit ex prædicato omnipotentis; ergo non est aseïtas primum Dei prædicatum. Antecedens probatur, nam si ens est omnipotens, apertè infertur, quòd sit à se; si enim esset ab alio, non esset omnipotens quia non posset ponere illud à quo est citra mutuam causalitatem.

Confirm. I. Quia prædicatum independentis, & incausati est negativum; ergo debet fundari in positivo, scilicet in prædicato Illimitati in quavis ratione essendi.

Confirmatur 2. Prædicatum aseïtatis est transcendens pro omnia attributa Divina; ergo non est unum prædicatum radicans reliqua, ut debet esse prædicatum essentiale.

Confirm. 3. Si prædicatum Aseïtatis esset prædica-

dicatum essentiale, sequeretur, quòd prædicata substantiæ, viventis, intellectivi, in quibus Deus convenit cum creaturis, deberent descendere, & inferri ex Aseïtate, atque adeo deberent dici prædicata attributalia Dei; consequens est falsum; ergo & antecedens *Prob. min.* quia prædicatum commune Deo, & creaturis est potius prædicatum genericum, quàm attributale; ergo sicut in homine v. g. prædicatum substantiæ, quod infertur ex rationalitate, non est ratio attributalis, seu proprietas, quia non infertur ex rationalitate velut à priori, sed potius velut à posteriori; Ita ratio substantiæ in Deo non potest esse attributalis.

Resp. Prædicatum omnipotentis, aut Illimitati in Deo demonstrari ex prædicato Independentis tamquam à priori, seu tamquam ex prædicato prius intellecto, & affirmato, ut constat ex rationibus conclusionis, quare *dist.* Antecedens: prædicatum independentis infertur ex prædicato omnipotentis, velut à posteriori, ut ex fumo ostenditur ignis: & ex risibilitate rationalitas *conc.* ex prædicato prius cognito, & affirmato *nego* antecedens, & *conse.* Ad probationem; sicut homo nisi esset risibilis, non esset rationalis, & tamen risibilitas demonstrat rationalitatem solùm à posteriori, ita in casu.

Neque dicas, quòd non sit major ratio, cur Aseïtas inferat Illimitationem à priori, & non è contra. Nam ex contingentia creaturarum demonstratur existentia Dei immediatè sub conceptu entis à se, & Incausati; ex quo deinde deducitur, quòd sit in omni genere illimitatum ens; ergo aseïtas ratione nostrâ est prior Illimitatione. deinde sicut in creaturis dependentia infert à priori limitationem, ut ostendimus, ita in Deo aseïtas illimitationem

Ad 1. confirmationem, ratio Incausati, & indepen-

dentis est ratio negativa solùm grammaticaliter, non secùs ac prædicatum Illimitati, immensi, irrationalis &c. philosophicè tamen ratio incausati est positiva importans sufficientiam sibi ad existendum, atque adeò sufficientiam omnium creaturarum, sicut ratio illimitati phylosophicè importat rationem positivam, scilicet excursum ad quamcumque perfectionem, & ratio immensi excursum ad quemcumque locum. Præterquam quòd ex doctrina D. Dionysii, perfectiones divinæ cum ob sublimitatem effugiant aciem nostri intellectûs, meliùs explicantur per rationes negativas, dicendo quid non sint, quàm per positivas, dicendo quid sint; sicut prædicata materiæ, quæ est in confinio, nihili meliùs explicantur per rationes negativas dicendo; materia neque est quid, neque quantum, neque quale, &c. quàm per rationes positivas. Ex hoc autem quòd perfectiones divinæ per conceptum negativum explicentur, non sequitur, quòd sint in se quid negativum, sed important formaliter perfectionem positivam, quæ ratione suæ magnitudinis fundat conceptum negativum.

Ad 2. negant multi, prædicatum aseïtatis, seu incausati formaliter sumptum transcendere prædicata reliqua divina; idémque docent de prædicato illimitati, necessarii ad existendum, boni &c. quamvìs enim identicè quodvis prædicatum divinum sit illimitatum, necessarium, bonum, non tamen formaliter; sed transmisso, quòd hæc prædicata sint implicitè transcendentia, non secùs ac ratio entis implicitè transcendit suas passiones, scilicet unum, verum, Bonum, ita non præscindat ab illis præcisione perfectâ, ut rationale à risibili, sed imperfecta, & secundùm explicitum, & implicitum, ut Homo præscindit ab animali rationali; vel præcisione non mutuâ, sicut in multorum sententia ens præscindit à suis differentiis

ferentiis

ferentiis, videlicet à perseïtate, & inaleïtate; nihilominùs hoc solùm sufficit, ut aseïtas possit concipi tamquam prædicatum primum, & essentiale relatè ad reliqua; sicut imperfecta præcisio entis à suis attributis sufficit, ut rationes unius, veri, & boni consequantur ad rationem entis.

Ad ult. Est æquivocatio in nomine perfectionis attributalis: si nomine perfectionis attributalis veniat perfectio illa, quæ infertur ex prædicato essentiali, in hoc sensu etiam ratio substantiæ, viventis, intellectivi in Deo est perfectio attributalis; verùm quia nomine perfectionis attributalis apud Theologos venit illa perfectio, quæ se habet per modum accidentis creati, ut omnipotentia, sapientia; Immensitas, idcircò prædicata, quæ dicuntur de Deo tamquam prædicata substantialia, ut prædicatum substantiæ, viventis, Intellectivi, non solent rigorosè appellari attributalia; sed minùs rigorosè; quatenus scilicet Deo tribuuntur, & competunt: in quo sensu etiam aseïtas dici potest Dei attributum.

V. Objic. ult. Prædicatum constitutivum essentiæ Divinæ nequit esse, nisi ratio entis in tota sua latitudine, seu infinitas, aut aseïtas, prout complectitur formaliter cumulum omnium perfectionum; ergo nequit esse Independentia, seu aseïtas, prout importat formaliter unam dumtaxat divinam perfectionem *Prob. antec.* quia prædicatum constitutivum essentiæ divinæ debet esse perfectissimum; sed perfectius est prædicatum illimitati importantis formaliter omnem perfectionem, quàm prædicatum independentis importantis unam tantùm perfectionem, cùm totum sit majus suâ parte, ergo.

Confirm. 1. quia Indepentia debet importare formaliter sufficientiam essendi, seu omne id, quod requiritur, ut Deus existat; sed ad hoc requiruntur

omnes divinæ perfectiones; ergo independentia formaliter includit cumulum omnium perfectionum. Minor patet, quia unâ ex perfectionibus divinis non intellectâ, non intelligitur quidquid requiritur, ut Deus existat.

Confirm. 2. Nisi prædicatum essentiale Dei esset Illimitatio seu aseïtas, prout formaliter involvit cumulum perfectionum, sed esset sola Independentia, tamquam prædicatum radicans reliquas perfectiones, eo ipso in hoc prædicato formaliter continere deberent reliquæ perfectiones; ergo negari nequit, quòd cumulus perfectionum formaliter spectet ad constitutionem divinæ essentiæ etiam metaphysicè acceptæ. *Prob.* sequela, quia si prædicatum independentiæ radicaret reliquas perfectiones, deberet illas præcontinere eminenter; sed perfectiones divinæ, utpotè simpliciter simplices non possunt præcontineri eminenter nisi etiam præcontineantur formaliter; ergo si independentia radicaret reliquas perfectiones, eo ipso includeret illas formaliter.

Resp. *nego antec.* ad probationem nego, complexum omnium divinarum perfectionum esse ratione nostrâ quid perfectius; quàm sit unum illud prædicatum, quod radicat reliqua: complexum enim formaliter quà complexum dicit imperfectionem aliquam, scilicet compositionem, quæ excluditur ab uno simplici prædicato; & licèt hoc prædicatum simplex (scilicet independentia) non dicat formaliter reliquas perfectiones, dicit tamen illas radicaliter, ac, proinde continet, quicquid perfectionis est in complexo absque imperfectione distinctionis & cõpositionis, quod etiam dicendum ab Adversariis in essentiis creatis: nam prædicatum essentiale hominis v. g. debet esse prædicatum perfectissimum radicans reliqua; nemo autem dixerit complexum omnium prædicatorum hominis esse prædicatum perfectiùs, quàm sit sola ratio-

rationalitas, ut radicans reliqua; ergo idem dicendum de Deo: præsertim quia sic non agitur de constitutivo Divinæ essentiæ sumptæ physicè, quod procul dubio est cumulus omnium perfectionum, sed de constitutivo essentiæ metaphysicæ, seu de illo simplici prædicato, quod est perfectissimum, ex quo reliqua tanquam à priori descendunt.

Ad 1. confirm. sufficientia essendi physicè sumpta importat formaliter cumulum perfectionum, sine quibus non potest intelligi quicquid requiritur, ut Deus existat; At sufficientia essendi sumpta metaphysicè, quatenus est unum prædicatum importans formaliter independentiam ab alio, & exclusionem causæ limitantis, non importat formaliter cumulum, sed solùm radicat illum. In forma *dist. maj.* Independentia debet formaliter importare sufficientiam essendi metaphysicè sumptam, hoc est non indigentiã causæ, concedo; sufficientiã essendi physicè sumptã, seu quicquid requiritur ut Deus existat nego *maj. & dist. min. nego conseq.*

Ad 2. nego sequelam. Ad probationem dico, prædicatum essentiale Dei præcontinere reliquas perfectiones simpliciter simplices, non quidem eminenter formaliter, sed eminenter radicaliter. Ad intelligentiam sciendum, perfectionem simpliciter simplicem dici illam, quæ est melior ipsa, quàm non ipsa, seu quæ reddit subjectum melius, quàm sit quodcumque subjectum realiter distinctum, in quo non sit talis perfectio; Hujusmodi est perfectio bonitatis, potentiæ, sapientiæ, ratio viventis, intellectivi &c. ubi è contra perfectio v.g. volentis Mundum in Deo non dicitur esse perfectio simpliciter simplex, sed dicitur perfectio simplex; non enim est melior ipsa, quàm non ipsa, cùm non sit melior volitio, quàm nolitio Mundi: similiter dicitur perfectio simplex paternitas, cùm non sit melior Filiatione, aut spiratione passivâ. Hinc fit, quòd

perfectio simpliciter non possit in aliqua entitate reali præcontineri eminenter, quin etiam præcontineatur formaliter; aliter ipsa non esset quid melius quacumque entitate reali, in qua non continetur formaliter; quia non esset melior tali entitate reali, in qua solùm continetur eminenter, & non formaliter. At non est verum, quòd perfectio simpliciter simplex debeat præcontineri formaliter in sua radice metaphysicâ; quia contineri in sua radice nihil aliud est, quàm ex primo prædicato essentiali inferre perfectiones simpliciter simplices; possunt autem inferri, quin formaliter præcontineantur; sicut potest ex rationalitate inferri risibilitas, quin risibilitas contineatur in rationalitate formaliter, sed solùm radicaliter.

Ratio à priori, cur perfectiones simpliciter simplices debeant formaliter contineri in essentia physica Dei, non verò in ejus prædicato essentiali, est, quia nisi formaliter continerentur in essentia divina physicè sumpta, eo ipso talis essentia conciperetur, & esset perfectibilis, & defectuosa: contra verò si non præcontineantur formaliter in essentia divina metaphysicè sumpta, solùm sequitur, quòd prædicatum essentiale Dei præscindat, seu ratione nostra (non verò realiter) non includat in suo conceptu formali eas perfectiones; quod non trahit in Deo ullam perfectibilitatem, aut defectum.

VI. Quæres hìc, quomodo ex aseitate, & independentia inferantur seorsim reliquæ divinæ perfectiones?

Resp. Cum Cattaneo *disp. ult. quæst.* 2. & aliis; Primò ex aseitate inferri necessitatem existendi, nam quod contingenter existit, debet ab alio determinari ad existendum, ergo quod est à se non est contingens, sed habet necessitatem existendi. Secundò infertur unicitas Dei; nam quod necessariò existit, non indiget alio à se distincto; ergo non potest esse multiplex;

plex; aliter unus alio indigeret: tum etiam quia si plures essent Dii, quilibet careret perfectione simpliciter simplici supremitatis; quilibet esset etiam contemptibilis, quandoquidem quolibet ex iis sublato, adhuc daretur Deus, seu omne bonum: tum demum quia quilibet careret supremo dominio; nam vel non posset aliquid velle aliis invitis, vel si omnes idem deberent velle, unus deberet prius consulere voluntatem alterius. Hæc autem omnia non militant contra Trinitatem Personarum, ut patet contra Hæreticos Tritheïtas, & contra Averroem 12. *metaph.* 39. Tertiò infertur simplicitas, seu carentia partium; nam vel singulæ partes essent Deus, & aliæ essent superfluæ, & contemptibiles, vel omnes complexim essent Deus, & jam singulæ ratione limitationis dicerent imperfectionem. Personæ Divinæ, quamvis sint plures, non dicunt ullam imperfectionem, quia non distinguuntur inter se ratione limitationis, sed ratione oppositionis relativæ. Quartò ex simplicitate nascitur immutabilitas, immensitas, æternitas &c. nam quod est subjectum mutationi, non habet in se necessitatem omnium perfectionum. Quintò infertur illimitatio, quandoquidem quod est limitatum est obnoxium mutationi: præterquam quòd limitatio non habetur à se, sed à causa limitante; propterea complexũ ex Deo, & creatura non est quid perfectius solo Deo, licèt sit materialiter majus. Immo illud complexum formaliter importat imperfectionem illam propriam creaturæ, quæ non includitur in solo Deo; unde revera Deus solus est quid negativè perfectius, quàm complexum ex Deo, & creatura. Denique infertur omnipotentia, omniscientia, & reliqua; tum quia aliter non haberet Deus perfectionem illimitatam excurrentem ad quamcumque perfectionem simpliciter simplicem; tum etiam quia si Deus est sufficientia sui ad existen-

stendum,& pariter sufficientia omnium, quæ ab ipso sunt,atque adeo potest omnia;est pariter vita indistincta ab ipso vivente, atque adeo perfectissimè vivit; & omnia cognoscit. Ex aseitate itaque tamquam ex prima radice omnia Divina prædicata descendunt.

QUÆSTIO III.

Utrum ex parte objecti Attributa Divina distinguantur inter se, & ab essentia?

I. QUòd attributa distinguantur realiter inter se, & ab essentia Divina, putarunt nonnulli apud Gillium *lib. 2. tract.* 5. inter quos quidam Gualterus, & Gilbertus Porrectanus. Distingui tantùm moraliter, docuit Joannes de Viterbio: quod de attributo Infinitatis,& æternitatis docuit etiam Mayronus *in* 1. *dist.* 8. Scotistæ tamen admittunt distinctionem formalem inter illa. Inter Thomistas verò alii virtualem,alii nullam ex parte objecti cum communiori.

II. Dico equidem, attributa inter se, & ab essentia non distingui ex parte objecti, sed solùm distingui distinctione rationis,seu per diversos conceptus, ut dicitur communius de distinctione inter gradus metaphysicos.

Prob. 1. quia si attributa ex parte objecti distinguerentur,Deus non esset omnino simplex;nec naturâ Divina esset purus actus,sed diceret potentialitatem; non enim esset per se ipsam formaliter sapiens, potens &c. sed esset in potentia ad hujusmodi perfectiones, quod repugnat.

Neque dicas, quòd sicut distinctio Personalitatum non obstat summæ Dei simplicitati, & actualitati, ita nec distinctio Attributorum. Nam primò, si paritas urget, nec obstaret distinctio realis attributorum. Secundò, Ideo Personalitates distingui possunt inter se realiter absque detrimento simplicitatis Divinæ, quia ad

ad perfectionem Divinæ essentiæ spectat fæcunditas ad intra quæ sine distinctione reali non pura Personarum consistere nequit, ut docet Fides; quod tamen non habetur in casu nostro.

Prob. 2. Si qua ratione evinceretur, quòd attributum sapientiæ v. g. ex parte objecti distingueretur ab omnipotentia formaliter sumpta, evinceretur etiam, quòd sapientia radicalis identificata cum essentia ex parte objecti distingueretur ab omnipotentia radicali: & rursus sapientia radicans sapientiam radicalem distingueretur ab omnipotentia radicante omnipotentiam radicalem; unde in distinctionibus, & formalitatibus abiremus in infinitum, quod nemo dixerit. *Prob.* sequela; Ideo enim sapientia formalis per Scotistas ex natura rei distinguitur ab omnipotentia formali, quia sunt diversi conceptus, atque adeo diversæ quidditates; sed etiam sapientia radicalis est diversus conceptus ab omnipotentia radicali; ergo.

Prob. demum argumento mirabili. Si attributa distinguerentur ex parte objecti ab essentia, eo ipso non distinguerentur: ergo non distinguuntur. *Prob.* sequela; si distinguerentur, eo ipso profluerent, & manarent ab essentia; ergo deberent pro priori in ipsa essentia intelligi, & formaliter præcontineri, atque adeo si distinguerentur, frustra superadderentur; unde non distinguerentur. *Prob. conseq.* quia impossibile est, quòd Proprietas emanet ab essentia, & in ea non præcontineatur; Rursus impossibile est, perfectiones simpliciter simplices præcontineri, & non formaliter præcontineri: ergo si attributa Divina, quæ sunt perfectiones simpliciter simplices, promanarent ab essentia, deberent formaliter in illa præcontineri. Sicuti enim Perfectio sapientiæ v. g. quæ reperitur in creaturis, debet in Deo præcontineri tum eminentur, tum formaliter: eminenter quidem, quia sine imperfectione limitationis, quam habet

habet in creatura; formaliter verò, quia cùm sit perfectio simpliciter simplex non potest contineri eminenter, quin simul contineatur formaliter; aliter non esset melior ipsa, quàm non ipsa, ut patet; ita perfectio sapientiæ attributalis præcontineri debet in Divina essentia eminenter, & formaliter, & quidem à fortiori; Nam si effectus, cui communicatur esse à sua causa modo imperfecto, & cùm distinctione reali, debet in tali causa præcontineri, à fortiori Attributa, quibus communicatur essentia Divina perfectissimo modo, seu cum identitate reali, debent in tali essentia præcontineri non solùm eminenter citra ullam distinctionem, & imperfectionem, sed etiam formaliter, cùm sint perfectiones simpliciter simplices; aliter Divina essentia esset ab illis perfectibilis, quod repugnat.

Neque dicas, aseitatem per nos radicare perfectiones simpliciter simplices, nec tamen illas præcontinere formaliter, sed solùm eminenter radicaliter, juxta dicta quæstione antecedenti; ergo idem dici potest in sententia admittentium distinctionem ex natura rei inter essentiam, & Attributa.

Negatur enim conseq. & disparitas est, quia in sententia nostra, dum concipitur prædicatum essentiale aseitatis, solùm non explicantur attributa ex imperfectione nostri intellectûs, non ex imperfectione objecti; secus verò in sententia adversariorum, qui volunt, quòd essentia Divina ex parte objecti non includat ex natura rei attributa; unde ab illis deberet esse perfectibilis; non secus ac si Deus non contineret formaliter perfectiones simpliciter simplices, quæ reperiuntur in creaturis, deberet concipi ut perfectibilis ab his perfectionibus, & in potentia ad illas.

III. Hinc fit primò, attributa nec distingui ab essentia virtualiter ex parte objecti, seu distinctione æqui-

quivalente distinctioni distinctorum, & fundante præcisiones objectivas, Ratio est eadem; tum quia hujusmodi distinctio gratìs admittitur, obstátque summæ Dei simplicitati? tum etiam quia trahit processum in infinitum. Quare solùm distinguuntur ratione, seu ex parte actûs attributa inter se, & ab essentia, cùm differant penes connotata; non secus ac animal, & rationale, homo, & risibilis; quæ distinctio à Nonnullis vocatur virtualis, non quia æquivalet distinctioni distinctorum, aut verificat prædicata contradictoria, sed quia æquivalet distinctis.

Fit 2. Quòd sicuti Homo quà animal sentit, non quà rationalis, ita ut sensus sit, quòd homo sub conceptu animalis concipiatur ut principium sentiendi, quod competit omnibus animalibus, non verò sub conceptu rationalis; unde distinctio sit solùm penes conceptus: ita eodem modo Deus quà intellectivus intelligit, non quà volitivus, per Misericordiam parcit, per Justitiam punit in sensu formali explicato; realiter enim, & identicè voluntas intelligit, Justitia parcit, sicut in homine animalitas discurrit.

Confir. Demum conclusio, quia si adversarii vellent adstruere ex parte objecti distinctionem inter attributa totalia v.g. Inter omnipotentiã, & sapientiam deberent etiam admittere distinctionem inter attributa partialia v. g. inter potentiam productivam Angeli, & potentiam productivam hominis; nam etiam Deus creat Angelum per potentiam creativam Angeli, & non per potentiam creativam hominis; sicut intelligit per intellectum, non per voluntatem: sequela non admittitur; ergo &c.

IV. Objic. 1. Tenet ista causalis: Deus amat, quia intelligit, non verò intelligit, quia amat; ex intellectivo enim descendit volitivum, non è contra; ergo intellectus, & voluntas in Deo distinguuntur ex parte objecti.

Con-

Confirm. 1. Nisi intellectio, & amor in Deo distinguerentur, sequeretur, quòd sicut Deus cognoscit peccatum, ita etiam amet illud; nam sicut cognitionem terminari ad peccatum fert peccatum esse cognitum, ita amorem identificatum cum cognitione Divina terminari ad idem peccatum feret, idem peccatum esse amatum à Deo.

Confirm. 2. Intellectio Divina est actus vitalis; ergo procedit ab intrinseco principio; ergo intellectus habet rationem principii relatè ad intellectionem Divinam, atque adeo distinguitur ab ea.

Confirm. ult. Intellectio procedit ab essentia Divina tamquam ab objecto formali motivo, ut constat; ergo ab eo distinguitur.

Resp. Sicut tenet hæc causalis: homo discurrit, quia est rationalis, non quia est animal, citra distinctionem objectivam inter rationale, & animal, quia sensus est, omne rationale discurrere, non omne animal; ita valet: Deus amat, quia intelligit, non è contra; sensus enim est: omne Amans intelligit, non verò omne intelligens amat: ex summulis enim reduplicativa nihil aliud importat, nisi quòd cuicunque competit ratio reduplicata, competit etiam prædicatum affirmatum.

Ad 1. confirm. Forma non debet communicare subjecto omnes denominationes, quæ possunt à singulis prædicatis formæ prodire; sic cognitio denominat objectum cognitum, & non denominat illud spirituale, licèt ipsa sit spiritualis; sic etiam Gratia in Christo Domino denominat illum Amicum Dei, non tamen filium adoptivum; & Verbum denominat humanitatem sanctam, non tamen Immensam, & omnipotentem. Ita in casu nostro actus Divinus terminatur ad peccatum, denominat illud cognitum, non amatum, quia peccatum non est capax talis denominationis. Universim enim ut aliquid dicatur amatum, non satis est,

est, quòd terminet amorem, sed requiritur, quòd terminet amorem, qui sit illius prosecutio; sic contritio, quæ odit peccatum ob amorem Dei, est indivisibiliter odium peccati, & amor Dei, quia tamen non est prosecutio peccati, ideo peccatum, licèt illam terminet, non denominatur amatum.

Ad 2. Intellectio Divina est à principio intrinseco omnino indistincto ratione summæ suæ perfectionis; quare sicut Deus dicitur esse à se, non quidem positivè, ita ut à se causetur, sed negativè, quatenus non est ab alio; ita intellectio Divina est à principio intrinseco vitali non positivè, ita ut ab eo causetur; aliter distingueretur realiter ab illo, sed negativè; quatenus non procedit ab ullo principio extrinseco, sed existit vi, & efficaciâ principii secummet identificati.

Ad ult. Intellectio Divina procedit ab essentia tamquam ab objecto formali motivo penitus indistincto: quatenus enim Deus consideratur ut objectum, seu ut ponens seipsum in prospectu ut cognoscatur, dicitur esse motivum formale; quatenus verò consideratur ut seipsum repræsentans, dicitur intellectio, & intelligens.

V. Objic. 2. In Deo ex uno attributo demonstratur aliud, v. g. ex Immaterialitate intellectivitas; ergo datur distinctio objectiva inter attributa; aliter ut dicit Mayronus, in demonstrationibus istis nos negotiaremur circa nostros conceptus, non circa Deum.

Confirm. 1. Si posset negari distinctio ex parte objecti inter attributa, quamvìs ex uno aliud demonstretur; posset etiam negari distinctio inter Personalitates, quamvìs una ex alia procedat; hæc autem est hæresis Sabellii; ergo.

Confirm. 2. Quia inter naturam, & Personalitates Divinas negari non potest distinctio virtualis ex parte objecti; ergo neque inter essentiam, & attributa.

Prob. antec. quia distinctio virtualis importat convenientiam in omni perfectione, & discrepantiam in aliquo prædicato, ut proinde de eadem entitate æquivalente pluribus verificentur prædicata contradictoria, perinde ac si daretur distinctio actualis: hæc autem distinctio virtualis sic explicata negari non potest inter Paternitatem v. g. & naturam Divinam; nam Paternitas est una Personalitas, non triplex; natura verò divina est triplex Personalitas, & non una: Item Paternitas realiter distinguitur à filiatione, & non à natura; Humanitas Christi immediatè unitur subsistentiæ Verbi, non verò naturæ; aut si immediatè unitur naturæ Divinæ, non unitur Personalitati Patris identificatæ cum natura; ergo natura, & Personalitas verificant prædicata contradictoria; atque adeo virtualiter distinguuntur.

Resp. Propter cognitiones imperfectas, quas de Deo habemus, posse nos Deum cognoscere sub una ratione; v. g. qua immaterialem, & ex hoc conceptu inferre idem objectum sub alio conceptu, videlicet Intellectivi; & similiter cognoto Deo sub ratione Intellectivi inferimus, quòd sit Volitivus, quòd est negotiari circa Deum cognitum ænigmaticè, non verò circa nostras cognitiones.

Ad 1. confirm. Sicut ex distinctione reali Personarum non infertur distinctio realis inter attributa, ita nec ulla alia distinctio objectiva. Fides docet, Personas Divinas opponi relativè, atque adeo realiter distingui; cùm relativa sint ad alterum; nullum tamen datur caput distinguendi ex parte objecti attributa.

Ad 2. Negant nonnulli, dari inter naturam Divinam & Personalitates verificationem contradictoriorum; unde negant, distingui virtualiter, putantes omnia salvari per distinctionem eminentialem; hoc est per distinctionem realem non puram, seu mixtam identitate

reali

reali, quæ intercedit inter Personas, quatenus Pater v.g. realiter à Filio distinguitur personaliter, & simul identificatur essentialiter, seu in Natura; unde distinguuntur distinctione faciente plures Personas, non plures Deos, & identificantur identitate faciente unum Deum, non unam Personam. Equidem censeo, præter hanc realem distinctionem eminentialem, quam docet Fides, requiri etiam distinctionem virtualem inter Naturam, & Personalitates ad verificanda ea prædicata contradictoria, quæ de iis dicuntur; quod in de Trinitate discutiendum. Censeo etiam, inter Volitionem Divinam necessariam, & liberam, seu inter essentiam Divinam, & decreta libera admittendam pariter esse distinctionem virtualem ex parte objecti, ut dicemus *disp.* 4. cùm non possit aliter contradictio declinari, quòd Deus sit Ens necessarium, & decreta cum eo identificata non sint necessaria; at inter attributa declinatur contradictio per distinctionem rationis: sicut inter Animal, & rationala in Homine; unde dispar ratio.

VI. *Objic.* ult. Pater Æternus non per voluntatem, sed per Intellectum generat Filium, qui proinde dicitur *Sapientia genita*: Pater verò, & Filius non per intellectum, sed per voluntatem spirant Spiritum Sanctum qui dicitur *Amor spiratus*; ergo Intellectus, & Voluntas Divina verificant prædicata contradictoria realia, atque adeo distinguuntur ex parte objecti; quod similiter dicendum de aliis attributis.

Antecedens constat ex Concil. Toletano, ubi hæc habentur: *Non est credendum, quòd Pater voluntate Filium genuerit, nec quòd Voluntas Sapientiam prævenerit, sed Natura.* Et in Concil. Syrmiensi dicitur: *Si quis consilio Dei factum Filium Dei asserit, anathema sit*; ubi PP. cum Hilario *lib.* de Synod. anathem. 24. ly *consilio* intelligunt pro voluntate.

Resp. Nonnullos cum Arriaga *disp.* 22. *n.* 70. ob hanc difficultatem admittere distinctionem ex parte objecti solùm inter intellectum, & voluntatem, non verò inter alia attributa Divina. Verùm difficultas hæc evacuatur cum Esparsa *quæst.*4. supponendo ex tractatu de Trinitate, quòd duplex detur in Deo intellectus, & voluntas, scilicet Essentialis, & Notionalis. Intellectus, & voluntas essentialis identificatur adæquate cùm Divina Essentia, atque adeo est communis Tribus Personis, non secus ac reliqua attributa. Intellectus verò Notionalis constituitur per Naturam Divinam, & solam Personalitatem Patris; & voluntas notionalis constituitur per Naturam Divinam, & per utramque Personalitatem Patris simul, & Filii. Hinc Filius procedit ab intellectu notionali Patris, & non à voluntate notionali; & similiter Spiritus Sanctus procedit à voluntate, non ab intellectu notionali; quæ optimè verificantur per hoc, quòd detur solùm distinctio realis inter Personalitatem Patris, quæ constituit intellectum notionalem, & Personalitates Patris, & Filii, quæ constituunt voluntatem notionalem, quin detur ulla distinctio formalis inter intellectum, & voluntatem essentialem.

Deinde transmisso, quòd Filius dici possit formaliter procedere ab intellectu essentiali, & non à voluntate essentiali, & Spiritus Sanctus à voluntate, non ab intellectu essentiali, non per hoc admittenda est distinctio ex parte objecti inter voluntatem, & intellectum essentialem: nam sicut intellectio creata dicitur procedere formaliter ab intellectu, non à voluntate, & Amor formaliter à voluntate, non ab intellectu, quia quamvìs realiter etiam intellectus amet, & voluntas cognoscat, in sensu tamen formali explicato per distinctionem rationis solùm intellectus intelligit, & voluntas amat; & sensus est, quòd Anima sub conceptu cono-

notante intellectionem non sit Anima sub conceptu connotante amorem ; unde distinctio habetur solùm inter rationes, seu conceptus formales ; non verò inter rationes objectivas : Ita prorsus dici potest in casu nostro, quòd Filius cùm sit sapientia genita procedat ab intellectu, non à voluntate essentiali solùm in sensu formali explicato, quatenus essentia Divina sub conceptu connotante sapientiam genitam non est essentia Divina sub conceptu connotante Amorem spiratum.

In forma *dist. Antec.* Pater non generat Filium per voluntatem notionalem *conc.* per voluntatem essentialem subdistinguo in sensu formali *conc.* in sensu reali nego *antec. & conseq.* sicut enim Spiritus Sanctus procederet insipienter, si non procederet ab intellectu essentiali, ita Filius procederet fortuitò, & non voluntariè, si non procederet à voluntate essentiali.

VII. Ubi adverte ex Cyrill. & Nazianz. apud Esparsam, Arium hoc sophismate usum esse ad impugnandam Filii Divinitatem : Vel Pater genuit Filium volens ; vel nolens ; si nolens, quis eum coëgit? cùm nemo sit supra Patrem : si volens ; ergo cum libertate, & consideratione, quæ aut debet, aut saltem potest esse ante rem, quæ deliberatè fit ; ergo Pater antecedit naturâ Filium, atque adeo Filius est Creatura.

Ad quod PP. & concilia respondent, Patrem generasse ab æterno Filium volendo, atque adeo libere, non quidem libertate à necessitate, seu indifferentiæ, sed libertate à coactione, quæ non importat in Filio posterioritatem, nisi tantùm originis : ex hoc autem, quòd Filius generetur à Patre volente cùm sola libertate à coactione, fit, quod unice PP. inferebant, nimirum quòd Filius non procedat per voluntatem notionalem, nec ut amor spiratus, sed ut sapientia genita, quia procedit per intellectum notionalem, & in

sensu reali procedit tam ab intellectu, quàm à voluntate essentiali; in sensu verò formali procedit solùm vi intellectûs essentialis, non vi voluntatis essentialis.

QUÆSTIO IV.

De Nonnullis Attributis in particulari.

PLurima essent hìc inquirenda de singulis attributis; sed quoniam non vacat, quæremus nonnulla dumtaxat magìs utilia de Immensitate, Æternitate, ac simplicitate Dei.

ARTICULUS I.

An Deus ratione Immensitatis formaliter sit in spatiis imaginariis?

I. SUppono, spatium reale esse ubicationem ipsam realem: spatium verò imaginarium ubicationem possibilem: & quia extra Empyreum possibilis est alia, & alia ubicatio in infinitum, ideo dicitur extra Empyreum esse spatium imaginarium infinitum; sicut ante initium Mundi dicitur fuisse tempus imaginarium, quia tunc erat possibilis alia, & alia duratio antecedens in infinitum; duratio enim possibilis constituit tempus imaginarium, & duratio realis tempus reale, non secus ac ubicatio possibilis constituit spatium imaginarium, & ubicatio realis spatium reale.

Dico nunc, Deum esse in spatiis imaginariis. Ita communiter cum D. Th. *q.* 8. *a.* 4. contra Vasquez, Monçæum, Fasolum putantes, ibi Deum solùm esse in potentia.

Prob. Deus actu, & formaliter fuit temporibus imaginariis, antequam quicquam conderet; ergo etiam actu, & formaliter est extra Empyreum in spatiis imaginariis. Et ratio à priori est, quia Deus est immutabilis; ergo non potest per mutationem temporis, aut loci realis existere de novo in aliquo loco, aut tempore, quo prius non existebat.

Con-

Confirm. Si Deus conderet duos Mundos inter se distantes, nequit dici, quòd in spatio illo interjecto imaginario Deus non existat; aliter haberet duas præsentias inter se dissitas, nec esset immensus, sed concluderetur cancellis loci finiti realis; quòd nemo dixerit.

II. *Objic.* Non potest Deus actu esse, ubi nihil est, seu in eo, quod est nihil; ergo non potest esse in spatiis imaginariis, quæ nihil omninò sunt. *Prob. antec.* quia aliter Deus esset in nihilo.

Confirm. Ideo Deus citra mutabilitatem, aut imperfectionem non existit nunc actu, sed potentiâ v. g. in Antichristo; quia Antichristus nunc nihil est, & denominatio coëxistentis Antichristo est partim intrinseca, partim extrinseca Deo; atqui hoc idem dicendum in casu; ergo.

Resp. dist. antec. Deus non potest esse, ubi nihil est, præter ipsum Deum nego; ubi nihil est simpliciter concedo antec. & nego conseq. Deus in spatiis imaginariis non dicitur esse in nihilo, sed in se ipso potente ibi ponere ubicationes possibiles, sicut Deus antequam quicquam conderet, erat actu, & formaliter temporibus illis imaginariis, quin tunc esset in nihilo, sed in se ipso, qui solus tunc existebat, & poterat ponere durationes possibiles. Hinc celebre illud distichon Thomæ de Argentina relatum à Vasquio.

Dic ubi tunc esset, cum præter eum nihil esset.
Tunc ubi nunc in se, quoniam sibi sufficit ipse.

Quod fallit intellectum, est imaginatio; cùm enim Deus in spatio reali sit in omnibus per potentiam, per præsentiam, & per essentiam, id est ut explicat D. Thom. hìc *quæst.* 8. *art.* 3. Per potentiam, quatenus omnia ejus potestati subduntur; per præsentiam, quatenus omnia nuda sunt, & aperta in oculis ejus; & per essentiam, quatenus adest omnibus ut causa;

in spatiis autem imaginariis cùm nihil Deus operetur ad extra, sed solùm sit per suum esse absolutum, ideo videtur non esse actu in spatiis imaginariis. Sed imaginatio fallitur; Deus enim non aliter est ubicumque, & quandocumque per suum esse absolutum, nisi per hoc, quòd sit in se ipso, cùm ipse sit suum ubique, & suum quandocumque, seu sua Immensitas, & Æternitas.

Ad *Confirm. nego min.* cùm spatium imaginarium sit ubicatio possibilis, non verò ubicatio existens, ut supponimus, ideo denominatio existentis in spatio imaginario non est denominatio coëxistentis cum alio, ut est denominatio coëxistentis cum Antichristo, quæ est partim intrinseca, partim extrinseca Deo; sed est denominatio adæquatè Deo intrinseca; unde necessariò ibi Deus existit ratione suæ immutabilitatis.

ARTICULUS II.

Utrum futura fuerint ab æterno realiter præsentia Æternitati Divinæ?

III. QUòd Deus futura omnia habeat sibi præsentia intentionaliter ab æterno, quatenus omnia simul cognoscit, quæ successivè erunt, non dubitatur; sicut enim potest quis ex alta Turri simul videre homines sibi succedentes; ita potest Deus ex editissima æternitate sua simul prospicere, quæ erunt successivè futura in æternum. Controvertitur solùm inter Thomistas, & DD. Societatis, an futura habuerint ab æterno in æternitate Divina non solùm præsentiam intentionalem explicatam, sed etiam realem? Thomistæ communius affirmant cum Cajetano *q.* 14. *art.* 13. Goneto, Joanne à S. Th., putantes hanc fuisse mentem Angelici ibidem, & primo contra Gentes cap. 66. ubi docet, omnia mensurari æternitate, quæ cum sit indivisibilis, habet omnia sibi præsentia;

ut

ut punctum centri præsens est cuivis puncto circumferentiæ. Ex quo docent, Deum ab æterno cognovisse futura libera, si minus in decreto prædeterminante, (cùm non possit per multos Thomistas Deus prædeterminare ad peccatum) saltem in præsentia illorum, quam habent in æternitate: Quandoquidem sicut quæ distant localiter sunt simul eidem indivisibili immensitati Divinæ localiter præsentia; ita quæ distant durativè habent simul eidem indivisibili æternitati Divinæ præsentiam aliquam realem. Vasquez tamen *disp.* 64. *c.* 5. ostendit, non fuisse de mente D. Th. hujusmodi sententiam, quod multi etiam Thomistæ asserunt.

IV. Dico equidem cum communissima Scotistarum, Nominalium, & DD. Societatis contra Richardum, & Thomistas apud Vasquium loc. cit.: Temporalia, & futura non fuerunt ab æterno realiter præsentia æternitati Divinæ, atquè adeò Deus non cognovit ab æterno certò, & infallibiliter futura libera ob eorum præsentiam in sua æternitate; sed quia, positâ illorum futuritione determinatâ tamquam requisito necessario consurgit in intellectu Divino ex infinita ejus perfectione repræsentatio illorum determinata infallibiliter certa, pro ut dicemus de futuris liberis conditionatis in de scientia media.

Prob. A esse præsens realiter B. importat, A coexistere B. sed futura non coextiterunt ab æterno cum æternitate Divina; ergo non fuerunt ab æterno realiter præsentia æternitati Divinæ. *Prob. min.* Temporalia, & futura non extiterunt ab æterno; ergo non coëxtiterunt ab æterno; ex terminis enim pugnat, quod coëxistat id, quod non existit.

Confirm. retorquendo paritatem Immensitatis, in qua triumphant adversarii. Quamvìs ubicatio Neapolitana localiter coëxistat immensitati Divinæ, toti quidem,

dem, sed non totaliter; quatenus est, ubi est immensitas, sed non ubicumque est immensitas; At ubicatio Neapolitana non coexistit localiter immensitati Divinæ, v.g. Romæ, ubi non est ubicatio Neapolitana; ergo à pari quamvìs Antichristus durativè coexistat æternitati Divinæ, toti quidem, sed non totaliter, quatenus est, quando est æternitas, non tamen quandocunque est æternitas divina; non per hoc durativè coexistit æternitati nunc, aut ab æterno, pro quando Antichristus non existit; ergo cùm ab æterno Antichristus non extiterit, non potuit ab æterno coexistere, & esse realiter præsens æternitati. Quare verum quidem est, quòd Antichristus coexistat toti æternitati, cùm æternitas sit indivisibilis, hoc tamen non sufficit, ut Antichristus dicatur coexistere Deo ab æterno; cùm non coexistat æternitati Divinæ toti simul & totaliter; sicut Neapolis toti immensitati localiter coexistit, non tamen coexistit localiter immensitati, quatenus existenti Romæ, quia non coexistit localiter immensitati toti simul, & totaliter.

V. *Objic.* 1. Si Deus ab æterno creâsset Angelum, quem destrueret nunc, potuisset ab æterno dicere: Angelus est mihi præsens, & coexistens; ista autem cognitio Divina est actus æternus, & infallibilis; ergo etiam post destructionem Angeli verum esset, quòd Angelus sit Deo præsens, & coexistens, licèt nunc non existat; aliter propositio illa æterna, & infallibilis de vera transiret in falsam; ergo sufficit, quòd futura aliquando existant, ut coexistant toti æternitati, & ab æterno.

Resp. Hoc Argumento probari, quòd in Deo sint ab æterno ambæ veræ istæ propositiones contradictoriæ: lux mihi coexistit, lux mihi non coexistit: quia Deus aliquando coexistit luci, aliquando non. Directè dico, propositionem illam: Angelus est mihi

præsens

præſens ab æterno, eſſe veram etiam poſt deſtructionem Angeli, quia ſemper connotat idem tempus, quo Deus Angelo coexiſtebat; ſicut iſta propoſitio: Chriſtus naſcetur ex virgine, etiam nunc eſt vera, & de fide, ſi connotet tempus Prophetarum, pro quando Chriſtus erat naſciturus.

VI. *Objic.* 2. Cum Thomiſtis: dupliciter res temporanea exiſtit. Primò per propriam menſuram, ſeu per durationem intrinſecam, & ſic eſt in tempore limitato, & non ab æterno; Secundò per menſuram alienam, ſeu per æternitatem Divinam, quæ menſurat, & complectitur omnia, quæ ſucceſſivè exiſtunt, non ſucceſſivè menſurantur, & coexiſtunt æternitati indiviſibili, ſed ſimul omnia exiſtunt in Nunc indiviſibili æternitatis; ergo benè dici poſſunt omnia eſſe Deo realiter præſentia ab æterno, & ab æterno exiſtere, ſi minus per propriam, ſaltem per alienam menſuram; quatenus habent aliquando eſſe in Nunc æternitatis: Quod pariformiter dicunt de immenſitate. Hinc in ſententia Thomiſtarum Antichriſtus fuit præſens Deo realiter ab æterno; quia æternitas Dei indiviſibilis ab æterno coexiſtit Antichriſto exiſtenti in tempore.

Confirm. Quæ ſunt in tempore ſucceſſivè, ſunt ſimul intentionaliter præſentia intellectui Divino ab æterno, quia cognitio Divina eſt ab æterno, & tota ſimul; ergo etiam erunt realiter præſentia æternitati, quæ eſt tota ſimul.

Reſp. licèt æternitas ſit tota ſimul, & indiviſibilis, nec ſucceſſivè coexiſtat cum rebus ſucceſſivis, ſucceſſione ſe tenente ex parte æternitatis divinæ; ſucceſſivè tamen coexiſtit ſucceſſione ſe tenente ex parte ipſarum rerum ſuccedentium. Unde licèt nihil ſit futurum, aut præteritum Deo; quæ tamen nobis ſunt futura, aut præterita, non dicimus, quòd co-

coexistant, sed quòd coextiterint, aut coexistent æternitati divinæ. Quare cùm Antichristus sit nobis extiturus, dici non potest, quòd extiterit, aut coextiterit ab æterno; sicut enim Deus immutabilis de non coexistente cum hoc Mundo fit coexistens, per hoc, quòd Mundus transeat de non existente ad existentem; ita Deus æternus fit de novo coexistens Antichristo, per hoc, quòd Antichristus de novo existat. Hinc falsum est, quod Thomistæ assumunt, scilicet temporanea existere ab æterno per alienam mensuram; sicut enim Neapolis non existit Romæ per mensuram Immensitatis Divinæ, ita nec temporanea ab æterno per mensuram æternitatis. Et ratio à priori est, quia licèt æternitas complectatur omnia tempora, non dicitur tamen illis coexistere, nisi quando illa existunt; cùm hæc denominatio coexistentis importet existentiam utriusque extremi.

Ad Confirm. concesso antecedente, *nego conse.* disparitas est, quia denominatio cogniti est merè intrinseca, & habetur adæquatè à cognitione terminata ad objectum; cùm autem cognitio Dei fuerit ab æterno, etiam futura denominantur cognita, seu præsentia intentionaliter ab æterno; quod etiam verum est, etiam si Angelus suâ cognitione limitatâ cognoscat futura ab æterno: At denominatio coexistentis habetur à forma partim intrinseca, partim extrinseca; ergo cùm ab æterno non fuerit existentia Antichristi, non potest dici Dei æternitas coexistens Antichristo ab æterno. Hinc, ut cognitio Divina terminetur ad futura in quantum existentia pro sua differentia temporis, illa intuendo, solum requiritur, quòd futura ab æterno existant signatè, seu prout significantur à denominatione cogniti: contrà verò ut æternitas realiter coexistat cum futuris, requiritur existentia istorum exercita, quæ solùm habetur in tempore; unde

de non possunt esse realiter præsentia Deo ab æterno.

VII. Ex quibus sequitur contra Thomistas, peccatum v.g. Antichristi non posse à Deo infallibiliter cognosci ab æterno ratione suæ præsentiæ realis ab æterno Neque posse cognosci in decreto permissivo talis peccati; quia si ponitur hujusmodi decretum de se indifferens, ut conjungatur cum peccato potiùs, quàm cum negatione peccati, ut ponitur in sententia Societatis, non potest in eo videre peccatum potiùs, quàm peccati negationem; si verò ponitur decretum illud prædeterminans, & connexum cum peccato, jam esset eversivum libertatis, ut supponimus. Præterquam quòd communiùs Thomistæ negant, posse Deum prædeterminare ad peccatum. Quare dicendum, peccatum Antichristi à Deo infallibiliter ab æterno cognosci in se ipso per scientiam visionis: ad eum modum, quo per scientiam mediam infallibiliter cognoscuntur futura libera conditionata in se ipsis, quatenus ex suppositione, quòd peccatum erit, vel esset sub aliqua conditione, intellectus Divinus ab æterno ob infinitam perfectionem in linea intelligendi necessitatur ad illud repræsentandum prout erit, vel esset, Quidquid sit, an peccatum v. g. Antichristi videatur etiam infallibiliter à Deo ab æterno in com. complexo scientiæ mediæ de futuritione conditionata illius sub auxilio, A, & decreti collativi talis auxilii, quod in tertia disputatione explicabimus.

VIII. Quæri solet hìc cum Angelico, An esse æternum sit proprium Dei, ita ut repugnet communicari creaturæ æternitatem à parte ante. Equidem hujusmodi repugnantiam conabar olim ostendere hac ratiocinatione: fingamus Angelum productum esse ab æterno, certè quælibet determinata duratio hujus Angeli fuit in tempore: ergo futuritiones, & negationes cu-

nescujuscumque durationis determinatæ fuerunt ab æterno; ergo fuerunt simul omnes ab æterno, quin potuerint hujusmodi negationes esse ab æterno una post aliam, licèt una post aliam desierit; ergo omnes simul, & quidem infinitæ categorematicè condurârunt per tempus infinitum; ergo per tempus infinitum nulla fuit duratio talis Angeli, atque adeo hic Angelus fuit; & non fuit ab æterno. Antec. & prima conseq. liquent. Secunda negari non potest, sicut nec tertia; nam ad eum modum, quo si producerentur à Deo v. g. infiniti Angeli ab æterno, eo ipso deberent per tempus infinitum simul condurare (aliter si essent infiniti categorematicè, per unum tantùm diem, daretur æternitas utrinque clausa ab eo die usque ad diem præsentem) ita pariter dicendum de illis infinitis negationibus, & futuritionibus. Hæc ratiocinatio non militat contra creaturam in æternum, nam præteritiones, seu negationes cujusque durationis determinatæ Angeli durantis in æternum sunt solùm finitæ in infinitum, ut patet; contra verò futuritiones illæ debent esse ab æterno infinitæ categorematicè, atque adeo sub hac collectione infinita debent per infinitum tempus condurare, non secus ac infiniti Angeli producti ab æterno. Iterum potest fusius instaurari hæc ratiocinatio, quæ facilè aptari potest ad ostendendam etiam repugnantiam seriei generationum ab æterno. Michael ab æterno productus, singulis annis æternitatis antecedentis habuit singulas durationes annuas, atque adeo habuit infinitas sine prima; ergo non habuit infinitas sine prima, ut proinde repugnet fuisse ab æterno. *Prob. Conseq.* quia per hoc quòd Michaël ab æterno productus habuerit singulis annis singulas durationes annuas, manifestè sequitur, quòd singulæ durationes annuæ fuerint in tempore, & quòd illarum negatio, seu futuritio præcesserit ab æterno. Rursus ex hoc

hoc quòd negationes singularum durationum annuarum præcesserint ab æterno, sequitur quòd omnes istæ negationes singularium durationum fuerint simul ab æterno, ergo Michaël creatus ab æterno non habuit in tota æternitate antecedente infinitas successivè durationes annuas sine prima; atque adeo non fuit ab æterno. 2. Pars hujus antecedentis patet à contrario, si singulis annis æternitatis antecedentis anni hilarentur singuli Angeli, & nullus Angelus producatur in tempore, sequitur quòd singulis annis poneretur negatio singulorum Angelorum, & quòd debuerint esse creati ab æterno simul infiniti Angeli; ergo ex opposito si singulis annis ponantur singulæ durationes annuæ Michaëlis, sequitur, quòd debuerint esse ab æterno simul infinitæ negationes istarum durationum, quæ licèt successivè desinant, non successivè tamen habuerint esse ab æterno, sed simul; cùm repugnet, plura seorsim sumpta esse ab æterno, & unum poni post aliud, ut patet. Probatur itaque consequentia. Nam per hoc quòd negationes omnes singularum durationum Michaëlis fuerint ab æterno simul, sequitur quòd omnes pariter simul condurârint per æternitatem; (ad eum modum quo si infiniti Angeli fuerunt ab æterno simul, debuerunt condurare simul per æternitatem, seu annis infinitis: Aliter si dumtaxat per annum v. g. condurârent simul, daretur æternitas utrinque clausa ab eo anno præsenti, inter quos clauderentur Infinitæ durationes annuè Michaëlis) atqui repugnat, quòd per æternitatem à parte ante, seu annis infinitis existant simul omnes negationes durationum Michaëlis simul, & quòd pro iis annis existat aliqua duratio Michaëlis (cùm pugnent contradictoriè hæc duo, Nulla duratio existit, & aliqua duratio existit) ergo prima duratio Michaëlis debuit esse post æternitatem, qua omnes negationes duratio-

num

num Michaëlis simul condurarunt, atque adeo Michaël ab æterno positus non habuisset infinitas durationes sine prima, ac proinde repugnat poni ab æterno.

Dices, hac ratiocinatione pariter confici, quòd repugnet creatura in æternum, quod nemo dixerit. Nam Michaël durans per æternitatem consequentem habebit singulis annis singulas durationes annuas, atque adeo infinitas sine ultima. Quòd tamen haberet simul & non haberet infinitas durationes annuas sine ultima, sic evinceretur, si argumentum adductum esset efficax; Per hoc quod Michael sit habiturus singulis annis singulas durationes, sequitur quòd singulæ durationes sint futuræ in tempore, & quòd earum negatio, ac præteritio futura sit in æternum; Rursus sequitur, quòd omnes negationes, ac præteritiones sint futuræ in æternum simul (cùm repugnet plura esse in æternum seorsim, & unum desinere post aliud) Hinc pariter sequitur, quòd omnes negationes durationum Michaelis condurent simul per totam æternitatem consequentem (aliter daretur æternitas utrinque clausa, si per annum v. g. dumtaxat essent simul omnes istæ negationes infinitæ) ergo infinitis annis Michael non est duraturus; atque adeo non habebit infinitas durationes sine ultima.

Resp. disparitatem inter æternitatem à parte ante, & æternitatem à parte post esse manifestam, & inde sequi, quòd argumentum militet solùm contra creaturam ab æterno, non contra creaturam in æternum. Etenim quæ sunt ab æterno, si sint non tot quin plura, sunt infinita categorematicè, hoc est adæquatè extra causas; quæ verò sunt in æternum non tot quin plura, sunt solùm infinita syncategorematicè quatenus semper erunt partim actu, partim in potentia, finita semper actu, seu extra causas, & infinita in potentia, seu intra causas. Quod ex eo patet, quia si ab æter-

æterno Deus produxiſſet ſingulis annis ſingulos Angelos, eoſque conſervaſſet nunc darentur Angeli infiniti categorematicè; at ſi eoſdem producat ſingulis annis in æternitate futura, ſemper erunt finiti in infinitum, & infiniti intra cauſas. Hinc Michaël ab æterno poſitus ita habuiſſet ſingulis annis ſingulas durationes annuas, ut negationes, ac futuritiones iſtarum durationum fuiſſent ab æterno omnes ſimul infinitæ categorematicè, ac eodem modo deberent condurare ſimul per æternitatem; unde per æternitatem Michael non duraret: ſicuti ex oppoſito ſi ſingulis annis æternitatis antecedentis Deus deſtruxiſſet ſingulos Angelos, neceſſario fuiſſent ab æterno creati omnes iſti Angeli infiniti categorematicè, & ſic debuiſſent per æternitatem ſimul condurare; ac proinde repugnat hæc hypotheſis, quod Deus ab æterno ponat infinitos Angelos, quorum ſingulos ſingulis annis æternitatis deſtruat. Contra verò Michaël in æternum durans ita habebit ſingulis annis ſingulas durationes annuas, ut negationes, & præteritiones iſtarum durationum ſemper ſint futuræ finitæ in infinitum, ſeu finitæ actu, & infinitæ in potentia, unde nunquam deberent eſſe omnes ſimul extra cauſas: Sicuti ſi ſingulis annis æternitatis futuræ ponantur, & conſerventur ſinguli Angeli, nunquam erunt extra cauſas Angeli categorematicè infiniti. Unde fit, quod poſſit Michaël durare in æternum, quin potuerit ab æterno duraſſe.

Quare poteſt paritas æternitatis futuræ retorqueri, dicendo: Si in æternitate futura deberent eſſe omnes ſimul negationes, ac præteritiones durationum Michaëlis, & ſic condurare in æternum, non poſſet Michaël durare in æternum, ut patet; ergo cum debeant omnes ſimul eſſe ab æterno negationes, & futuritiones durationum Michaëlis, ut oſtendimus, & ſic

sic condurare per æternitatem, non potuit Michaël esse ab æterno.

Instabis, Sicut in æternitate futura negationes, ac præteritiones durationum Michaëlis in æternum durantis sunt omnes simul simultate æternitatis, simultate tamen temporis sunt finitæ semper in infinitum; ita in æternitate præterita negationes, ac futuritiones durationum Michaëlis ab æterno sunt pariter simul simultate æternitatis, simultate tamen temporis sunt finitæ in infinitum, non verò categorematicè infinitæ; Cùm in nulla parte æternitatis dari possint, aut debeāt infinitæ. Hinc centum annis ante hanc durationem erant centum simul futuritiones durationum, mille annis ante hanc durationem erant mille simul futuritiones durationum, & sic in infinitum; ergo nullum sequitur inconveniens quòd Michaël sit ab æterno, sicut nec quòd duret in æternum.

Resp. Non eodem modo rem se habere in æternitate futura, ac in præterita; verum quidem est, quòd in æternitate futura præteritiones durationum erunt semper finitæ in infinitum simul, simultate temporis, & omnes erunt simul solùm simultate æternitatis, quatenus quælibet erit intra totam æternitatem futuram; At in æternitate præterita futuritiones durationum etiam simultate temporis deberent esse simul omnes (ut proinde repugnet Michaël ab æterno durans, ex hoc quòd daretur aliqua ejus duratio, pro quando darentur simul negationes, ac futuritiones durationum illius; quòd evidenter repugnat) Ratio est ex dictis, quia quæ sunt ab æterno sunt simul, quatenus non potest poni unum ante aliud; sicuti si ab æterno sint singuli Angeli non tot quin plures, non possunt non esse simul simultate etiam temporis, ita ut aliquo tempore verum sit. Nunc dantur Angeli infiniti categorematicè; aliter fuissent

creati

creati ab æterno omnes simul, & non successivè, quamvis successivè desinerent, & tamen nunquam fuissent omnes simul; quod manifestè repugnat; ergo si ab æterno sunt futuritiones singularum durationum Michaëlis non tot quin plures, non possunt non esse simul simultate etiam temporis, ita ut aliquando verum sit, Nunc dantur infinitæ categorematicè futuritiones harum durationum. Rursus evidens est, quòd quæ sunt ab æterno simul, debent simul condurare per æternitatem, seu annis infinitis, ut proinde si ab æterno sint conditi simul infiniti Angeli, debeat per æternitatem verum esse, quòd actu existant Angeli infiniti; sicuti si mulier sit prægnans ab æterno, debet per æternitatem esse prægnans, aliter daretur æternitas utrinque clausa; ergo cùm ab æterno debeant simul esse infinitæ categorematicè futuritiones negationum Michaëlis, debent pariter istæ condurare per æternitatem, ita ut infinitis annis verum sit, Nunc dantur infinitæ futuritiones durationum Michaëlis; quo posito evidenter sequitur, quòd Michaël per æternitatem, seu annis infinitis non durâsset, ac proinde repugnat, Michaëlem fuisse ab æterno, non repugnat tamen durare in æternum.

ARTICULUS II.

Num Divina simplicitas excludat etiam compositionem ex genere, & differentia?

IX. Sub aliis terminis quæritur cum Angelico *q. 3. art. 5.* Utrum Deus sit in aliquo genere, puta, an sit sub prædicamento substantiæ, ita scilicet, ut ratio substantiæ univocè contrahatur à substantia creata, & increata, an verò analogicè, ut ratio Entis analogicè contrahitur à substantia, & Accidente; quin constituat speciem rigorosè dictam compositam ex genere, & differentia?

 Dico

Dico equidem, Deum non esse compositum ex genere; & differentia, nec ullam rationem univocè dici de Deo, & creatura; ut proinde non sit in prædicamento substantiæ. Ita communiter cum D. Th. 1, contra Gentes 32. Suario, Gonet. *disp.* 4. contra Scotum in 1. *dist.* 7. & Nominales apud Vasquez *disp.* 22.

Prob. Ex Suario *disp.* 30. Metaphysic. *sect.* 4. Ratio generica debet esse extra conceptum rationis differentialis, ut possit ex utraque haberi compositio metaphysica speciei rigorosè dictæ; sed nulla ratio communis Deo, & creaturæ est extra conceptum rationis differentialis Dei; eo modo, quo ratio Entis non est extra conceptum Perseitatis, vel Inaleitatis; ergo Deus non componitur metaphysicè ex genere, & differentia, nec ulla ratio univocè dicitur de Deo, & creatura. Major est Phil. 3. *met.* 10. & D. Th. 1. parte *q.* 3. *art.* 5. & patet; tum quia genus se habet ut materia, seu ut pars respectu compositi metaphysici, atque adeo non debet includi in comparte; tum etiam quia aliter ratio entis deberet esse generica, etiamsi non habeat differentias extraneas. *Prob. min.* quia differentialis ratio Dei est infinitas, seu excursus ad quamcumque perfectionem; sed quælibet ratio communis Deo, & creaturæ, puta ratio substantiæ, sapientis, Boni, includitur in hac ratione differentiali; non secus ac in Perseïtate includitur formaliter, & implicitè ratio Entis; ergo nulla ratio communis Deo, & creaturæ est extra concentum differentialem Dei.

Confirm. Perfectio infinita imbibens formaliter, & implicitè quamcumque perfectionem debet competere Deo; atqui non competit Deo ratione generis, quia aliter ratio generica non esset communis Deo, & creaturæ; ergo competit illi ratione differentiæ; ergo differentia Dei absorbet omnem omnino perfe-

perfe-

perfectionem, atque adeo etiam ipsam rationem, seu perfectionem genericam; quæ propterea non est ratio rigorosè generica, seu communis Deo, & creaturis. Hinc Boëtius apud Vasquez loc. cit. *Substantia* (inquit) *in illo non est verè substantia, sed ultra substantiam*; similitérque Dionys. August. & alii PP. docent, Deum non esse bonitatem, sed superbonitatem, non vivens, sed supervivens; quia scilicet hujusmodi perfectiones in quantum Divinæ, formaliter, & implicitè excurrunt ad quamcumque aliam perfectionem, ut ratio entis excurrit ad suas differentias; unde una perfectio Divina non præscindit ab alia perfectè ratione ratiocinata, ut animal à rationali, sed solùm secundum implicitum, & explicitum, ut ratio entis à suis differentiis; quicquid sit, utrum hæc distinctio appellari possit rationis ratiocinatæ imperfecta, ut vult Granado apud Arriagam *disp. 2. n. 73.* an verò rationis ratiocinantis, quòd est lis de voce.

X. *Objic.* 1. Mensura & mensuratum ex Phil. sunt homogenea, & cognata; ergo debent esse in eodem genere; ergo Deus mensurans perfectiones creatas debet esse in eodem genere cum istis.

Confirm. Quia nisi Deus univocè conveniret cum creatura, non possemus ex cognitione creaturarum assurgere ad cognitionem Dei.

Resp, Aristotelem loqui de mensura strictè dicta, quæ coaptatur mensurato, ut est quantitas, quæ mensurat aliam quantitatem; non de mensura largè dicta, quæ scilicet nos ducit ad cognitionem alterius, sicut substantia dicitur mensura accidentium; cum ex perfectione accidentium arguamus perfectionem substantiæ. Sic Deus est mensura creaturarum, quia illa creatura est perfectior, quæ magis ad Deum accedit; cum quo tamen stat,

 quòd

quòd Deus infinitè distet à creatura; unde non sit in eodem genere.

Ad confirm. Ex perfectione creaturarum non inferimus, quòd in Deo sit perfectio ejusdem rationis, sed solùm, quòd in Deo sit consimilis perfectio cum excessu infinito; quod satis est, ut ex creaturis Deum agnoscamus: v. g. dum cognoscimus creaturam sapientem, sed cum limitatione, ac dependentia, inferimus, in Deo esse sapientiam, sed citra limitationem, ac dependentiam, atque adeo Deum esse supersapientem; ita ut sapientia Divina, etiam formaliter, licèt implicitè, ad quodvis aliud prædicatum Divinum excurrat.

XI. *Objic.* 2. Si daretur quantitas, vel qualitas infinita, esset in eodem genere cum quantitate, & qualitate finita; ergo etiam substantia Dei infinita est in eodē genere, seu prædicamento cum substantia creata.

Resp. Omisso antecedente *nego conseq.* Disparitas est, quia, datâ possibilitate Infiniti creati, ratio differentialis non excurreret formaliter ad rationem genericam, sed ab ea præscinderet; quantitas enim v. g. infinita non esset omnis omnino perfectio; ergo non deberet excurrere formaliter ad rationem genericam, ne implicitè quidem, sicut rationale non excurrit ad animal; Contra verò ratio differentialis substantiæ increatæ, cùm importet perfectionem simpliciter illimitatam, excurrit formaliter, & implicitè ad rationem genericam; non secus ac differentiæ entis ad ens

---

DISPUTATIO I.

De Visione Dei.

ANtequam de cognoscitivitate, seu scientia Dei agatur, disputant communiter Theologi cum Ange-

cum Angelico, 1. *parte q.* 12. de Dei cognoscibilitate, atque adeo de Dei visione, quæ uberem disceptandi segetem subministrat. Visionem autem Dei esse possibilem, & de facto dari in Beatis, & de fidē contra Armenos, & quosdam Græcos dicentes, Deum non videri immediatè in se, sed in quadam similitudine, seu luce, aut theophania. Matth. 1. dicitur: *Angeli Dei semper vident faciem Patris mei.* 1. ad Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Quærendum itaque solùm I. Num possit naturali ratione demonstraai, visionem Dei esse possibilem? II. Num sit possibilis creatura, cui connaturaliter sit debita visio Dei? III. Num possit oculus elevari ad Deum videndum? IV. Inquirendum de lumine gloriæ ad visionem requisito. V. De specie impressa creata Dei. VI. De termino visionis beatificæ.

QUÆSTIO I.

An possit positivè demonstrari possibilitas visionis Dei?

I. NOn dubitatur, possibilitatem visionis facile demonstrari negativè, ut dicemus etiam de possibilitate Unionis hypostaticæ in de Incarnatione; evacuando scilicet dilucidè argumenta, quæ ab Hæreticis adversus illam objectantur. Difficultas est, an possit etiam positivè demonstrari?

Dico equidem cum communiori, possibilitatem visionis Dei esse positivè indemonstrabilem. Ita Suar. *lib.* 2. *cap.* 7. Fasolus, Molin. Gonet contra Vasquez. in 1. 2. *disp.* 20. & Scotistas cum Scoto in 4. *dist.* 49. *quæst.* 8. Quem tamen aliqui interpretantur de

de demonstratione minùs rigorosa, seu de ratione valdè probabili.

Prob. Tum quia rationes hactenus adductæ non sunt demonstrativæ, ut mox constabit; tum etiam, quia ut possit aliquid evidenter cognosci, vel debet immediatè cognosci per speciem propriam, vel mediatè per speciem alienam attingendo evidenter id, cum quo illud immediatè connectitur; sicut demonstratur existentia Dei per Creaturas: atqui visio Dei nequit naturaliter cognosci immediatè per species proprias; cùm enim essentia sit supernaturalis, erit pariter supernaturalis, & indebita ejus proprietas, scilicet ejus cognoscibilitas, atquè adeo species impressa illius, quæ est physica objecti proprietas, qua fit proximè cognoscibile; Neque potest cognosci per speciem alienam modò explicato, quia entia naturalia, quæ possunt à nobis evidenter cognosci, non habent connexionem cum ullo ente supernaturali, utpote indebito toti Naturæ: Ad eum modum, quo nequit Trinitas Personarum ex creaturis demonstrari, eo quòd creaturæ non habeant connexionem cum hoc mysterio, sed solùm connectantur cum Deo, ut prima causa, quæ proinde naturaliter demonstrari potest à posteriori.

II. Dices: naturali ratione demonstrari potest existentia Dei, ut omnipotentis; ergo etiam, quod possit ponere entia supernaturalia; ergo pariter, quod possit ponere visionem beatam; atque adeo possibilitas visionis est positivè demonstrabilis.

Resp. concesso antec. nego 1. conseq. quamvis enim naturali lumine cognoscatur, quod Deus sit omnipotens, atque adeo possit ponere creaturas perfectiores in infinitum, non per hoc infertur, quod possit ponere aliquod ens supernaturale, quod scilicet sit indebitum cuicumque substantiæ, seu naturæ possibili;

sed

ſed ſolùm infertur, quod ratione omnipotentiæ poſſit illud ponere, ſi non repugnet: at quod abſolutè non repugnet, nequit naturali lumine cognoſci. Deinde tranſmiſſa prima, nego ſecundam conſeq. ex eo enim, quod Deus deberet poſſe ponere etiam entia ſupernaturalia in genere ratione omnipotentiæ, hinc non fit, quod debeat poſſe ponere hoc ens ſupernaturale in ſpecie, ſcilicet viſionem beatam, unionem hypoſtaticam &c. niſi aliunde conſtet; ea non repugnare.

III. *Objic.* 1. ex Scot. *in* 4. *diſt.* 49. *quæſt.* 8. Deus continetur intra ſpecificativum potentiæ intellectivæ; ergo poteſt ab intellectu creato intuitivè videri; ergo bene demonſtratur poſſibilitas viſionis Dei. Prob. prima conſeq. quia intellectus poteſt intuitivè ferri in quodvis aliud objectum contentum intra ſuum ſpecificativum; ergo etiam in objectum Divinum.

Confirm. quia poteſt oculus intuitive ferri in quodvis objectum contentum intra proprium ſpecificativum; ergo à fortiori intellectus; nam quod convenit potentiæ inferiori, à fortiori convenit ſuperiori.

Reſp. nego primam conſeq. Ad prob. nego conſeq. ex hoc enim quod Deus contineatur intra ſpecificativum intellectûs, ſequitur ſolùm, quòd debeat poſſe clarè cognoſci, non tamen, quòd intuitivè; ſicut nec quod comprehenſivè. Adde, argumentum probare nimis; probat enim, quod ſicut naturæ viribus poteſt intellectus intuitivè attingere quodvis aliud objectum contentum intra ſuum ſpecificativum, ita poſſit etiam naturaliter Deum intueri, quod nemo dixerit.

Ad confirm. Vel ſupponimus, quòd poſſit oculus naturaliter intueri quodvis coloratum; & paritas probat nimis, quia deberet pariter intellectus poſſe naturaliter Deum intueri: vel ſupponimus, poſſe dari aliquod coloratum, vel lumen materiale ſupernum, quòd non poſſit naturaliter oculus intueri, quale eſſet v. g. lumen corporum Beatorum; & falſum eſt, quod poſſit

potentia superior circa suum objectum, quodcumque potest potentia inferior circa suum; Nam potentia tactus v. g. potest naturaliter tangere quodcumque corpus, & oculus non potest per adversarios naturaliter attingere quodcumque lumen, videlicet lumen corporum Beatorum, directè nego *conseq.* Non enim debet potentia superior universim ferri in suum objectum eo modo, quo fertur in objectum suum potentia inferior: potest enim aliquando competere subjecto imperfectiori prædicatum de se perfectius, dummodo hoc non fundetur in perfectione subjecti: sic Cœlum est incorruptibile, & homo perfectior Cœlo est corruptibilis, quia incorruptibilitas Cœli fundatur in imperfectione formæ non vitalis; poterit ergo potentia visiva ferri intuitivè in omnes colores, quin debeat posse intellectus ferri intuitivè circa quodcumque suum objectum. Et ratio à priori est, quia oculus ratione propriæ imperfectionis fertur in objectum, quod est inferius ipsâ potentiâ visivâ; contra verò intellectus fertur etiam in objectum, quod est supra quemcumque intellectum creatum; ergo quid mirum, si non possit naturaliter illud intueri?

IV. *Objic.* 2. ex Vasq. & Recupito. Quilibet naturali appetitu inclinatur ad Deum videndum; ergo naturali ratione ostenditur possibilitas visionis Dei. *Conseq.* sequitur, quia inclinatio naturalis non est ad terminum naturaliter inassequibilem; aliter, ut notat D. Th. *quæst.* 27. de veritate, esset inclinatio frustranea, & potius ad torturam. *Prob. antec.* quia quilibet viso effectu inclinatur naturaliter ad videndam ejus causam: ergo visis effectibus naturalibus naturaliter inclinamur ad videndam primam causam; nec talis inclinatio quiescit, donec illa immediatè videatur, juxta illud Psal. 16. *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua.*

Confirm. Quia naturaliter quilibet inclinatur ad assequen-

sequendam felicitatem, hæc autem in visione Dei consistit; ergo ut supra.

Resp. nego antec. ad prob. dico, Unumquemque naturaliter viso effectu inclinari ad cognoscendam ejus causam cognitione clarâ, & evidenti; non tamen intuitivâ, quod ex hoc ipso probatur, quia appetitus naturalis non fertur ad terminum naturaliter inassequibilem; sed visio Dei nequit naturæ viribus obtineri, ut ipsi Adversarii admittunt; ergo natura non inclinat ad Deum videndum. Quare solùm dari potest appetitus elicitus (non verò innatus) alicujus boni supernaturalis; qui sæpè est quædam velleïtas conditionata, quæ haberi solet de bono, quod non apparet evidenter possibile: & sic aliquando appetimus viso effectu comprehendere ejus causam, & Deum ipsum videre. Ad illud, quod additur satietas Animæ in statu elevationis non habetur, nisi per Dei visionem; at in statu puræ naturæ haberetur satietas citra Dei visionem, ut supponimus.

Ad confirm. Naturaliter inclinamur ad assequendam felicitatem naturalem, non verò supernaturalem, seu Dei visionem; felicitas autem naturalis consistit in cognitione abstractiva Dei clara, commensurata naturæ, & meritis, ut dicemus in de Beatitudine.

QUÆSTIO II.

Num repugnet substantia supernaturalis, seu Creatura, cui sit naturaliter debita visio Dei?

I. DE fide est, nullum intellectum hactenus creatum posse naturaliter Deum videre; ut definitum est in Concilio Viennensi adversus Beguardos, & Beguinas; & habetur in Clementina *Ad nostrum*, de Hæreticis. Ratio est, quia prima ad Timoth. 6. dicitur: *Qui lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum*

minum vidit, sed nec videre potest; & ad Roman. 6. *Gratia Dei vita æterna.* Dubitatur tamen, an creari possit intellectus, cui sit connaturaliter debita Dei visio? In partem affirmantem inclinant Mayor. Molin. Valen. Conink. Arriag. *disp.* 5. *sect.* 7. cum Ripalda *disp.* 3. *sect.* 3. ubi dicit, non invenire repugnantiam hujus substantiæ supernaturalis. Quòd etiam videtur docere Scotus *in* 2. *dist.* 23. *quæst.* 1. dicens. *Teneo propter authoritatem, quod Deus non possit facere voluntatem impeccabilem per naturam.* Communissimè tamen cum D. Th. Scoto, Suario, Vasq. & aliis negant, esse possibilem, adeo ut Nazarius censeat, sententiam oppositam esse temerariam, Salas periculosam, Cabrerus sapere hæresim: ex Scripturis enim constat, eam repugnare. Etenim prima ad Timot. 1. dicitur. *Soli Deo immortali, & invisibili*, & cap. 6. ut diximus, *qui lucem habitat inaccessibilem*; quæ verba non possunt intelligi, quòd Deus à creaturis solùm existentibus naturaliter videri non possit; aliter non diceretur simpliciter invisibilis, ita ut uni Deo competat invisibilitas, sicut soli Deo competit immortalitas essentialis. Constat id etiam authoritate Patrum: Augustinus 12. de Civitate 1. habet: *Creatura intellectualis, quia Creatura est, hoc* (nempe Deum videre) *non ex se potest, sed ex illo à quo creata est.* Idem docent Dionys. & alii apud Suar. Recupit. Ruiz: propterea communissimè Theol. ex authoritate Scripturarum, & Patrum docent, substantiam supernaturalem repugnare; & solùm disputant, An possit assignari ratio naturalis evincens hanc repugnantiam? Nos hìc præcipuas discutiemus.

II. Prima celebris ratiocinatio est illa, quam promovent Esparza *q.* 10. & Haunoldus *num.* 126. inferentes repugnantiam substantiæ supernaturalis ex perfectione majori visionis Dei supra comprehensionẽ cujuscúmque objecti creati, quæ nulli creaturæ est debita.

bita. Supponunt enim primò, nulli intellectui, deberi connaturaliter comprehensionem objecti perfectioris se ; sicut nequit Cœlum inferius comprehendere orbem cœlestem superiorem : secundò visionem Dei esse cognitionem felicitativam , & satiativam Naturæ intellectualis ; comprehensionem verò cujuscumque objecti creati non esse satiativam; juxta illud August. *Inquietum est cor meum, donec requiescat in te.* His positis sic arguunt : Intellectui creato, cui est indebita connaturaliter cognitio imperfectior, à fortiori est indebita cognitio perfectior ; v. g. si homini ob limitationem potentiæ intellectivæ est indebita comprehensio Angeli , à fortiori est indebita comprehensio Archangeli ; sed cuilibet intellectui creato est indebita connaturaliter comprehensio illius Universi , cujus est pars,& talis comprehensio cum non sit felicitativa , est cognitio imperfectior visione beata; ergo nulli intellectui creato possibili est connaturaliter debita visio Dei; atque adeo repugnat substantia supernaturalis. Minor patet ex præsuppositis ; comprehensio enim cujuscumque objecti creati non explet appetitum naturæ rationalis, atque adeo non est felicitativa, sicut est visio Dei; quæ proinde est præeligibilior quacumque comprehensione objecti creati ; non secus ac amor , & fruitio Dei intuitivè visi est præstantior , ac præeligibilior quolibet amore objecti creati.

III. Equidem tamen cum communiori censeo, hanc ratiocinationem esse inefficacem, Primò quia quamvis convinceret repugnantiam intellectûs creati, cui sit debita visio Dei felicitativa, non probat tamen, repugnare intellectum, cui sit debita Visio Dei , quæ non felicitet, qualis esset visio Dei præcisiva, qua intuitivè attingatur Deus solum sub conceptu communi Deo , & Creaturæ, v. g. sub conceptu substantiæ intellectivæ, quin attingatur, ut Ens à se, vel ut infinitus; quod fieri posse,

posse, communius Adversarii admittunt. Secundò, neque probat repugnantiam intellectûs, cui sit debita visio Dei felicitativa; nam quoties fit transitus ab uno genere cognitionis ad aliud, non tenet illatio à minori ad majus; sicuti enim non tenet hæc illatio: Igni ratione limitationis non debetur vis productiva caloris, ut novem; ergo neque debetur Igni vis productiva substantiæ ignis, quæ est perfectior calore ut novem; ita nec tenet hæc illatio: Intellectui A, titulo suæ limitationis in linea intelligendi non debetur connaturaliter comprehensio objecti perfectioris se, aut Universi, cujus est pars; ergo à fortiori non debetur illi visio Dei felicitativa, quæ est quid præstantius qualibet comprehensione objecti creati. Et ratio est, quia visio Dei est in diverso genere cognitionis, ac sit comprehensio objecti creati, à qua differt tum in modo attingendi, tum ratione objecti; objectum enim increatum infinitè distat à creato, & propterea cognitio objecti increati reponitur in ordine diverso à cognitione objecti creati. Sic etiam titulo limitationis intellectus Angeli cum lumine gloriæ nequit comprehendere Angelum, & tamen potest Deum videre: Sic etiam species impressa creata Dei nequit concurrere naturaliter ad comprehensionem objecti creati, & tamen potest naturaliter concurrere ad Dei visionem.

Confirm. Non tenet hæc illatio: Nulli intellectui creato debetur comprehensio objecti perfectioris se; ergo nulli debetur cognitio abstractiva Dei, secundùm quod est in statu puræ naturæ felicitativa; ergo neque tenet illatio Adversariorum in casu nostro. In cognitione enim abstractiva Dei duo respectus considerari debent, alter ad objectum creatum immediatè attactum, & secundùm hanc rationem non felicitat; alter ad Deum attactum mediatè, & secundùm hanc rationem dicitur felicitare in statu puræ Naturæ cognitio

tio

tio abstractiva Dei, quæ est consentanea naturæ, & meritis uniuscujusque. Certum autem est, cognitionem hanc abstractivam Dei in quantum felicitativam esse debitam in pura Natura, quin sit debita comprehensio objecti perfectioris in infinitum; ergo poterit etiam esse debita visio Dei felicitativa, etiamsi non sit debita comprehensio objecti perfectioris in infinitum.

IV. Secunda ratiocinatio est Suarii *lib.* 2. de Deo sic discurrentis: De facto non datur substantia creata supernaturalis, ut definitum est in Concilio Viennensi; ergo repugnat. *Prob. conseq.* quia communissimè DD. & Patres docent, Universum esse optimum (quicquid sit, utrum Deus moraliter necessitetur ad optimum, quod in de Incarnatione discutiemus.) docent etiam communissimè Theologi cum D. Th. 1. *p. quæst.* 59. *art.* 1. ad perfectionem Universi requiri, quòd in eo dentur omnes gradus, & ordines Creaturarum; atqui substantia ista, quæ posset naturaliter Deum videre, esset in altiori gradu, & ordine Creaturarum, quàm sint Creaturæ intellectivæ, quæ dantur de facto potentes solùm abstractivè Deum cognoscere; sicut visio Dei est in altiori gradu, quàm cognitio Dei abstractiva; ergo si substantia supernaturalis esset possibilis, deberet de facto dari, atque adeo si non datur, repugnat. Quâ ratiocinatione ostendemus cum eodem Suario, naturali ratione evinci Angelorum existentiam ex hoc præcisè, quòd sint possibiles, & constituant in Universo optimo novum gradum entium.

Et sanè communis est Patrum, Conciliorum, & Philosophorum sententia, Universum de facto esse optimum, ut omnes naturali instinctu sentiunt. Concil. Francofordiense habet: *Credamus, Deum omnia velle, quæ meliora sunt.* Augustinus lib. 1. de liber. arbitr. cap. 5. *Quicquid tibi verâ ratione melius occurrit, hoc scias Deum fecisse bonorum omnium Conditorem.* Phil. 2. de Cæl.

34. Na-

34. *Natura semper facit, quod est optimum.* Certum est etiam, Universum non fore optimum, si careret quovis gradu, & ordine entium. Nam illud dicitur bonum, & perfectum, quod est aptum ad finem suum; v. g. Gladius est perfectus, si sit aptus ad feriendum: finis autem Universi est manifestatio Divinæ gloriæ, & Divinarum perfectionum per Creaturas; Cuncta enim, ut dicitur Prov. 16. *Propter seipsum operatus est Deus*; ergo ut Universum sit perfectum, & optimum, debet maximè ad id conducere; atqui ad manifestandas Divinas perfectiones non conduceret perfectè, si careret iis Creaturis, quæ maximæ omnium Divinas perfectiones adumbrant, ut sunt Creaturæ perfectissimæ, quæ constituunt gradus entium perfectiores repræsentando attributa Dei præstantiora, qualis profectò esset substantia supernaturalis; ergo Universum non esset optimum, si careret quolibet gradu, & ordine entium, ac præsertim substantia supernaturali, si esset possibilis. Sicut enim cognitio, quæ est imago intentionalis objecti, non dicitur esse perfecta, & optima, si clarè non repræsentat prædicata præstantiora objecti; ita effectus, qui est imago naturalis suæ causæ, non dicitur esse perfectus, & Optimus, atque adeo Universum non esset effectus Optimus primæ causæ, nisi clarè divinas perfectiones adumbraret; quas certè clarè non adumbraret, si careret quolibet gradu, & genere entium, & præsertim si careret substantia supernaturali, posita ejus possibilitate.

Confirm. 1. Quia longius præstaret substantia ista supernaturalis Naturæ Angelicæ de facto existenti, quæ solùm potest abstractivè connaturaliter Deum cognoscere, quàm præstet Natura Angelica humanæ; atqui Natura Angelica, cùm participet Divinum intellectum simpliciori modo, quàm homo, ideo constituit gradum, & ordinem entium excellentiorem, ut proinde

dari

dari debeat de facto, si est possibilis, ut hìc supponimus; ergo à fortiori substantia supernaturalis dari deberet de facto, si esset possibilis.

Confirm. 2. ex Amico *n.* 150. Deus ex sua providentia regulariter operatur juxta naturalem rerum inclinationem secundando exigentias causarum secundarum; atqui si esset possibilis substantia supernaturalis, & non daretur de facto, Deus per totam æternitatem operaretur contra naturalem inclinationem visionis, & cujusvis accidentis supernaturalis; quippe quæ nunquam essent in subjecto proprio ab iis exigito; ergo substantia supernaturalis non est possibilis, posito, quòd non detur.

V. Dices: ex hoc, quòd sit possibilis species Angelica perfectior illâ, quæ de facto est omnium prima, non sequitur, quòd ea debeat de facto dari; ergo ex possibilitate substantiæ supernaturalis non infertur, quòd debeat dari de facto.

Confirm. 1. Ex possibilitate Corporis simplicis, aut Angeli compositi ex materia spirituali, & forma Angelica, non sequitur, quòd de facto dentur; ergo neque in casu.

Confirm. 2. Ex possibilitate unionis hypostaticæ, & ordinis supernaturalis non sequitur, quòd debuerint poni in hoc universo; cùm Deus potuisset condere Universum optimum absque ullo ente supernaturali; ergo idem dicendum de substantia supernaturali.

Resp. Concesso antecedente, nego conseq. Disparitas est, quia in iis, in quibus est abire in infinitum, scilicet in multitudine specierum, & individuorum, non est possibile optimum; & ideo non debuit in iis dari optimum, sed satis est, quòd in tali numero, pondere, ac mensura ea ponantur, ut aptè congruant cum reliquis. Unde Augustinus 9. de Civit. 15. dixit: *Ordinem, seu pulchritudinem esse parium, ac dis-*

parium congruam dispositionem. In iis verò, in quibus non est abire in infinitum, videlicet in generibus, & in gradibus entium debuit dari optimum, ut Universum sit optimum, & ut quælibet Dei perfectio per Creaturas aptissimo modo repræsentetur: Unde sicut non esset optimum universum, si deesset genus Intellectivi, in quo Deus convenit cum Creatura, ita neque esset optimum, si deesset substantia, cui esset connaturaliter debita visio Dei.

Ad 1. confirm. Transmisso antecedente, nego conseq. Perfectio Corporis simplicis abundè compensatur per simplicitatem Naturæ Angelicæ, & per Corpus compositum; sicut etiam perfectio Angeli compositi ex materia spirituali: contrà verò perfectio substantiæ supernaturalis (sicut etiam Naturæ Angelicæ) non posset aliunde compensari, & ideo Universum non esset perfectum, si iis careret.

Ad 2. Ordo Gratiæ, & Gloriæ, & ipsa unio hypostatica debuit in Universo poni, ut esset Universum numeris omnibus absolutum: quare ut notat Suarius loc. cit. & Esparza *qu.* 1. de Angel. *art. ult.* Accidentia supernaturalia sunt quidem indebita cuivis Naturæ, seu substantiæ particulari, sunt tamen debita toti Naturæ, quatenùs conditæ ad manifestandas Dei perfectiones: quicquid sit, utrùm ista exigentia sit in ipsa natura, an potiùs in ipso Deo habente moralem necessitatem ad optimum ponendum? Hinc etiam unio hypostatica fuit exigita in tota natura, licèt ut congruè poneretur, non debuit poni à Naturæ incunabulis, sed post preces Patriarcharum, & Deiparæ.

VI. Dices 2. Universum est perfectum, si sit aptum ad finem illi à Deo præstitutum manifestandi gloriam suam in hac, vel illa mensura: ergo adhuc esset perfectum, si careret Angelis, Unione hypostatica, substantia supernaturali &c. si Deus noluisset per tales Creaturas gloriam suam manifestare.

Resp

Reſp. Si antecedens eſſet verùm,ſequeretur, quòd Univerſum dici poſſet perfectum , etiamſi eſſet Tuguriolum,in quo eſſent duo cæci,& claudi vermes,& zoophita ; quod nemo dixerit.Quare Univerſum eſt non ſolùm optimum ſecundùm quid,id eſt aptum ad finem minùs perfectum , ſed eſt optimũ ſimpliciter tum materialiter,tum formaliter,ſcilicet aptum ad finem ſimpliciter optimum. Sicut enim decet,Deum Sapientiſſimum ponere media optima ad finem ſibi præſtitutum; ita decet præſtituere ſibi finem optimum.Quòd autem ita de facto ſit, docet inſtinctus naturalis, & omnium ſenſus altè,& congruè de Deo ſentientium : propterea Deus voluit per Creaturas adumbrare ſuas perfectiones perfectiſſimo modo,tùm ratione finis perfectiſſimi, tùm ratione mediorum maximè idoneorum;atque adeò omnes omnium Entium gradus,& ordines poſuit : cùm autem ſubſtantiam ſupernaturalem non poſuerit, dicendum à poſteriori, eam repugnare.

Ex quibus etiam ſequitur , repugnare ſubſtantiam, cui ſit connaturaliter debita Gratia , aut quodcumque aliud ens ſupernaturale : Ratio eſt , quia hujuſmodi Creatura procul dubio conſtitueret novum gradum , & ordinem Entium præ omnibus exiſtentibus ſublimiorem,atque adeo deberet de facto dari.

VI. Tertia ratio , quam promovet Maurus *qu.* 25. eſt,quia viſio Dei eſt ſupernaturalis , & Gratia exigens Dei viſionem eſt,ut loquitur D. Petrus , participatio naturæ Divinæ antonomaſticè ; atqui ſi eſſet poſſibilis ſubſtantia ſupernaturalis creata , Gratia , & viſio non eſſent ſupernaturales, nec eſſent participationes Divinæ naturæ antonomaſticè ; quandoquidem eſſent etiam participationes hujus ſubſtantiæ creatæ ; Sicut calor nequit dici antonomaſticè participatio naturæ Divinæ,cùm etiam participet naturam ignis ; ergo ſubſtantia ſupernaturalis repugnat.

Confirm. Ex conceptu supernaturalitatis. Illud dicitur supernaturale, quod est supra omnem naturam non solùm creatam, sed etiam creabilem, atque adeo quod est indebitum cuivis creatæ substantiæ, seu naturæ; (pro eodem enim hìc venit substantia, & natura, quæ sonat principium motûs, & quietis) atqui si esset possibilis substantia supernaturalis, visio Dei, & Gratia essent accidentia indebita cuivis substantiæ creatæ etiam possibili, ut patet; quandoquidem deberentur huic substantiæ supernaturali, de qua est quæstio; ergo si hæc esset possibilis, visio Dei, & Gratia non essent accidentia simpliciter supernaturalia; quod est contra Fidem, cùm Apostolus dicat: *Gratia Dei vita æterna*, & Concilia sæpè doceant, Gratiam esse donum Spiritûs sancti, quod sonat donum omninò indebitum, & secundùm substantiam supernaturale. *Prob. maj.* quia nisi Ens supernaturale esset illud, quod est indebitum cuivis substantiæ, etiam possibili, sequeretur 1. quòd si Deus poneret Angelum Superiorem supremo nunc existente, cognitio illius Angeli cùm sit indebita cuivis substantiæ nunc existenti, deberet dici supernaturalis. Sequeretur 2. Quòd si Deus nunc destrueret Angelum Supremum, cognitio huic debita, quæ nunc est naturalis, post ejus destructionem evaderet supernaturalis; quia tunc nulli esset debita.

VIII. Ultima celebris, & efficax ratiocinatio est D. Thomæ *q.* 12. *a.* 4. & contra Gentes *cap.* 52. quam Scotus impugnat, sed defendunt Cajetanus, Suarez *lib.* 2. *cap.* 9. Gonetus, Haunol. Maurus, Platelius, & alii; fundatúrque in eo principio, quòd Modus cognoscendi, seu operandi sequatur modum essendi; sic autem procedit: Omnis natura cognoscitiva ea solùm objecta potest naturaliter cognoscere intuitivè, & immediatè, quæ sunt in eodem gradu materialitatis, vel immaterialitatis cum ipsa; cætera verò objecta, quæ sunt

in

in ordine superiori essendi, seu immaterialitatis, vel non potest simpliciter cognoscere, vel cognoscit juxta modum essendi proprium cognoscentis, hoc est per abstractionem ab objectis ejusdem ordinis cum cognoscente: sed Deus est actus purissimus, & in supremo ordine immaterialitatis, utpotè carens materiâ etiam metaphysicâ; (scilicet ratione generica strictè dicta, ut explicavimus in calce disputationis antecedentis) ergo nulla potentia cognoscitiva creata, utpote habens materialitatem saltem metaphysicam, potest naturaliter Deum cognoscere, nisi modo quodã materiali, hoc est abstractivè, non intuitivè. Probatur major tum inductione, tum à priori. Inductione quidem, quia quatuor sunt genera cognoscitivorum; Primum est cognoscitivorum materialium, seu sensitivorum, quæ solùm possunt attingere objecta materialia, & sensibilia. Secundum est Animæ rationalis, quæ simul est intellectiva, & simul forma Corporis, & ideo cognoscit objecta modò consentaneo suo modo essendi, hoc est cognoscit objecta spiritualia modo materiali, seu per dependentiam à phantasmatibus, & à conditionibus materiæ; & quia Anima solùm initio unitur Corpori, potest tamen deinde naturaliter, etiam extra Corpus, existere, ideo Anima solùm, dum est in corpore, cognoscit objecta spiritualia dependenter à phantasmatibus, & ad modũ rerum materialium; quando verò separatur à corpore, ea cognoscit prout sunt in se independenter à phantasmatibus. Tertium genus cognoscitivorum sunt Angeli, qui cùm careant materiâ physicâ, possunt naturaliter intuitivè cognoscere etiam objecta spiritalia, quæ carent materia physica. Quartum genus est ipse Deus, qui carens materiâ etiam metaphysicâ potest naturaliter intuitivè etiam seipsum actum purissimum cognoscere. Nunc sic: Potentiæ sensitivæ nullatenus possunt Animã rationalem intueri: Anima rationalis, dum est in cor-

 pore,

pore, nequit naturaliter intueri Angelum; ergo neque Angelus habens metaphysicam materialitatem potest naturaliter intueri Deum omnis materiæ expertem; atque adeò inductione evincitur illa major, quod scilicet Omnis natura cognoscitiva illud solùm objectum potest intuitivè attingere, quod convenit cum ipsa in eodem genere immaterialitatis.

Prob. Deinde eadem major à priori, quia modus operandi sequitur modum essendi; ergo modus cognoscendi potentiæ cognoscitivæ creaturæ utpote habentis aliquam materialitatem, saltem metaphysicam, non potest excludere omnem materialitatem relatè ad attingendum Deum actum purissimum; unde solùm ænigmaticè, & abstractivè potest illum naturaliter cognoscere. Neque dicas, sufficere, quod ipsa cognitio creata habeat materialitatem metaphysicam, Nam cognitio in hoc sensu solùm in modo essendi, non in modo operandi conformaretur suæ potentiæ.

Confirm. Plùs distat modus essendi Dei à modo essendi Creaturæ, quàm modus essendi Angeli à modo essendi hominis, vel Brutorum; atqui propter excessum Angeli in modo essendi suprà Homines, & Bruta, non potest naturaliter ab homine, & ne supernaturaliter quidem à Brutis intuitivè videri; ergo à fortiori non potest Deus videri intuitivè à Creatura viribus propriis.

IX. Dices cum Scoto; Hinc sequi primò, quod Angelus superior, utpote immaterialior non posset naturaliter videri ab Angelo inferiore. Secundò, quòd neque intellectus informatus lumine gloriæ, utpote continens metaphysicam materialitatem, posset naturaliter Deum videre.

Resp. Nego utramque sequelam. Ad primam licèt Angelus superior sit perfectior, non per hoc est immaterialior; cùm sit in eodem ordine materialitatis

me-

metaphysicæ cum Angelo inferiore, & ideo potest naturaliter ab hoc intuitivè videri (sicut etiam ab Anima rationali separata) visione consentanea materialitati metaphysicæ Angeli Superioris; quatenùs sicut Angelus superior est metaphysicè compositus ex genere, & differentia, ità cognitio attactiva talis Angeli facit physicam compositionem cum potentia cognoscitiva; quia tamen Deus omnem compositionem excludit, ideò cognitio naturaliter attactiva immediatè Dei, excludere debet omnem compositionem physicam cum potentia cognoscitiva, ut proinde solus Deus possit connaturaliter seipsum intueri.

Ad secundam, Intellectus informatus lumine gloriæ ideò potest connaturaliter Deum videre, quia continendo tale lumen continet Dei instrumentum, quo ad talem effectum supernaturalem elevetur obedientialiter; sufficit enim, quòd in Deo causa principali visionis præsupponatur actus purissimus proportionatus ad connaturaliter seipsum videndum: sic ex. gr. licèt non possit naturaliter Creaturæ competere Jurisdictio in alias Creaturas intellectuales æquales, aut superiores, poterit tamen ex extrinseco Dei favore; quia sufficit, quòd in Deo ea jurisdictio præcontineatur. Similiter quamvìs non possit Creatura naturaliter cognoscere arcana cordium, objecta supernaturalia, aut futura libera, & contingentia, poterit tamen instrumentaliter per donum prophetiæ.

X. *Objic.* 1. Pro possibilitate substantiæ supernaturalis cum Molina. Aggregatum ex intellectu humano, & lumine gloriæ est quid finitum, cui connaturaliter debetur visio Dei; sed potest dari aliqua substantia intellectiva creata, quæ æquivaleat huic complexo; ergo dari potest substātia intellectiva, cui debeatur naturali-

ter visio Dei. *Prob. min.* quia universim perfectiones, & prædicata, quæ reperiuntur in pluribus entitatibus finitis possunt in eadem indivisibili entitate finita perfectiori reperiri.

Resp. nego min. Quam esse falsam ostendunt innumeræ instantiæ. Intellectus, & intellectio creata sunt quid finitum, & tamen repugnat intellectus creatus identificans sibi intellectionem: Complexum ex humanitate,& unione hypostatica est quid finitum, repugnat tamen natura creata,cui indivisibiliter competat utriusque illius entitatis perfectio, quia essentialiter natura ista deberet subsistere per subsistentiam Increatam. Sic concursus causæ efficientis, & materialis relatè ad productionem formæ materialis est quid finitum, si tamen posset Agens indivisibiliter supplere utrumque concursum in genere causæ efficientis, eo ipso esset Agens Increatum,utporè creativum. Idem dicas in casu nostro: lumini enim gloriæ debetur visio tanquam instrumento virtutis Divinæ, cui id competit principaliter,

XI. *Objic.* 2. Lumini gloriæ debetur connaturaliter visio Dei; ergo à fortiori poterit deberi substantiæ intellectivæ; cùm possit substantia aliqua adeo crescere in perfectione, ut æquipolleat perfectioni accidentis, nempe luminis gloriæ: sic quia calori competit vis productiva caloris,dari potest substantia ignis, cui id etiam competat.

Confirm. De facto datur unio hypostatica substantialis,cui debentur omnia dona supernaturalia, & ipsa visio beata;ergo à fortiori dari potest substantia aliqua absoluta, (utpote perfectior modali, qualis est unio Hypostatica) cui visio beata debeatur.

Resp. nego consequentiam; Sicuti non potest dari substantia creata, cui sit connaturale subsistere per subsistentiam Increatam, quamvìs Humanitati Christi

sti Domini sub unione Hypostatica id competat ; sic etiam dari nequit substantia immobilis, vel inconservabilis, licèt immobilitas essentialiter competat ubicationi & inconservabilitas durationi.

Ad Confirm. Nego pariter consequentiam. Disparitas est, quia Humanitati Christi Domini sub unione hypostatica debetur visio Dei ratione Sanctitatis Increatæ per Unionem inductæ, à qua humanitatis redditur infinitè Sancta: hoc autem non competit formæ substantiali absolutæ.

XII. *Objic.* ult. Accidens est essentialiter Entis Ens; ergo dari debet subjectum substantiale, cui debeatur; ergo possibilis est substantia supernaturalis, cui debentur Gratia, lumen gloriæ, visio beata, & quodcumque accidens supernaturale.

Resp. Nego consequentiam. Ad hoc ut Accidens sit Entis Ens, sufficit, quòd sit possibile subjectum substantiale, cui possit inhærere, etiamsi ab illo non exigatur; aliter nullum daretur accidens supernaturale, seu cuivis substantiæ indebitum: Sic modus est essentialiter veluti Ens entis, seu modificans subjectum, & non per hoc unio hypostatica, quæ in hoc sensu est Entis Ens, debet exigi ab ullo subjecto, sed sufficit, quòd sit possibile subjectum, quod ab illa modificetur. Adde, non omnia accidentia naturalia esse naturaliter exigita à subjecto naturali; (ut est v. g. impulsus impressus Lapidi) ergo nec accidens essentialiter debet simpliciter à subjecto exigi.

QUÆSTIO III.

An possit oculus Corporeus elevari ad Deum videndum?

I. NOn est hìc Quæstio, An possit Oculus obedientialiter producere visionem Dei, ut potest lapis, sed an possit suscipere denominationem viden-

dentis, quod certè non potest lapis. Ad id enim requiritur, quòd potentia possit actu vitali percipere objectum; quod quia nequit lapis, idcircò licèt possit lapis visionem, aut actum fidei obedientialiter producere, non per hoc poterit videre, aut credere. Difficultas est, An idem dicendum sit de oculo corporeo?

Dico equidem cum communissima, Neque oculum, neque aliam potentiam materialem elevari posse ad Deum videndum. Est ferè omnium Catholicorum contra Dionem, qui apud Recupitum dixit, posse Bruta Deum videre, & contra Bonæspei. Est etiam contra Arriagam *disp.* 7. de Anim. & contra Quiros apud Lumbier putantes, posse dari potentiam materialem cognoscitivam spiritus. Aliqui tamen censent, conclusionem hanc esse de fide, cum Scriptura dicat, Deum esse invisibilem, & PP. communissimè id intelligant de oculo corporeo, Illud autem Job. 19. *In carne mea videbo Deum*, intelligunt Patres, vel de visione terminata ad Christum Dominum, vel de visione Dei in carne; non tamen per carnem, sed per intellectum post resurrectionem.

Prob. In hoc differt potentia intentionalis à potentia purè productiva, quòd hæc possit Divinitùs elevari ad quodlibet producendum, ut ostendemus in de Sacramentis; illa verò non possit extra proprium specificativum vagari: v.g. nequit auris attingere, nisi sonum, quin possit audire coloratum, sicut nec etiam videre sonum; ergo neque potest oculus videre, nisi lucidum, & coloratum, atque adeò nequit Deum videre, aut intelligere. Et ratio à priori est, quia potentia intentionalis specificatur à suo objecto formali: hoc est reponitur in tali specie, & differentia essentiali per ordinem, ac tendentiam ad tale objectum formale, ut constat inductione; ergo cùm non possit Deus variare rerum essentias, non poterit efficere,

quòd

quòd potentia intentionalis extra proprium ſpecificativum vagetur; atque adeò ſicut nequit Deus efficere, quòd Leo v. g. diſcurrat, planta ſentiat &c. ità nec quòd oculus videat v. g. ſonum, aut odores, & à fortiori Angelos, aut ipſum Deum. Et eadem eſt ratio de qualibet potentia materiali; quippe quæ ſpecificatur ab objecto materiali, & corporeo, unde non poterit elevari ad videndum Deum.

II. Confirm. Ab abſurdis: Nam ſi poſſet ab oculo Deus videri, poſſet etiam Deus audiri ab aure, olfieri, guſtari, tangi &c.; unde poſſemus etiam Deum comedere, digerere, &c. poſſet etiam Brutum ſuis potentiis materialibus Deum percipere, & ſic beari; poſſetque etiam diſcurrere &c. quo quid abſurdius? Ratio ulterior eſt, quia potentia intentionalis, dum percipit objectum, non attingit illud mortuo modo inſtar potentiæ productivæ, ſed modo vitali, ac proprio attingendo illud, quatenùs pertinens ad ſe, & intra proprium ſpecificativum, atque adeò ut potens ab intrinſeco circa illud per ſuos actus verſari; ergo cùm non poſſit oculus ita verſari circa Deum, variaretur eſſentia oculi, ſi poſſet Deum videre.

III. *Objic.* 1. Poteſt oculus elevari ad attingendum lumen materiale ſupernum proprium corporis glorioſi; ergo etiam ad videndum Deum. *Prob. Conſeq.* quia licèt Deus non ſit formaliter materialis, eſt tamen eminenter objectum materiale; ergo ſicut poteſt oculus elevari ad videndum lumen ſupernum, ità ad videndum lumen eminentiale, ſcilicet Deum; in neutro enim caſu vagaretur extra proprium ſpecificativum; quia dici poterit, quod ſpecificativum eſſentiale oculi ſit lumen ut ſic, præſcindendo à naturali, & ſuperno, à formali, & eminentiali; quamvìs naturaliter non poſſit, niſi lumen naturale, & formale videre.

Con-

Confirm. Primò, quia licèt Intellectus non possit naturaliter videre Deum; potest tamen supernaturaliter confortatus lumine gloriæ; ergo etiam oculus.

Confirm. 2. Quamvis oculus non possit naturaliter producere Dei visionem, potest tamen obedientialiter; ergo poterit etiam odedientialiter Deum videre; sicut enim potentia productiva oculi non vagatur extra proprium specificativum, si producat visionem Dei; ita nec potentia visiva, si Deum videat: & ratio ulterior est, quia sicut dari potest potentia productiva, cujus specificativum essentiale magìs latè pateat, quàm specificativum naturale, ità dari potest consimilis potentia visiva; cùm de facto oculus non possit naturaliter, possit tamen supernaturaliter videre lumen supernum corporum Beatorum; ergo sicut oculus non vagatur extra proprium specificativum essentiale producendo visionem Dei, aut videndo lumen supernum, ita nec videndo lumen eminentiale, scilicet Deum. Hinc *Exodi* 23. dicitur: *Loquebatur Dominus ad Moysem facie ad faciem*, indicando, quòd se præbuerit visibilem oculis corporeis.

Resp. Argumentum probare, quòd possit etiam Deus audiri, gustari, &c. cùm enim possint hujusmodi etiam potentiæ elevari ad attingendum sonum, aut saporem supernum, deberent pariter posse elevari ad sonum, aut saporem eminentialem. Quare *nego cons.* Ad probationem, lumen supernum, cùm sit materiale, est intra specificativum oculi: secùs verò lumen eminentiale, scilicet Deus spiritus purissimus; qui magìs elongatur à specificativo oculi, quàm Angelus, sonus, sapor: quare licèt possit intra specificativum essentiale oculi includi lumen materiale supernum, non tamen lumen eminentiale, sicut nec Angelus, sonus, sapor.

Ad 1. Confirm. *nego conseq.* Intellectus naturaliter

Deum

Deum cognoſcit abſtractivè; ergo ſi elevetur ad Deum videndum, non vagatur extra proprium ſpecificativum; ſicut nec vagatur oculus, dum attingit Divinitus lumen supernum; ſecus verò ſi Deum attingeret.

Ad 2. ſupponimus, dari in quolibet Ente Deo ſubjecto potentiam quodlibeticam ſeu potentiam ad producendum obedientialiter quodlibet; nam dum producit obedientialiter effectum indebitum, non agit quà talis potentia, ſed quà ens Deo ſubjectum, atque adeo ut potens inſtrumentaliter producere, quicquid poteſt Deus principaliter ſe ſolo: contra verò potentia intentionalis, dum vitaliter operatur agit quà talis potentia; & ideo ſolùm poteſt elevari ad attingendum objectum perfectius, & perfectius, quod tamen ſit intra proprium ſpecificativum. Hinc, ſi oculus quà ens Deo ſubjectum elevetur ad producendam Dei viſionem, tunc elevatur ad ponendum id, quod ſe ſolo non poteſt; at ſi elevaretur ad videndum Deum, elevaretur ad eſſendum id, quod non eſt, atque adeo eſſentia oculi mutaretur; quod repugnat. Verba illa *Exodi* 23. indicant vel magnam familiaritatem Moyſis cum Deo, vel viſionem figuræ corporeæ, in qua Deus, aut Angelus Moyſi loquebatur,

V. *Objic.* 1. Magìs diſtat Deus ab intellectu creato, quàm Angelus ab oculo; ergo ſi poteſt intellectus creatus Divinitus videre Deum, à fortiori poterit oculus videre Angelum; atqui ſi poſſet videre Angelum ſpiritualem, poſſet etiam Deum; ergo abſolutè poteſt oculus corporeus divinitus Deum videre.

Confirm. Non videtur, cur objectum ſpirituale non poſſit eſſe intra ſpecificativum eſſentiale potentiæ materialis; etenim materialitas potentiæ duo fert, & diviſibilitatem; & impenetrabilitatem; ſed diviſibilitas potentiæ materialis non obſtat; tum quia dari poteſt aliquod materiale indiviſibile, ut in ſententia Tho-

miſtica

mistica Animæ Brutorum; tum etiam quia dari potest aliquod spirituale divisibile, ut sunt habitus infusi, gratia &c. Neque obstat impenetrabilitas, ut patet; præsertim quia si potest substantia materiæ conjungi cum Anima spirituali tanquam potentia cum actu ad faciendum unum per se; quid ni poterit potentia materialis attingere objectum spirituale?

Confirmatur 2. Potest Anima rationalis spiritualis attingere objectum materiale visione materiali, oculari; ergo potest etiam viceversa potentia materialis attingere objectum spirituale actu spirituali.

Resp. *dist. antec.* Magis distat Deus entitativè concedo; in ratione repræsentabilis, *nego antec. & Conseq.* Aliter sicut potest intellectus aliquo modo naturaliter, scilicet abstractivè, Deum cognoscere, ità posset naturaliter oculus aliquo modo attingere Angelum.

Ad 1. Confirm. Sicut potest intelligi, quòd sonus non sit intra specificativum formale potentiæ visivæ materialis, licèt sonus etiam sit materialis, seu indigens materia, ità à fortiori intelligi potest, quòd objectum immateriale non sit intra specificativum potentiæ materialis; idque quia potentia materialis ex sua essentia tali objecto materiali, puta colorato, commensuratur, & ab eo specificatur; unde sicut nequit Divinitùs extra propriam speciem esse; ita nec extra proprium specificativum vagari: quod non contingit, si materia faciat unum per se cum Anima spirituali.

Ad 2. Anima rationalis cùm sit forma corporis, habet potentias materiales, quæ suis actibus materialibus attingere possunt objectum materiale: at potentia materialis utpote specificata ab objecto materiali nequit attingere spirituale.

V. *Objic.* ult. Potentia calefactiva ignis, licet sit materialis, non solùm potest producere calorem in subjecto

cto spirituali, puta in Dæmone, sed etiam potest illum cruciare: ergo oculus non solùm potest obedientialiter visionem Dei producere, sed etiam Deum videre: sicut enim virtus calefactiva specificatur naturaliter à subjecto corporeo, & Divinitùs etiam ab incorporeo, ità potentia visiva specificari poterit naturaliter ab objecto materiali & Divinitùs etiam à spirituali.

Confirm. Quia conditiones potentiæ cognoscitivæ nõ debent esse in objecto cognoscibili: ergo potest potentia esse materialis, & objectum esse spirituale. *Pr. ant.* quia potest potentia esse finita, & objectum infinitum, ut quando intellectus cognoscit Deum; ergo poterit etiam potentia esse materialis, & objectum esse spirituale.

Resp. *nego conseq.* Ignis Tartareus elevatur ad producendam in spiritu qualitatem spiritualem doloriferam, quæ cruciat Dæmones instar virtutis combustivæ, non tamen calefacit Dæmonem, qui est incapax talis effectus; unde potiùs paritas retorquetur.

Ad Confirm. *dist. antec.* Conditiones impertinentes ad specificandam potentiam cognoscitivam in genere cognoscibilis non debent esse in objecto cognoscibili, concedo; conditiones essentiales *nego antec. & Conseq.* finitudo obiecti non pertinet ad specificandam potentiam cognoscitivam limitatam, sicut pertinet materialitas; aliter sicut potentia intellectiva limitata etiam naturaliter potest Deum cognoscere, ità potentia materialis etiam naturaliter posset attingere spiritum, & oculus Deum videre.

QUÆSTIO IV.

De Lumine Gloriæ.

I. LUmen gloriæ est qualitas supernaturalis confortans, seu elevans intrinsecè, & permanenter intelle-

intellectum Beati in ordine ad Dei visionem eliciendam; Sicut enim in via datur habitus fidei, seu lumen fidei habituale intrinsecum, & permanens in ordine ad eliciendos actus fidei supernaturales; ita in Patria datur lumen gloriæ in ordine ad Deum videndum; cùm enim de fide sit ex Concil. Viennensi contra Beguardos, & Beguinas, non posse intellectum solis naturæ viribus Deum videre, qui lucem habitat inaccessibilem; ideo dari debuit comprincipium elevans potentiam naturalem, scilicet lumen gloriæ: quod communiter docent esse intrinsecum, & permanenter inhærere intellectui Beatorum, quia connaturale est, potentiam ad suos actus compleri complemento intrinseco, & permanente; sicut habitus tam naturales, quàm infusi fidei, spei, & aliarum virtutum intrinseci sunt, & permanentes. Et ratio à priori est, quia cùm vita consistat in hoc, quòd possit vivens movere seipsum per virtutem intrinsecam, perfectio operationis vitalis consistit in hoc, quòd procedat à perfecta virtute intrinseca movendi seipsum. Quærendum hìc primò, an lumen gloriæ sit tota ratio agendi, seu producendi visionem beatam? Secundò an sine lumine intrinseco possit intellectus elevari ad Deum videndum per omnipotentiam speciali modo extrinsecùs assistentem? Tertiò utrum inæqualitas visionum non solùm desumatur ex inæqualitate luminis gloriæ, sed etiam ex inæqualitate intellectuum?

ARTICULUS I.

An lumen gloriæ relatè ad visionem sit tota ratio agendi?

II. CErtum videtur, lumen gloriæ concurrere ad visionem Dei non merè formaliter, hoc est, illuminando intellectum, ut docuit Bacchonus apud Lumbier. *n.* 420. sed etiam efficienter: cùm vires natu-

intellectus sint insufficientes, nec requiratur lumen, ut mera conditio, sed etiam ut complens vires potentiæ intellectivæ; sicut relatè ad actus supernaturales requiritur gratia actualis ut adjuvans, juxta illud Jo. 15. *sine me nihil potestis facere.* Hoc posito, Recentiores Thomistæ cum Soto, Bagnez, Lumbier docent, lumen gloriæ non quidem esse totum agens, sed esse totam rationem agendi, seu producendi visionem, ita ut intellectus non influat in visionem immediatè sed solùm mediatè per lumen, tamquam per instrumentum à Deo infusum: sicut in sententia Thomistica substantia non producit substantiam immediatè, sed per virtutem accidentis, tamquam per instrumentum connaturale, quòd sit tota ratio immediatè productiva substantiæ. Communiter tamen DD. Societatis docent oppositum cum D. Th. *quæst.* 12. *art.* 5. ubi dicit, lumen requiri, ut augeat, fortificet, confortet vires naturales intellectûs.

III. Dicendum itaque cum communi contra Thomistas, lumen gloriæ esse solùm partialem rationem agendi, atque adeo etiam intellectum partialiter immediatè concurrere ad Dei visionem producendam. Ita communissimè in Schola Societatis teste Mauro, Ripalda, & Oviedo, qui 1. 2. *tract.* 1. *controv.* 8. conatur ostendere Thomistas non nisi vocibus discrepare, nec aliud velle, dum dicunt, lumen esse totam rationem agendi, quàm quòd sit tota ratio elevandi intellectum.

Prob. 1. à pari. Gratia actualis, & habitus infusi solùm partialiter influunt in actus salutares; ergo etiam lumen gloriæ in visionem, atque adeo non est tota ratio agendi. Consequentia sequitur; *antec.* constat ex dicendis in de gratia, ubi ostendemus voluntatem etiam coagere, tum quia, ut notat Augustinus, Deus relatè ad actus salutares dicitur esse *Adjutor noster*

non posset autem voluntas dici, quòd adjuvetur, si nihil ipsa ageret; tum etiam, quia Apostolus dicit, *Plus omnibus laboravi*; & experientiâ teste laboramus in exercendis actibus salutaribus, atque adeò voluntas partialiter agit; tum etiam quia voluntas vitaliter operatur in exercitio actuum salutarium; ergo debet immediatè influere, ut mox explicabimus; tum demum, quia actus salutaris, ut sit liber, debet esse à potentia eligente; voluntas autem est potentia eligens, non gratia, quæ voluntatem adjuvat; ergo actus salutaris debet esse cum concursu voluntatis; aliter voluntas merè passivè se haberet, & tanquam aliquid inanime, quod est contra Tridentin. *sess. 6. can.* 4.

Prob. 2. A priori, quia esto verum esset, quòd quando intellectus elevatur ad producendum effectum indebitum per qualitatem, tanquam per Dei instrumentum supernaturale, non deberet ipse coagere; (quod tamen est falsum; cùm elevari non sit merè informari à virtute adæquatè producente, sed ab illa adjuvari, aliter aqua diceretur formaliter calefacere, per hoc quòd informetur à calore adæquatè calefaciente) nihilominus ut intellectus elevetur ad producendum actum vitalem, debet essentialiter ipse concurrere, cùm actus vitalis sit essentialiter motus ab intrinseco, atque adeò ab hoc, & in hoc; non enim potest vivere in actu secundo nisi potentia, quæ seipsam movet, & immediatè in talem actum influit; aliter motus cadaveris, qui habetur ab intrinseco per impetum impressum, posset dici vitalis. Hinc licèt verum esset, quòd substantia producat substantiam solùm per virtutem accidentis tamquam per instrumentum connaturale; (quod in communiori sententia est falsum) at non potest intellectus producere actum vitalē, nisi influat immediatè in illum; quod hìc supponi

potest

potest ex lib. de Anim. constat ex dicendis in de Beatitudine, ubi ostendemus, non posse intellectum videre Deum visione increatâ, aut visione creatâ à solo Deo productâ; ergo lumen gloriæ non potest esse tota ratio agendi.

IV. *Objic.* 1. Nisi lumen esset totalis ratio agendi, sequeretur, quòd etiam intellectus esset causa partialis & principalis visionis; non aliter, ac est causa partialis principalis cognitionis naturalis; ac proinde haberet potentiam naturalem videndi Deum: sequela est absurda; ergo & id, unde sequitur. *Prob.* sequela, quia intellectus concurreret ad visionem per suam entitatem ac potentiam naturalem; ergo haberet potentiam naturalem videndi Deum.

Resp. nego sequelam, licèt intellectus partialiter per suam Entitatem naturalem concurrat ad Dei visionem, non per hoc dicitur causa naturalis partialis relatè ad talem effectum, quia non concurrit ad illum ut exigitum; undè non dicitur agere per virtutem partialem naturalem, sed per virtutem inchoatam, congenitam, & obedientialem; sicut aqua per virtutem obedientialem producit gratiam in baptismo; cum hoc tamen discrimine, quòd Aqua concurrit ad productionem gratiæ per virtutem obedientialem transcendentalem, & quatenùs est ens subjectum Deo; contrà verò Intellectus concurrit ad productionem visionis per virtutem obedientialem prædicamentalem, & propriam, seu quatenùs est intellectus Deo subjectus, qui potest elevari ad intelligendum Divinitòs, quòd non potest naturaliter, ità ut assimilet sibi visionem productam in prædicato cognoscitivi. Quarè in tantùm hæc potentia obedientialis nō dicitur transcendentalis, seu transcendens per quodcumq; ens, quà Deo subjectum, sed prædicamentalis, quia spectat ad

 hoc

hoc particulare genus entis, scilicet ad intellectum relatè ad intellectionem supernaturalem, in quam refundit prædicatum suum proprium cognoscitivi, quod non refunditur per potentiam transcendentalem obedientialem, ut quando aqua in baptismo producit gratiam. Ad *Prob.* sequelæ concesso antecedente, *nego Conseq.*; nisi enim fiat lis de voce, habere potentiam naturalem relatè ad aliquem effectum est habere potentiam ad effectum exigitum: cùm autem intellectus non exigat visionem Dei, non dicitur habere potentiam naturalem ad illam, licèt physicè causet illā per suam entitatem naturalem elevatam per lumen.

Utrum autem intellectus dici debeat causa principalis visionis, an verò causa instrumentalis? est pariter lis de voce: potest enim dici causa instrumentalis, quatenus concurrit ad effectum, tamquam principium improportionatum indigens elevatione: potest etiam & solet communius dici causa principalis, quia assimilat sibi effectum in prædicato cognoscitivi; spectat enim ad causam principalem assimilare sibi effectum.

V. *Objic.* 2. Ex Joanne à S. Th. Ut intellectus posset per suam entitatem, ac potentiam naturalem concurrere ad productionem visionis, deberet aliquod ejus prædicatum præcontinere, puta vitalitatem; sed non præcontinet; cùm vitalitas visionis sit identicè supernaturalis, atque adeo non præcontenta in entitate naturali; ergo nequit intellectus concurrere ad productionem visionis.

Resp. Per instantiam; ut lumen possit causare visionem, debet præcontinere aliquod ejus prædicatum, scilicet supernaturalitatem, sed non præcontinet, quia supernaturalitas est identicè vitalis, atque adeo non præcontenta in lumine non vitali; ergo non potest lumen concurrere ad productionem visionis. Secundò directè *dist. Maj.* deberet intellectus præcontine-

tinere vitalitatem visionis secundùm rationem abstractam à supernaturalitate, concedo; secundùm rationem contractam ad supernaturalitatem, *nego maj.* & distinctâ *min. nego conseq.* Sic etiam per Adversarios lumen debet præcontinere supernaturalitatem visionis secundùm rationem abstractam à vitalitate, cùm lumen non sit vitale, non verò secundùm rationem contractam ad vitalitatem. Et eodem modo intellectus præcontinet cognitionem naturalem formaliter solùm secundùm rationem vitalitatis, non verò secundùm rationem expressivi, seu imaginis objecti, quæ ratio formaliter præcontinetur in alia concausa partiali; scilicèt in specie impressa. Verum quidem est, quòd Thomistæ, ut instantiam effugiant, dicunt, lumen esse vitale, & idcircò posse producere visionem vitalem: Sed communiùs, & veriùs id negant; licèt enim lumen compleat potentiam vitalem, non per hoc est vitale, cùm non profluat ab intrinseco, quod spectat ad rationem vitalitatis.

VI. *Objic.* ult. ex eodem: Lumen gloriæ est tota ratio proportionis potentiæ intellectivæ cum visione; ergo in priori ad lumen intellectus est omninò improportionatus ad visionem; ergo nec habet virtutem illam, ne partialem quidem ad visionem producendam cùm virtus omnis includat aliquam proportionem.

Confirm. Intellectus agit in quantum elevatus per lumen; ergo tota ratio agendi est lumen elevans; sicuti quia Aqua v. g. calefacit in quantum calida, ideo tota ratio calefaciendi est calor.

Resp. *nego antec.* Lumen complet proportionem, atque adeo supponit in intellectu proportionem inchoatam cum visione; quod ex eo patet, quia si oculus habens pro suo specificativo formali coloratum, informaretur lumine gloriæ, non posset Deum videre, sicut potest intellectus; quia scilicet in o-

culo deest virtus illa inchoata, quæ reperitur in intellectu; hic enim cùm habeat Deum intrà suum specificativum formale, potest naturaliter Deum cognoscere abstractivè, & ideò divinitùs potest videre illum intuitivè,

Ad confirm, dico, Reduplicativam sæpè reduplicare meram conditionem, ut dum dicitur: Ignis agit in quantùm approximatus; Bonum in quantùm cognitum amatur: Sæpè verò reduplicare rationem formalem partialem; ut dum dicitur: Intellectus in quantum informatus specie impressâ objecti cognoscit; Causa secunda agit in quantum est sub concursu Dei: Sæpè etiam reduplicare totam virtutem agendi, ut cùm dicitur; Aqua in quantum calida calefacit; paries in quantùm albus disgregat visum: Sæpè demùm reduplicare virtutem agendi elevantem, ac præsupponentem solùm virtutem inchoatam, ut cùm dicitur: Aqua in quantùm elevata causat obedientialiter Gratiam. Et in hoc solùm sensu dicitur in casu nostro, Intellectus in quantum elevatus producit obedientialiter Dei visionem.

ARTICULUS II.

An posit Intellectus sine lumine intrinseco Deum videre?

VII. DIcendum cum communi DD. Societatis, Scoto, Aureolo, contra Thomistas, & Lumbier *n.* 464. posse Deum sine ulla qualitate intrinseca elevare intellectum ad visionem beatificam per suam Omnipotentiam extrinsecè specialiter assistentem. Ità etiam D. Th. qui licèt hìc *quæst.* 12. *art.* 4. dicat, non posse Intellectum videre Deum sine lumine gloriæ, intelligendus tamen est de lege ordinaria; nam *quæst.* 10. de verit. dicit, id fieri posse per omnipotentiam Divinam: Hæc sunt verba Angelici

art.

art. 11. sicut Divinæ Omnipotentiæ subjecta sunt corpora, ità & mentes; unde sicut potest aliqua corpora perducere ad effectus, quorum dispositio in ipsis non invenitur; sicut fecit Petrum super aquas ambulare sine hoc, quòd ei dotem Agilitatis tribueret, ità potest mentem ad hoc perducere, ut Divinæ essentiæ uniatur in statu viæ modo illo, quo unitur in Patria sine hoc, quòd à lumine gloriæ perfundatur.

Prob. concl. Universim Deus potest dupliciter promovere causam de se insufficientem ad causandum aliquem effectum, scilicèt vel addendo vires intrinsecas, vel extrinsecùs assistendo per suam omnipotentiam specialiter concurrentem & supplentem defectum virium intrinsecarum; ergo potest Deus dupliciter intellectum elevare ad Dei visionem; scilicèt tùm per lumen intrinsecum, tum etiam per omnipotentiam specialiter assistentem. Antecedens patet; nam potest v. g. Deus oculum, vel intellectum complere ad visionem parietis tam per speciem impressam intrinsecam, quàm immediatè, supplendo extrinsecè vices talis speciei; sicut etiam ex D. Thom. loc. citat. potuit sine dote Agilitatis intrinseca complere potentiam progressivam D. Petri ad ambulandum super aquas. Hinc idem Angelicus 1. parte *quæst.* 105. *art.* 2. dixit: *Erroneum est dicere, non posse Deum facere per seipsum omnes effectus causæ creatæ. Conseq. Prob.* quia licèt Dei visio dicat essentialem connexionem cum intellectu ratione vitalitatis, unde non possit Divinitùs suppleri concursus immediatus intellectûs; (aliter actus non esset vitalis, si non esset ab hoc, & in hoc, seu si non procederet ab intrinseco) nullam tamen connexionem dicit cum lumine gloriæ essentialem: ergo potest Divinitùs visio citra influxum luminis prodire.

Confirm. Per hoc, quod Deus suo concursu generali

nerali proprio causæ primæ concurrat ad visionem simul cum intellectu, & lumine; non per hoc visio desinit esse vitalis, & supernaturalis; ergo neque per hoc, quòd Deus concurrat concursu speciali supplendo vices luminis. Similiter cognitio naturalis non desinit esse vitalis per hoc, quòd Deus ad illam concurrat concursu generali proprio causæ primæ; ergo nec visio Dei desinit esse vitalis, per hoc, quòd omnipotentia specialiter ad illam concurrat supplendo defectum luminis, Et ratio à priori est, quia ut actus sit vitalis, sufficit, quòd procedat ab intrinseco, seu quòd potentia vitalis in illum influat, licèt non influat adæquatè.

VIII. *Objic.* 1. ex Joan. à S. Th. intellectus intrinsecè impotens, & improportionatus ad visionem ponendam, debet fieri intrinsecè potens, ut possit illam ponere; aliter posset ponere sine potentia ad ponendum; sed non potest fieri intrinsecè potens sine lumine intrinseco; aliter etiam oculus fieri posset potens videre Deum per aliquid extrinsecum; ergo intellectus sine lumine intrinseco elevari non potest ad Deum videndum.

Confirm. Intellectum visioni proportionari, est denominatio intrinseca; alioquin etiam oculus posset visioni Dei per aliquid extinsecum proportionari; sed denominatio, quæ habetur à forma intrinseca, suppleri nequit ab Omnipotentia extrinsecùs assistente; ergo sine lumine intrinseco nequit intellectus reddi proportionatus ad Deum videndum.

Confirm. 2. Nequit Deus supplere defectum causæ formalis in ordine ad effectum formalem, sed, si suppleret defectum luminis intrinseci, suppleret defectũ causæ formalis in ordine ad effectum formalem; ergo nequit supplere defectum luminis intrinseci, *Prob. min.* Effectus formalis luminis intrinseci est elevare intellectum

lectum reddendo illum intrinsecè adæquatè potentem & proportionatum visioni producendæ; sed, si suppleret Deus defectum luminis intrinseci, suppleret hunc effectum formalem; quatenus redderet intellectum intrinsecè adæquatè potentem, & proportionatum visioni producendæ; ergo suppleret defectum luminis intrinseci in ordine ad effectum formalem.

Resp. Requiri in intellectu virtutem intrinsecam inchoatam ad Deum videndum; aliter etiam Oculus, & lapis possent elevari ad videndum Deum; virtus tamen intrinseca inchoata intellectûs compleri potest tum per lumen intrinsecum, tum per Omnipotentiam extrinsecùs assistentem: sicut in oculo ad videndum parietem requiritur virtus partialis intrinseca, quæ tamen compleri potest vel per speciem impressam intrinsecam, vel per hoc, quòd Deus suppleat defectum hujus speciei; Sic etiam ut possit homo Montem, vel Navim movere, requiritur vis motiva partialis intrinseca, quæ tamen compleri potest vel per additionem virium intrinsecarum, vel per vires extrinsecas Angeli, aut Dei specialiter concurrentis. In forma distinguo majorem: Intellectus intrinsecè impotens, hoc est non habens potentiam intrinsecam adæquatam, imò neque partialem naturalem ad Deum videndum, sed solùm inchoatam, & obedientialem, debet fieri potens intrinsecè, hoc est potentiam intrinsecam inchoatam debet habere completam, sive per lumen intrinsecum, sive per vires extrinsecas Omnipotentiæ specialiter assistentis, concedo; debet fieri potens intrinsecè, hoc est debet habere potentiam completam unicè per aliquid intrinsecum, nego majorem, & distinguo minorem; nequit, nisi per lumen intrinsecum habere potentiam completam intrinsecè concedo; completam vel intrinsecè, vel extrinsecè, nego minorem, & consequentiam. Oculus, quia caret virtute intrinsecâ in-

choata in ordine ad Deum videndum, nequit fieri potens extrinsecè adæquatè per Omnipotentiam assistentem: contra verò intellectus, qui est potens intrinsecè inchoatè. Quare verum est, tum quod intellectus debeat esse potens intrinsecè, tum quod debeat esse potens adæquatè, non tamen debet esse potens intrinsecè adæquatè; committitur enim fallacia sensûs compositi, ut si dicatur: Hæc Capra est Mater, & est Petri; ergo est Mater Petri; aliter etiam Omnipotentia concurrens ut causa prima concursu generali cum lumine Gloriæ, deberet esse intrinseca intellectui, quia sine tali concursu intellectus cum lumine non est potens intrinsecè adæquatè visionem ponere.

Ad 1. confirm. *dist. maj.* Intellectum visioni proportionari per virtutem inchoatam est denominatio intrinseca, concedo; per virtutem completam, si hæc debeatur per omnipotentiam assistentem, nego majorem, & consequentiam; Potest enim hujusmodi denominatio virtutis completæ esse partim intrinseca, & partim extrinseca, ut in exemplis adductis.

Ad 2. Recurrunt instantiæ adductæ: & directè dico, posse Deum supplere defectum causæ formalis in genere causæ efficientis, efficiendo immediatè, quòd efficit aliqua causa formalis: v. gr. Albedo, quæ informat subjectum, disgregat visum; licèt Deus non possit supplere defectum albedinis in genere causæ formalis, & informare subjectum, potest illam supplere in genere causæ efficientis, & sic immediatè visum disgregare, quin detur albedo informans subjectum; Et eodem modo potest supplere defectum luminis gloriæ in genere causæ efficientis, efficiendo immediatè simul cum intellectu visionem, quin detur lumen informans intellectum: sic etiam potest Deus defectum causæ materialis supplere in genere causæ efficientis, ut de facto conservat accidentia Eucharistica,

stica, supplendo defectum causæ sustentantis, fortiùs influendo in illa efficienter. Æquivocatio est in hoc, quod lumen in genere causæ formalis elevat intellectum intrinsecè, sed producit visionem in genere causæ efficientis; Omnipotentia non potest supplere effectum formalem luminis, cùm non possit intrinsecè intellectum elevare; sed potest supplere vices luminis, efficiendo immediatè cum intellectu id, quod efficeret lumen. In forma nego min. Ad prob. nego pariter minorem.

IX. *Objic.* 2. Intellectus debet esse completus non solùm physicè, sed etiam vitaliter, ut possit visionem producere; sed nequit esse vitaliter completus sine lumine intrinseco; ergo sine hoc lumine nequit proximè Deum videre. Prob. min. quia complementum vitale debet esse intrinsecum; aliter operatio vitalis non esset motus ab intrinseco.

Confirm. 1. Potentia physicè incompleta nequit compleri sine complemento physico; ergo potentia incompleta vitalis nequit compleri sine complemento vitali, seu sine comprincipio vitaliter concurrente ad actum vitalem; sed Omnipotentia extrinseca non est principium, quod possit vitaliter concurrere ad visionem; ergo nequit intellectus compleri extrinsecè ab Omnipotentia in ordine ad Deum videndum.

Confirm. 2. Si daretur visio sine lumine intrinseco, daretur actus secundus sine actu primo; lumen enim complet actum primum relatè ad actum secundum visionis; ergo ut suprà.

Confirm. 3. Quia Clemens V. in Concilio Viennensi, ut refertur in Clementina *Ad nostrum* de Hæreticis, damnat Beguardos, & Beguinas, aliosque dicentes, *quod anima non indigeat lumine gloriæ ipsam elevante ad Deum videndum, & eo beatè fruendum*; ergo insistendo verbis Concilii non potest dari Visio Dei absq; lumine glo-

gloriæ per solam Omnipotentiam speciali modo influentem in illam.

Resp. Recurrere instantias de oculo relatè ad visionem Parietis; de virtute motiva Montis &c. quæ possunt per Omnipotentiam compleri in ordine ad actum vitalem. Deinde argumentum probat, quod Omnipotentia concurrens ut causa prima concursu generali ad visionem simul cum intellectu, & lumine, impediat, quò minùs visio sit actus vitalis, quia Omnipotentia non est comprincipium vitale, & intrinsecum, seu vitaliter concurrens ad visionem. In forma *dist. maj.* Intellectus debet esse completus vitaliter, hoc est debet habere virtutem vitalem completam, concedo; hoc est debet habere complementum vitale, & intrinsecum, nego majorem, & distinguo pariter minorem; Non potest intellectus esse completus vitaliter sine lumine intrinseco, hoc est non habet virtutem vitalem completam sine lumine intrinseco, nego, hoc est non habet complementum vitale sine lumine intrinseco, omitto minor. (revera enim lumen, licèt sit intrinsecum intellectui, non per hoc est vitale, cùm non sit ab intrinseco, ut diximus) & nego consequentiam. Ad probationem minoris, *dist. antec.* quod complet potentiam vitalem debet esse intrinsecum, nego; quod complet potentiam vitalem, si sit vitale, debet esse intrinsecum, *conc. antec. & nego conseq.* Sic Omnipotentia suo concursu generali proprio causæ primæ complet virtutem vitalem, nec per hoc est intrinseca: & si Deus suppleret vices speciei impressæ relatè ad cognitionem parietis, compleret potentiam vitalem, & tamen hujusmodi complementum non esset vitale, seu intrinsecum.

Ad 1. confirm. nego primam consequentiam. Disparitas est, quia effectus physicus nequit prodire, nisi physicè dentur, quæ conflant causam physicam; at opera-

peratio vitalis prodire potest, licèt non omnia, quæ complent causam vitalem, sint intrinseca, & vitalia, ut ostendimus.

Ad 2. *dist. antec.* Daretur actus secundus sine actu primo præciso, nego, sine aliquo actu primò sufficienti, *concedo antec. & nego conseq.* Effectus, qui procedit à causa præcisâ nequit haberi sine illâ; qui verò procedit à causa A, sufficienti, potest prodire sine tali causa, per hoc, quod procedat à causa B, quæ pariter sit sufficiens; lumen intrinsecum est causa visionis sufficiens, non verò præcisa, & ideo etiam sine lumine intrinseco haberi potest actus primus completus in ordine ad productionem visionis.

Ad 3. Expressè Concilium Viennense damnare tam malignos Beguardos, quàm infideles illas mulieres Beguinas, qui in regno Alemaniæ asserebant, quòd *qualibet intellectualis natura in se ipsa naturaliter sit beata*; unde inferebant, quòd non indigeat lumine gloriæ, qua elevetur ad Deum videndum. Quare mens Concilii est, quòd anima non possit Deum videre viribus naturæ, sed quòd indigeat comprincipio elevante, quod connaturaliter est lumen intrinsecum; Quinimo Concilium, ut præscinderet ab hac quæstione scholastica, non dixit, quod anima indigeat *lumine intrinseco*, sed solùm dixit, quod indigeat *lumine elevante* ad Deum videndum; satis enim est, quod anima à comprincipio supernaturali elevetur, sive hoc sit lumen intrinsecum, sive sit aliud comprincipium extrinsecum, quòd lumini intrinseco æquipolleat in ordine ad elevandum intellectum; unde comprincipium hoc extrinsecum bene potest dici, quod sit æquivalenter, si minus formaliter, lumen elevans.

ARTI-

ARTICULUS III.

Utrum intellectus inæquales cum æquali lumine æqualiter Deum videant?

X. DAri de facto in Beatis visionum inæqualitatem, non dubitatur apud Catholicos, cùm definitum sit in Florentino, pro meritorum diversitate inæqualiter Deum videri, juxta illud Apostoli: *Qui parcè seminat, parcè & metet*; & Joannis 14. *in domo Patris mei mansiones multæ sunt*: Sicut enim damnati inæqualiter puniuntur, pro inæqualitate demeritorum; ita Beati præmiantur inæqualiter pro inæqualitate meritorum. Negant hoc Joviniani, quia in parabola illa Evangelii dicitur denarius diurnus æquè solutus primis, & novissimis laborantibus in Vinea. Negant etiam Lutherani dicentes, quod Christus æquè pro omnibus meruerit. Sed parabola illa ex Augustino intelligenda est de auxiliis ad beatitudinem comparandã necessariis, qui aliquando ex benigna Dei liberalitate æq; dantur tam in Pueritia, quàm in ætate adulta, nec non etiam in provecta. Lutherani verò docentes, Justitiam in nobis unicè derivari ab imputatione extrinseca meritorum Christi, & ideo esse in omnibus æqualem, damnantur à Tridentino *sess. 6. can. 11.*

Difficultas nunc est, Utrum visionum, & beatitudinis inæqualitas unicè oriatur ex inæqualitate luminis elevantis, an etiam provenire possit ab inæqualitate intellectuum, ut proinde clarius Deum videat Angelus v. g. quàm Homo, si uterque æquali lumine eleventur? Thomistæ putantes, lumen esse totam rationem agendi docent, inæqualitatem visionum non posse ab intellectuum inæqualitate provenire; quod etiam docent Gabriel, Paludanus, Suar. Vasq. Valent. Becan. & alii non pauci, etiamsi putent, intellectum cum lumine influere in visionem. Opposita tamen senten-

tia

tia est Scoti, & Scotistarum communiter, Molin. Ripald. Less. Ovied. & aliorum quamplurium, quibus favet D. Thom. qui, ut advertit Cajetanus apud Arriagam *disp. 7 n. 32.* docet, visionis perfectionem magis attendi secundùm perfectionem luminis; ac proinde vult, quod etiam attendi debeat secundùm perfectionem intellectûs.

Alii tamen docent, de possibili provenire posse hanc inæqualitatem ab intellectuum inæqualitate, de facto tamen non ità accidere.

XI. Dico equidem cum Angelico, & Scotistis, visionum inæqualitatem oriri etiam ab inæqualitate intellectuum.

Prob. Universim quoties causa est perfectior, & in effectum influit formaliter ut perfectior, hoc est assimilando effectum sibi secundùm illud prædicatum, in quo est perfectior, toties causat effectum perfectiorem; sed intellectus Angelicus v. gr. cum lumine ut unum, est causa visionis perfectior, quàm sit intellectus humanus cum lumine pariter ut unum; & in visionem influit formaliter ut perfectior, hoc est assimilando illam sibi in vitalitate, in qua intellectus Angelicus præstat humano; ergo intellectus Angelicus cum æquali lumine producit visionem perfectiorem, quàm humanus; atque adeò visionum inæqualitas oriri etiam potest ex inæqualitate intellectuum.

Neque dicas 1. Verum esse, quòd si causa perfectior agat formaliter ut perfectior, causet effectum perfectiorem, sed non esse verum, quòd agat ut perfectior per hoc, quòd assimilet sibi effectum in eo prædicato, in quo alteri præstat.

Nam contra est, quia inductione constat, id esse verum: Oculus enim v. g. perfectior cum æquali lumine, ac specie objecti agit formaliter, ut perfectior, & clariùs videt, cùm assimilet visionem sibi in prædicato vi-

tali;

talitatis materialis, in qua præstat oculo minus perfecto: & eadem ratione duo oculi inæquales, si æqualitèr elevantur ad videndam lucem Corporum beatorum, inæqualiter illam vident: Sic etiam duo intellectus æquales cum lumine inæquali inæqualem causant Dei visionem; ergo pariter viceversa duo intellectus inæquales cum lumine æquali.

In tantum oleum v.g. in Sacramento Unctionis, & Aqua in Sacramento Baptismi, si æqualiter elevantur causant gratiam æqualem, quia Oleum non influit in Gratiam formaliter ut perfectius, assimilando sibi effectum in eo prædicato, in quo præstat aquæ: Similiter si duo oculi inæquales eleventur æqualiter ad producendam Dei visionem, non causabunt effectum inæqualem, quia non influunt ut inæquales, cùm non assimilent sibi effectum, nempè Dei visionem, in vitalitate materiali propria oculi: contra verò quando oculi inæquales æqualiter elevantur ad videndam lucem materialem corporum Beatorum, causant visiones inæquales; ergo eodem modo intellectus inæquales æqualiter elevati inæqualiter Deum vident, eo quod assimilent sibi effectum in eo prædicato, in quo unus intellectus alteri præstat, videlicet in prædicato intellectivi, & ideo intellectus perfectior producit visionem Dei supernaturalem formaliter ut perfectior est.

Neque dicas 2. Intellectum non assimilare sibi visionem Dei; cùm intellectus non possit naturaliter producere, nisi cognitionem Dei ænigmaticam. Nam contra est, quia negari non potest, quòd visio Dei assimiletur intellectui in vitalitate intellectiva propriâ talis potentiæ; licèt enim naturaliter non possit intellectus Deum cognoscere, nisi ænigmaticè, nihilominus cum Deus sit intra specificativum potentiæ intellectivæ, ideò visio Dei est effectus ita proprius talis potentiæ, ut non possit alteri competere; ac proinde intel-

intellectus perfectior causando visionem Dei agit formaliter ùt perfectior, hoc est assimilando sibi visionem in vitalitate unicè spectante ad potentiam intellectivam, in qua ratione intellectus perfectior excedit minùs perfectum.

XII. Confirm. 1. Quia voluntas sub illustratione Spiritûs Sancti intensa v.g. ut duo non solùm potest liberè consentire, vel non consentire, sed etiam potest liberè ponere consensum intensum ut unum, vel ut duo, vel ut tria; ergo sicut voluntas ratione conatûs naturalis, quem exerit, potest ponere actum supernaturalem intensum ut tria, licèt comprincipium supernaturale sit intensum ut duo; ità poterit intellectus perfectior sub lumine ut duo ponere visionem perfectam ut tria, ità ut duo gradus respondeant lumini, & tertius majori perfectioni naturali intellectus.

Neque dicant Adversarii, voluntatem sub comprincipio supernaturali intenso ut duo, non posse ponere actum supernaturalem intensum ut tria. Nam oppositum docent communiùs apud Martinon. *disp.* 38. *num.* 218. & Ripaldam *disp.* 48. *n.* 4. Et ratio est perspicua: nam si potest lumen supernaturale simul cum intellectu producere visionem vitalem, quam nequit se solo sine virtute naturali intellectus; quare non poterit illustratio supernaturalis intensa ut duo (v.g. de Dei bonitate) adjuvari ab illustratione naturali intensa ut tria de eadem Divina Bonitate, in ordine ad producendum amorem Dei supernaturalem intensum ut tria? Unde poterit etiã Voluntas suo conatu naturali ponere actũ supernaturalem magìs intensum, quàm sit comprincipium supernaturale: aliter, ut notat Mastrius, frustrà conaretur voluntas ad diligendum Deum ex toto corde, hoc est intensiùs & intensiùs.

Confirm. 2. Quando intellectus elevatur ad Deum videndum, non solùm elevatur secundùm rationem En-

tis, seu per potentiam obedientialem transcendentalem, sed elevatur formaliter quà intellectus, seu per potentiam obedientialem, cum transfundat in effectum prædicatum vitalitatis intellectivæ; ergo sicut potest elevari formaliter, quà intellectus est, ità potest elevari, quà intellectus perfectior, & sic transfundere in effectum vitalitatem intellectivam perfectiorem.

Confirm. Demum, quia si intellectus Angelicus, & humanus divinitus cognoscant objecta, quorum cognitio est indebita, scilicet arcana cordium, futura contingentia, aut objecta supernaturalia; vel si cognoscant simul objecta naturalia, quæ non possunt naturaliter simul cognoscere, ità ut hujusmodi cognitio sit quoad modum, licèt non quoad substantiam, supernaturalis, certè cognitio Angelica, cæteris paribus, erit perfectior, quia relatè ad tales cognitiones potentia intellectiva perfectior influit formaliter ut causa perfectior assimilando sibi effectum; ergo etiam relatè ad visionem Dei, quæ est quoad substantiam supernaturalis.

Ex quibus fit, quòd non solùm de possibili, sed etiam de facto intellectus perfectior causet cæteris paribus visionem perfectiorem; cùm connaturale sit, quòd causa perfectior perfectius influat in effectum, quem sibi assimilat, ut ostendimus inductione.

XIII. *Objic.* 1. Ex majori perfectione potentiæ non infertur major perfectio actûs; nam homo est perfectior Aquilâ, & tamen visio hominis non præstat visioni Aquilæ; ergo licèt complexum ex intellectu Angelico, & lumine ut unum sit perfectius complexo ex intellectu humano, & lumine ut unum, non proinde ex illo prodire debet visio perfectior.

Confirm. 1. Actus supernaturalis nequit prodire, nisi juxta mensuram concursûs exhibiti à potentia illum exigente, sed solùm lumen gloriæ exigit visionem,

non

non verò intellectus; cùm non possit potentia naturalis exigere effectum supernaturalem ; ergo solùm ad mensuram luminis crescit perfectio visionis. Prob. major, quia universim inductione constat, effectum mensurari solùm à perfectione causæ illum exigentis; sic si Homo, & Aquila causent visionem ocularem, hæc solùm commensuratur perfectioni potentiæ visivæ illam exigentis, non verò perfectioni Animæ : & si Aqua, & oleum producant Gratiam in Sacramentis, hæc solùm commensuratur perfectioni elevationis : & si causa prima, scilicet Deus, aut causa universalis, scilicet sol, concurrant ad effectus sublunares, isti solùm commensurantur perfectioni causæ secundæ particularis illos exigentis.

Confirm. 2. Quia aliter aliquis gradus visionis supernaturalis tribueretur perfectioni majori potentiæ naturalis, unde posset aliquis actus supernaturalis meritorius tribui Naturæ, non Gratiæ, quod est error Semipelagianorum.

Resp. Perfectionem majorem causæ non inferre majorem perfectionem effectûs, nisi illa influat formaliter ut causa perfectior, assimilando sibi effectum, ut in casu nostro intellectus perfectior influit formaliter ut perfectior, assimilando sibi effectum, nempe visionem in ea formalitate, in qua unus intellectus alteri præstat, videlicet in intellectivitate: Quamvis enim intellectus solùm habeat potentiam naturalem, & partialem relatè ad cognitiones Dei ænigmaticas; habet tamen potentiam inchoatam, & obedientialem relatè ad Dei visionem, ita ut ad illam concurrat non per potentiam ebedientialem transcendentalem, hoc est quatenus est Ens Deo subjectum, sed per potentiam obedientialem prædicamentalem, seu quatenus est tale ens, nempe, quatenùs est intellectus, causando scilicet Dei visionem, qua reddatur videns; ubi lapis v.g. si elevetur

per potentiam obedientialem transcendentalem ad producendam Dei visionem, per illam non redderetur videns Deum, sed solùm redderetur habens Dei visionem; & ideo intellectus causando Dei visionem assimilat illam sibi in prædicato intellectivi, seu in vitalitate propria potentiæ intellectivæ; unde intellectus perfectior agit formaliter ut perfectior, transfundendo suam majorem perfectionem in ipsam visionem.

Ad 1. confirm. Quamvis intellectus nudè sumptus non exigat Dei visionem, exigit tamen illam intellectus sub lumine, ità ut hujusmodi effectus quà vitalis respondeat intellectui, & quà supernaturalis lumini; unde sicut ex majori perfectione luminis crescit perfectio visionis, ita etiam ex majori perfectione intellectûs. Homo, & Aquila in visionem ocularem non influunt formaliter, nisi secundùm quod habent potentiam visivam, non verò secundùm quod Anima potest producere intellectiones, & volitiones, in quo Homo præstat Aquilæ, unde potiùs hæc paritas retorquetur. Similiter Aqua, & oleum non influunt in Gratiam formaliter, sed solùm quatenus sunt Ens Deo subjectum, & ideo non mensurant perfectionem Gratiæ. Pariter Deus, & sol ita influunt cum causà secunda particulari in effectum, ut non assimilent illum sibi.

Ad 2. Quamvis perfectioni majori intellectûs respondeat aliquis gradus visionis supernaturalis, nihilominus illi respondet secundùm quod est vitalis, non secundùm quod est supernaturalis; unde non sequitur, quòd possit ullus actus supernaturalis meritorius vitæ æternæ tribui Naturæ, & non Gratiæ. Et similiter per Adversarios perfectioni majori luminis respondet aliquis gradus visionis vitalis, solùm secundùm quod est supernaturalis, non secundùm quod est vitalis quod est dicere, visionem esse identicè vitalem,

lem,& supernaturalem, ità ut non esset vitalis, si non procederet à potentia vitali, nec esset supernaturalis, si non procederet à comprincipio supernaturali. Explicat Cardin. de Lugo concursum duorum intellectuum inæqualium ad visionem Dei exemplo duorum calamorum, quorum alter sit altero politior; si enim uterque elevetur à Deo ad producendos characteres aureos, certè erunt elegantiores characteres efformati à calamo politiori, quin hinc fieret, quod characteres isti supernaturales secundùm ullum gradum exigantur à calamis: & eodem modo, si duo oculi inæquales eleventur ad videndum lumen supremum Corporum Beatorum, oculus perfectior videbit perfectiùs, nec tamen ullus gradus hujus visionis indebitæ respondebit virtuti naturali oculi. Similiter in casu nostro.

Ubi adverto, hac in re passim urgeri posse Adversarios respondendo per instantiam, applicando supernaturalitati luminis, quod illi objiciunt circa vitalitatem intellectûs. Si enim verum esset, quod aliquis gradus visionis supernaturalis unicè tribueretur perfectioni majori intellectûs perfectioris, (quod nobis objiciunt) quare non est verũ, quod aliquis gradus visionis vitalis unicè in eorum sententia tribuatur perfectioni majori luminis intensioris, ità ut nullatenus ille gradus in sensu reali tribuatur potentiæ intellectivæ vitali?

XIV. *Objic.* 2. ex Suar. Intellectus producit visionem in quantum elevatus per lumen; ergo solùm ratione luminis elevantis, atque adeò lumini, non intellectui respondet perfectio visionis; sicuti quia Aqua v. g. calefacit in quantùm calida, perfectioni caloris, non Aquæ respondet calor productus.

Confirm. 1. Quia tota ratio agendi, vel saltem exigendi visionem residet in solo lumine; sicut quando Aqua calefacit, solus calor agit, & exigit calorem; ergo ut priùs.

Confirm. 2. Quando Aqua elevatur ad producendam Gratiam, elevatur in quantum Ens subditum Deo, & major perfectio Aquæ de materiali se habet in ordine ad productionem Gratiæ; unde Aqua perfectior non producit Gratiam perfectiorem; ergo, dum elevatur intellectus ad visionem, elevatur in quantum est intellectus subditus Deo, & major perfectio intellectûs se habet de materiali; unde non producit visionem perfectiorem.

Resp. dist. antec. Intellectus agit ut elevatus per lumen, si fiat sensus, quòd tota ratio elevandi sit lumen, concedo; si fiat sensus, quòd tota talio agendi sit lumen, sicut tota ratio calefaciendi in Aqua est calor, *nego antec & conseq.*

Ad primam Confirm. etiamsi detur Thomistis, quòd intellectus non sit partialis ratio agendi; nec influat in visionem, adhuc non negatut ab ipsis Thomistis, quòd intellectus sit vera causa visionis, & non se habeat ut aqua calida, relatè ad productionem caloris, cujus non est vera causa, cùm aqua resistat calori, intellectus verò non resistat lumini, & visioni, sicut enim per Thomistas substantia ignis est vera causa principalis, dum producitur ignis, ità ut agat ut quod, licèt non influat immediatè in ignem, quia calor est tota ratio agendi, seu agens ut quo tanquã causa instrumentalis; ità intellectus per Thomistas est vera causa visionis agens ut quod, licèt lumen sit tota ratio agendi agens ut quo. Propterea, ut notat Didacus de Sylva *in 1. p. q. 12. a. 13.* negari nequit à Thomistis, quòd intellectus perfectior causet visioné perfectiorem, cùm intellectus perfectior licèt non influat, adhuc sit vera causa visionis, & illam causet formaliter ut causa, sibimet assimilando.

Ad 2. *Nego conseq.* Aqua non assimilat sibi Gratiam in ullo prædicato proprio aquæ quà talis, & ideò per-

perfectio major à quæ se habet de materiali; contrà verò intellectus assimilat sibi visionem in vitalitate intellectiva, cùm agat per potentiam obedientialem prædicamentalem, & ideò major perfectio intellectûs se habet de formali.

XV. *Objic.* 3. Si posset lumen ut duo cum intellectu perfectiori causare visionem ut tria, sequeretur primò, quòd hic effectus supernaturalis excederet in supernaturalitate perfectionem suæ causæ. Secundò quòd non posset adeo crescere perfectio intellectûs in infinitum, ut visio sub uno tantùm gradu luminis esset perfectior visione ipsâ intensissimâ Christi Domini. Tertiò posset adeo crescere perfectio intellectûs, ut compensaret defectum luminis, unde visio Dei posset esse sine lumine gloriæ.

Resp. Ad 1. *dist. sequ.* Effectus hic excederet perfectionem suæ causæ inadæquatæ, *concedo*; causæ adæquatæ, *nego sequelam*, & recurrit instantia: Sicut enim quando lumen est ut tria, & perfectio intellectus est ut duo, licèt visio habeat vitalitatem ut tria, adeò ut excedat vitalitatem intellectus secundùm se spectati, non per hoc excedit perfectionem suæ causæ adæquatæ; ità viceversá quando perfectio intellectûs est ut tria, & lumen ut duo, licèt visio habeat supernaturalitatem ut tria, unde excedat supernaturalitatem solius luminis secundùm se spectati, non per hoc excedit perfectionem suæ causæ adæquatæ. Et ratio est, quia licèt omnes tres gradus visionis supernaturalis causentur à lumine ut duo, non causantur tamen totaliter totalitate causæ, sed solùm totaliter totalitate effectûs; unde nil mirum, quo possint prodire à lumine ut duo: Ad eum modum quæ tres gradus vitalitatis in visione prodire possunt à potentia vitali perfecta ut duo, si concurrat lumen intensum ut tria.

Ad 2. *Concedo sequelam*: Non est inconveniens, quòd

quod adeò crescat perfectio potentiæ, ut compenset defectum alterius comprincipii; sicut potest adeò crescere perfectio potentiæ visivæ, ut sub luce ut unum videat, quæ videt alia potentia minùs perfecta sub luce ut 100. aut ut 1000.

Ad 3. Nego sequelam: Sicut nunquam potest adeò crescere perfectio potentiæ visivæ, ut compenset omnem omninò defectum lucis, nec potest adeò crescere lumen gloriæ, ut compenset omnem defectum intellectûs, adeò ut visio procedat à solo lumine sine intellectu, ità nec potest adeò crescere perfectio intellectûs, ut sine ullo lumine visionem producat. Et ratio est, quia lumen gloriæ & intellectûs sunt causæ heterogeneæ, ut sunt oculus, & species objecti; imò etiam sunt causæ diversi ordinis, unde nequit ex infinito unius incremento compensari totalis defectus alterius.

XVI. *Objic.* ultimò: Beati ex Florentino vident Deum inæqualiter pro diversitate meritorum; ergo inæqualitas visionis solùm habetur à luminis inæqualitate, quod datur in præmium meritorum, non verò ab inæqualitate intellectuum: Aliter posset intellectus perfectior cum minori merito æqualiter Deum videre, ac intellectus minùs perfectus cum merito majori: unde saltem de facto inæqualitas visionis unicè habetur ab inæqualitate luminis.

Huic argumento alii aliter respondent. Aliqui cum Tatareto docent, intellectum minùs perfectum habere à Deo majus lumen, quàm intellectum perfectiorem, si merita sint æqualia, ut possint æqualem visionem, ac præmium habere. Alii cum Molin. & Bassolo, utrumque intellectum habere æquale lumen, sed intellectum minùs perfectum magìs à Deo elevari extrinsecè, & sic visionem utriusque esse æqualem. Alii cum Joanne à S. Thom., Deum impedire, ne lumen colla-

collatum intellectui perfectiori causet visionem perfectiorem. Alii apud Lessium, quòd præmium immediatum sit æquale in habentibus æqualia merita; visio verò, quæ est præmium mediatum, sit inæqualis, si intellectus sint inæquales.

Equidem tamen censeo cum Recentioribus communiùs, visionem, quæ respondet merito, & lumini, esse in utroque intellectu æqualem, & ideò præmium esse æquale tùm relatè ad lumen, tùm relatè ad visionem, quæ tali lumini respondet: At visio ut respondens perfectioni intellectûs est inæqualis, ac proinde præmium materialiter, & identicè in utroque est inæquale, licèt formaliter quà præmium est, sit æquale: Sic v. g. si in præmium detur vestis pretiosa duobus, quorum alter sit corpore eleganti, unde formosiùs incedat, hic non diceretur habere præmium majus formaliter, sed solùm materialiter, quatenùs ex tali præmio majus lucrum reportaret. Et similiter si in præmium detur gladius æqualis duobus virium, aut artis militaris inæqualibus, qui viribus; aut arte militari præstaret, reportaret majus præmium materialiter, non formaliter.

In forma *dist. antec.* Beati vident Deum inæqualiter pro diversitate meritorum, quatenùs solùm pro diversitate meritorum visiones, in quantùm sunt formaliter præmium, sunt inæquales, concedo, ità ut non possint esse præmium materialiter inæquale pro diversitate intellectuum, *nego antec. & conseq.* Ratio autem, cur sic explicanda sint verba Concilii, est, quia hoc fert connaturalitas luminis gloriæ, quòd causet visionem perfectiorem cum intellectu perfectiori: verba autem Conciliorum, sicut etiam Scripturarum ex Augustino explicanda semper sunt in sensu excludente miraculum, quoad ejus fieri potest.

XVII. Colligo vim nostræ ratiocinationis. Est axio-

ma Theologicum, quòd ordo Gratiæ imitetur ordinem Naturæ, seu quòd causæ supernaturales imitentur naturales; (hinc enim dicimus v. g. lumen gloriæ debere esse intrinsecum, quia causæ naturales non agunt, nisi sint intrinsecè completæ; Dicimus etiam Sacramenta causare Gratiam inæqualem in subjectis inæqualiter dispositis, quia hoc accidit in causis naturalibus) atqui causæ naturales inæquales causant effectum inæqualem, quando illum assimilant sibi in eo prædicato, in quo sunt inæquales, non verò si non assimilent, ut constat inductione; nam duo oculi inæquales, & duæ species objecti inæquales causant visionem inæqualem, eò quòd illam sibi assimilent; contrà verò duæ Aquæ inæqualiter perfectæ, si sint æqualiter calidæ, causant calorem æqualem, quia illum sibi non assimilant; sicut etiam Homo, & Equus si habeant potentiam visivam æqualem, causant visionem æqualem; ergò idem dicendum in causis supernaturalibus. Hinc duo intellectus inæquales causant visiones inæquales, quia illas assimilant sibi in vitalitate intellectiva: cōtrà verò duæ Aquæ inæquales non causant in Sacramento Gratiam inæqualem, si æqualiter eleventur, quia non assimilant Gratiam sibi in eo prædicato, in quo sunt inæquales.

QUÆSTIO V.

De Specie impressa creata Dei.

I. NOmine hujus speciei impressæ venit qualitas intentionalis repræsentativa Dei in actu primo, & per se ordinata ad concurrendum ad Dei visionem influxu objectivo vice ipsius Dei; eo modo, quo species impressa Parietis est per se ordinata ad causandam visionem Parietis vice objecti absentis; cum hoc tamen discrimine, quòd species vicaria Parietis

rietis suppleat defectum, & absentiam Parietis; unde dicitur virtus illius, & proxima ejus intelligibilitas; contrà verò species impressa creata Dei non suppleat ullum Dei defectum, nec dicatur Virtus vicaria objecti increati, aut proxima ejus intelligibilitas, sed sit instrumentum liberè à Deo assumptum ad influendum in visionem vice ipsius objecti divini, atque adeo sit solùm applicativa proximæ intelligibilitatis divinæ: eo pacto quo Creatura, quando coagit cum Omnipotentia potente de se proximè producere effectum adæquatè, non dicitur esse virtus productivitatis Divinæ, sed Instrumentum liberè assumptum à Deo Omnipotente ad coagendum cum ipso. In hoc autem differt concursus objectivus speciei impressæ à concursu effectivo intellectûs in speciem expressam, seu in cognitionem, quòd concursus objectivus habeatur ab eo, quod est virtualis imago objecti, seu quod habet virtutem causandi de se imaginem objecti tamquam virtus illius, secùs verò concursus effectivus.

Porrò hujusmodi speciem impressam creatam Dei esse possibilem, docent communiùs recentiores cum Suario, Valent., Arriag., Fasolo contra Thomistas cum Granado, Amic. Recup., imo Vasq. 1. *parte disp.* 38. docet etiam, dari de facto, & identificari cum lumine gloriæ; quod tamen negat Suar. *lib.* 2. *c.* 12. Quod attinet ad D. Th. putant Thomistæ, eam negari ab Angelico, cùm dicat *quæst.* 2. *art.* 2. per nullam similitudinem creatam videri posse Divinam essentiam. Sed D. Th. interpretandus est cum Suario, & Vasquio quòd loquatur de similitudine objectiva physica, in qua Deus videatur; non verò de intentionali, per quam videatur; cujusmodi est hæc species impressa; vel quòd loquatur de similitudine intentionali, seu de specie impressa, quæ exigatur ab objecto Increato, sicut exigitur ab objecto creato.

IIDi-

II. Dico itáque, Possibilem esse speciem impressam creatam Dei.

Prob. Tùm negativè, tùm etiam, quia hujusmodi species non arguit imperfectionem in Deo, sed potiùs abundantiam perfectionis, quatenùs potest Deus visionem producere influxu objectivo, tùm immediatè per se ipsum, tùm mediatè per hanc speciem; Sicut arguit in Deo abundantiam perfectionis posse effectus creatos producere influxu effectivo non solùm immediatè per se ipsum, sed etiam mediatè per causas secundas. Neque posset dici hæc species essentialiter superflua; Ratio est quia hæc non deserviret ad hoc, ut Deus possit proximè intelligi per virtutem propriam, & principalem, sed solùm ut possit proximè intelligi per hoc instrumentum liberum, seu per applicationem suæ intelligibilitatis; Sicut vis causativa in Creatura non deservit, ut Omnipotentia possit proximè producere per virtutem propriam; & principalem, sed ut possit proximè producere per instrumentum creatum liberè assumptum.

Confirm. & explicatur: Potest Deus ex perfectione suæ Omnipotentiæ communicare Creaturæ vim productivam, ità ut per causas secundas non reddatur proximè productivus, (cum hoc habeat de se) sed solùm fiat proximè productivus mediatè; ergò pariter objectum Divinum ex perfectione suæ intelligibilitatis potest Creaturæ communicare vim suam influxivam objectivam, ità ut per hanc Creaturam non fiat proximè intelligibilis, (cùm hoc habeat de se) sed solùm fiat proximè intelligibilis mediatè; atqui hujusmodi Creatura esset species impressa Dei gerens vices essentiæ Divinæ suo influxu objectivo; ergo hujusmodi species non repugnat.

Confirm. 2. Quia communiùs admittitur, quòd possit Deus elevare v. g. lapidem ad producendam visio-

visionem beatam in intellectu; supplendo vices tùm luminis influentis effectivè, ac se tenentis ex parte potentiæ, tùm etiam essentiæ Divinæ influentis objectivè; ergò secundùm se non repugnat, quòd influxus objectivus, qui habetur immediatè ab essentia Divina, habeatur immediatè à Creatura obedientialiter elevata; ergò sicut potest hic influxus objectivus haberi obedientialiter à lapide, ita poterit haberi connaturaliter à specie impressa creata, seu à qualitate de se ordinata ad causandum connaturaliter hunc effectum.

III. *Objic.* I. Species impressa creata Dei argueret in Deo defectum, & indigentiam; ergo repugnat. *Prob. antec.* De ratione speciei impressæ est ultimo complete, ac determinare objectum in ratione intelligibilis; ergò supponit objectum complebile, ac determinabile in ratione intelligibilis; sed quod est complebile, & determinabile, eo ipso est defectuosum, & indigens; ergò species impressa Dei arguit in objecto Increato defectum, & indigentiam.

Confirm. 1. Angelus cùm non indigeat specie impressa, ut seipsum intelligat, non cognoscit seipsum per speciem impressam; & si daretur hæc species, argueret in Angelo indigentiam; ergò cùm Deus non indigeat specie impressâ, ut proximè possit videri à Beatis, ideò hujusmodi species non datur; & si daretur, inferret in Deo indigentiam, & defectum: Species enim de se est vicaria objecti, suppletque ejus vices in hoc, quòd cùm non possit immediatè objectum influere in cognitionem sui, quando potentia est distans, tunc influit per speciem: cùm ergo Deus sit intimè præsens intellectui Beatorum, non indiget specie sui vicariâ; & si illa daretur, argueret indigentiam in objecto increato.

Confirm. 2. Illud præstat species impressa ex parte obje-

objecti, quod præstat lumen gloriæ ex parte potentiæ, sed lumen gloriæ supplet defectum potentiæ; ergò species impressa defectum objecti. Quare sicut nequit intellectus Divinus intueri seipsum per lumen distinctum, ità objectum increatum videri nequit per speciem impressam distinctam.

Resp. *nego antec.* De ratione speciei impressæ solùm est gerere vices objecti influendo objectivè in cognitionem, perindè ac ipsum objectum influeret immediatè; quod convenit tam speciei impressæ objecti creati, quàm increati. Quòd verò suppleat defectum objecti, videlicet aut ejus materialitatem, aut distantiam, aut non existentiam, reddátque illud proximè intelligibile, tanquam ejus virtus, & non tanquam instrumentum liberè assumptum ab ipso objecto spectat solùm ad speciem impressam objecti creati. Quare ad probationem antecedentis, distinguo antecedens: de ratione speciei impressæ ut sic, est complere, ac determinare objectum in ratione intelligibilis, si *τὸ* complere sumatur propriè, connotando in objecto incompletionem, & defectum, nego; si *τὸ* complere sumatur impropriè, ità ut significetur, quod liberè adjungatur objecto, ut per illam fiat proximè intelligibilis, eo modo, quo Omnipotentiæ adjungitur liberè causa secunda, cum qua agat, *concedo antec.*, & *nego conseq.* Sic si Rex liberè utatur ministris ad Regni gubernationem, quod potest ipse immediatè gubernare, Minister solùm impropriè dicitur complere vim gubernativam regiam; secùs verò si indigeat tali Ministro.

Ad 1. Confirm. Angelus de facto non cognoscit seipsum per speciem impressam, ut docent communius, sicut nec objecta secum compenetrata, quia ea species est naturaliter superflua; cùm possit objectum immediatè exhibere influxum objectivum: Hinc tamen

men non sequitur, quòd non possit divinitus Angelus seipsum cognoscere per speciem impressam; cùm possit Deus impedire, ne Angelus immediatè influat objectivè in intellectum proprium. Similiter Divina essentia de facto immediatè exhibet influxum objectivum in intellectum Beatorum, cui est intimè præsens, ut docent communius; Hinc tamen non sequitur, quòd non possit hunc ipsum influxum exhibere per speciem impressam. In forma *concedo antec. & nego* secundam partem consequentiæ. Adde, quòd si paritas Angeli teneret, sequeretur, quòd sicut Angelus de facto seipsum cognoscit necessariò, & quantùm potest; ità Beatus, cui Deus est intimè præsens, deberet necessariò Deum cognoscere, quantùm est cognoscibilis; quod est falsissimum; cùm Deus sit Speculum voluntarium: nec sufficit, quòd sit intimè præsens intellectui creato, ut propterea debeat cognosci, sed requiritur, quòd sit præsens intentionaliter per influxum objectivum, qui potest liberè sive ab ipsamet essentia Divina, sive per speciem impressam promanare.

Ad 2. Diversimodè lumen gloriæ se tenet ex parte potentiæ, ac species impressa Dei se tenet ex parte objecti; nam lumen est necessarium potentiæ creatæ, ut possit Deum videre; & licèt possit etiam videri Deus sine lumine intrinseco, at hoc nequit fieri ad arbitrium ipsius intellectûs, sed ad arbitrium Dei specialiter concurrentis: contrà verò species impressa Dei non est necessaria, ut Deus videatur, sed ad arbitrium ipsius objecti potest adhiberi: propterea lumen arguit imperfectionem in potentia; contrà verò species impressa arguit in objecto Increato abundantiam perfectionis.

IV. *Objic.* 2. Hæc species impressa est essentialiter superflua: ergo impossibilis. *Prob. antec.* In priori ad ipsam

ipsam habetur quicquid per ipsam præstatur, scilicèt Deum esse proximè intelligibilem,

Confirm. si quantitas identificaretur cum materia, quantitas superaddita esset essentialiter superflua, quia impenetrabilitas haberetur in priori ad quantitatem superadditam; ergò cùm de facto identificetur cum Deo proxima intelligibilitas, species superaddita, quo Deus reddatur proximè intelligibilis, esset essentialiter superflua: sicut etiam esset essentialiter superflua in Deo ubicatio, aut duratio distincta, quia per immensitatem, & æternitatem est essentialiter ubique, & quandocunque.

Neque obstat paritas de Omnipotentia quæ de se est proximè productiva, & tamen potest liberè adhibere instrumentum creatum, quo reddatur proximè productiva mediatè. Nam causa secunda, cum qua coagit Omnipotentia, non est ratio, *quâ*, sed est ratio, *qua* agit simul cum Omnipotentia: contrà verò species impressa non est ratio, *qua*, sed est ratio quâ Deus intelligitur; ergò est essentialiter superflua; non secùs ac in Deo est essentialiter superflua potentia intellectiva distincta, quâ Deus intelligat, aut habitus distinctus, quo facilitetur ad operandum.

Resp. *nego antec.* Ad probationem: In priori ad speciem impressam Deus est proximè intelligibilis solùm immediatè, & principaliter; per speciem verò fit proximè intelligibilis mediatè, & tanquam per instrumentum liberè assumptum; sicut Omnipotentia per causas secundas fit proximè productiva mediatè

Ad 1. Confirm. Ratio, cur quantitas identificata cum materia non possit reddi impenetrabilis mediatè per quantitatem distinctam, tanquam per instrumentum, est, quia quantitas præstat suum effectum formalem impenetrabilitatis in genere causæ formalis; atque

atque adeò essentialiter semper in actu secundo, & eodem modo est impenetrabilis; cùm effectus formalis non distinguatur ab ipsa forma; nec dependet ab ipsa quantitate causare, vel non causare impenetrationem; contrà verò Deus fit proximè intelligibilis in actu secundo in genere causæ efficientis, quatenus liberè influit in visionem, & ideo sicut potest magìs, vel minùs movere intellectum ad visionem magìs, vel minùs claram; ità potest liberè causare visionem vel immediatè; vel per speciem impressam. Idem dicas de ubicatione, & duratione, quæ pariter causant suos effectus in genere causæ formalis; & ideo repugnat in Deo ubicatio, aut duratio distincta, nec non potentia intellectiva distincta, cùm non possit intellectio Divina causari à Creatura. Repugnat etiam in Deo habitus facilitans, quia licèt possit Deus per Creaturas causare, quod potest immediatè, nequit tamen per Creaturas acquirere facilitatem ad operandũ.

V. Utrum autem, sicut Omnipotentia influit influxu effectivo immediatè cum causa secunda in effectum, ità essentia Divina influat etiam immediatè influxu objectivo simul cum specie impressa? Dicendum, hoc non esse necessarium. In tantùm enim Omnipotentia agit immediatè partialiter simul cum causa secunda, in quantùm salvari debet in effectu creato immediata dependentia à Deo; atqui hæc immediata dependentia visionis à Deo optimè salvatur etiam si species impressa influat in visionem adæquatè influxu objectivo, quia hic influxus objectivus speciei impressæ est etiam in genere causæ efficientis; & cum eo etiam Deus immediatè concurrit efficienter in visionem; ergo non est necesse, quòd essentia Divina immediatè, & inadæquatè influat in visionem influxu objectivo, quando visio causatur à specie impressa. Nihilominus si transmittatur, quod cũ specie impressa

etiam influat partialiter influxu objectivo ipsa essentia Divina, nihil contra conclusionem.

Ad id, quod additur, scilicet, quòd causa secunda coagens cum Omnipotentia sit ratio *qua*,& causa principalis; species verò impressa sit ratio, *qua* Deus fit proximè intelligibilis, & causa instrumentalis visionis. Respondeo, id esse verissimum; ex hoc tamen non inferri, quòd hujusmodi species impressa repugnet; nam similiter species expressa, seu visio Dei est ratio, *qua* Deus videtur, ex hoc tamen non sequitur, visionem Dei repugnare; unde nec infertur, quòd nõ possit Deus reddi proximè intelligibilis mediatè per speciẽ impressam, ad eum modum, quo Omnipotentia redditur proximè productiva mediatè per causas secundas.

VI. *Objic.* 3. Species ista impressa deberet esse infinitæ perfectionis; ergo repugnat. *Prob. antec.* in eo genere immaterialitatis debet esse species impressa, in quo est objectum; sed objectum increatum est in supremo genere immaterialitatis, excludens etiam materiam metaphysicam, scilicèt rationem genericam, ac rationem individualem, quæ sit merè materialis, seu non spectet ad essentiam, & rationem formalem Dei; ergo species impressa objecti increati deberet etiam excludere materialitatem metaphysicam, atque adeo deberet importare perfectionem infinitam. *Prob. major.* quia non alia de causa Angelus v. g. nequit intelligi per speciem impressam materialem, & corpoream, nisi quia Angelus, & ejus species impressa debent esse in eodem ordine immaterialitatis. Et ratio à priori est, quia species impressa est actus secundus intelligibilitatis objecti; ergo debet esse in eodem genere immaterialitatis; in quo est actus primus, seu ipsum objectum: Sicuti actus secundus intellectivitatis, seu intellectio debet esse in eodem genere immaterialitatis: in quo est actus primus, seu ipse intellectus; & idcirco

co intellectus Angeli v. g. nequit intelligere per intellectionem materialem, nec intellectus Divinus per intellectionem creatam.

Confirm. 1. Ideo intellectio Divina, seu actus secundus intellectivitatis Divinæ debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est potentia intellectiva Divina, quia dari debet proportio inter actum primum, & secundum; ergo pariter species impressa Dei, quæ est actus secundus intelligibilitatis Divinæ, debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est actus primus, seu objectum increatum; atque adeo debet cum eodem Deo identificari; sicut intellectio Divina identificatur cum intellectu.

Confirm. 2. Magìs distat ab objecto increato species creata, quàm ab objecto Angelico species materialis; sed Angelus, quia excludit physicam materialitatem nequit fieri proximè intelligibilis per speciem materialem; ergo Deus excludens metaphysicam materialitatem à fortiori nequit fieri proximè intelligibilis per speciem creatam, quippe quæ includit metaphysicam materialitatem.

Resp. 1. Per instantiam de specie expressa, seu de visione Dei, quæ non debet esse infinitæ perfectionis, nec debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est objectum. Ad paritatem de Angelo respondere debent Adversarii; potest enim Deus cognosci cognitione finitâ, licèt Angelus cognosci nequit cognitione materiali; ergo similiter poterit Deus cognosci per speciem impressam finitam, licèt Angelus cognosci nequeat per speciem impressam materialem.

Resp. 2. Directè, *nego antec.* Ad Prob. *dist. majorem*: Species, quæ connaturaliter ab objecto promanat, debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est objectum, *concedo*; species liberè à Deo assumpta, *nego majorem. & consequentiam.* Ad *Prob.*

major. Ideo nequit Angelus intelligi per speciem impressam materialem , quia species objecti debet proportionari potentiæ intellectivæ , & quia intellectus est spiritualis, nequit Angelum intelligere, nisi habeat in se speciem impressam Angeli spiritualem ; at ut intelligatur Deus infinitus, neque species expressa, neque impressa Dei debet esse infinita ; cùm intellectus creatus videns Deum non sit infinitus.

Ad rationem à priori: bene probatur, quia species naturaliter promanans ab objecto tamquam actus secundus connaturalis, debet proportionari suo objecto, & ideo species objecti corporei est corporea, species Angeli est Angelica, & species impressa Dei connaturalis est ipse Deus; Et idem dicas de actu cognoscitivo, qui debet proportionari suæ potentiæ: At licèt non possit Angelus cognosci per cognitionem materialem, potest tamen Deus in omnium sententia cognosci per cognitionem creatam; ergò licèt non possit Angelus cognosci per influxum speciei impressæ materialis, potest tamen Deus cognosci per influxum speciei impressæ creatæ. Et ratio à priori est, quia intellectus non est proportionatus ad intelligendum Angelum per speciē, sive impressam sive expressam materialē, est verò proportionatus ad intelligendum Deum infinitum per speciem tam impressam, quàm expressam finitam.

Ad 1. Confirm. Sicut debet dari proportio inter Intellectum, & intellectionem Divinam, ita inter objectum increatum, & speciem impressam connaturalem talis objecti, & ideo hujusmodi species est ipse Deus; at potest Deus fieri proximè intelligibilis mediatè per instrumentum liberè assumptum , cujusmodi est species impressa creata Dei.

Ad 2. Resp. 1. Per instantiam. Magìs distat Deus à cognitione creata, quàm Angelus à corporea ; ergo si nequit Angelus intelligi cognitione corporea , nec

nec poterit Deus cognitione creatâ. In forma *dist. majorem*: Magìs distat Deus entitativè, *concedo*; in ratione repræsentabilis, & repræsentativi, *nego maj. & conseq.* Ratio, quare cognitio materialis non possit repræsentare Angelum, possit verò cognitio creata repræsentare Deum, est, quia cognitio debet proportionari potiùs intellectui cognoscenti, quàm objecto; & idem dicas de specie impressa, quæ magìs proportionari debet intellectui, & speciei expressæ ab ea causatæ, quàm objecto, ex quo profluit.

VII. *Objic.* ult. Si esset de ratione speciei impressæ supplere defectum objecti, repugnaret species impressa creata Dei, sed illud est de ratione speciei impressæ; ergo. *Prob. min.* quia inductione constat, quamcunque speciem impressam, demptâ istâ, de qua est controversia supplere defectum objecti; ergò de ratione speciei impressæ est supplere hunc defectum: Aliter posset quis contendere, quòd Deus sit capax habitûs distincti, dicendo, quòd de ratione habitûs sit facilitare potentiam creatam duntaxat, non verò increatam, & similiter, quòd possit Deus prædeterminare ad peccandum sine amore peccati, licèt id non possit Creatura.

Confirm. Quia Accidens subjectivum de sua ratione perficit subjectum; & quia Deus nequit perfici, ideo dicimus, repugnare accidens, quod subjectetur in Deo, non verò dicimus, posse in Deo dari hujusmodi accidens, quin Deus perficiatur; ergo quia accidens objectivum, seu species impressa de sua ratione perficit objectum, & Deus non potest perfici, ideo debemus dicere, quòd repugnet hujusmodi accidens relatè ad Deum, non verò, quòd possit dari, quin per illud Deus perficiatur.

Resp. sicuti ex hoc, quòd omnis species expressa, seu cognitio creata distinguatur ab intellectu, nō sequitur,

quòd de ratione cognitionis ut sic præscindentis à creata, vel increata, sit distingui ab intellectu; ità ex hoc, quòd omnis species impressa creata suppleat defectum objecti, non sequitur, quòd hoc sit de ratione speciei impressæ ut sic præscindentis à specie impressa objecti creati, & increati. In forma *nego min.* Ad probationem *nego conseq.* Paritas de habitu non est ad rem, quia omnes concedunt, habitum esse accidens subjectivum distinctum à potentia, & ideo in Deo repugnat. Pariter prædeterminatio ad peccatum de se fert amorem peccati, ut ostendemus suo loco; & ideo nequit Deus ad peccatum prædeterminare.

Ad confirmationem; Sicut repugnat in Deo accidens subjectivum, ità etiam accidens objectivum, seu species impressa connaturaliter promanans ab ipso Deo; non tamen repugnat species impressa creata Dei quæ solùm sit instrumentum liberè assumptum, quo Deus reddatur proximè intelligibilis mediatè.

VIII. Inquirunt ulterius Theologi: Num species impressa Dei identificetur cum lumine gloriæ, ut contendit Vasquez, an verò ab eo distinguatur? Et num ea detur de facto? Nobis non vacat in his immorari. Communius docent primò, de possibili tam posse identificari, quàm posse distingui à lumine gloriæ; sicut v. gr. dari potest actus Misericordiæ identificatus cum actu Obedientiæ, & ab eo distinctus. Quòd possit identificari lumen gloriæ cum specie impressa, ex eo probant, quia non dicunt prædicata incompossibilia; potest enim eadem qualitas elevare intellectum, & sic se tenere ex parte potentiæ, ut est lumen gloriæ, & simul esse virtualis imago objecti, & sic se tenere ex parte objecti, ut est species impressa. Quòd verò possint realiter distingui, probant, quia sicut dari potest habitus charitatis, qui solùm se tenet ex parte potentiæ, & illustratio Spiritûs Sancti, seu Gra-

tia

non debet cognitio comprehensiva Angeli continere perfectionem Angelicam entitativè, sed solùm repræsentativè ; aliter hujusmodi cognitio non esset accidens; ergo ut possit Deus comprehendi, non debet cognitio comprehensiva Dei adæquare Divinam perfectionem; ergo potest Deus à Creatura comprehendi.

Confirm. Apostolus, 1. *ad Corinth.* 9. habet : *Sic currite, ut comprehendatis*; ergo possumus Deum comprehendere.

Resp. Sicut cognitio, qua Angelus semetipsum comprehendit, distinguitur ab Angelo, cognitio tamen, qua Deus semetipsum comprehendit, non distinguitur à Deo; ità cognitio comprehensiva Angeli non debet entitativè adæquare perfectionem Angelicam, cognitio tamen comprehensiva Dei adæquare debet perfectionem Divinam. Ratio à priori est, quia illa cognitio dicitur esse comprehensiva objecti, quæ ponitur vi speciei impressæ perfectissimæ, quam potest hujusmodi objectum ponere connaturaliter; ergo cùm Angelus habeat hujusmodi speciem impressam, ac expressam distinctam à semetipso, Deus verò identificatam ; ideo comprehensio Angeli non debet adæquare entitativè perfectionem Angeli, secus verò comprehensio Dei.

Ad confirmationem : Apostolus non loquitur de comprehensione strictè dicta, sed de illa, qua Deum assequimur juxta illud Cant. 3. *Tenui eum, nec dimittam.*

IV. *Objic.* 2. Licèt cognitio Archangeli sit perfectior cognitione Angeli terminatâ ad Formicam , non per hoc Angelus non comprehendit Formicam, si attingat omnia ejus prædicata clarè, & distinctè ; ergo licèt cognitio Divina sit infinitè perfectior cognitione creatâ, non per hoc cognitio creata non est comprehensiva Dei, si attingat, clarè, & distinctè omnia Dei prædicata; sed potest sic attingere; ergo potest Deus comprehendi.

Resp.

objecti, quod præstat lumen gloriæ ex parte potentiæ, sed lumen gloriæ supplet defectum potentiæ; ergò species impressa defectum objecti. Quare sicut nequit intellectus Divinus intueri seipsum per lumen distinctum, ità objectum increatum videri nequit per speciem impressam distinctam.

Resp. *nego antec.* De ratione speciei impressæ solùm est gerere vices objecti influendo objectivè in cognitionem, perindè ac ipsum objectum influeret immediatè; quod convenit tam speciei impressæ objecti creati, quàm increati. Quòd verò suppleat defectum objecti, vìdelicet aut ejus materialitatem, aut distantiam, aut non existentiam, reddátque illud proximè intelligibile, tanquam ejus virtus, & non tanquam instrumentum liberè assumptum ab ipso objecto spectat solùm ad speciem impressam objecti creati. Quare ad probationem antecedentis, distinguo antecedens: de ratione speciei impressæ ut sic, est complere, ac determinare objectum in ratione intelligibilis, si τὸ complere sumatur propriè, connotando in objecto incompletionem, & defectum, nego; si τὸ complere sumatur impropriè, ità ut significetur, quod liberè adjungatur objecto, ut per illam fiat proximè intelligibilis, eo modo, quo Omnipotentiæ adjungitur liberè causa secunda, cum qua agat, *concedo antec.*, & *nego conseq.* Sic si Rex liberè utatur ministris ad Regni gubernationem, quod potest ipse immediatè gubernare, Minister solùm impropriè dicitur complere vim gubernativam regiam; secùs verò si indigeat tali Ministro.

Ad 1. Confirm. Angelus de facto non cognoscit seipsum per speciem impressam, ut docent communius, sicut nec objecta secum compenetrata, quia ea species est naturaliter superflua; cùm possit objectum immediatè exhibere influxum objectivum: Hinc tamen

men non sequitur, quòd non possit divinitus Angelus seipsum cognoscere per speciem impressam; cùm possit Deus impedire, ne Angelus immediatè influat objectivè in intellectum proprium. Similiter Divina essentia de facto immediatè exhibet influxum objectivum in intellectum Beatorum, cui est intimè præsens, ut docent communius; Hinc tamen non sequitur, quòd non possit hunc ipsum influxum exhibere per speciem impressam. In forma *concedo antec. & nego* secundam partem consequentiæ. Adde, quòd si paritas Angeli teneret, sequeretur, quòd sicut Angelus de facto seipsum cognoscit necessariò, & quantùm potest; ità Beatus, cui Deus est intimè præsens, deberet necessariò Deum cognoscere, quantùm est cognoscibilis; quod est falsissimum; cùm Deus sit Speculum voluntarium: nec sufficit, quòd sit intimè præsens intellectui creato, ut propterea debeat cognosci, sed requiritur, quòd sit præsens intentionaliter per influxum objectivum, qui potest liberè sive ab ipsamet essentia Divina, sive per speciem impressam promanare.

Ad 2. Diversimodè lumen gloriæ se tenet ex parte potentiæ, ac species impressa Dei se tenet ex parte objecti; nam lumen est necessarium potentiæ creatæ, ut possit Deum videre; & licèt possit etiam videri Deus sine lumine intrinseco, at hoc nequit fieri ad arbitrium ipsius intellectûs, sed ad arbitrium Dei specialiter concurrentis: contrà verò species impressa Dei non est necessaria, ut Deus videatur, sed ad arbitrium ipsius objecti potest adhiberi: propterea lumen arguit imperfectionem in potentia; contrà verò species impressa arguit in objecto Increato abundantiam perfectionis.

IV. *Objic.* 2. Hæc species impressa est essentialiter superflua: ergo impossibilis. *Prob. antec.* In priori ad ipsam

ipsam habetur quicquid per ipsam præstatur, scilicèt Deum esse proximè intelligibilem,

Confirm. si quantitas identificaretur cum materia, quantitas superaddita esset essentialiter superflua, quia impenetrabilitas haberetur in priori ad quantitatem superadditam; ergò cùm de facto identificetur cum Deo proxima intelligibilitas, species superaddita, quo Deus reddatur proximè intelligibilis, esset essentialiter superflua: sicut etiam esset essentialiter superflua in Deo ubicatio, aut duratio distincta, quia per immensitatem, & æternitatem est essentialiter ubique, & quandocunque.

Neque obstat paritas de Omnipotentia quæ de se est proximè productiva, & tamen potest liberè adhibere instrumentum creatum, quo reddatur proximè productiva mediatè. Nam causa secunda, cum qua coagit Omnipotentia, non est ratio, *quâ*, sed est ratio, *qua* agit simul cum Omnipotentia: contrà verò species impressa non est ratio, *qua*, sed est ratio quâ Deus intelligitur; ergò est essentialiter superflua; non secùs ac in Deo est essentialiter superflua potentia intellectiva distincta, quâ Deus intelligat, aut habitus distinctus, quo facilitetur ad operandum.

Resp. *nego antec.* Ad probationem: In priori ad speciem impressam Deus est proximè intelligibilis solùm immediatè, & principaliter; per speciem verò fit proximè intelligibilis mediatè, & tanquam per instrumentum liberè assumptum; sicut Omnipotentia per causas secundas fit proximè productiva mediatè

Ad 1. Confirm. Ratio, cur quantitas identificata cum materia non possit reddi impenetrabilis mediatè per quantitatem distinctam, tanquam per instrumentum, est, quia quantitas præstat suum effectum formalem impenetrabilitatis in genere causæ formalis; atque

atque adeò essentialiter semper in actu secundo, & eodem modo est impenetrabilis; cùm effectus formalis non distinguatur ab ipsa forma; nec dependet ab ipsa quantitate causare, vel non causare impenetrationem; contrà verò Deus fit proximè intelligibilis in actu secundo in genere causæ efficientis, quatenus liberè influit in visionem, & ideo sicut potest magìs, vel minùs movere intellectum ad visionem magìs, vel minùs claram; ità potest liberè causare visionem vel immediatè; vel per speciem impressam. Idem dicas de ubicatione, & duratione, quæ pariter causant suos effectus in genere causæ formalis; & ideo repugnat in Deo ubicatio, aut duratio distincta, nec non potentia intellectiva distincta, cùm non possit intellectio Divina causari à Creatura. Repugnat etiam in Deo habitus facilitans, quia licèt possit Deus per Creaturas causare, quod potest immediatè, nequit tamen per Creaturas acquirere facilitatem ad operandū.

V. Utrum autem, sicut Omnipotentia influit influxu effectivo immediatè cum causa secunda in effectum, ità essentia Divina influat etiam immediatè influxu objectivo simul cum specie impressa? Dicendum; hoc non esse necessarium. In tantùm enim Omnipotentia agit immediatè partialiter simul cum causa secunda, in quantùm salvari debet in effectu creato immediata dependentia à Deo; atqui hæc immediata dependentia visionis à Deo optimè salvatur etiam si species impressa influat in visionem adæquatè influxu objectivo, quia hic influxus objectivus speciei impressæ est etiam in genere causæ efficientis; & cum eo etiam Deus immediatè concurrit efficienter in visionem; ergo non est necesse, quòd essentia Divina immediatè, & inadæquatè influat in visionem influxu objectivo, quando visio causatur à specie impressa. Nihilominus si transmittatur, quod cū specie impressa

etiam influat partialiter influxu objectivo ipsa essentia Divina, nihil contra conclusionem.

Ad id, quod additur, scilicet, quòd causa secunda coagens cum Omnipotentia sit ratio *qua*, & causa principalis; species verò impressa sit ratio, *qua* Deus fit proximè intelligibilis, & causa instrumentalis visionis. Respondeo, id esse verissimum; ex hoc tamen non inferri, quòd hujusmodi species impressa repugnet; nam similiter species expressa, seu visio Dei est ratio, *qua* Deus videtur, ex hoc tamen non sequitur, visionem Dei repugnare; unde nec infertur, quòd nō possit Deus reddi proximè intelligibilis mediatè per speciē impressam, ad eum modum, quo Omnipotentia redditur proximè productiva mediatè per causas secundas.

VI. *Objic.* 3. Species ista impressa deberet esse infinitæ perfectionis; ergo repugnat. *Prob. antec.* in eo genere immaterialitatis debet esse species impressa, in quo est objectum; sed objectum increatum est in supremo genere immaterialitatis, excludens etiam materiam metaphysicam, scilicèt rationem genericam, ac rationem individualem, quæ sit merè materialis, seu non spectet ad essentiam, & rationem formalem Dei; ergo species impressa objecti increati deberet etiam excludere materialitatem metaphysicam, atque adeo deberet importare perfectionem infinitam. *Prob. major.* quia non alia de causa Angelus v. g. nequit intelligi per speciem impressam materialem, & corpoream, nisi quia Angelus, & ejus species impressa debent esse in eodem ordine immaterialitatis. Et ratio à priori est, quia species impressa est actus secundus intelligibilitatis objecti; ergo debet esse in eodem genere immaterialitatis; in quo est actus primus, seu ipsum objectum: Sicuti actus secundus intellectivitatis, seu intellectio debet esse in eodem genere immaterialitatis: in quo est actus primus, seu ipse intellectus; & idcir-

co

co intellectus Angeli v. g. nequit intelligere per intellectionem materialem, nec intellectus Divinus per intellectionem creatam.

Confirm. 1. Ideo intellectio Divina, seu actus secundus intellectivitatis Divinæ debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est potentia intellectiva Divina, quia dari debet proportio inter actum primum, & secundum; ergo pariter species impressa Dei, quæ est actus secundus intelligibilitatis Divinæ, debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est actus primus, seu objectum increatum; atque adeo debet cum eodem Deo identificari; sicut intellectio Divina identificatur cum intellectu.

Confirm. 2. Magìs distat ab objecto increato species creata, quàm ab objecto Angelico species materialis; sed Angelus, quia excludit physicam materialitatem nequit fieri proximè intelligibilis per speciem materialem; ergo Deus excludens metaphysicam materialitatem à fortiori nequit fieri proximè intelligibilis per speciem creatam, quippe quæ includit metaphysicam materialitatem.

Resp. 1. Per instantiam de specie expressa, seu de visione Dei, quæ non debet esse infinitæ perfectionis, nec debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est objectum. Ad paritatem de Angelo respondere debent Adversarii; potest enim Deus cognosci cognitione finitâ, licèt Angelus cognosci nequit cognitione materiali; ergo similiter poterit Deus cognosci per speciem impressam finitam, licèt Angelus cognosci nequeat per speciem impressam materialem.

Resp. 2. Directè, *nego antec.* Ad Prob. *dist. majorem:* Species, quæ connaturaliter ab objecto promanat, debet esse in eodem genere immaterialitatis, in quo est objectum, *concedo*; species liberè à Deo assumpta, *nego majorem. & consequentiam.* Ad *Prob.*

I 2 *major.*

major. Ideo nequit Angelus intelligi per speciem impressam materialem, quia species objecti debet proportionari potentiæ intellectivæ, & quia intellectus est spiritualis, nequit Angelum intelligere, nisi habeat in se speciem impressam Angeli spiritualem; at ut intelligatur Deus infinitus, neque species expressa, neque impressa Dei debet esse infinita; cùm intellectus creatus videns Deum non sit infinitus.

Ad rationem à priori: bene probatur, quia species naturaliter promanans ab objecto tamquam actus secundus connaturalis, debet proportionari suo objecto, & ideo species objecti corporei est corporea, species Angeli est Angelica, & species impressa Dei connaturalis est ipse Deus; Et idem dicas de actu cognoscitivo, qui debet proportionari suæ potentiæ: At licèt non possit Angelus cognosci per cognitionem materialem, potest tamen Deus in omnium sententia cognosci per cognitionem creatam; ergò licèt non possit Angelus cognosci per influxum speciei impressæ materialis, potest tamen Deus cognosci per influxum speciei impressæ creatæ. Et ratio à priori est, quia intellectus non est proportionatus ad intelligendum Angelum per speciē, sive impressam sive expressam materialē, est verò proportionatus ad intelligendum Deum infinitum per speciem tam impressam, quàm expressam finitam.

Ad 1. Confirm. Sicut debet dari proportio inter Intellectum, & intellectionem Divinam, ita inter objectum increatum, & speciem impressam connaturalem talis objecti, & ideo hujusmodi species est ipse Deus; at potest Deus fieri proximè intelligibilis mediatè per instrumentum liberè assumptum, cujusmodi est species impressa creata Dei.

Ad 2. Resp. 1. Per instantiam. Magìs distat Deus à cognitione creata, quàm Angelus à corporea; ergo si nequit Angelus intelligi cognitione corporea, nec

nec poterit Deus cognitione creatâ. In forma *dist. majorem*: Magìs distat Deus entitativè, *concedo*; in ratione repræsentabilis, & repræsentativi, *nego maj. & conseq.* Ratio, quare cognitio materialis non possit repræsentare Angelum, possit verò cognitio creata repræsentare Deum, est, quia cognitio debet proportionari potiùs intellectui cognoscenti, quàm objecto; & idem dicas de specie impressa, quæ magìs proportionari debet intellectui, & speciei expressæ ab ea causatæ, quàm objecto, ex quo profluit.

VII. *Objic.* ult. Si esset de ratione speciei impressæ supplere defectum objecti, repugnaret species impressa creata Dei, sed illud est de ratione speciei impressæ; ergò. *Prob. min.* quia inductione constat, quamcunque speciem impressam, demptâ istâ, de qua est controversia supplere defectum objecti; ergò de ratione speciei impressæ est supplere hunc defectum: Aliter posset quis contendere, quòd Deus sit capax habitûs distincti, dicendo, quòd de ratione habitûs sit facilitare potentiam creatam duntaxat, non verò increatam, & similiter, quòd possit Deus prædeterminare ad peccandum sine amore peccati, licèt id non possit Creatura.

Confirm. Quia Accidens subjectivum de sua ratione perficit subjectum; & quia Deus nequit perfici, ideo dicimus, repugnare accidens, quod subjectetur in Deo, non verò dicimus, posse in Deo dari hujusmodi accidens, quin Deus perficiatur; ergo quia accidens objectivum, seu species impressa de sua ratione perficit objectum, & Deus non potest perfici, ideo debemus dicere, quòd repugnet hujusmodi accidens relatè ad Deum, non verò, quòd possit dari, quin per illud Deus perficiatur.

Resp. sicuti ex hoc, quòd omnis species expressa, seu cognitio creata distinguatur ab intellectu, nó sequitur, quod

non debet cognitio comprehensiva Angeli continere perfectionem Angelicam entitativè, sed solùm repræsentativè ; aliter hujusmodi cognitio non esset accidens; ergo ut possit Deus comprehendi, non debet cognitio comprehensiva Dei adæquare Divinam perfectionem; ergo potest Deus à Creatura comprehendi.

Confirm. Apostolus, 1. *ad Corinth.* 9. habet : *Sic currite, ut comprehendatis*; ergo possumus Deum comprehendere.

Resp. Sicut cognitio, qua Angelus semetipsum comprehendit, distinguitur ab Angelo, cognitio tamen, qua Deus semetipsum comprehendit, non distinguitur à Deo; ità cognitio comprehensiva Angeli non debet entitativè adæquare perfectionem Angelicam, cognitio tamen comprehensiva Dei adæquare debet perfectionem Divinam. Ratio à priori est, quia illa cognitio dicitur esse comprehensiva objecti, quæ ponitur vi speciei impressæ perfectissimæ, quam potest hujusmodi objectum ponere connaturaliter; ergo cùm Angelus habeat hujusmodi speciem impressam, ac expressam distinctam à semetipso, Deus verò identificatam ; ideo comprehensio Angeli non debet adæquare entitativè perfectionem Angeli, secus verò comprehensio Dei.

Ad confirmationem : Apostolus non loquitur de comprehensione strictè dicta, sed de illa, qua Deum assequimur juxta illud Cant. 3. *Tenui eum, nec dimittam.*

IV. *Objic.* 2. Licèt cognitio Archangeli sit perfectior cognitione Angeli terminatâ ad Formicam, non per hoc Angelus non comprehendit Formicam, si attingat omnia ejus prædicata clarè, & distinctè ; ergo licèt cognitio Divina sit infinitè perfectior cognitione creatâ, non per hoc cognitio creata non est comprehensiva Dei, si attingat, clarè, & distinctè omnia Dei prædicata; sed potest sic attingere; ergo potest Deus comprehendi.

Resp.

Resp. nego conseq. Disparitas est, quia cognitio Angeli terminata ad Formicam adæquat ejus intrinsecam cognoscibilitatem tum ex parte objecti, tum ex parte modi cognoscendi, licèt non adæquet ejus cognoscibilitatem extrinsecam, quâ potest ab Archangelo, aut à Deo cognosci, & supercomprehendi; at nulla cognitio creata potest adæquare intrinsecam Dei cognoscibilitatem ex parte modi cognoscendi. Præterea Dei cognitio, quæ supercomprehendit omnes Creaturas, seipsum non supercomprehendit, sed solùm comprehendit, adæquando sui cognoscibilitatem; cognitio verò Archangeli supercomprehendit Formicam, & ideo dari potest cognitio aliqua minùs perfecta, quàm sit cognitio Archangeli, quæ comprehendat Formicam; non potest tamen dari cognitio minùs perfecta, quàm sit cognitio Divina, quâ Deus comprehendatur.

ARTICULUS II.

Num possit dari Visio Dei præcisiva?

V. Difficultas est, Num possit cognitio intuitiva Dei esse eodem modo præcisiva, ac cognitio Dei abstractiva; itâ scilicet, ut possit unum Divinum attributum videri sine alio, aut essentia sine attributis, vel Personalitatibus, aut una Persona Divina, non visâ aliâ; eo prorsus pacto, quo possumus hæc prædicata Dei attingere præcisivè per cognitionem abstractivam. Qua in re non disputatur: Utrum hujusmodi præcisio possit esse ex parte objecti: nam si supponatur ex parte objecti aliqua distinctio, sive formalis, sive virtualis v. g. inter attributa Divina, tunc per visionem Dei præcisivam attingeretur ex parte objecti unum attributum sine alio; si verò non detur ex parte objecti ulla distinctio, tunc per visionem præcisivam unum attributum videretur sine alio, non quidem objectivè, sed for-

formaliter, quatenus unum discerneretur, & non aliud; eo pacto quo quando videtur Homo à longè, dicitur videri Animal non viso formaliter rationali, per hoc, quod non discernatur, num sit rationale. Negant possibilem hujusmodi Dei visionem præcisivam, seu inadæquatam Thomistæ communiter cum Suar. Vasq. Molin. Haunol. Maur. Affirmant Scotistæ, Granadus, Arriaga, & Recentiores communiùs.

VI. Dico equidem cum hac secunda sententia dari posse visionem Dei formaliter præcisivam; ità ut essentia videatur sine attributis, & unum attributum sine alio, pro ut explicavimus, & sicut contingit in cognitione abstractiva Dei præcisiva.

Prob. Tum negativè, tum etiam, quia de facto Beatus videt attributa partialia visione præcisivâ; ergo eodem pacto videre potest præcisivè attributa totalia. Antecedens patet; quia Beatus licèt videat attributum totale Divinæ Omnipotentiæ, non videt tamen clarè, & distinctè Deum, ut potentem singulas Creaturas possibiles producere; aliter de facto in Deo viderentur clarè, & distinctè omnia possibilia, quod non admittitur, imò dubitatur, num id sit possibile. Consequentia sequitur, quia sicut videtur Omnipotentia ut potens unum possibile, & non ut potens aliud, licèt utrumque prædicatum identificetur; ità poterit formaliter attingi Omnipotentia sine immensitate, aut Aseitas sine attributis, licèt identificentur ex parte objecti, Et ratio à priori est, quia Deus est speculum voluntarium, tum quoad substantiam, tum quoad modum; atque adeò sicut liberè se manifestat, ità liberè se manifestat hoc, vel illo modo, ostendendo Beatis hoc, vel illud suum attributum sive partiale, sive totale.

Neque dicas, Omnipotentiam non connecti cum possibilitate Creaturæ, & idcirco visâ Omnipotentiâ non

non debent necessariò videri clarè, & distinctè omnia possibilia. Nam primò in mea sententia Omnipotentia est ipsa possibilitas possibilium formalis, & necessaria. Secundò Omnes concedunt, quòd possint in Deo à Beatis videri aliqua possibilia, quin Deus teneatur manifestare omnia; ergo sicut potest Deus liberè manifestare suam Omnipotentiam, ut potentem creare hoc possibile, non ut potentem creare illud, ità potest liberè manifestare Omnipotentiam non manifestatâ immensitate formaliter.

Confirm. Quia cognitio experimentalis potest esse præcisiva formaliter. V. g. dum attingimus experimentaliter actum amoris Dei, quem elicimus; possumus ignorare, an sit supernaturalis, & sic attingere prædicatum amoris Dei formaliter, præscindendo à supernaturalitate cum illo identificata. Pariter visio corporea potest intuitivè attingere colorem secundùm rationem specificã, non discernendo individualem; ergo à fortiori poterit intellectus attingere intuitivè objectum secundùm unum prædicatũ formaliter, & non secundùm aliud, prout contingit per cognitionem abstractivam.

VII. Dico secundò: potest pariter in Deo videri una Persona non visâ aliâ oppositâ, e. gr. videri potest Persona Patris non visâ Personâ Filii.

Prob. Licèt relativa sint simul naturâ, & cognitione, unde non possit unum relativum cognosci altero non cognito; nihilominus non est necesse, ut eodem modo tendendi utrumque cognoscatur; ergo potest una Persona Divina intuitivè videri non visâ alterâ, etiam si altera opposita cognosci tunc debeat abstractivè. Antecedens patet, quia potest v. g. intuitivè videri servus cognitus ut servus, non viso Domino, & Filius non viso Patre. Et de facto cognoscimus Creaturas intuitivè, ut Creaturas, atque adeò ut dicentes essentialem respectum, ac dependentiam à Deo, quin Deum cogno-

scamus

scamus intuitivè, ergo idem in casu nostro.

VIII. *Objic.* 1. Visio Dei manifestat Deum ut est in se; ergo secundùm omnia prædicata, & attributa Divina; ergo nequit dari visio Dei præcisiva, & inadæquata, ita ut unum attributum videatur sine alio.

Confirm. 1. In hoc distinguitur cognitio intuitiva ab abstractiva, quòd hæc possit unum prædicatum ab alio abstrahere, eò quòd attingat objectum per species alienas, quæ possunt illud repræsentare secundùm unam rationem, non secundùm aliam; at hoc nequit contingere in visione intuitiva manifestante objectum per species proprias, cùm manifestet illud prout est in se: ergo. Antecedens probatur, quia solùm abstractivè potest v.g. Homo cognosci secundùm prædicata Hominis præscindendo ab ejus existentia, non verò intuitivè; & hoc non aliunde, nisi quia sola cognitio abstractiva est præcisiva; aliter si posset Deus videri non visâ Immensitate v.g. posset etiam videri non visa ejus existentiâ, quod obstat conceptui visionis intuitivæ, quæ essentialiter terminatur ad existentiam objecti.

Confirm. 2. Quia aliter possent omnia attributa Divina videri, non visâ Aseitate; in quo casu Deus videretur, ut supponitur, & simul non videretur; tum quia non visâ essentiâ Divinâ Deus non videtur, tum etiam quia visio intuitiva necessariò est quidditativa, seu attactiva quidditatis, & essentiæ objecti.

Resp. Magnam vim ab Adversariis fieri in hoc, quòd visio intuitiva videat objectum prout est in se, perindequasi non possit videri prout est in se, quin attingantur clarè, & distinctè omnia prædicata objecti; ut de facto non manifestantur Beatis omnia attributa partialia. In forma *dist. antec.* visio manifestat objectum prout est in se, hoc est immediatè, & non

ali-

aliter, ac est in se, concedo; hoc est omni modo, ac est manifestabile, manifestando clarè, & distinctè omnia ejus prædicata, *nego ant. & conseq.*

Ad primam confirmationem nego antecedens; Visio intuitiva potest esse præcisiva non secùs ac abstractiva cognitio; in eo tamen differunt, quod cognitio intuitiva, quà talis, feratur in objecti existentiam, ità ut ratio, propter quam affirmetur objectum existère; non sit aliud, quàm ejus existentia; ad quod non requiritur, quòd objectum existat; Deus enim intuitivè cognoscit ab æterno futura absoluta, & conditionata, quin illa extiterint ab æterno; nec requiritur, quòd objectum influat in cognitionem intuitivam vel immediatè, vel mediâ specie impressâ; cum satìs sit, quòd existentia objecti pro tali tempore sit ratio, cur illud cognoscatur pro eo tempore. Hinc fit primò posse haberi cognitionem abstractivam de Homine non attactâ ejus existentiâ, non tamen cognitionem intuitivam. Fit secundò, non posse haberi visionem Dei intuitivam, quin ejus existentia attingatur; cum hoc essentialiter requiratur ad cognitionem intuitivam quà talem, ut ad exercitam existentiam objecti terminetur, & ab eadem determinetur.

Ad 2. *Concedo sequelam, & nego*, quod non visâ Aseitate non videretur Deus; nego etiam, quod visio intuitiva sit necessariò quidditativa; sicut enim si attingatur Homo sub prædicato risibilis, non sub prædicato rationalis, habetur cognitio Hominis, & non quidditativa, seu secundùm prædicatum Hominis essentiale; ità si cognoscatur Omnipotentia non attactâ Aseitate, habetur cognitio Dei licèt non sit quidditativa.

IX. *Objic.* 2. Si posset visio Dei esse præcisiva, non secùs ac cognitio ænigmatica, sequeretur, quod sicut potest abstractivè Deus cognosci sub prædicato communi

muni Deo, & Creaturæ v. g. sub prædicato substantiæ, viventis, &c. ità posset sic confusè videri; sed hoc obstat conceptui visionis Dei, quæ debet Animum satiare objecto beatifico, attingendo illud, ut bonum infinitum continens omne bonum; ergo.

Neque dicas, hoc solùm pertinere ad visionem Dei quà beatificam, non verò ad visionem Dei non beatificam; nam visio Dei non beatifica videtur repugnare, ut docent Thomistæ cum Suar. Vasq. contra Scotistas, Lugo, Arriag. aliter deberetur Angelis, sicut Angelo inferiori debetur visio terminata ad superiorem; tum etiam quia posset ea deberi in præmium ob meritum naturale, unde visio Dei non esset essentialiter supernaturalis; tum demum quia, ut notat Haunoldus, posset hæc visio deberi propter meritùm levissimum supernaturale, quod videtur esse contra Trident. dicens: cuilibet merito supernaturali respondere vitam æternam, atque adeò visionem beatificam. Et ratio à priori est, quia visio Dei debetur Amico Dei; Amico autem debetur visio satiativa, & beatifica: aliter esset contemptibilis visio Amici; ergo quælibet Dei visio est beatifica.

Resp. concedo sequelam, & nego, repugnare Dei visionem non beatificam; dicemus enim in de Beatitudine, posse visionem Dei conjungi cum peccato habituali; in quo casu videns Deum esset miserrimus eo, quòd videret illum infensum sibi: potest itaque dari visio Dei attingens Deum v.g. sub prædicato substantiæ solùm, quæ certè non esset beatifica, eò quòd non esset formaliter possessiva summi boni. Non est autẽ verum, quòd hæc visio posset esse debita Angelis, aut dari in præmium meriti naturalis. Nam omnis visio Dei ex modo tendendi est supernaturalis; & indebita. Posset quidem in alio ordine dari in præmium meriti supernaturalis; non tamen in præsenti providentia, in qua ex Trident. Omnis Dei visio est beatifica. Ad rationem

à priori dico, posse in alio ordine deberi Amico Dei ratione Gratiæ hanc visionem non plenè satiativam; quæ non propterea esset contemptibilis; sicut non est contemptibilis consimilis cognitio abstractiva Dei in statu puræ Naturæ. Denique transmisso, quòd repugnet visio Dei non beatifica attingens Deum sub prædicato communi Deo, & Creaturæ; poterit saltem dari visio præcisiva attingens Deum sub prædicato proprio, puta sub prædicato Omnipotentis, quæ, ut hìc supponitur ex dicendis in de Beatitudine, esset satiativa essentialiter, licèt non integraliter.

X. *Objic. ult.* Personalitates Divinæ non habent distinctam visibilitatem à visibilitate essentiæ; ergo nequit essentia videri sine Personalitatibus, aut è contra.

Confirm. Personalitates non possunt ad extra influere influxu proprio; ergo eodem influxu objectivo, quo Deus influit in visionem essentiæ, influit in visionem Personalitatum; ergo ut suprà.

Confirm. 2. Quia aliter posset quis videre essentiam Divinam, & negare, Deum esse Trinum, quod esset invehere actum erroneum in Beatis.

Resp. Antecedens esse falsum; si enim potest Personalitas Verbi terminare unionem hypostaticam, quin hæc terminetur ab essentia Divina, poterit similiter terminare visionem. Quòd si velis Personam Verbi prout includentem essentiam Divinam, & Verbi Personalitatem terminare Unionem Hypostaticam, quin hæc terminetur ad Personalitatem Patris identificatam cum essentia, poterit similiter Visionem terminare sola Persona Verbi; ut proinde nec Pater, nec Spiritus Sanctus videantur. Sed omisso antecedente nego consequentiã. Si enim potest videri essentia sine attributis, à quibus non distinguitur ex parte objecti, poterit etiam videri sine Personalitatibus, licèt haberent eamdem visibilitatem. Et ratio est, quia præcisio per nos non consistit

in

in hoc, quòd unum prædicamentum terminet visioné, alterum non terminet, sed in hoc, quòd unum prædicatum discernatur, & de eo certificemur, non de alio; atque adeò visio terminatur ad entitatem relatè ad connotatum unius prædicati, non alterius.

Ad 1. confirm. Recurrit eadem responsio. Quare concesso antecedente, & primâ consequentiâ, nego secundam; & recurrit etiam instantia de attributis partialibus; eodem enim influxu, quo Deus influit in visionem Omnipotentiæ ut potentis creare Hominem, influit in visionem Omnipotentiæ ut potentis creare infinitum; potest tamen Deus videri ut potens Hominem, non discernendo, an possit creare infinitum categorematicum.

Ad 2. Transmisso, quod non possit Dei visio componi cum aliquo errore intellectûs, eo modo, non potuit in Christo Domino componi cum aliquali mæstitia, non per hoc non poterit dari visio præcisiva, attingens v. gr. essentiam sine Personalitatibus; in hoc enim casu Deus non concurreret ad actum erroneum, quo diceretur, Deus non est Trinus, sed solùm ad affirmandam unitatem essentiæ præscindendo ab unitate, vel Trinitate Personarum: ut dicitur ab Adversariis, quando visio Dei præscindit ab attributis partialibus.

XI. Ex dictis habes contra quamplures Thomistas, quòd qui videret in Deo clarè, & distinctè omnia, & singula prædicata, quæ sunt in Deo formaliter, eo ipso videret omnia, quæ in Deo continentur eminenter, hoc est omnes creaturas possibiles. Ratio est, quia in Deo non solùm sunt formaliter attributa totalia, sed etiam partialia; atqui impossibile est cognosci clarè, & distinctè attributa partialia, puta Deum ut potentem creare Hominem, Angelum, &c. quin clarè, & distinctè cognoscantur omnes istæ Creaturæ possibiles; ergo.

ARTICULUS III.

Quidnam de facto Beati videant in Deo?

XII. Certum est 1. Beatos de facto videre Divinam essentiam, Personalitates, & attributa totalia. Ità communiter; & ratio est, quia aliter non haberetur Dei cognitio adæquata, nec Beatitudo esset integraliter perfecta; sicut enim cognito Homine v. gr. inquirimus naturaliter ejus proprietates, ità viso Deo naturaliter cupimus cognoscere ejus attributa, non quidem partialia, cùm non possint omnia cognosci, sed totalia.

Certum est 2. Beatos videre in Verbo varias creaturas tam possibiles, quàm existentes; dicit enim Concil. Senonense decret. 13. *Beatis pervium esse Divinitatis speculum, in quo quicquid illorum intersit, innotescat.* Et hujusmodi cognitio Creaturarum in Verbo ab Augustino in proximum caput Genes. vocatur *Matutina*, utpotè clarior, ubi cognitio Creaturarum in seipsis vocatur *Vespertina*. Idcirco autem Patres, & Theologi dicere solent, quòd Creaturæ cognoscantur in Verbo; non quia Verbum sit illud medium speciale, in quo Creaturæ videantur, sed quia (ut in similibus solent) Verbo appropriant opera Sapientiæ, licèt sint Trinitati communia. Advertendum etiam, dupliciter posse Creaturas in Deo, seu in Verbo videri; primò formaliter, quod habetur quoties Deus dicit respectum transcendentalem ad Creaturas; tunc enim in eo respectu tamquam in medio cognito formaliter relucet Creatura, ad quam terminatur; secundò causaliter, quoties scilicet Deus exhibet concursum objectivum, quo manifestetur aliqua Creatura, ad quam non dicit respectum essentialem. Hinc fit, quòd Creaturæ possibiles, quæ manifestantur Beatis, videantur in Deo formaliter, si supponatur, quòd Omnipotentia sit ipsa possibilitas necessaria

ſaria Creaturarum,& illarum idea, aut ſaltem, quòd cum poſſibilitate Creaturarum connectatur. Contra verò Creaturæ exiſtentes videntur in Deo cauſaliter, ut docent Scotiſtæ, Okamus, Recupit. Platel. *num.* 84. contra Thomiſtas, Suar. Faſol. quia ſcilicet eſſentia Divina nullam dicit connexionem cum Creaturarum exiſtentia. Et licèt futura libera videri poſſint formaliter in complexo Scientiæ mediæ, & Decreti prædefinitivi, aut permiſſivi actûs, ut notat Lumbier de Scientia Dei *n.* 182. futura tamen libera conditionata nullatenùs videri poſſunt formaliter in Deo, cùm non detur decretum abſolutum relatè ad illa, cum quo eſſentialiter connectantur.

Dices, Creaturæ poſſibiles non ſunt in Verbo formaliter, ſed eminenter; ergo non poſſunt in Verbo videri formaliter, etiam in facta hypotheſi.

Reſp. Creaturas poſſibiles non videri ut exiſtentes formaliter in Verbo, ſed videri in Verbo formaliter, quatenus videntur in Verbo ut motivo formali, ſeu ut medio, in quo eſt vis motiva ad earum cognitionem; propterea videntur in Verbo formaliter motivè, non terminativè.

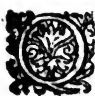
XIII. Quæritur nunc, Quaſnam Creaturas de facto Beati videant in Verbo?

Ad quod dicendum, Beatos omnes clarè, & diſtinctè cognoſcere myſteria noſtræ Fidei, res naturales præcipuas, & res, quæ in hoc Mundo geruntur ad ipſos pertinentes; horum quippe cognitio connaturaliter exigitur; unde videtur ad Beatitudinis complementum pertinere; & probabiliter vident etiam aliqua futura contingentia ad ipſos ſpectantia ob eamdem rationem, & juxta Decretum laudatum Concil. Senonenſ.

Utrum autem cognitio iſta futurorum dicenda ſit intuitiva, an abſtractiva? Eſt quæſtio de voce; non eſt

intuitiva, si ad hanc requiras dependentiam ab ipsa existentia objecti; erit tamen intuitiva, si ad hanc solùm requiras, quòd intellectus de ipsa existentia exercita objecti certificetur.

DISPUTATIO III.
De Scientia Dei.


Uamvìs simplicissima sit Dei Scientia; ex modo tamen nostro concipiendi dividitur in scientiam simplicis intelligentiæ, seu necessariam, prout terminatur ad possibilia, & ad Dei existentiam; in scientiam Visionis, seu liberam, prout terminatur ad contingentia; & in scientiam conditionatam, seu mediam prout terminatur ad futura libera conditionata. Dicitur autem scientia isthæc media, quia mediat inter scientiam necessariam, & liberam, & de utraque aliquid participat; nam de scientia simplicis intelligentiæ participat per hoc, quod Deus necessariò cognoscat, quid esset facturus Petrus v. g. si vocaretur, consentiret necne, an non? de scientia visionis participat etiam, quia contingenter consensus potius, quàm dissensus videtur à Deo, positâ tali vocatione factâ Petro. Participat etiam de scientia necessaria, quatenus futura libera conditionata cognoscuntur antecedenter ad quodvis decretum liberum, non secus ac objecta necessaria; & participat de scientia visionis, quatenus contingenter videtur assensus conditionatus potius, quàm dissensus. Dividitur deinde Scientia Dei in practicam, prout est de objecto operabili ab ipso Deo, & Speculativam, quæ sistit in mera contemplatione objecti. Datur etiam scientia approbationis, & reprobationis, quæ superaddit complacentiam, aut displicentiam Divinam de aliquo objecto, unde connotat actum Divinæ voluntatis. Nobis hìc agendum de triplici illa scientia

entia Simplicis intelligentiæ, Visionis, & Media. Sed antecedenter inquirimus; Num detur in Deo verè, & propriè potentia intellectiva, an verò solùm detur actus intelligendi? Et Utrum Dei summa Cognoscitivitas ex ejus summa Immaterialitate demonstretur?

QUÆSTIO I.

Utrum in Deo detur potentia intellectiva per modum actus primi physici intelligendi.

I. DIfficultas est, An sicut in Deo datur verè, & propriè v. g. Misericordia, Justitia &c. ratione distincta ab actibus harum virtutum, ità detur potentia intellectiva per modum actûs primi physici, an verò hujusmodi prædicatum importet in suo conceptu formali aliquam imperfectionem, unde non possit Deo competere; sicut nequit Deo competere formaliter v. g. Obedientia, aut Pœnitentia, & in multorum sententia nec Justitia presse dicta? Ubi notandum, non esse quæstionem de potentia logica, seu de possibilitate intrinseca, ac non repugnantia ad intelligendum; evidens enim est, non repugnare, quòd Deus sit intelligens, atque adeò, quòd habeat hujusmodi potentiam logicam intelligendi: est ergo quæstio de potentia physica, seu de actu primo physico ut ratione distincto ab actu secundo intelligendi: Nec est quæstio de intellectu notionali, sed de essentiali. Quamvìs autem quæstio hæc videatur de voce, non eatenus est contemnenda, cùm ad Deum pertineat, & ad prædicata Divina ritè cognoscenda plurimum conferat: sicut non contemnitur in Theologia quæstio illa, an Deus sit dicendus strictè justus; nec fuit contemnenda in Ecclesia Dei celeberrima illa quæstio, sitnè dicendus Dei Filius Homiusion, seu similis substantiæ cùm Patre, an Homousion, seu Consubstantialis?

II. Dico equidem, non dari in Deo propriè, & formaliter Intellectum, seu potentiam intelligendi per modum actûs primi physici. Ità communiter cum Thomistis, Suar. & aliis apud Ruiz contra Scotum, Henricum, Arrubal, Arriag. qui pro sua sententia laudat etiam Suarium.

Prob. 1. Authoritate D. Th. 1. *p. q.* 41. *art.* 4. ubi hæc habet: *Intelligere, & velle non sunt tales actus, qui designent processionem rei à Deo distincta vel essentialiter, vel Personaliter, unde respectu horum actuum nequit salvari ratio potentiæ in Deo.* Ex quibus verbis colligitur, quòd quia conceptus Patris generantis Filium explicat processionem Filii à Patre, ideo datur in Patre potentia intellectiva notionalis, seu potentia generativa in ordine ad Filium, quem generat; quia verò Intellectus essentialis Dei non fert processionem ullam intellectionis ab intellectu, ideo non datur in Deo potentia intellectiva essentialis, seu actus primus intelligendi, sed solùm intellectio, quæ nec sit actus primus, cùm non dicat ordinem ad secundùm, nec sit actus secundus, cum non dicat ordinem ad primum.

Prob. 2. ratione. Universim potentia physica non datur nisi ad actum realiter distinctum, sed in Deo non datur intellectio realiter distincta ab actu primò, seu à potentia intellectiva; ergo in Deo non datur verè & propriè potentia physica intelligendi, seu Intellectus per modum actûs primi. Major constat; nam quia Animalitas v. g. potest identificari cum rationalitate, non dicitur Animalitas habere potentiam physicam, sed solùm logicam, seu non repugnantiam ad identificari cùm rationalitate; nec rationalitas dicitur habere potentiam physicam, sed solùm logicam ad risibilitatem, cum qua identificatur.

Confirm. De ratione actûs primi, seu potentiæ physicæ ad intelligendum est esse id, quod dicit ordinem ad

ad actum secundum intelligendi realiter distinctum, utpotè qui vel producitur, vel saltem recipitur in tali potentia; sed hujusmodi conceptus sonat imperfectionem, cùm importet distinctionem realem inter Intellectum, & Intellectionem; ergo non competit Deo potentia intellectiva propriè dicta per modum actûs primi physici.

III. *Objic.* I. Deus intelligit; ergo potest intelligere; ergo habet potentiam intelligendi; sed hujusmodi potentia est physica, utpotè à parte rei; ergo datur in Deo potentia physica ad intelligendum.

Confirm. 1. Datur in Deo Intellectio, quæ est actus secundus physicus; ergo datur Intellectus, seu actus primus.

Confirm. 2. Quia Patres, & præsertim Augustinus admittunt in Deo memoriam fœcundam; sed memoria fœcunda importat potentiam intellectivam conjunctam cum specie objecti; ergo datur in Deo potentia intellectiva.

Confirm. Competit Deo potentia generativa per modum actûs primi, licèt actus secundus talis potentiæ (scilicet actio generativa) identificetur cum ipsa potentia, nempe cum Paternitate; ergo competit etiam Deo potentia intellectiva per modum actûs primi, etiamsi intellectio identificetur cum tali potentia. Et ratio à priori videtur esse, quia sufficit, quòd potentia ratione nostrâ distinguatur ab actu secundo, ut habeat rationem potentiæ in priori ad actum secundum: Sicut potentia ad existendum dicitur esse in priori ad existentiam licèt non distinguatur, nisi logicè, ab actuali existentia.

Resp. Committi in argumento fallaciam sensûs compositi, ut quando dicitur: Hæc Capra est Mater, & est Petri; ergo est Mater Petri; concedimus enim, quòd Deus habeat potentiam ad intelligendum (quatenus

tenus non repugnat quòd Deus intelligat) concedimus etiam, quòd hæc potentia physicè, seu à parte rei existat; negamus tamen, quòd habeat potentiam physicam ad intelligendum; ea enim non repugnantia ad intelligendum est solùm potentia intelligendi logica.

Ad 1. Confirm. Concedimus in Deo intellectionem, seu actum intelligendi, negamus tamen actum secundum strictè dictum; sicut & actum primum.

Ad 2. Patres admittentes in Deo memoriam fœcundam, loquuntur de intellectu notionali, qui est verè potentia physica, & generativa Verbi realiter ab ea distincti distinctione eminentiali; nos verò disputamus de intellectu essentiali, qui identificatur cum intellectione.

Ad 3. Potentia generativa Patris non est potentia per modum actûs primi relatè ad generationem activam, cum qua identificatur, sed relatè ad generationem passivam, à qua distinguitur; unde relatè ad generationem activam non habetur paritas, sed identitas rationis. Ad rationem à priori, verum quidem est posse Deo competere plura prædicata, quæ solùm ratione inter se distinguantur, dummodo in conceptu suo non importent imperfectionem, ut Sapientia, Bonitas, Omnipotentia: At ostendimus, potentiam intellectivam, seu actum primum intelligendi importare imperfectionem, & distinctionem realem ab actu secundo; ergo nequit formaliter Deo competere potentia intellectiva, ità ut ratione tantùm distinguatur actus primus ab actu secundo, sed solùm competit Deo potentia logica, seu non repugnantia ad intelligendum; sicut competit potentia logica, seu non repugnantia ad existendum. In eo tantùm sensu dicitur potentia logica ad existendum, aut ad intelligendum esse in priori ad actualem existentiam, aut intellectionem, quatenus potentia ista logica est prædicatum uni-

niversalius, unde est in priori à subsistendi consequentia; ità ut teneat hæc illatio: Deus existit, aut intelligit; ergo potest existere, aut potest intelligere; non tamen è converso: Deus potest existere; ergo existit: sicuti quia Animal est prædicatum universalius, & prius à subsistendi consequentia relatè ad Hominem, tenet hæc illatio, Petrus est Homo; ergo est Animal; & non viceversâ: Est Animal; ergo est Homo.

IV. *Objic.* 1. ex Arriaga. Competit Deo formaliter quæcumque perfectio reperitur in Creaturis, si in suo conceptu nullã importet imperfectionem; at potentia intelligendi reperitur in Creaturis, & nullam dicit in conceptu suo imperfectionem, saltem secundùm quod est potentia intelligendi radicalis, seu quatenus Angelus v. g. est intelligens ut quod, seu quatenus est substantia intellectiva per se subsistens, cui non repugnat intelligere; ergo competit Deo formaliter potentia intelligendi saltem radicalis.

Confirm. Si daretur in Deo id, per quod convenit cum intellectivo creato radicali, & per quod disconvenit ab actuali intellectione creata, daretur in Deo potentia intelligendi per modum actûs primi; sed datur in Deo formaliter, tum id per quod convenit cum intellectivò creato radicali, nempe esse intelligens ut quod, per se subsistens, cui non repugnat intelligere; tum id, per quod disconvenit ab intellectione creata, nempe intellectionem identificari cum intellectu, quod intellectioni creatæ non convenit; ergo datur in Deo potentia intelligendi per modum actûs primi. Major est clara: dari enim in Deo formaliter actum primum intelligendi, est Deum convenire formaliter cùm Creatura præcisè quatenus potest intelligere, non quatenus intelligit.

Resp. Nos solùm negare, quòd Deo formaliter cõpetat potentia intelligendi physica, non logica; argumentum

mentum autem probat, quòd Deo competat potentia intelligendi radicalis logica, quia probat, competere Deo esse principium per se subsistens, cui non repugnat intelligere; ergo non probat intentum. In forma *dist. min.* Potentia intelligendi logica reperta in Creaturis nullam dicit formaliter in suo conceptu imperfectionem, *concedo*: physica, *nego min. & Conseq.* Adde, quòd si nequit dari in Deo formaliter actus primus intelligendi, quia ex suo conceptu dicit distinctionem realem ab actu secundo, pariformiter nec dari potest formaliter in Deo potentia physica intelligendi radicalis, quia hæc etiam ex suo conceptu dicit distinctionem realem à potentia formali intelligendi.

Ad Confirm. *nego maj.* Ad probationem, dari formaliter in Deo actum primum intelligendi, est dari in Deo formaliter id, per quod convenit cum Creatura, quatenus Creatura potest intelligere potentiâ physicâ *concedo*, potentiâ logicâ *nego*; hoc autem datur in Deo, non illud. Quare Deus ratione suæ intellectionis formaliter solùm est intelligens ut quod, seu id, quod habet potentiam logicam, hoc est non repugnantiam ad intelligendum.

V. *Objic.* ult. Datur in Deo scientia per modum habitûs intellectualis facilitantis ad intellectionem; ergo etiam potentia intelligendi per modum actûs primi. Consequentia sequitur; nam sicut in Creaturis habitus dicit distinctionem à potentia intellectiva, ità actus secundus intelligendi distinguitur ab actu primo; unde utrobique par ratio. Antecedens probatur, quia dantur in Deo formaliter virtutes morales, Misericordiæ, Justitiæ, &c, quæ ex suo conceptu sunt habitus; ergo etiam dantur in Deo virtutes intellectuales, videlicet scientia, sapientia, prudentia per modum habitûs.

Confirm. 1. Quia datur in Deo formaliter intellectio

ctio, quæ est vita in actu secundo; ergo etiam datur Intellectus, seu vita in actu primo.

Confirm. 2. Intellectio est vita in actu secundo; ergo est motus ab intrinseco, motus autem est actus entis in potentia prout in potentia, quod præsefert imperfectionem, & tamen citra imperfectionem competit Deo; ergo etiam potentia intelligendi per modum actûs primi.

Resp. *nego antec.* Ad probationem Nonnulli Patres apud Vasq. negant, dari in Deo formaliter virtutes secundùm conceptum virtutum, putantes; quòd virtus essentialiter sit habitus facilitans, quod Deo competere nequit; unde *Phil. 7. Eth. 1.* dixit: *Neque virtus, neque vitium est Dei, sed quod præstabilius est virtute.* Alii tamen admittunt in Deo formaliter conceptum virtutis, sive moralis, sive intellectualis, putantes, virtutem ex suo conceptu non esse habitum facilitantem ad actum honestum, sed solùm esse quamdam determinationem voluntatis ad amandum honestum; unde pro distinctione, & multiplicitate objectorum honestorum multiplicantur in Deo virtutes morales; quia verò in Creaturis hujusmodi determinatio nequit haberi citra accidens superadditum facilitans potentiam, ideo virtutes in Creatis sunt habitus distincti. Quare in forma, si Adversarius velit supponere, quòd virtutes ex suo conceptu sint habitus, *nego*, dari in Deo formaliter virtutes; si nolit id supponere, *concedo*, dari in Deo tam virtutes morales, quàm intellectuales; non tamen potentiam intelligendi; quia hæc solùm in suo conceptu importat imperfectionem; non verò habere determinationem ad bonum.

Ad 1. Confirm. Intellectio Divina est ipse actus vivendi, non verò actus secundus vivendi, cùm non detur actus primus in Deo formaliter.

Ad 2. Intellectio Divina est vita in actu, & non est

est formaliter motus ab intrinseco, sed solùm est actus ab intrinseco, seu à se: quare si nomine actualis vitæ veniat formaliter motus ab intrinseco, *nego* id formaliter competere Deo; motus enim ex suo conceptu importat imperfectionem; si verò nomine actualis vitæ veniat esse actualitatem perfectissimam ab intrinseco, seu à se, Deus in hoc sensu est formaliter actualis vita perfectissima. Conveniendum itáque semper est in definitionibus ad dirimendas hujusmodi quæstiones, quæ multum habent de voce.

Ex quibus omnibus fit, quòd interroganti, num detur in Deo formaliter Intellectus? responderi debeat, non dari, si nomine intellectus veniat potentia physica ad intelligendum; dari verò, si nomine intellectus veniat potentia logica, seu non repugnantia ad intelligendum.

QUÆSTIO II.

Utrum Dei Summa Cognoscitivitas demonstretur ex ejusdem Summa Immaterialitate?

I. DEum esse sapientem, multipliciter demonstratur, primò quia scientia est perfectio simpliciter simplex, Secundò quia Deus causat scientiam in Creaturis, ergo illam præcontinet; dicitur enim *ps.* 93. *Qui plantavit aurem, non audiet, aut qui finxit oculum non considerat?* Tertiò ex Divina libertate, sicut etiam ex Providentia, ex eo quòd Deum omnes venerentur ut Scelerum Vindicem &c. Quare solùm difficultas est, num efficaciter inferatur Dei Sapientia ex prædicato Immaterialitatis juxta doctrinam Angelici, 1. *p. q.* 59. *a.* 1. ubi ostendit, radicem cognoscitivitatis esse Immaterialitatem, non secus ac radix volitivitatis est Intellectivitas; ut proinde inferatur, Deum esse summè cognoscitivum per hoc præcisè,

cisè, quod sit summè immaterialis. Sic autem ratiocinatur: Cognoscentia in hoc differunt à non cognoscentibus, quòd hæc non habeant nisi formam propriam; illa verò nata sint habere formam etiam alterius rei; Siquidem species, seu forma cogniti est in cognoscente; atqui habere formam dumtaxat propriam est habere esse limitatum, & coarctatum; habere verò formas aliarum rerum est quædam extensio, ac amplitudo essendi; unde Philosophus 3. de anima, 37. dicit, quòd anima sit quodammodo omnia, ergo cognoscentia à non cognoscentibus differunt per hoc, quòd ista habeant esse coarctatum; illa verò extensum, & amplum. Subsumit deinde Angelicus. Atqui coarctatio formæ habetur per materiam, ut proinde formæ quo magìs sunt immateriales, eò magìs accedant ad quandam infinitatem; ergo immaterialitas est radix cognoscitivitatis, & secundùm modum immaterialitatis est modus cognitionis. Propterea 2. de anima t. 24. docet Philosophus, quòd plantæ non cognoscant propter suam materialitatem; sensus verò sit cognoscitivus, quia receptivus specierum sinè materia, & intellectus sit magìs cognoscitivus, quia magìs à materia separatus, & immixtus, ut dicitur 3. de anima, quartò; Unde cùm Deus sit in summo immaterialitatis, sequitur, quòd sit in summo cognitionis. Hactenus Angelicus, qui *qu.* 7. *art.* 1. fusius explicaverat, quonam pacto omnis coarctatio formæ habeatur per materiam; quia scilicet materia non perficit formam, sed illam communem de se ad multa determinat, & coarctat ad hoc potius, quàm aliud compositum constituendum; propterea forma quodammodo finitur per materiam, per hoc quòd recepta in materia fiat forma determinatè hujus rei; contra verò materia; quamvìs etiam à forma coarctetur ad hoc potius quàm aliud compositum constituendum, nihilominus

ominus à forma perficitur, & sic extenditur ad esse perfectius, quàm sit ipsa in se; unde materiæ proprium est coarctare, ac limitare, formæ verò perficere, ac extendi. Ex quibus infert, quòd esse Divinum, utpotè summè immateriale, sit illimitatum, atque adeo summè cognoscitivum, formæ verò creatæ, quò magìs sunt immateriales, eò minùs sunt coarctatæ, ac proinde magìs cognoscitivæ, cùm cognoscitivitas sit amplitudo essendi.

II. Probatio isthæc quamvìs Angelica, ob sui profunditatem non est adeò dilucida, ut loquitur Martinez, quin possint adversùs illam multa objectari. Et primò quidem, quia omnis probatio procedere debet ex notioribus, & clarioribus; hæc autem ratiocinatio veritatem apertissimam, qualis est, Deum esse summè sapientem, infert ex principio obscurissimo, quòd immaterialitas sit radix cognoscitivitatis, & secundùm modum immaterialitatis sit etiam modus cognitionis. Deindè si minùs probat notius per ignotius, saltem probat idem per idem, dum probat, Deum esse summè cognoscitivum, seu habere omnem amplitudinem essendi, per hoc quòd sit summè immateriale, seu excludat omnem coarctationem. Tertiò esto probaret ignotius per notius, at probatio isthæc non videtur esse à priori, sicut v. gr. ex rationalitate infertur à priori risibilitas, sed potiùs videtur inferri ex immaterialitate cognoscitivitas, sicut ex definitione infertur definitum, puta quando ex animali rationali infertur homo.

Denique ratiocinatio Angelici non videtur efficax, cùm non possit explicari, quænam sit ista immaterialitas, quæ fundet cognoscitivitatem. Nam primò non potest dici, quod sit negatio materiæ primæ: Bruta enim quamvìs materiam primam includant, adhuc sunt cognoscitiva; & Angelus Superior, quamvìs non magìs ma-

gis materiam primam excludat, quàm Angelus inferior, adhuc est magis cognoscitivus. Neque dici potest secundò cum Godoy §. 7. quòd importet minorem conjunctionem cum materia prima, ac minorem dependentiam ab illa: Non enim est explicabile, quænam sit minor conjunctio cum materia, ac minor dependentia in Angelo Superiore præ inferiore, ut proinde ille sit magis cognoscitivus; nec est explicabile, quomodo Elephas v. gr. sit magis cognoscitivus, ac piscis, per hoc quòd minorem habeat cum materia prima conjunctionem. Neque tertiò, quòd magis cognoscitiva habeant minorem emersionem à materia; Nisi explicetur idem per idem; aut notius per ignotius. Neque quartò quòd materiale idem sonet ac receptivum, atque adeò illud sit magis cognoscitivum, quod est minus receptivum. Nam ex eodem D. Th. quod est magis cognoscitivum, plures formas alienas potest in se habere ac recipere, atque adeò debet esse magis receptivum. Neque dici potest ultimò cum Martinez, nomine materiæ venire ens propè nihil, atque adeò illud esse magis cognoscitivum, quod magis recedit à Nihilo, unde Deus utpote infinitè elevatus à Nihilo, est infinitè cognoscitivus. Nam plantæ magis recedunt à nihilo, quàm elementa, & tamen æquè cognoscitivitatem excludunt. Præterquamquod per immaterialitatem sic explicatam posset pariter probari ratio volitivi, ratio activi, ratio justi &c. Quia quò magis aliquid recedit à nihilo, eò magis habet hujusmodi perfectiones.

III. Cajetanus interpretatur D. Th. loco laudato dicens, ideo ex immaterialitate haberi cognoscitivitatem, quia cognoscens, & cognitum sunt magis unum, quàm materia, & forma, ut notavit Averroes 3. de anima 5.; siquidem materia non fit forma per hoc, quod illi uniatur, sed ex utraque fit aliquod ter-

tium; atque adeò remanet in suo esse materia, dum unitur formæ: contra verò cognoscens per cognitionem tanquam per unionem intentionalem cum re cognita fit unum intentionaliter cum illa; unde Philosophus dixit: Animam esse quodammodo omnia, quia scilicet potest omnia cognoscere; & hac ratione immaterialitas dicitur radix cognoscitivitatis; ut proinde Deus summè immaterialis sit summè intellectivus.

Sed contra Cajetanum facit primò, quòd ista identitas inter cognoscens, & cognitum non est realis, sed metaphorica; secundò quòd ista explicatio rem de se claram, quòd scilicet Deus sit sapiens, obnubilat, & obscurat. Idémque dicas adversùs explicationem Joannis à S. Thoma *q. 16. art. 1.* ubi ait, cognoscitivum elevari supra modum materiæ, non solùm quia cognoscens unitur cum objecto cognito, quod est extra se; quod non convenit materiæ, quæ non potest uniri, nisi formæ, quam habet intra se; sed etiam quia cognoscens unitur objecto modo immateriali, hoc est non proprio ipsius materiæ; unitur enim illi non per informationem entitativam, sed per repræsentationem vitalem illius. His autem explicationibus rejectis, ut doctrina Angelici ab objectis vindicetur conabor ostendere, Primò verum esse, quòd immaterialitas coincidat cum cognoscitivitate, si perpendatur, quid veniat nomine immaterialitatis. Secundò in ratiocinatione Angelici non explicari idem per idem, nec notius per ignotius, Tertiò immaterialitatem ritè intellectam esse radicem cognoscitivitatis, ità ut ex illa tanquam à priori hæc inferatur. Quartò omnem etiam substantiam completam expertem materiæ corporeæ esse intellectivam. Ex quo deinde sequitur, Deum esse summè Sapientem, quia est in summo immaterialitatis, ac repugnare substantiam immate-

materialem completam non cognoſcitivam. Sicut etiam ſequitur, ſubſtantiam omnem intellectivam eſſe pariter volitivam, & etiam liberam.

IV. Dico itaque 1. cum Lumbier. de Attributis *n.* 541. & de Scientia Dei *n.* 21. Immateriale coincidit cum cognoſcitivo, ita ut omne cognoſcitivum ſit immateriale, & quod eſt magìs cognoſcitivum ſit magìs immateriale, ſi nomine immaterialitatis non veniat negatio materiæ entitativæ, ſed negatio materiæ exercitivæ, ſeu negatio exercitii ad materiam ſpectantis, quod eſt pati, recipere, & componere cum forma; in quo ſenſu Philoſophus 2. de anima dixit, palatas non cognoſcere propter ſuam materialitatem; ſenſum verò eſſe cognoſcitivum, quia eſt receptivus ſpecierum ſine materia.

Prob. Ex una parte certum eſt, cognoſcitivitatem non haberi per negationem materiæ entitavè ſumptæ; aliter bruta non poſſent eſſe cognoſcitiva, cùm non excludant materiam; & Angelus ſuperior non poſſet eſſe magìs cognoſcitivus, quàm inferior, cùm æquè materiam excludant: ex altera parte, ſi nomine immaterialitatis veniat negatio materiæ exercivæ, ſeu negatio exercitii ipſius materiæ, quod eſt pati ac recipere, optimè explicãtur omnia, præſertim quòd omne cognoſcitivum ſit immateriale, & quòd perfectius cognoſcitivum ſit magìs immateriale; ergo in hoc ſenſu immateriale, & cognoſcitivum coincidunt.

Prob. ſecunda pars antecedentis, & primò quidem univerſim verum eſt, quòd omne cognoſcitivum ſit immateriale exercitivè; caret quippe exercitio materiæ relatè ad formam cognitam, entitativè ſumptam; nunquam enim cognoſcens quà tale, recipit in ſe formam cogniti entitativè, ſed ſolùm repræſentativè; ex gr. oculus cognoſcendo parietem non recipit in ſe formam parietis, ſed ſolùm ejus imaginem:

ubi ex opposito non cognoscitiva recipiunt entitativè formam, quam habent; v. gr. planta formam plantæ, quin possit aliam formam in se recipere, nisi solùm entitativè; dum enim planta recipit formam accidentalem caloris, vel frigoris, non potest illam aliter recipere, quàm per informationem immediatam; ergo omne cognoscitivum est immateriale exercitivè, seu aptum natum habere formam alienam, & amplitudinem essendi absque exercitio immediato ipsius materiæ relatè ad illas formas entitativè sumptas. Unde apparet, quid intersit inter aërem v. gr. & oculum, dum uterque recipit in se speciem coloris; aër enim, utpote non cognoscitivus, solùm habet in se speciem coloris entitativè sumptam, nullatenus verò formam coloris; contra verò oculus habet tum speciem coloris entitativè, tum formam coloris repræsentativè & intentionaliter; ac proinde differt oculus ab aëre non cognoscitivo per hoc, quòd habeat in se formam alienam, & amplitudinem essendi absque exercitio materiæ immediato relatè ad talem formam; quamvis enim oculus recipiat visionem coloris, non recipit tamen entitativè, & immediatè ipsam formam coloris. Præterea si in aëre, vel ligno poneretur divinitùs visio coloris, aër diceretur quidem habens visionem coloris, sed non diceretur videns colorem, quia solùm materialiter haberet in se repræsentationem coloris, non verò intentionaliter, & cum amplitudine essendi, sicut illam habet oculus, dum attingit colorem.

V. Deinde verum pariter est, quòd cognoscitivum perfectius sit minus immateriale exercitivè, quatenus minus habet de exercitio materiæ etiam mediato, seu relatè ad species intentionales formarum alienarum, ut constat inductione; Etenim Deus utpote summè cognoscitivus, est in hoc sensu summè immaterialis, quatenus habet in se formas omnes alienas,

nas, non ſolùm non recipiendo illas entitativè, & immediatè, ſed nec recipiendo illas mediatè, hoc eſt non recipiendo ſpecies illarum aut impreſſas, aut expreſſas, cùm non indigeat ad cognoſcendum ſpecie objecti, nec cognoſcat cognitione diſtinctâ ab ipſo cognoſcente; cùm enim eminenter in ſe contineat Deus omnes cognitiones creatas, ac omnia earum objecta conſequenter habet in ſe quicquid perfectionis habetur in cognoſcitivis creatis abſque ulla receptione, & exercitio materiæ, aut aliâ imperfectione. Præterea Angelus, utpote minus cognoſcitivus, quàm Deus, habet aliquam exercitivam materialitatem relatè ad formas alienas, quas natus eſt in ſe habere, eò quòd recipiat in ſe earum ſpecies impreſſas, & cognitiones, atque adeo habet aliquod exercitium materiæ immediatè relatè ad ſpecies, & cognitiones, & mediatè relatè ad formas, quas habet in ſe repræſentativè. Homo verò, qui eſt minus cognoſcitivus, quàm Angelus, non ſolùm recipit ſpecies, & cognitiones objectorum, ſed etiam phantaſmata, & ideo eſt exercitivè magìs materialis, quàm Angelus. Brutum cùm ſit minus cognoſcitivum, quàm homo, ut poſſit percipere objecta præſentia, futura, diſtantia, debet plures habere ſpecies materiales, quàm homo, qui poteſt ſimul & unico actu ea cognoſcere. Planta verò, quæ nullatenus eſt cognoſcitiva, nullam poteſt habere formam alienam ſinè exercitio immediato materiæ relatè ad illam entitativè ſumptam; & ideo Philoſophus dicit, plantas propter materialitatem non cognoſcere, Rurſus inter Angelos, & inter bruta magìs cognoſcitivum eſt minùs materiale exercitivè, modo explicato. Angelus enim ſuperior, cùm ſit magìs cognoſcitivus, habet ſpecies univerſaliores, & clariores, & ideo pauciores, & minus intenſas ſpecies recipit; unde minus habet de exercitio materiæ, etiam relatè

 ad ſpe-

ad ſpecies clariores minus intenſas; quia quamvìs ſpecies magìs intenſa, quâ indiget Angelus inferior, ut poſſit attingere objectum eâ claritate, quâ attingitur à ſuperiore, ſit ſpecies indiviſibilis, eſt tamen virtualiter diviſibilis, quatenus æquivalet pluribus gradibus ſpeciei diviſibilis; & conſequenter relatè ad hujuſmodi ſpecies habetur majus exercitium materiæ ſaltem virtuale. Idémque dicas de brutis: Elephas enim, qui eſt magìs cognoſcitivus, quàm piſcis, & oculus perfectior, indigent ſpecie minus intenſâ, & minus univerſali ad percipiendum objectum eâ claritate, quâ percipitur à cognoſcitivo minus perfecto. Similiter tactus v. gr. qui eſt ſenſus minus perfectus, quàm oculus ut percipiat objecta, quæ poteſt ſimul oculus percipere, debet accedere ad illa objecta, & ſic plures ubicationes, durationes, ſpecies, & actus debet recipere; & oculus plures actus recipere debet, quàm imaginatio, quæ ſimul poteſt imaginari præterita, & futura; & ſic de aliis. Quare inductione conſtat, omne cognoſcitivum eſſe exercitivè immateriale, & perfectius cognoſcitivum in altiori gradu hujuſmodi immaterialitatem participare.

VI. Dico 2. D. Th. & Philoſophus docentes, cognoſcitivitatem conſiſtere in immaterialitate exercitiva, prout oſtendimus in prima Concluſione, non explicant idem, per idem, nec notius per ignotius.

Prob. Quoties aliquid explicatur per genus, & differentiam, ſeu per ejus definitionem, non explicatur idem per idem, nec notius per ignotius; eſto apud ruſticos magìs innoteſcat definitum, quàm definitio; atqui juxta doctrinam D. Tho. & Philoſophi cognoſcitivum explicatur per genus, & differentiam; ergo &c. Probatur minor, quia dum dicitur, cognoſcitivum eſſe quod natum eſt habere formas alienas ſine materia exercitiva, explicatur eſſentia cognoſcitivi,

tam

tam per prædicatum genericum; (etenim etiam non cognoscitivum, ut aqua, natum est habere formam alienam, puta calorem, frigus) quàm per prædicatum differentiale; siquidem à non cognoscitivo differt per hoc, quòd formas alienas habere potest sine exercitio immediato materiæ relatè ad illas formas entitativè sumptas.

Confirm. Benè explicatur communiter vivens dicendo, quòd sit principium motûs ab intrinseco; ergo benè pariter explicatur cognoscitivum dicendo, esse id quod natum est habere formas alienas sine materia exercitiva. *Prob. Conseq.* Ideo ritè explicatur ratio viventis per principium motûs ab intrinseco, quia inductione constat, Omne vivens moveri áb intrinseco, & eò perfectius aliquid vivere, quò magis movetur ab intrinseco; atqui pariter inductione constat ex dictis, omne cognoscitivum esse immateriale exercitivè, & eò perfectius aliquid esse cognoscitivum, quò magis est exercitivè immateriale; ergo apta pariter est explicatio ista cognoscitivi.

VII. Dico 3. Ita cognoscitivum coincidit cum immateriali exercitivè, ut tamen ratiocinatio D. Th. inferens in Deo ex immaterialitate summa cognoscitivitatem summam, non probet cognoscitivitatem ex immaterialitate exercitiva, neque ex immaterialitate entitativa, sed ex immaterialitate præcisa ab utraque. Ita Cornejo de Scientia Dei *disp.* 1. *dub.* 2. Lumbier de Attrib. *n.* 553.

Prob. Et sanè quòd non inferatur à priori cognoscitivitas ex immaterialitate exercitiva, patet, quia immaterialitas exercitiva est solùm conceptus clarior cognoscitivitatis, sicut conceptus principii motus ab intrinseco est conceptus clarior, ac definitio viventis; atque adeo sicut non demonstratur ratio viventis ex ratione principii motûs ab intrinseco, ità non de-

 mon-

monstratur cognoscitivitas ex immaterialitate exercitiva. Neque demonstratur ex immaterialitate entitativa; cùm bruta sint cognoscitiva, quamvìs non careant materiâ entitativè sumptâ. Demonstratur proinde ex perfectione immaterialitatis ut præscindentis ab immaterialitate entitativa, & exercitiva; & argumentum D. Thomæ videtur hoc pacto procedere: Ex perfectione immaterialitatis, seu ex perfectione positiva excludentis materiam; ejusque coarctationis, ac conditionis in operando, provenit ratio cognoscendi; sed Deus est hoc pacto summè immaterialis; ergo summè cognoscitivus. Major probatur, tum quia ex elevatione rei spiritualis, atque ex elevatione rei corporeæ supra conditiones coarctativas materiæ proprias provenit amplitudo essendi, & quòd possint accipi formæ aliarum rerum repræsentativè; tum etiam quia experientia constant, cognoscentia eo esse perfectiora, quo magìs à materia, aut à conditionibus materiæ elevantur.

Confirm. 1. Quia quoties duo prædicata ità se habent, ut unum explicet vel causam, vel negationem causæ relatè ad alterum, illud dicitur esse ratione nostrâ pro priori, & illativum posterioris; & ideo dicimus communius, Aseïtatem explicantem sufficientiam essendi, atque adeò negationem causæ extrinsecæ, pro priori se habere ad illimitationem essendi; ergo cùm immaterialitas explicet negationem causæ intrinsecæ materialis, & conditionum coarctativarum materiæ, pro priori se habet ad cognoscitivitatem, quam trahit.

Confirm. 2. Quia quoties ænigma unius prædicati est in priori ad ænigma alterius, toties illud dicitur esse radix hujus: v. g. Intellectivum dicitur esse prius volitivo, quia ænigma intellectivi est intellectio, quæ est in priori ad ænigma volitivi, quod est volitio; Sed ænigma immaterialitatis est ipsum esse exclusivũ materiæ,

teriæ, & conditionum coarctativarum, quod est in priori ad cognitionem, quæ est ænigma cognoscitivitatis, seu amplitudinis essendi, cùm cognitio pullulet ex cognoscitivitate; ergo immaterialitas explicata est in priori ad cognoscitivitatem. Esse autem materiam de se coarctativam, ex eo ètiam fit perspicuum, quia inductione constat, omne materiale esse limitatum, nec exercere suas physicas operationes absque physica approximatione; contra verò quod est immateriale, per cognitionem se extendit ad absens, & ad possibile, & idcirco dicitur habere, amplitudinem essendi.

VIII. Ex dictis patet, quomodo in Deo ex Aseitate inferatur illimitatio essendi; quod enim causam excludit, est sibi sufficientia ad essendum, atque adeò est omne esse: Ex illimitatione autem inferatur immaterialitas; quod enim est ens illimitatum, caret subjecto, & formâ; quandoquidem esse illimitatum excurrit ad omne esse, subjectum verò non excurrit ad formam, nec forma ad subjectum: Ex immaterialitate demum inferatur cognoscitivitas, quia quod est omne esse absque ulla materia, aut exercitio materiæ, debet omnes formas alienas in se eminenter continere, atque adeò debet esse cognoscitivum.

In Angelis tamen carentibus materiâ entitativâ, ut notat Aureolus, ex spiritualitate infertur cognoscitivitas tanquam à signo; cùm enim inductione constet, omne cognoscitivum esse immateriale exercitivè, & eò perfectius esse cognoscitivum, quò magìs est immateriale, rectè colligitur, quod carens materia prima careat etiam præ aliis entibus materialibus exercitio materiæ primæ; quare cùm Angelus magìs debeat carere exercitio materiæ primæ, quàm brutum; si brutum propter carentiam aliqualem materiæ exercitivæ est cognoscitivum, à fortiori erit cognoscitivus Angelus, & quævis alia substantia spiritualis ex majori carentia

materiæ exercitivæ. Quamvis autem in Angelis ex immaterialitate entitativa tanquam à signo inferatur cognoscitivitas, & ex cognoscitivitate immaterialitas exercitiva, rectè deinde ex immaterialitate præscindente ab entitativa, & exercitiva infertur à priori cognoscitivitas. Etenim ex doctrina Philosophi, & D. Th. sæpè fit optimè hujusmodi regressus demonstrativus. Sic ex operatione hominis nobilissima, videlicet ex intellectione inferimus à posteriori nobilitatem principii intellectivi, & immaterialis; & deinde ex nobilitate principii intellectivi, & immaterialis, inferimus à priori nobilitatem effectûs, seu operationis intellectivæ pariter immaterialis.

IX. Quæri solet hìc, Utrum repugnet substantia spiritualis non intellectiva? Et communius docent, repugnare. Ratio ex dictis est, quia implicat substantia immaterialis entitativè, cujus operatio non sit pariter entitativè immaterialis; ergo à fortiori, cujus operatio non sit immaterialis exercitivè: si enim brutum entitativè materiale adhuc habet aliqualem carentiam materiæ exercitivè, & est cognoscitivum; à fortiori debet id competere substantiæ entitativè immateriali; atque adeò implicat substantia immaterialis non cognoscitiva; cùm autem substantia omnino immaterialis non possit aliter cognoscere objectum, quàm per intellectionem, sequitur, quòd debeat esse etiam intellectiva.

Confirm. 1. Ex Fasolo, quia omne prædicatum importans perfectionem simpliciter simplicem debet esse radix alicujus operationis, & principii operativi consentanei, eò quòd omne esse sit propter operari; atqui immaterialitas entitativa est prædicatum importans perfectionem simpliciter simplicem, videlicet spiritualitatem, nec potest assignari operatio magìs illi consentanea, quàm cognitio, quæ pariter est spiritualis,

lis,& exercitativè immaterialis ; ergo immaterialitas entitativè radicat cognitionem,& principium cognoscitivum , atque adeò repugnat substantia spiritualis non cognoscitiva.

Confirm. 2. Quia esse est propter operari, & esse perfectius propter operationem perfectiorem;sed omnis substantia immaterialis est perfectior materiali,eò quòd illa sit independens, hæc verò dependens à materia ; ergo omnis substantia immaterialis habere debet aliquam operationem perfectiorem , quàm substantia materialis; sed non haberet hanc operationem perfectiorem , si substantia materialis posset habere operationem, quæ est vita in actu secundo,& attractivam alienæ formæ sine exercitio materiæ relatè ad illam ; (sicut habet brutum utpotè cognoscitivum) substantia verò immaterialis hujusmodi operationem non haberet; ergo repugnat substantia immaterialis , cui non competat operatio,quæ sit vita in actu secundo, & attactiva formæ alienæ absque exercitio materiæ relatè ad illam ; hujusmodi autem operatio non potest esse aut vegetatio,aut sensatio,ut patet ; ergo debet esse intellectio,atque adeò repugnat substantia immaterialis non intellectiva.

X. *Objic.* 1. Non implicat accidens spirituale non intellectivum , ut est gratia supernaturalis ; ergo neque implicat substantia spiritualis non intellectiva.

Confirm. Quia dari potest substantia materialis cognoscitiva,ut sunt bruta;ergo poterit ex opposito dari substantia immaterialis non cognoscitiva.

Resp. 1. Per instantiam ; Non repugnat accidens supernaturale non intellectivum,ut est gratia ; ergo neque repugnat substantia supernaturalis non intellectiva. Directè deinde nego consequentiam; disparitas est,quia accidens non quæritur propter se , sed propter sub-

substantiam,ad quam ordinatur; & ideo satis est,quòd accidens spirituale non intellectivum ordinetur ad substantiam intellectivam; sicut satis est, quod accidens supernaturale ordinetur ad substantiam naturalẽ, esto repugnet substantia creata supernaturalis: sic etiam sufficit,quòd potentia volitiva ordinetur ad intellectivam,quam præsupponit, eo quòd volitio sit inclinatio ad objectum jam apprehensum; cùm nihil sit volitum,quin præcognitum: quare omnis substantia immaterialis debet esse intellectiva formaliter, & ut quod,accidens verò immateriale,satis est, quod sit intellectivus reductivè,quatenus vel adjuvat intellectionem,vel infert vim cognoscitivam in supposito.

Ad confirm. Recurrit eadem instantia; Ex eo enim,quod possit dari substantia naturalis intellectiva, non sequitur quod ex opposito dari possit substantia supernaturalis non intellectiva; ergo ex eo quòd dari possit substantia materialis cognoscitiva, neque sequitur,quod vice versâ dari possit substantia immaterialis non cognoscitiva; sic etiam dari potest substantia incompleta subsistens, ut est anima,& materia, quin possit dari substantia completa non subsistens. Universim enim dari possunt duo prædicata non mutuò connexa: sicut enim cognoscitivum connectitur cum substantia, quin tamen substantia connectatur cum cognoscitiva; omne enim cognoscitivum est substantia, & non omnis substantia est cognoscitiva; sic etiam subsistens connectitur cum substantia, quin connectatur substantia cum subsistente; omne enim subsistens est substantia; at non omnis substantia est subsistens; cùm forma materialis sit substantia, & non sit subsistens; ità connectitur substantia spiritualis cum cognoscitivo, quin connectatur cognoscitivum cum substantia spirituali. Adde, quod licèt dari possit substantia materialis cognoscitiva, non tamen intellectiva; quare sicut repugnat sub-

ſubſtantia materialis intellectiva, ità repugnat ex oppoſito ſubſtantia immaterialis, quæ non ſit intellectiva.

XI. *Objic.* 2. In tantum repugnaret ſubſtantia immaterialis non cognoſcitiva, quia operatio pullulans ex tali ſubſtantia deberet eſſe perfectior operationibus pullulantibus à ſubſtantia materiali; atque adeò ſi ex ſubſtantia materiali, puta bruti, prodire poteſt actio cognoſcitiva, à fortiori ex ſubſtantia immateriali; ſed hæc ratio eſt nulla; ergo nulla concluſio. Probatur minor, quia dari poteſt aliqua ſubſtantia immaterialis, cujus nulla ſit operatio; ſicut enim datur de facto materia corporea, & probabiliter dari poteſt materia ſpiritualis, cujus nulla ſit operatio, ſed totum eſſe ordinetur ad recipiendam formam, ejuſque operationes; ità poteſt dari ſubſtantia immaterialis completa, cujus nulla ſit operatio.

Confirm. 1. Quia non implicat ſubſtantia materialis completa, quæ nullam habeat operationem materialem, & hujuſmodi eſt in multorum ſententia Cœlum Empyreum, quod ex D. Thom. *in* 2. *diſt.* 2. *q.* 2. *art.* 3. non eſt operativum, & ſolùm ordinatur, ut ſit Beatorum Sedes, ad quod non ſpectat quod operetur; ergo neque implicabit ſubſtantia immaterialis, quæ nullam habeat operationem, atque adeò non ſit cognoſcitiva, ſed eſſet veluti Sedes Angelorum, ſi in alia providentia ſolùm Angeli eſſent à Deo creati, & ad beatitudinem ordinati. Neque hinc ſequitur, quod hujuſmodi ſubſtantia non operativa eſſet fruſtranea, quippe quæ licèt non ordinaretur ad operationem, ordinaretur tamen ad finem ſublimiorem, videlicet ut ſit Beatorum Sedes, ad quod non requiritur, quod ſit ſubſtantia operativa. Sic poſt diem Judicii Cœli non erunt fruſtra cum ſuis potentiis, quamvìs non influant amplius in ſublunaria, quia tunc cedent in miniſterium homi-

hominis glorificati; Sic etiam in Beatis non erit frustra potentia nutritiva, quamvìs nunquam sit proditura in actum secundum, quia deservit ad integrandum Corpus Beati.

Confirm. 2. Quia immaterialitas nullam videtur habere connexionem cum amplitudine essendi propria cognoscitivorum; etenim ratio immaterialitatis, seu spiritualitatis solùm dicit penetrabilitatem cum alia re à se divisa, sed penetrabilitas non fert de se intellectivitatem; aliter materia spiritualis, si esset possibilis, deberet esse intellectiva; & accidentia materialia, quæ independenter à quantitate possunt penetrari, deberent pariter esse cognoscitiva, saltem reductivè, quod est falsum; ergo non repugnat substantia immaterialis non cognoscitiva.

Resp. nego minorem. Ad probationem nego antecedens: Omne enim esse est propter operari, juxta communissimum sensum, & celebre effatum; unde esset in natura frustra, quod aliquo pacto ad operationem non ordinatur. Sic materia tam corporea, quàm spiritualis ordinatur ad operationem formæ, quam recipit; quod si ad illam non ordinaretur, in omnium sententia esset frustranea. Nec alia de causa dicimus, Angelos de facto esse substantias completas, nec posse uniri ad faciendum unum per se cum materia sive corporea, sive spirituali, nisi quia hujusmodi materiâ non indigent ad suas operationes ponendas; ac proinde hujusmodi materia esset in illis frustranea, posito quòd non ordinaretur ad operationes totius compositi.

Ad 1. confirm. Etiamsi transmittatur, quod non repugnat substantia materialis non operativa, & quod ita de facto sit Cœlum Empyreum, non proinde sequitur, ut notat Lumbier de Attributis *num.* 560. quòd non repugnet substantia immaterialis non operativa.

Dispa-

Disparitas est, quia materialitas propter suam coarctationem capax est, ut contineatur intra solùm gradum essendi; secus verò immaterialitas, quæ de se fert amplitudinem essendi, atque adeò cognoscitivitatem. Cæterum probabilius videtur etiam substantia materialis non operativa repugnare, cùm omne esse sit propter operari; esto etiam operatio ad altiorem aliquem finem ordinari possit, sicut Empyreum, ejusque operatio ordinatur ad Sedem Beatorum. Ad auctoritatem D. Thom. putantis loco laudato, Empyreum non esse operativum; putant multi D. Thom. retractâsse deinde sententiam *1. p. quæst. 66. art. 3.* ad secundum, & *quod lib. 6. artic.* 19. ubi docet, Cœlum Empyreum influere sine motu. Responderi etiam potest cùm Godoy *n.* 188. D. Thomam negasse Empyreo actualem dumtaxat influxum, nón verò vim operativam; nam *in 2. dist. 2. q. 2. a. 3. ad 2.* hæc habet: *Lux Cœli Empyrei non est per modum fulgoris irradiantis in alia corpora, & ideò nec etiam illuminationem in alia corpora influit; cujus ratio est, quia cùm sit virtuosissimum, & maximum, sine lumine Solis omnia illuminaret.* Verius tamen alii respondent, D. Thomam solùm negasse Empyreo influxum lucis, non verò alios influxus, ratione quorum in diversis terræ partibus sub eodem climate, & prospectu astrorum diversi effectus producuntur. In aliis Cœlis post diem Judicii cessabit influxus in sublunaria, eo quòd cesset finis talis operationis; & propter eandem rationem cessat in Beatis operatio virtutis nutritivæ, quin per hoc sequatur, quòd hujusmodi entia solùm intra gradùm essendi contineantur, quin sint operativa.

Ad 2. Immaterialitas substantiæ completæ infert quidem penetrationem, sed simul infert cognoscitivitatem, ut ostendimus; cùm enim, experientiâ teste quò magìs aliquid elevatur à conditionibus, & exerci-

exercitio materiæ, eo magìs sit cognoscitivum, seu majorem habeat amplitudinem essendi, & magìs sit capax habendi formas alienas; bene sequitur, quòd carens simpliciter materiâ careat pariter exercitio immediato materiæ relatè ad formas alienas, magìs quàm careat tali exercitio substantia materialis, atque adeò magìs sit cognoscitivum, quàm quælibet substantia materialis; ac proinde si brutum est cognoscitivum, à fortiori erit cognoscitiva substantia immaterialis cognitione sibi consentanea, videlicet spirituali, & intellectivâ; & cùm Deus sit summè immaterialis, & elongatus à conditionibus materiæ, consequenter est summè intellectivus; imò est ipsissima intellectio: Materia spiritualis, cùm non sit substantia completa, sufficit, quòd reductivè sit intellectiva, quatenùs ordinatur ad operationem formæ Angelicæ: Accidentia materialia non sunt cognoscitiva, ne reductivè quidem, si non deserviant ad cognitionem materialem substantiæ materialis, quia nullam habent immaterialitatem propriam entium cognoscitivorum, quamvìs independenter à quantitate dicantur, impropriè tamen, penetrabilia.

XII. Quæres hìc etiam, Utrum omnis substantia immaterialis, sicut est intellectiva, ità pariter debeat esse volitiva? Et communius etiam affirmant cum Angelico 1. *p*. *q*. 19. *a*. 1. Ratio est, quia sicut unicuique rei naturali inest entitativè propria forma, ità intellectui cognoscenti formam alienam inest intelligibiliter talis forma; atqui quælibet res naturalis duplicem habet habitudinem ad formam naturalem, ut quando illam non habet ad eam tendat, quando habet, in ea quiescat; & eodem modo tendit ad perfectiones & proprietates talis formæ, ut aqua ad frigus, lapis ad centrum; quæ habitudo in rebus carentibus cognitione appellatur appetitus naturalis; ergo pariter natura in-

intellectualis consimiles debet habere habitudines ad formas apprehensas, itá ut quando illas non habet, si apprehendat ut consentaneas, illas desideret, si apprehendat ut malas, & disconvenientes, ab illás fugiat; & de iis gaudeat post adeptionem, si sint bonæ; tristetur, si sint malæ; quæ habitudo in habente intellectum dicitur appetitus rationalis, seu voluntas; sicut in habente sensum dicitur appetitus animalis; quare repugnat substantia immaterialis intellectiva, quæ non sit pariter volitiva.

Confirm. Quia substantia intellectiva esset imperfectior substantiâ materiali cognoscitivâ bruti, si hæc per appetitum animalem posset inclinari ad assequendam formam cognitam sibi convenientem, substantia verò immaterialis non posset per appetitum rationalem inclinari ad assequendam formam intellectam sibi consonam; ergo repugnat substantia intellectiva, quæ non sit intellectiva.

XIII. Quæres demum, Utrum substantia immaterialis intellectiva, & volitiva debeat pariter esse libera, itá ut repugnet volitivum non liberum? Et communius pariter affirmant cum eodem Angelico 1. *p. q.* 84. *art.* 4. Ratio est, quia omne intellectivum ratione immaterialitatis triplicem habet universalitatem, videlicet in essendo, per hoc quòd possit esse intelligibiliter omnia; in judicando, per hoc quòd possit judicare de quacumque re, num sibi sit conveniens, aut disconveniens, aut indifferens; ac demum in appetendo, per hoc quòd possit velle, aut nolle, quòd propositum est ut conveniens, aut disconveniens, aut indifferens. Et in hoc stat formaliter libertas; Etenim quamvìs ad prosequendum bonum ut sic, voluntas necessitetur, relatè tamen ad bona particularia, cùm plurima sint incompossibilia, debet voluntas posse alterutrum ex incompossibilibus prosequi, cùm in sin-

gulis reperiat suum specificativum formale, nempe rationem boni; quoties autem inter duo incompossibilia potest alterutrum eligere, est formaliter libera; ergo omnis substantia immaterialis non solùm est intellectiva, & volitiva, sed etiam formaliter libera; atque adeo Deus summè immaterialis est summè intellectivus, & volitivus, ac perfectissimè liber.

QUÆSTIO III.

An Deus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscat possibilia in se ipso, & in se ipsis.

1. NOtandum 1. In hoc differre unum cognosci ex alio, & cognosci in alio, quòd cognosci unum ex alio sit, cognitionem unius causare cognitionem alterius, ut quando ex præmissis cognoscitur conclusio, vel ex fumo ignis: Cognosci vero unum in alio, non importat duas cognitiones, unam ab alia causatam, nec importat unam cognitionem quomodocumque terminatam ad utrumque objectum; nam qui videt causam, & effectum, v. g. Angelum, & ejus cognitionem, non dicitur videre effectum in causa, & qui videt Petrum, ac speculum, non dicitur videre Petrum in speculo: quare videre unum in alio est, dari unam cognitionem directè terminatam ad A, quod tamquam medium cognitum determinet ad cognoscendum indirectè B, propter connexionem cum illo: Sic dicitur videri Petrus in speculo, quando visio speculi directa determinat ad cognoscendum indirectè Petrum: sic etiam videmus Cæsarem in imagine, quando species propria Imaginis propter similitudinem Cæsaris, quam continet, est ratio, & medium, cur cognoscatur Cæsar: Sic possibilia videntur in Deo tamquam in medio cognito, quando Deus imago, & idea possibilium

lium attingitur immediatè, & est ratio, cur possibilia in eodem ipso Deo indirectè attingantur.

Notandum 2. Quòd cognoscere objectum in seipso sit ipsum objectum esse rationem, cur cognoscatur, sive quia immediatè causat cognitionem sui, sive quia causat hanc cognitionem mediatè per speciem impressam suimet, ut accidit in Creatis; sive quia est ratio determinans intellectum ad sui cognitionem, ut accidit relatè ad cognitionem Divinam. Sic Deus in sententia Societatis prævidet futura libera absoluta, & conditionata in seipsis, non quia cognitio Divina ab illis immediatè, vel mediatè causatur, sed quia iis positis pro sua temporis differentia, aut pro statu conditionato, datur immediatè determinativum, cur in Deo sit illorum cognitio; atque adeò hujusmodi objectum est simul terminativum, & determinativum Divinæ cognitionis. His explicatis

II. Dico 1. Deus videt formaliter possibilia in se ipso. Ita communiter cùm D. Thom. Suar. contra Nominales, & Vasq. *disp*. 6.

Prob. A, videri formaliter in B, est per visionem directè terminatam ad B, ob connexionem, quam habet cum A, simul cognoscere indirectè ipsum A; & hoc pacto diximus in calce *disput. antecedentis*, Beatos videre in Verbo Creaturas: sed Deus videndo directè seipsum, ex vi talis objecti ut medii cogniti propter continentiam, quam habet possibilium, simul indirectè cognoscit possibilia; ergo Deus videt formaliter possibilia in seipso.

Juxta hunc sensum admittimus cum Herice, Pallavic. Platel. *n*. 96. contra Martinez *disp*. 4. *sect*. 3. quòd sicut Deus videt possibilia in se ipso, ità etiam videat seipsum in Creaturis; cùm enim Creaturæ essentialiter dicant respectum ad Deum tanquam ad suum principium (quæ habitudo cognosci nequit,

 nisi

nisi cognito simul Deo indirectè) ideo Deus videndo directè Creaturas, videt indirectè seipsum, atque adeò videt seipsum in Creaturis. In quo etiam sensu Deus cognoscit seipsum indirectè in cognitionibus Creaturarum terminatis ad Deum; cùm non possint hujusmodi cognitiones directè cognosci, non cognitò directè termino, ad quem dicunt essentialiter respectum.

Confirm. Deus videt Patrem in Filio, quia Filius dicit essentialem respectum ad Patrem, ut ad sui principium; ergo etiam videt seipsum in Creaturis, quia Creaturæ dicunt essentialem respectum ad Deum, ut ad sui causam. Antecedens est D. Thom. *in 1. dist. 27. quæst. 2. art. 2.* ubi habet: *Licèt Pater non se cognoscat in Filio, sicut in objecto, vel specie, quia sic Filius haberet aliquam rationem principii relatè ad Patrem, cognoscit tamen seipsum in Filio, in quantum videt, Filium esse similitudinem suam; sicut principium videtur in eo, cujus est principium, quamvis etiam in seipso videatur.*

III. *Dices 1.* Si Deus cognosceret possibilia in seipso, daretur in Deo duplex cognitio, altera, quæ esset in priori terminata ad essentiam Divinam, altera in posteriori terminata ad possibilia; sed hoc nemo dixerit; ergo Deus non cognoscit possibilia in seipso, & consequenter nec se ipsum in Creaturis. Minor patet, quia si daretur duplex cognitio, unum cognosceretur ex alio, non verò in alio.

Confirm. Quia cognitio terminata directè ad essentiam, esset cognitio terminata ad objectum, quod tamquam medium cognitum infert cognitionem possibilium; sed de ratione medii est mediare inter duo; ergo essentia Divina mediaret inter cognitionem ipsius essentiæ, & cognitionem possibilium; atque adeò daretur in Deo duplex cognitio.

Resp. Nego sequelam; daretur enim una tantùm cogni-

cognitio terminata ad utrumque correlativum, nempe ad Omnipotentiam, & possibilia; cum relativa ex Philosopho sint simul naturâ, & cognitione; licèt ea cognitio directè terminetur ad Omnipotentiam, & indirectè ad possibilia, quia intrinseca cognoscibilitas Omnipotentiæ fert, ut in ipsa cognoscantur possibilia, quæ præcontinet, & non è converso. Quare in hoc tantùm sensu dici potest, quòd ratione nostrâ cognitio Divina pro priori terminetur ad Omnipotentiam, & pro posteriori ad possibilia, quatenus Omnipotentia est ratio, cur cognoscantur indirectè possibilia, & non è contra; unde solùm habetur prioritas à subsistendi consequentia. Idem dicas quando in speculo cognoscimus Petrum, aut in Cæsaris imagine Cæsarem, nec non quando in Creaturis cognoscitur Deus tamquam earum principium; tunc enim hujusmodi cognitio pro priori terminatur ad Creaturas, quia Creaturæ sunt ratio, cur attingatur indirectè Deus.

Ad confirm. Solum medium reale mediat inter duo realiter distincta, non verò medium objectivum; sufficit enim, quòd Omnipotentia ratione suæ cognoscibilitatis manifestet directè seipsam, & indirectè possibilia, ut dicantur possibilia cognosci in Omnipotentia tanquam in medio cognito, quin detur duplex cognitio, inter quas mediet Omnipotentia.

Hìc autem adverto, posse claritatis gratiâ supponi, quòd Omnipotentia aut sit ipsa formalis possibilitas creaturarum, aut connectatur cum earum possibilitate: licèt etiam dato, quòd non connecteretur, quatenus si per impossibile deficeret possibilitas v. gr. Leonis, non proinde deficeret Omnipotentia secundùm suum esse absolutum, sed solùm deficeret secundùm esse respectivum ad Leonem, & idcirco sit

 ma-

magis necessaria Omnipotentia, quàm possibilitas Leonis, & omnium Creaturarum); nihilominus adhuc juxta hanc sententiam dici posset, quòd Deus videret possibilia in sepso, hoc est in eo respectu ad possibilitatem v. g. Leonis sibi intrinseco, & absolutè necessario, licèt sit magis necessarium ipsum esse absolutum Omnipotentiæ, quàm hic respectus ad possibilitatem Creaturarum: Ad eum modum, quo in decreto de condendo Antichristo Deus videt Antichristum futurum, licèt hujusmodi decretum intrinsecum Deo non habeat necessitatem illam, quam habet Deus, sed sit omnino contingens.

IV. Dices 2. Si Deus cognosceret seipsum in Creaturis, Creaturæ essent objectum directum, atque adeò motivum, & specificativum cognitionis Divinæ, sed repugnat, divinam cognitionem moveri intentionaliter, & specificari à Creaturis: ergo.

Resp. concedo, quòd Creaturæ essent objectum directum. Utrum autem essent etiam objectum motivum, & specificativum, constabit ex mox dicendis pro secunda conclusione, cùm in hoc sit æquivocatio. Illud est certum, quòd ratio cognoscendi in Deo sit unicè ipse Deus; Creaturæ verò possunt solùm esse objectum terminativum, ac determinativum, tamquam conditio.

V. *Dices ultimò.* Si Deus cognosceret seipsum in Creaturis, cognosceret se imperfecto modo, cùm medium istud sit imperfectum; ergo nequit seipsum in Creaturis cognoscere.

Resp. Quòd in tali medio imperfecto Deus cognosceret se modo minùs perfecto, quàm cognoscat se in sua essentia, non tamen cognosceret se modo imperfecto positivè; ut mox dicemus etiam de cognitione Divina terminata ad possibilia in se ipsis, quæ est quidem minùs perfecta formaliter, quàm sit cogni-

tio

tio possibilium in Divina essentia, non tamen est cognitio imperfecta: Sicut Omnipotentia est attributum ratione nostrâ minùs perfectum, quàm attributum bonitatis; aut prædicatum Aseitatis, non est tamen imperfectum. Esset imperfecta in Deo cognitio suimet in Creaturis, si esset abstractiva, hoc est per species Creaturarum, sicut nos Deum cognoscimus per Creaturas: at Deus cognoscit se in Creaturis per hoc solùm, quòd Creaturæ sint ratio, cur Deus cum iis connexus cognoscatur; quæ cognitio neque est rigorosè abstractiva, neque rigorosè intuitiva, nisi lis sit de voce, quippe quæ non repræsentat directè ipsum Deum.

VI. Dico 2. Possibilia non solùm à Deo cognoscuntur in seipso, sed etiam in seipsis. Ità Arriag. *disp.* 19. Heric. *disp.* 15. Granad. & alii Recentiores cum Vasq. & Nominal. qui negant connexionem Omnipotentiæ cum possibilibus, putantes, negatâ hac connexione non posse aliter possibilia à Deo cognosci, quàm in seipsis. Est tamen contra Thomistas, Molin. Suar. *lib.* 3. Lumbier.

Prob. Hic modus cognoscendi possibilia in seipsis importat de se perfectionem depuratam ab imperfectione; ergo non est Deo denegandus. Quòd importet perfectionem, patet, quia cognoscere objectum immediatè, & in seipso clarè, & comprehensivè procul dubio est magna perfectio; imò non posse aliter cognoscere, quàm mediatè importat imperfectioné, nempe indigentiam medii. Hinc perfectius Deum cognoscimus intuitivè, & in seipso, quàm abstractivè, & in alio. Præterea, quòd hic modus cognoscendi nullam importet imperfectionem, ex eo liquet, quia de facto Deus cognoscit futura libera tam absoluta, quàm conditionata immediatè in se ipsis, præsertim quia nequit aliter futura libera conditionata cognoscere, ut dicemus cùm de scientia media; ergo modus cognoscendi

M 4 pos-

possibilia in seipsis importat perfectionem depuratam ab imperfectione.

Neque dicas, disparitatem esse inter cognitionem futurorum, & cognitionem possibilium, primò quia futura libera Deus nequit aliter cognoscere, quàm in seipsis; possibilia verò debet aliter cognoscere, scilicet in sua essentia; ergo cognitio futurorum in seipsis est necessaria, possibilium verò est superflua, atque adeò importans imperfectionem. Secundò quia dum Deus cognoscit futura libera in seipsis, cognitio Divina nullam haurit novam perfectionem, aut specificationem à tali objecto, sed puram terminationem, quâ posset Deus carere absque detrimento perfectionis divinæ: contrà verò dum cognoscit possibilia in seipsis; ergo hæc, non illa cognitio, refundit in Deum imperfectionem.

Resp. 1. Falsum esse, quòd non possit Deus futura libera absoluta aliter cognoscere, quàm in seipsis; potest enim ea infallibiliter cognoscere etiam in complexo scientiæ mediæ (quòd si conferretur v. gr. auxilium, A, Petro, consentiret) & decreti de collatione talis auxilii, ut dicemus, cùm de scientia visionis. Deinde hoc transmisso, nulla est utraque disparitas; Non prima, quia licèt possit Deus aliter cognoscere possibilia, quàm immediatè, non infertur, quòd cognitio immediata dicat imperfectionem, aut superfluitatem: sicut licèt Christus Dominus cognoscat objecta per visionem beatificam, non sequitur, quòd scientia infusa attingens eadem objecta dicat imperfectionem, aut superfluitatem. Et ratio à priori est, quia cognoscere objectum pluribus viis est quid perfectius, quàm uno tantùm modo illud cognoscere; dummodo modus cognoscendi non dicat positivā imperfectionem: atqui modus cognoscendi possibilia immediatè in seipsis non dicit positivam imperfectionē

(ali-

(aliter Deus non posset futura libera in seipsis cognoscere) ergo cognoscere possibilia tum in essentia Divina mediatè, tum in seipsis immediatè, est quid perfectius, quàm solùm illa cognoscere mediatè in essentia Divina. Verum quidem est, quòd cognitio possibilium in Divina essentia formaliter ratione nostrâ sit perfectior, quàm cognitio possibilium in seipsis (sicut in Deo potentia v. gr. creativa Angeli est formaliter perfectior, quàm potentia creativa Canis) at minor ista perfectio non est imperfectio positiva, sed præcisiva, quæ Deo non repugnat.

Neque obstat secunda disparitas, quia licèt Deus carere possit cognitione prout terminatâ ad hos actus liberos creaturarum, & non possit carere cognitione possibilium, non fit; quòd possibilia causent aut immediatè, aut per speciem sui; cognitionem Divinam, sed solùm fit, quòd possibilia purè determinent intentionaliter, & extrinsecè Divinam cognitionem ad speciem hujus cognitionis; non secus ac futura libera sunt purum determinativum, non causa cognitionis Divinæ, quoad talem terminationem; ergo cùm hoc non importet imperfectionem, non est Deo denegandum.

VII. *Objic.* I. Si Deus cognosceret possibilia in seipsis, objectum formale specificativum Divinæ cognitionis esset ens creatum; sed hoc repugnat: ergo non potest Deus cognoscere possibilia in seipsis. Major patet: Illud enim est specificativum alicujus potentiæ, vel operationis, quod attingitur immediatè, & primariò, & independenter ab alio prius attacto, ut patet in potentiis sensitivis. Minor constat ex Angelico, quia cognitio suam perfectionem desumit ab objecto specificativo, hoc est ab objecto primario, & immediato, ità ut ab illo ejus perfectio mensuretur; sed cognitio Divina nequit perfectionem essentialem suam desumere ab objecto cre-

ato, & ab illo mensurari ; ergo non potest objectum formale specificativum cognitionis Divinæ esse ens creatum.

Resp. magnam vim ab adversariis fieri in his vocabulis, quibus explicatis difficultas evanescit. Et 1. Resp. per instantiam sicut cognitio specificatur ab objecto, ità potentia productiva à suo termino ; ergo si nequit cognitio Divina specificari ab objecto creato, nec poterit Omnipotentia à termino creato specificari; quod tamen non admittitur; Nam Omnipotentia essentialiter est in hac specie v.gr. potentis ponere Angelum, Leonem, &c. quia terminatur ad hæc possibilia; ità ut si per impossibile Leo repugnaret, Omnipotentia non esset hujus speciei, nec haberet hanc perfectionem, quam hàbet de facto, eò quòd non esset potens ponere Leonem. Directè dico cum Martinez *sect.* 4. quòd si nomine specificativi veniat objectum, quod causet cognitionem aut immediatè, aut per speciem sui, certè cognitio Divina specificari non poterit ab objecto creato: si verò nomine specificativi veniat id, quod purè determinat cognitionem Divinam ad hanc specie cognitionem, tunc sicut potest futurum liberum specificare scientiam visionis, & sicut possibilia specificant Omnipotentiam ; ità possunt possibilia specificare cognitionem Divinam, quin per hoc aut sint objectum primarium, aut causent Divinam cognitionem, sed solùm terminent, ac purè determinent intentionaliter illam. Quare sicut Omnipotentia, ut productiva Angeli dicitur specificari ab Angelo extrinsecè, non quia ab Angelo desumit perfectionem, & speciem, sed quia sub hoc conceptu potentis ponere Angelum suscipit hanc specie denominationem ab Angelo, ità pariter cognitio Divina specificatur ab objecto creato,

Ubi adverte, quòd sicut omnipotentia specificatur à possi-

à possibilibus, non quia possibilia sint in priori ad Omnipotentiam, seu sint ratio, cur Omnipotentia possit ad illa se extendere, sed quia Omnipotentia, utpote perfectissima de se est determinata ad præcontinendum quodcumque non repugnat; unde ex hoc, quòd Musca non repugnet, arguimus tamquam à posteriori, quòd Omnipotentia possit ad illam se extendere, non secus ac ex fumo arguimus à posteriori existentiam ignis; ità prorsus cognitio Divina specificatur à possibilibus, non quia possibilia sint in priori ad cognitionem, & illam causent, sed quia cognitio Divina, utpote perfectissima, de se est determinata ad exprimendum omnibus modis non importantibus imperfectionem quodcumque objectum cognoscibile, atque adeo quodvis possibile; unde nos ex hoc, quòd Musca v. g. sit possibilis, arguimus tamquam à posteriori, quòd cognitio Divina sit in tali specie, & exprimat Muscam possibilem, ità ut Musca sit determinativum objectivum Divinæ cognitionis, quam determinat, quin exerceat ullam prioritatem, aut causalitatem erga Divinam cognitionem; eò quòd solùm sit ratio, cur à nobis cognoscatur Divina cognitio esse in tali specie, sicut fumus est ratio cognoscendi Ignem.

Neque dicas, futura libera esse prærequisitum, ut cognitio Divina ad illa terminetur; non enim ideo erunt futura, quia cognoscuntur, sed ideo cognoscuntur, quia erunt. Nam dispar est ratio inter cognitionem necessariorum, & contingentium. Cognitio Divina terminata ad futura libera debet habere determinativum contingens, & extrinsecum; aliter non esset cognitio indifferens, & contingens; at cognitio necessariorum habere debet determinativum necessariũ intrinsecum, non secus ac Omnipotentia relatè ad possibilia; Unde sicut Omnipotẽtia ex seipsa est determinata

nata ad continendum omnia possibilia, ità cognitio simplicis intelligentiæ ex seipsa est determinata ad exprimendum omnibus modis non importantibus imperfectionem omnia possibilia.

VIII. *Objic.* 2. In Deo cognitio possibilium in sua essentia est ipse actus proprius cognoscibilitatis intrinsecæ Divinæ essentiæ, quæ determinat ad expressionem sui & possibilium; ergo cognitio possibilium in se ipsis debet etiam esse actus proprius intrinsecæ cognoscibilitatis possibilium; aliter non attingerentur in seipsis; sed hujusmodi actus repugnat; ergo repugnat in Deo cognitio possibilium in seipsis. Minor probatur, quia actus proprius intrinsecæ cognoscibilitatis possibilium habere debet pro objecto primario, & pro specificativo, ac motivo formali Creaturas; sed repugnat in Deo actus habens pro motivo primario, & formali Creaturas; ergo repugnat in Deo actus proprius intrinsecæ cognoscibilitatis possibilium.

Confirm. 1. Quia repugnat actus Divinæ voluntatis, quo Deus amet Creaturas propter seipsas; ergo repugnat etiam actus Divini intellectûs attingens Creaturas propter seipsas. Et ratio à priori est, quia hujusmodi actus non essent perfectissimi, prout decent Deũ.

Confirm. 2. Quia passim PP. cum Augustino, Ambr. Dionys. docent, Deum omnia in sein tueri, & nihil extra se intelligere. *Aug. lib.* 83. quæstionum, *q.* 46. ait: *Sacrilegum esse, quòd Deus exeat extra se ad aliquid cognoscendum.*

Resp, 3. Hanc etiam objectionem laborare in æquivoco. Quare distinguo consequens: Cognitio possibilium in seipsis est actus proprius intrinsecè cognoscibilitatis possibilium, si faciat sensum, quòd hujusmodi cognitio directè ad possibilia terminetur, & ab iis determinetur eo pacto, quo cognitio futurorum in seipsis, *concedo*; si faciat sensum, quòd ab iis cause-

tur,

tur, *nego conseq.* & *dist. min.* subsumptá, *nego ult. conseq.* Ad *Prob. min.* si nomine objecti primarii, & specificativi, seu motivi formalis veniat objectum causans vel per seipsum vel per speciem sui cognitionem, quæ ab illo suam hauriat perfectionem, & speciem, prout communiter hoc vocabulum usurpatur, *nego* possibilia esse objectum primarium, & specificativum Divinæ cognitionis attingentis possibilia in seipsis; si nomine objecti primarii, & specificativi veniat objectum, quod ratione sui terminet, ac determinet intentionaliter Deum ad hujusmodi cognitionem; sicut quando futura libera cognoscuntur à Deo in seipsis; nego repugnare, quòd Creaturæ in hoc sensu sint objectum primarium Divinæ cognitionis.

Ad 1. Confirm, *nego Conseq.* Non licèt enim universim ex volũtate Divina arguere ad intellectum; potest enim Divina voluntas Creaturas nolle, & tamẽ Divinus intellectus nequit illas nõ cognoscere. Disparitas in casu nostro est, quia amare Creaturas propter se, & non propter Deum importat imperfectionem moralem in voluntate Divina: at cognoscere Creaturas in seipsis non importat ullam imperfectionem; aliter non posset Deus futura in seipsis cognoscere.

Ad 2. Authoritates Patrum sumendæ sunt in sano sensu; aliter nec posset Deus futura in seipsis cognoscere. Negant itaque solùm PP. quòd Deus cognoscat Creaturas in seipsis, aut cognitione causatâ ab earum specie aut cognitione commensuratâ earum cognoscibilitati; non verò cognitione determinatâ immediatè ab ipsis Creaturis, & radicaliter determinatâ ab ipsa essentia Divina, quæ exigit posse hæc possibilia ponere, & eadem exprimere omni modo non importante imperfectionem.

IX. *Objic.* 3. Cognitio possibilium in seipsis est supervacanea, atque adeo indigna Deo; ergo non datur.

Prob.

Prob. *antec.* Quia cognitio Divina pro ut teerminatur ad Deum & ad possibilia in Deo, est cognitio comprehensiva Dei, atque adeo absorbens omnem omnino perfectionem in linea cognoscendi; ergo cognitio terminata immediatè ad ipsa possibilia est omnino supervacanea, habens quidem novum modum cognoscendi, sed non novam perfectionem in linea cognoscendi; sicut tertia entitas est gr. superaddita partibus simul sumptis est superflua, quia adderet toti novum essendi, sed non novam perfectionem in essendo.

Confirm. Vel hujusmodi cognitio possibilium in seipsis spectat ad perfectionem Divinæ cognitionis, vel non; si dicatur secundum; ergo est superflua: primum dici nequit, quia eo ipso, ac cognitio Divina comprehendit Divinam essentiam, & omnia, quæ in ipsa continentur, adæquat intrinsecam Dei cognoscibilitatem, atque adeo est cognitio Dei perfectissima; ergo cognitio possibilium in seipsis nequit conferre ad perfectionem Divinæ cognitionis.

Resp. In Deo considerari posse tum prædicata absoluta, ut est Aseïtas, Bonitas, &c., tum prædicata respectiva realia, ut est Omnipotentia potens hoc, vel illud possibile; tum demum prædicata respectiva intentionalia, ut est Omnis scientia terminata ad possibilia omni modo possibili, scilicet tum in seipso, tum in seipsis. Hinc cognitio Divina terminata ad Deum, & ad possibilia in Deo per hoc, quòd sit actus proprius cognoscibilitatis Divinæ, est quidem comprehensiva Dei secundùm ejus prædicata absoluta, & respectiva realia, sed non secundùm respectiva intentionalia, seu secundùm quod Deus est expressio possibilium in seipsis. In forma *nego antec.* Ad *Prob. dist. antec.* Est comprehensiva Dei secundùm ejus prædicata absoluta, & respectiva realia ad Creaturas possibiles, *concedo*; secundùm respectiva intentiona-

lia,

seu quatenus Deus est etiam expressio possibilium in seipsis, *nego antec. & Conseq.* Quòd autem hic novus modus cognoscendi importet novam perfectionem, patet, quia cognoscere objectum immediatè de se est bonum appetibile, & perfectio; immo cæteris paribus præstat cognitio immediata mediatæ (esto perfectius cognoscantur objecta in Deo, quàm in seipsis, eò quòd in Deo contineantur eminenter, & perfectiori modo, quàm in seipsis; unde cognitio Matutina præstat Vespertinæ): contra verò tertia entitas non est bona, & appetibilis ratione sui. sed ratione totius, quod constituit; ergo si eâ sublatâ habetur perfectissimè totum, erit essentialiter superflua, licèt videatur addere novum modum essendi,

Ad Confirm. Dico, spectare ad perfectionem Divinæ cognitionis, quod possibilia cognoscãtur in seipsis. Verum quidem est, quod eo ipso, ac comprehenditur Divina essentia, habetur cognitio perfectissima, quâ nulla major excogitari potest; at sicut non comprehenditur Divina essentia, si solùm attingatur secundùm prædicata absoluta, & non secundùm respectiva realia; seu si attingatur v. g. ut independens, & non ut Omnipotens; ita nec comprehenditur, si attingatur secundùm prædicata respectiva realia, & non etiam secundùm intentionalia respectiva, seu si attingatur, ut præcontinens possibilia, & non etiam ut exprimens possibilia in seipsis.

X. *Objic.* ult. Illud solùm cognitio Divina exprimit immediatè, quod per essentiam Divinam, tanquam per speciem intelligibilem immediatè repræsentatur; atqui Divina essentia immediatè solùm repræsentat seipsam; possibilia verò repræsentat mediatè, & indirectè; ergo cognitio Divina non attingit possibilia immediatè in seipsis.

Con-

Confirm. Quia aliter cognitio possibilium in seipsis deberet ab ipsis possibilibus gigni; Nam ex Augustino: Notitia gignitur ex objecto, & potentia, tanquam eorum proles.

Resp. Thomistas putare, quòd essentia Divina per modum speciei intelligibilis repræsentet seipsam immediatè, & Creaturas in se ipsa mediatè: Scotistæ verò, Nominales, Granadus *tract.* 2. *disp.* 4. quòd per modum speciei intelligibilis immediatè repræsentet & seipsam, & Creaturas. Martinez docet, essentiam Divinam neque se, neque Creaturas repræsentare per modum speciei intelligibilis propriè, & formaliter loquendo; sicut enim non competit Deo propriè, & formaliter potentia ad intelligendum per modum actûs primi, quia hæc dicit ordinem ad actum secundum realiter distinctum, ità non competit Deo propriè ratio speciei intelligibilis, seu impressæ, quia dicit ordinem ad intellectionem realiter distinctam. Quare juxta hanc sententiam dicendũ competere Deo rationem speciei intelligibilis largo modo; in quo sensu D. Thom. hic. *art.* 5. *ad* 3. dicit, essentiam Divinam esse formam intelligibilem, scilicet largo modo, cùm non sit forma informans. Hinc essentia Divina per modum speciei intelligibilis largo modo sumptæ repræsentat tam seipsam, quàm possilia in seipsa, nec non in seipsis immediatè; esto ad repræsentandum possibilia in seipsa determinetur ab ipsamet essentia, ad cognoscendum verò possibilia in seipsis determinetur ab ipsis possibilibus immediatè, & solùm radicaliter à seipsa non secus ac ad cognoscendum futura in seipsis.

Ad Confirm. Sicut cognitio Divinæ essentiæ non gignitur propriè, sed identificatur cum tali objecto, ita cognitio possibilium, nec non futurorum in seipsis non gignitur propriè à tali objecto, sed iis positis datur necessitas, ut Divinus intellectus ea repræsentet; unde non datur proles strictè dicta.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

Quomodo per scientiam Visionis cognoscat Deus futura libera absoluta?

I. Scientia visionis dicitur cognitio Divina terminata ad contingentia, sive præterita, sive futura. De Fide autem est, Deum cognoscere infallibiliter futura tam libera soli Deo, ut est creatio Mundi, Antichristus &c., quàm libera Creaturæ, quæ scilicet pendent à libero arbitrio creato, ut peccatum Antichristi. Psalm. 138. dicitur, *Intellexisti cogitationes meas à longè*; & Eccl. 23. *Antequam crearentur omnia sunt cognita.* Hoc autem constat tum à posteriori ex Prophetiis; unde Tertullianus *lib. 2.* contra Marcion. *c. 5.* dixit: *Præsentia Dei tot habet testes, quot Prophetas fecit*: tum à priori, quia ea cognoscere; est perfectio simpliciter simplex, ac proinde debita Deo. Difficultas itaque est, quomodo infallibiliter ab æterno futura, præsertim libera cognoscantur, & quomodo præscientia ista infallibilis cohæreat cum libertate nostrorum actuum? Circa primum multiplex est sententia. Thomistæ putant, futura à Deo infallibiliter ab æterno videri in præsentia reali, quam habuerunt ab æterno in *Nunc* æternitatis: Alii docent, ea videri in essentia Divina, sicut videntur possibilia: Alii in decretis Dei liberis: Alii in causis eorum proximis: Alii demum in seipsis; non secus ac futura libera conditionata.

II. Dico 1. Futura contingentia non videntur à Deo in præsentia reali, quam habuerint ab æterno in *Nunc* æternitatis. Ita communissimè apud Amic. *disp. 12. sect. 4.* contra Thomistas, non tamen contra D. Thom., ut ostendit Vasq. *disp. 64. cap. 5.* (esto Cajetanus dicat, post 15. annorum constans studium

assecutum esse mentem Angelici id admittentis). Est etiam contra Granad. Ruiz, Molinam.

Conclusio constat ex dictis in 1. *disp. q. ult. art.* 2. ubi sic ratiocinati sumus: Futura ab æterno non extiterunt; ergo non habuerunt præsentiam realem, seu coexistentiam cum Deo ab æterno, sed tantum habuerunt præsentiam objectivam, & intentionalem; atque adeo cognoscuntur à Deo ab æterno, & non ob eorum præsentiam realem, quam habuerint ab æterno in *Nunc* æternitatis. Et ratio à priori est, quia Antichristus v.gr. non coexistit æternitati toti, & totaliter, ut nec Immensitati; ergo antequam existat Antichristus, existit æternitas, & tunc æternitas non coexistit Antichristo; ergo si tunc cognoscitur Antichristus, non cognoscitur ob præsentiam realem, quam tunc habeat.

Confirm. Si quod est in tempore, fuit præsens realiter Deo ab æterno, sequeretur, quod productio Mundi fuisset ab æterno, quod est contra Fidem; *Proverb. c.* 8. dicitur: *Antequam quicquam faceret, ordinata sum.* Adde, quòd si futura conditionata libera Deus cognoscit in seipsis, & non in præsentia reali ad æternitatem, poterit hoc idem dici de futuris absolutis.

III. Dico 2. Deus non videt futura contingentia in sua essentia, sicut videt possibilia. Ità communiter cum Scoto, Suar. contra Cajet. Durandum, Zumel apud Amic. Nec ea videt in suis Ideis, ut docuit Bonavent. in 1. *dist.* 25.

Prob. Divina essentia, aut Idea est indifferens ad coexistendum, vel non coexistendum cum futuro contingenti v. gr. cum Antichristo; ergo futura contingentia videri non possunt in essentia, aut Idea Divina secundùm se considerata.

Dices. 1. Deus nequit aliter determinari ad cognos-

noſcendum, quàm à ſua eſſentia, & à ſcipſo; aliter indigeret alio à ſe diſtincto, ut poſſit habere ſuas perfectiones, ſcilicet intellectionem: ergo in ſua eſſentia cognoſcit futura contingentia.

Reſp. Deum non poſſe determinari ad cognoſcenda contingentia ab alio à ſe diſtincto per modum virtutis, ſed poſſe ab alio determinari per modum conditionis, *ſine qua non*; aliter quomodo cognoſceret per ſcientiam mediam futura libera conditionata? Hoc autem non fert ullam dependentiam Dei ab alio à ſe diſtincto; quia hujuſmodi conditio, quæ prærequiritur, non eſt quid phyſicum, ſed logicum, ſcilicet ipſa futuritio ſive abſoluta, ſive conditionata objecti, ſeu actûs liberi. Ex infinita itàque Dei perfectione oritur, quod poſſit condere Creaturam liberam, & ſic à futuritione actûs liberi tamquam à conditione prærequiſita determinari ad cognoſcendum futura libera ab æterno.

Dices 2. Nequit Deus ab æterno cognoſcere determinatè actum liberum futurum, niſi ab æterno detur id, quod determinat ad hanc cognitionem; ſed ab æterno nihil datur præter Divinam eſſentiam; ergo à Divina eſſentia dumtaxat Deus determinatur ad cognoſcenda futura libera.

Reſp. Ab æterno dari non phyſicè, ſed logicè hujuſmodi determinativum, ſcilicet futuritionem ſivè abſolutam, ſivè conditionatam actûs liberi, quatenus ab æterno verum eſt, quòd actus liber ſit futurus potius, quàm non futurus pro tali tempore, aut ſub tali conditione.

Dices 3. Omnipotentia continet etiam exiſtentiam omnium effectuum creatorum; ergo poſſunt in ea omnes effectus creati cognoſci.

Reſp. Omnipotentiam continere quidem exiſtentiam actûs liberi, ſed non connecti cum illo; cùm poſſit

N 2 dari

dari Omnipotentia absque existentia cujuscumque a-ctûs liberi creati, unde nequit in Omnipotentia determinatè cognosci actus liber, ut exercitè existens.

IV. Dico 3. Futura contingentia, quæ non sunt libera Creaturæ, sed Deo, videri possunt infallibiliter in Divinis decretis ab æterno. Ità etiam communiter contra Mayron. apud Amic. putantem, decreta Dei posse mutari.

Prob. Facilè. Decretum Divinum de producendo v. gr. Antichristo est infallibiliter connexum cum futuritione Antichristi; ergo Deus attingendo comprehensivè suum decretum, attingit infallibiliter futuritionem Antichristi; non secus ac comprehendendo Omnipotentiam connexam cum possibilibus attingit in illa infallibiliter ipsa possibilia.

V. Dico 4. Futura, quæ sunt libera Creaturis, ut peccatum Antichristi, nequit Deus infallibiliter cognoscere in eorum causis proximis. Ità DD. Societ. cum D. Th. *q.* 14. *art.* 13. & alibi apud eumdem Amic. contra Prædeterminantes, & Condeterminantes.

Prob. Non potest in medio indifferenti videri infallibiliter actus potiùs, quàm non actus; ergo non possunt futura libera prævideri à Deo infallibiliter in earum causis proximis, quæ supponuntur indifferentes ad actum, vel non actum. Unde D. Th. loc. cit. dicit: *Quicumque cognoscit futurum contingens in causa sua tantùm, non habet de eo, nisi conjecturalem cognitionem.*

Ex quo communiter docent contra Thomistas, Angelicum nō agnovisse physicam prædeterminationem; Si enim daretur physica prædeterminatio ad actum liberum, Deus in tali prædeterminatione, utpote essentialiter connexa cum actu libero, ad quem prædeterminaret, infallibiliter ipsum actum videret; atque adeo non haberet de illo meram conjecturalem

cogni-

cognitionem. Hinc, Galtrucius in Institutione Physicæ universalis *disp.* 4. *cap.* 4. *prob.* 4. dicit : *Cùm in publicis disputationibus Parisiis olim proponeret hujusmodi argumentum R. P. Joannes Bagotius Theologiæ Claromontanæ Parisiensis Professor , tunc Reverendissimus P. Turcus Generalis Ordinis , non dubitavit idcirco palam asserere , alienam esse à D. Thoma doctrinam de ejusmodi physicis prædeterminationibus.* Idémque Bagotius apud Platelium *n.* 107. hæc habet: Anno 1664. in magno Conventu Patrum Dominicanorum propugnatæ sunt , præsente Reverendissimo Patre Turco , Theses Theologicæ ; ad quarum oppugnationem invitatus , prædeterminationes physicas impugnavi hoc argumento , quòd apertè repugnent principiis D. Thomæ de Divina contingentium præsentia , in ejus Schola receptissimis. Sub finem disputationis omnia argumenta more suo paucis reassumpsit, & eruditissimè ursit, ac magìs explicuit Reverendissimus P. Turcus: Ubi ad meum ventum est , disertè asseruit , esse ipsissimam S. Thomæ doctrinam ; & subjunxit; *Sancto Doctori immerito ascribi prædeterminationes physicas , ejus principiis evidenter contrarias.*

VI. Dico 5. Futura Creaturis libera prævideri possunt ab æterno infallibiliter à Deo in complexo scientiæ mediæ de futuritione actûs conditionata (scilicet si daretur auxilium, A) & decreti de conferendo auxilio, A. Ita Lumbier. *n.* 283. & Platelius *n.* 105. Immo etiam actus boni prævidentur in solo decreto prædefinitivo, ut notat Martinez. *controv.* 3. *disp.* 1. non tamen actus mali in decreto permissivo.

Prob. Positâ hujusmodi scientiâ mediâ , ac decreto explicato, infallibiliter habetur actus liber absque detrimento libertatis , ut dicemus in de Gratia , cùm de prædefinitione consequente scientiam mediam ; ergo Deus in complexo hujus scientiæ mediæ , & decre-

 ti po-

ti potest infallibiliter ab æterno prævidere actum liberum Creaturarum tam bonum, quàm malum, nec non liberam omissionem. Quòd autem actus bonus liber prævideri etiam possit in decreto prædefinitivo, constat, quia hujusmodi decretum non solùm vult auxilium indifferens, sed etiam ipsum actum bonum efficaciter; ergo essentialiter connectitur cum actu bono prædefinito, atque adeò in tali decreto infallibiliter prævidetur actus bonus; sicut prævideretur etiam in decreto prædeterminante, si hujusmodi decretum ratione inimpedibilitatis non everteret libertatem actûs prædeterminati. Denique quòd in decreto permissivo actûs mali non possit hujusmodi actus prævideri, patet, quia decretum permissivum de se est indifferens, ut conjungatur, vel non conjungatur cum actu peccaminoso, eò quòd illum non intendat; ergo in eo decreto solùm, seorsim à scientia media prævia, actus malus prævideri non potest. Decretum quippe permissivum peccati de se solùm fert collationem auxilii prævisi per scientiam mediam inefficacis, non impediendo actum malum, cum quo prævidetur ex culpa voluntatis conjungendum, eò quòd Deus ex munere causæ primæ non teneatur illum impedire. Hujusmodi autem decretum quatenus collativum auxilii sufficientis (esto prævisi inefficacis) de se est indifferens, ut conjungatur tam cum actu bono, quàm cum actu malo; ergo in hoc decreto quà tali, quod est permissivum actûs mali, non potest potius actus malus, quàm bonus prævideri.

VII. Dico ultimo. Deus per scientiam visionis videt infallibiliter futura libera absoluta in seipsis, adeò ut ratio, à qua tanquàm à conditione determinetur Divinus intellectus ad hæc futura libera infallibiliter cognoscenda, sit actualis eorum existentia pro futura temporis differentia. Ita communiter DD. Societ.

con-

tia actualis, quæ se tenet ex parte objecti, ità dari potest lumen gloriæ, quod solùm se teneat ex parte potentiæ, & species impressa, quæ solùm se teneat ex parte objecti tamquam imago virtualis illius. Et ratio à priori est, quia sufficit, quòd lumen gloriæ compleat intellectum, ac determinet illum ad Dei visionem remotè, exigendo scilicet speciem impressam distinctam.

Neque dicas, quòd posito lumine gloriæ intellectus non indigeat hâc specie, ut determinetur ad visionem Dei potiùs, quàm alterius objecti. Nam primò intellectus sub lumine est indifferens ad exprimendas, vel non exprimendas Personalitates Divinas, nec non hæc, vel illa Dei attributa, has, vel illas Creaturas in Deo; unde potest à specie impressa ad id determinari, Secundò potest intellectus esse determinatus merè remotè ad Dei visionem, per hoc quòd immediatè exigat speciem impressam: sicut materia prima, v. g. est determinata ad impenetrationem partium remotè, per hoc, quòd exigat quantitatem, à qua fiat proximè impenetrabilis.

Docent communius secundò, hanc speciem impressam Dei nec identificari cum lumine, nec dari de facto, quia connaturalius visio Dei prodit per hoc, quòd Essentia Divina intimè præsens intellectui Beatorum immediatè influat in illam influxu objectivo; Sicut Angelus v. g. connaturalius sine specie impressa distincta cognoscit seipsum, & objecta creata sibi intimè præsentia. Quamvis autem Deus connaturaliter agat per causas secundas principales; non tamen per instrumentales liberè assumptas, ut esset species impressa creata Dei. Verum quidem est, quòd si ea constitueret novum gradum entium, ut constitueret substantia supernaturalis, si esset possibilis, deberet ea de facto dari, posito, quòd Deus condiderit

 Univer-

Universum Optimum, tanquam imaginem sui realem perfectissimam, in qua Divinæ perfectiones ad vivum adumbrarentur; eo modo, quo quælibet causa naturalis ponit in suo effectu imaginem sui perfectissimam quam potest. At negandum, quòd hæc species constituat novum gradum entium; sicut non constituit v. g. corpus simplex novum gradum entium. Quare sicut non debet dari in Universo optimo v. g. Corpus simplex, quia ejus perfectio abundè compensatur à complexo Angeli simplicis, & corporis compositi, quatenus in hoc complexo perfectiori modo continentur perfectiones corporis simplicis: ità nec dari debet ista species impressa, quia ejus perfectiones compensantur à complexo luminis gloriæ, & influxus objectivi immediatè prodeuntis ab essentia Divina.

Neque dicas, quòd sic posset perfectio Creaturæ Creatricis v. gr. compensari à complexo potentiæ eductivæ, & influxus creativi Dei, nec non perfectio substantiæ supernaturalis à complexo intellectûs Angelici, & visionis beatæ, aut saltem ab unione hypostatica exigente visionem. Nam disparitas est manifesta, quia lumen gloriæ exigit influxum objectivum Dei, ut exigitur à specie impressa, & ideo in eo complexo luminis, & influxus objectivi Dei perfectiori modo continetur species impressa; contrà verò nec potentia eductiva exigit influxum creativum, nec intellectus Angelicus visionem beatam; Et licèt unio hypostatica visionem beatam exigat, non exigit tamen illam sibi, (ut exigitur à substantia supernaturali) sed naturæ, quam unit hypostaticè Deo, & ideo in illa non continetur perfectio substantiæ supernatutalis, in quà reluceat hoc Divinum attributum, quòd possit seipsum intueri Deus.

QUÆ-

contra Thomistas apud Martinez *controv.* 7. *disp.* 6. Ita etiam D. Th. *q.* 14. *art.* 13. ubi habet: *Deus cognoscit futura contingentia, non solùm prout sunt in suis causis, sed etiam prout unumquodque eorum est in seipso.* Unde fit, quòd si per impossibile futura essent futura citra ullum Dei decretum, adhuc ea possent immediatè à Deo cognosci: Et si Deus poneret sua decreta in tempore, adhuc ab æterno præcognosceret futura.

Prob. Conclusio 1. à pari: Deus futura libera conditionata videt per scientiam mediam in seipsis; cùm non possit ea aliter cognoscere, ut infra ostendemus; ergo etiam futura libera absoluta videt per scientiam visionis in seipsis.

Secundò à priori, quia Deum cognoscere futura in seipsis, non tamquam in objecto formali, seu ratione, ac virtute cognoscendi, sed tamquam in objectis ultimo determinantibus per modum conditionis, nullam dicit imperfectionem; ergo hæc cognitio non est Deo deneganda. Antecedens probatur, quia hujusmodi cognitio nullatenus pendet à tali objecto, nec requirit ejus physicam existentiam ab æterno, sed solùm logicam, quæ solùm importat illam physicam existentiam, quam habebit pro sua temporis differentia ex exercitio libertatis creatæ dependentis modo consentaneo à Deo; ergo hujusmodi cognitio nullam præsefert imperfectionem.

Confirm. Divina intellectio ratione suæ summæ perfectionis est ab intrinseco determinata independenter à quavis alia virtute extrinseca ad certò, & infallibiliter cognoscendum omnem veritatem, prout est cognoscibilis sine imperfectione; sed futura libera eo ipso ac habitura sunt ex libera determinatione Creaturæ actualem existentiam pro futura temporis differentia habent ab æterno determinatam veritatem, adeò ut possint citra imperfectionem à Deo cognosci in se ipsis; ergo Divina intellectio necessariò repræsentat

Prob. *antec.* Quia cognitio Divina pro ut teerminatur ad Deum & ad possibilia in Deo, est cognitio comprehensiva Dei, atque adeo absorbens omnem omnino perfectionem in linea cognoscendi; ergo cognitio terminata immediatè ad ipsa possibilia est omnino supervacanea, habens quidem novum modum cognoscendi, sed non novam perfectionem in linea cognoscendi; sicut tertia entitas est gr. superaddita partibus simul sumptis est superflua, quia adderet toti novum essendi, sed non novam perfectionem in essendo.

Confirm. Vel hujusmodi cognitio possibilium in seipsis spectat ad perfectionem Divinæ cognitionis, vel non; si dicatur secundum; ergo est superflua: primum dici nequit, quia eo ipso, ac cognitio Divina comprehendit Divinam essentiam, & omnia, quæ in ipsa continentur, adæquat intrinsecam Dei cognoscibilitatem, atque adeo est cognitio Dei perfectissima; ergo cognitio possibilium in seipsis nequit conferre ad perfectionem Divinæ cognitionis.

Resp. In Deo considerari posse tum prædicata absoluta, ut est Aseïtas, Bonitas, &c., tum prædicata respectiva realia, ut est Omnipotentia potens hoc, vel illud possibile; tum demum prædicata respectiva intentionalia, ut est Omnis scientia terminata ad possibilia omni modo possibili, scilicet tum in seipso, tum in seipsis. Hinc cognitio Divina terminata ad Deum, & ad possibilia in Deo per hoc, quòd sit actus proprius cognoscibilitatis Divinæ, est quidem comprehensiva Dei secundùm ejus prædicata absoluta, & respectiva realia, sed non secundùm respectiva intentionalia, seu secundùm quod Deus est expressio possibilium in seipsis. In forma *nego antèc.* Ad *Prob. dist. antec.* Est comprehensiva Dei secundùm ejus prædicata absoluta, & respectiva realia ad Creaturas possibiles, *concedo*; secundùm respectiva intentionalia,

ſeu quatenus Deus eſt etiam expreſſio poſſibilium in ſeipſis, *nego antec. & Conſeq.* Quòd autem hic novus modus cognoſcendi importet novam perfectionem, patet, quia cognoſcere objectum immediatè de ſe eſt bonum appetibile, & perfectio; immo cæteris paribus præſtat cognitio immediata mediatæ (eſto perfectius cognoſcantur objecta in Deo, quàm in ſeipſis, eò quòd in Deo contineantur eminenter, & perfectiori modo, quàm in ſeipſis; unde cognitio Matutina præſtat Veſpertinæ): contra verò tertia entitas non eſt bona, & appetibilis ratione ſui. ſed ratione totius, quod conſtituit; ergo ſi eâ ſublatâ habetur perfectiſſimè totum, erit eſſentialiter ſuperflua, licèt videatur addere novum modum eſſendi,

Ad Confirm. Dico, ſpectare ad perfectionem Divinæ cognitionis, quod poſſibilia cognoſcãtur in ſeipſis. Verum quidem eſt, quod eo ipſo, ac comprehenditur Divina eſſentia, habetur cognitio perfectiſſima, quâ nulla major excogitari poteſt; at ſicut non comprehenditur Divina eſſentia, ſi ſolùm attingatur ſecundùm prædicata abſoluta, & non ſecundùm reſpectiva realia; ſeu ſi attingatur v. g. ut independens, & non ut Omnipotens; ita nec comprehenditur, ſi attingatur ſecundùm prædicata reſpectiva realia, & non etiam ſecundùm intentionalia reſpectiva, ſeu ſi attingatur, ut præcontinens poſſibilia, & non etiam ut exprimens poſſibilia in ſeipſis.

X. *Objic.* ult. Illud ſolùm cognitio Divina exprimit immediatè, quod per eſſentiam Divinam, tanquam per ſpeciem intelligibilem immediatè repræſentatur; atqui Divina eſſentia immediatè ſolùm repræſentat ſeipſam; poſſibilia verò repræſentat mediatè, & indirectè; ergo cognitio Divina non attingit poſſibilia immediatè in ſeipſis.

Con-

Confirm. Quia aliter cognitio possibilium in seipsis deberet ab ipsis possibilibus gigni; Nam ex Augustino: Notitia gignitur ex objecto, & potentia, tanquam eorum proles.

Resp. Thomistas putare, quòd essentia Divina per modum speciei intelligibilis repræsentet seipsam immediatè, & Creaturas in se ipsa mediatè: Scotistæ verò, Nominales, Granadus *tract.* 2. *disp.* 4. quòd per modum speciei intelligibilis immediatè repræsentet & seipsam, & Creaturas. Martinez docet, essentiam Divinam neque se, neque Creaturas repræsentare per modum speciei intelligibilis propriè, & formaliter loquendo; sicut enim non competit Deo propriè, & formaliter potentia ad intelligendum per modum actûs primi, quia hæc dicit ordinem ad actum secundum realiter distinctum, ità non competit Deo propriè ratio speciei intelligibilis, seu impressæ, quia dicit ordinem ad intellectionem realiter distinctam. Quare juxta hanc sententiam dicendũ competere Deo rationem speciei intelligibilis largo modo; in quo sensu D. Thom. hic. *art.* 5. *ad* 3. dicit, essentiam Divinam esse formam intelligibilem, scilicet largo modo, cùm non sit forma informans. Hinc essentia Divina per modum speciei intelligibilis largo modo sumptæ repræsentat tam seipsam, quàm possilia in seipsa, nec non in seipsis immediatè; esto ad repræsentandum possibilia in seipsa determinetur ab ipsamet essentia, ad cognoscendum verò possibilia in seipsis determinetur ab ipsis possibilibus immediatè, & solùm radicaliter à seipsa non secus ac ad cognoscendum futura in seipsis.

Ad Confirm. Sicut cognitio Divinæ essentiæ non gignitur propriè, sed identificatur cum tali objecto, ita cognitio possibilium, nec non futurorum in seipsis non gignitur propriè à tali objecto, sed iis positis datur necessitas, ut Divinus intellectus ea repræsentet; unde non datur proles strictè dicta.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

Quomodo per scientiam Visionis cognoscat Deus futura libera absoluta?

I. SCientia visionis dicitur cognitio Divina terminata ad contingentia, sive præterita, sive futura. De Fide autem est, Deum cognoscere infallibiliter futura tam libera soli Deo, ut est creatio Mundi, Antichristus &c., quàm libera Creaturæ, quæ scilicet pendent à libero arbitrio creato, ut peccatum Antichristi. Psalm. 138. dicitur, *Intellexisti cogitationes meas à longè*; & Eccl. 23. *Antequam crearentur omnia sunt cognita.* Hoc autem constat tum à posteriori ex Prophetiis; unde Tertullianus *lib.* 2. contra Marcion. *c.* 5. dixit: *Præsentia Dei tot habet testes, quot Prophetas fecit*: tum à priori, quia ea cognoscere; est perfectio simpliciter simplex, ac proinde debita Deo. Difficultas itaque est, quomodo infallibiliter ab æterno futura, præsertim libera cognoscantur, & quomodo præscientia ista infallibilis cohæreat cum libertate nostrorum actuum? Circa primum multiplex est sententia. Thomistæ putant, futura à Deo infallibiliter ab æterno videri in præsentia reali, quam habuerunt ab æterno in *Nunc* æternitatis: Alii docent, ea videri in essentia Divina, sicut videntur possibilia: Alii in decretis Dei liberis: Alii in causis eorum proximis: Alii demum in seipsis; non secus ac futura libera conditionata.

II. Dico 1. Futura contingentia non videntur à Deo in præsentia reali, quam habuerint ab æterno in *Nunc* æternitatis. Ita communissimè apud Amic. *disp.* 12. *sect.* 4. contra Thomistas, non tamen contra D. Thom., ut ostendit Vasq. *disp.* 64. *cap.* 5. (esto Cajetanus dicat, post 15. annorum constans studium

assecutum esse mentem Angelici id admittentis). Est etiam contra Granad. Ruiz, Molinam.

Conclusio constat ex dictis in 1. *disp. q. ult. art.* 2. ubi sic ratiocinati sumus: Futura ab æterno non extiterunt; ergo non habuerunt præsentiam realem, seu coexistentiam cum Deo ab æterno, sed tantum habuerunt præsentiam objectivam, & intentionalem; atque adeo cognoscuntur à Deo ab æterno, & non ob eorum præsentiam realem, quam habuerint ab æterno in *Nunc* æternitatis. Et ratio à priori est, quia Antichristus v. gr. non coexistit æternitati toti, & totaliter, ut nec Immensitati; ergo antequam existat Antichristus, existit æternitas, & tunc æternitas non coexistit Antichristo; ergo si tunc cognoscitur Antichristus, non cognoscitur ob præsentiam realem, quam tunc habeat.

Confirm. Si quod est in tempore, fuit præsens realiter Deo ab æterno, sequeretur, quod productio Mundi fuisset ab æterno, quod est contra Fidem; *Proverb. c.* 8. dicitur: *Antequam quicquam faceret, ordinata sum.* Adde, quòd si futura conditionata libera Deus cognoscit in seipsis, & non in præsentia reali ad æternitatem, poterit hoc idem dici de futuris absolutis.

III. Dico 2. Deus non videt futura contingentia in sua essentia, sicut videt possibilia. Ità communiter cum Scoto, Suar. contra Cajet. Durandum, Zumel apud Amic. Nec ea videt in suis Ideis, ut docuit Bonavent. in 1. *dist.* 25.

Prob. Divina essentia, aut Idea est indifferens ad coexistendum, vel non coexistendum cum futuro contingenti v. gr. cum Antichristo; ergo futura contingentia videri non possunt in essentia, aut Idea Divina secundùm se considerata.

Dices. 1. Deus nequit aliter determinari ad cognos-

noſcendum, quàm à ſua eſſentia, & à ſeipſo; aliter indigeret alio à ſe diſtincto, ut poſſit habere ſuas perfectiones, ſcilicet intellectionem: ergo in ſua eſſentia cognoſcit futura contingentia.

Reſp. Deum non poſſe determinari ad cognoſcenda contingentia ab alio à ſe diſtincto per modum virtutis, ſed poſſe ab alio determinari per modum conditionis, *ſine qua non*; aliter quomodo cognoſceret per ſcientiam mediam futura libera conditionata? Hoc autem non fert ullam dependentiam Dei ab alio à ſe diſtincto; quia hujuſmodi conditio, quæ prærequiritur, non eſt quid phyſicum, ſed logicum, ſcilicet ipſa futuritio ſive abſoluta, ſive conditionata objecti, ſeu actûs liberi. Ex infinita itàque Dei perfectione oritur, quod poſſit condere Creaturam liberam, & ſic à futuritione actûs liberi tamquam à conditione prærequiſita determinari ad cognoſcendum futura libera ab æterno.

Dices 2. Nequit Deus ab æterno cognoſcere determinatè actum liberum futurum, niſi ab æterno detur id, quod determinat ad hanc cognitionem; ſed ab æterno nihil datur præter Divinam eſſentiam; ergo à Divina eſſentia dumtaxat Deus determinatur ad cognoſcenda futura libera.

Reſp. Ab æterno dari non phyſicè, ſed logicè hujuſmodi determinativum, ſcilicet futuritionem ſivè abſolutam, ſivè conditionatam actûs liberi, quatenus ab æterno verum eſt, quòd actus liber ſit futurus potius, quàm non futurus pro tali tempore, aut ſub tali conditione.

Dices 3. Omnipotentia continet etiam exiſtentiam omnium effectuum creatorum; ergo poſſunt in ea omnes effectus creati cognoſci.

Reſp. Omnipotentiam continere quidem exiſtentiam actûs liberi, ſed non connecti cum illo; cùm poſſit

dari Omnipotentia absque existentia cujuscumque actûs liberi creati, unde nequit in Omnipotentia determinatè cognosci actus liber, ut exercitè existens.

IV. Dico 3. Futura contingentia, quæ non sunt libera Creaturæ, sed Deo, videri possunt infallibiliter in Divinis decretis ab æterno. Ità etiam communiter contra Mayron. apud Amic. putantem, decreta Dei posse mutari.

Prob. Facilè. Decretum Divinum de producendo v. gr. Antichristo est infallibiliter connexum cum futuritione Antichristi; ergo Deus attingendo comprehensivè suum decretum, attingit infallibiliter futuritionem Antichristi; non secus ac comprehendendo Omnipotentiam connexam cum possibilibus attingit in illa infallibiliter ipsa possibilia.

V. Dico 4. Futura, quæ sunt libera Creaturis, ut peccatum Antichristi, nequit Deus infallibiliter cognoscere in eorum causis proximis. Ità DD. Societ. cum D. Th. *q. 14. art.* 13. & alibi apud eumdem Amic. contra Prædeterminantes, & Condeterminantes.

Prob. Non potest in medio indifferenti videri infallibiliter actus potiùs, quàm non actus; ergo non possunt futura libera prævideri à Deo infallibiliter in earum causis proximis, quæ supponuntur indifferentes ad actum, vel non actum. Unde D. Th. loc. cit. dicit: *Quicumque cognoscit futurum contingens in causa sua tantùm, non habet de eo, nisi conjecturalem cognitionem.*

Ex quo communiter docent contra Thomistas, Angelicum nō agnovisse physicam prædeterminationem; Si enim daretur physica prædeterminatio ad actum liberum, Deus in tali prædeterminatione, utpote essentialiter connexa cum actu libero, ad quem prædeterminaret, infallibiliter ipsum actum videret; atque adeo non haberet de illo meram conjecturalem cogni-

cognitionem. Hinc, Galtrucius in Institutione Physicæ universalis *disp. 4. cap. 4. prob. 4.* dicit : *Cùm in publicis disputationibus Parisiis olim proponeret hujusmodi argumentum R. P. Joannes Bagotius Theologiæ Claromontanæ Parisiensis Professor , tunc Reverendissimus P. Turcus Generalis Ordinis , non dubitavit idcirco palam asserere , alienam esse à D. Thoma doctrinam de ejusmodi physicis prædeterminationibus.* Idémque Bagotius apud Platelium *n.* 107. hæc habet : Anno 1664. in magno Conventu Patrum Dominicanorum propugnatæ sunt , præsente Reverendissimo Patre Turco , Theses Theologicæ ; ad quarum oppugnationem invitatus , prædeterminationes physicas impugnavi hoc argumento , quòd apertè repugnent principiis D. Thomæ de Divina contingentium præsentia , in ejus Schola receptissimis. Sub finem disputationis omnia argumenta more suo paucis reassumpsit, & eruditissimè ursit, ac magìs explicuit Reverendissimus P. Turcus: Ubi ad meum ventum est , disertè asseruit , esse ipsissimam S. Thomæ doctrinam ; & subjunxit; *Sancto Doctori immerito ascribi prædeterminationes physicas , ejus principiis evidenter contrarias.*

VI. Dico 5. Futura Creaturis libera prævideri possunt ab æterno infallibiliter à Deo in complexo scientiæ mediæ de futuritione actûs conditionata (scilicet si daretur auxilium, A) & decreti de conferendo auxilio, A. Ita Lumbier. *n.* 283. & Platelius *n.* 105. Immo etiam actus boni prævidentur in solo decreto prædefinitivo , ut notat Martinez. *controv.* 3. *disp.* 1. non tamen actus mali in decreto permissivo.

Prob. Positâ hujusmodi scientiâ mediâ , ac decreto explicato, infallibiliter habetur actus liber absque detrimento libertatis , ut dicemus in de Gratia , cùm de prædefinitione consequente scientiam mediam ; ergo Deus in complexo hujus scientiæ mediæ , & decre-

 ti po-

ti potest infallibiliter ab æterno prævidere actum liberum Creaturarum tam bonum, quàm malum, nec non liberam omissionem. Quòd autem actus bonus liber prævideri etiam possit in decreto prædefinitivo, constat, quia hujusmodi decretum non solùm vult auxilium indifferens, sed etiam ipsum actum bonum efficaciter; ergo essentialiter connectitur cum actu bono prædefinito, atque adeò in tali decreto infallibiliter prævidetur actus bonus; sicut prævideretur etiam in decreto prædeterminante, si hujusmodi decretum ratione inimpedibilitatis non everteret libertatem actûs prædeterminati. Denique quòd in decreto permissivo actûs mali non possit hujusmodi actus prævideri, patet, quia decretum permissivum de se est indifferens, ut conjungatur, vel non conjungatur cum actu peccaminoso, eò quòd illum non intendat; ergo in eo decreto solùm, seorsim à scientia media prævia, actus malus prævideri non potest. Decretum quippe permissivum peccati de se solùm fert collationem auxilii prævisi per scientiam mediam inefficacis, non impediendo actum malum, cum quo prævidetur ex culpa voluntatis conjungendum, eò quòd Deus ex munere causæ primæ non teneatur illum impedire. Hujusmodi autem decretum quatenus collativum auxilii sufficientis (esto prævisi inefficacis) de se est indifferens, ut conjungatur tam cum actu bono, quàm cum actu malo; ergo in hoc decreto quà tali, quod est permissivum actûs mali, non potest potius actus malus, quàm bonus prævideri.

VII. Dico ultimò. Deus per scientiam visionis videt infallibiliter futura libera absoluta in seipsis, adeò ut ratio, à qua tanquàm à conditione determinetur Divinus intellectus ad hæc futura libera infallibiliter cognoscenda, sit actualis eorum existentia pro futura temporis differentia. Ita communiter DD. Societ.

con-

tia actualis, quæ se tenet ex parte objecti, ità dari potest lumen gloriæ, quod solùm se teneat ex parte potentiæ, & species impressa, quæ solùm se teneat ex parte objecti tamquam imago virtualis illius. Et ratio à priori est, quia sufficit, quòd lumen gloriæ compleat intellectum, ac determinet illum ad Dei visionem remotè, exigendo scilicet speciem impressam distinctam.

Neque dicas, quòd posito lumine gloriæ intellectus non indigeat hâc specie, ut determinetur ad visionem Dei potiùs, quàm alterius objecti. Nam primò intellectus sub lumine est indifferens ad exprimendas, vel non exprimendas Personalitates Divinas, nec non hæc, vel illa Dei attributa, has, vel illas Creaturas in Deo; unde potest à specie impressa ad id determinari, Secundò potest intellectus esse determinatus merè remotè ad Dei visionem, per hoc quòd immediatè exigat speciem impressam: sicut materia prima, v. g. est determinata ad impenetrationem partium remotè, per hoc, quòd exigat quantitatem, à qua fiat proximè impenetrabilis.

Docent communius secundò, hanc speciem impressam Dei nec identificari cum lumine, nec dari de facto, quia connaturalius visio Dei prodit per hoc, quòd Essentia Divina intimè præsens intellectui Beatorum immediatè influat in illam influxu objectivo; Sicut Angelus v. g. connaturalius sine specie impressa distincta cognoscit seipsum, & objecta creata sibi intimè præsentia. Quamvis autem Deus connaturaliter agat per causas secundas principales; non tamen per instrumentales liberè assumptas, ut esset species impressa creata Dei. Verum quidem est, quòd si ea constitueret novum gradum entium, ut constitueret substantia supernaturalis, si esset possibilis, deberet ea de facto dari, posito, quòd Deus condiderit

contra Thomistas apud Martinez *controv. 7. disp. 6.* Ita etiam D. Th. *q. 14. art. 13.* ubi habet: *Deus cognoscit futura contingentia, non solùm prout sunt in suis causis, sed etiam prout unumquodque eorum est in seipso.* Unde fit, quòd si per impossibile futura essent futura citra ullum Dei decretum, adhuc ea possent immediatè à Deo cognosci: Et si Deus poneret sua decreta in tempore, adhuc ab æterno præcognosceret futura.

Prob. Conclusio 1. à pari: Deus futura libera conditionata videt per scientiam mediam in seipsis; cùm non possit ea aliter cognoscere, ut infra ostendemus; ergo etiam futura libera absoluta videt per scientiam visionis in seipsis.

Secundò à priori, quia Deum cognoscere futura in seipsis, non tamquam in objecto formali, seu ratione, ac virtute cognoscendi, sed tamquam in objectis ultimo determinantibus per modum conditionis, nullam dicit imperfectionem; ergo hæc cognitio non est Deo deneganda. Antecedens probatur, quia hujusmodi cognitio nullatenus pendet à tali objecto, nec requirit ejus physicam existentiam ab æterno, sed solùm logicam, quæ solùm importat illam physicam existentiam, quam habebit pro sua temporis differentia ex exercitio libertatis creatæ dependentis modo consentaneo à Deo; ergo hujusmodi cognitio nullam præsefert imperfectionem.

Confirm. Divina intellectio ratione suæ summæ perfectionis est ab intrinseco determinata independenter à quavis alia virtute extrinseca ad certò, & infallibiliter cognoscendum omnem veritatem, prout est cognoscibilis sine imperfectione; sed futura libera eo ipso ac habitura sunt ex libera determinatione Creaturæ actualem existentiam pro futura temporis differentia habent ab æterno determinatam veritatem, adeò ut possint citra imperfectionem à Deo cognosci in se ipsis; ergo Divina intellectio necessariò repræsentat

infallibiliter futura libera in seipsis. Et ratio radicalis est, quia pro quolibet instanti debet esse verum, quòd res, aut determinatè sit, aut determinatè non sit; cùm non detur medium inter ista contradictoria; ergo Deus ab æterno infallibiliter videt futura, prout determinatè erunt pro sua temporis differentia.

VIII. *Objic.* 1. Si Deus ab æterno cognosceret determinatè futura libera in se ipsis, cognitio Divina esset falsa; ergo nequit sic ea cognoscere. *Prob. antec.* cognitio est falsa, si repræsentet determinatè objectum, quod est indifferens, sed futurum liberum est indifferens ad esse, vel non esse; ergo si repræsentetur à Deo determinatè ab æterno, cognitio Divina esset falsa.

Confirm. Futurum liberum vel consideratur in priori ad decretum liberum Dei, vel in posteriori; si in priori est omnino indifferens ad esse, vel non esse; unde nequit cognosci determinatè, si in posteriori; ergo cognoscitur determinatè in decreto, non in se ipso.

Resp. *nego antec.* Ad probationem; Aliud est objectum esse contingens, seu indifferens extrinsecè, ut ponatur, vel non ponatur à sua causa; aliud verò esse indifferens intrinsecè, hoc est neque existens determinatè, neque determinatè non existens: potest enim aliquid esse contingens, & tamen deterrminatè nunc existere, sicut Petrus determinatè sedet, licèt contingenter; Hoc enim nos dicimus de actu libero pro instanti futuro; unde peccatum Antichristi existet determinatè, licèt contingenter, cùm non possit dari medium inter determinatè existere, & determinatè non existere pro quolibet instanti; quare cognitio Dei non erit falsa per hoc, quòd repræsentet determinatè objectum, quod est indifferens extrinsecè, seu contingens.

Ad Confirm. dico; Futurum liberum non considerari determinatè existens in priori ad decretum colla-

tivum

tivum concursus indifferentis; sicut nec in priori ad voluntem creatã; cùm non possit considerari existentia effectûs determinati in priori ad causas suas: quare considaratur in posteriori ad decretum, sed nequit in eo decreto utpotè indifferenti cognosci infallibiliter peccatum Antichristi v. g. ut ostendimus in quinta conclusione; quare solùm infallibiliter cognosci potest in se ipso.

IX. *Objic.* 2. Non sunt contradictoriæ istæ duæ propositiones: Objectum determinatè erit, & objectum determinatè non erit; sicut non sunt contradictoriæ istæ: Creatura necessariò existit, & Creatura necessariò non existit; cùm sint ambæ falsæ: sed sunt contradictoriæ istæ; objectum determinatè erit, & objectum non erit determinatè; ergo per hoc, quòd non detur medium inter contradictoria, non sequitur, quòd Deus debeat ab æterno videre, aut determinatè futuritionem actûs liberi, aut determinatè non futuritionem in seipso; sed solùm sequitur, quòd non videat determinatè illum in seipso.

Confirm. Quia Philosophus 1. Perihermen. *cap. ult.* negat, in propositionibus contradictoriis de futuris contingentibus alteram partem esse determinatè veram: Et ratio est, quia omnis determinatio veritatis fundari debet in aliqua entitate (cùm veritas sit passio entis, & ex eo, quòd res est, vel non est, propositio dicatur vera, aut falsa) sed futurum contingens antequam existat nullam habet entitatem, neque in se, ut patet, neque in causa, utpotè indifferenti ad dandum, vel non dandum esse; ergo futurum contingens non habet ab æterno determinatam veritatem; unde nequit à Deo determinatè cognosci in seipso.

Resp. Quòd sicut in instanti præsenti non datur medium inter has duas propositiones: Petrus determinatè sedet, & Petrus determinatè non sedet, cùm non

possit dari à parte rei præcisio ab utraque hac veritate determinata: non secus ac si essent propositiones formaliter contradictoriæ, ut sunt istæ: Petrus sedet determinatè, & Petrus non sedet determinatè; ità prorsus dicas pro instanti futuro. Immo ex determinatione, quam habet objectum de præsenti, fit, ut propositio antecedenter enuncians idem objectum tamquam futurum, aut propositio consequenter enuncians illud tamquam præteritum, sit determinatè vera, aut determinatè falsa. In forma *dist. antec.* illæ duæ propositiones non sunt contradictoriæ formaliter, concedo; æquivalenter, nego antecedens, & consequentiam. Et ratio à priori est, quia existere, & non existere sunt formaliter contradictoria, sed determinatè esse, habetur per existentiam, determinatè non esse habetur per non existentiam; ergo determinatè esse, & determinatè non esse sunt æquivalenter duo contradictoria. Quare sicut per adversarios Deus necessariò objecta præsentia videt determinatè, ità objecta futura.

Instabis: futurum liberum in priori ad ejus existentiam, necnon in priori signo ad suas causas (nempe in priori ad existentiam voluntatis, & decreti oblativi concursus indifferentis) neque intelligitur fore determinatè, neque determinatè non fore; cùm repugnet intelligere existentiam, vel non existentiam rei pro eo signo, quo præscinditur ab existentia, vel negatione existentiæ causæ ad illius existentiam prærequisitæ; ergo pariter futurum liberum, antequam determinatè existat, vel determinatè non existat, non poterit à Deo prævideri in seipso vel determinatè futurum, vel determinatè non futurum.

Resp. Concesso antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia quando futurum consideratur in priori signo ad sui existentiam, aut in priori ad existentiam suæ causæ, pro eo signo rationis, quó præscin-

QUÆSTIO VI.

De Termino Visionis Beatificæ.

I. PEr visionem hanc videtur Deus, & quæ in Deo continentur, sive formaliter, ut Personalitates, & attributa, sive eminenter, ut Creaturæ possibiles, & existentes. Inquirendum tamen primò, an Deus ità videatur, ut possit comprehendi? Secundò. An possit videri cognitione præcisivâ, videndo v.g. unam Personam, aut unum Attributum sine aliis? Tertiò quidnam de facto Beati videant in Verbo, & quas Creaturas ex existentibus, aut possibilibus? Esset etiam hìc inquirere, an ex cognitione omnium possibilium sequatur comprehensio Omnipotentiæ. Sed de hoc dicendum in de Incarnatione, ubi ostendemus ex D. Th. 3. *p q.* 10. Scoto, Gabriel. Vasq. *disp.* 50. Christum Dominum de facto non videre in Verbo omnia possibilia clarè, & distinctè actu, sed solùm habitu, quatenus, ùt explicat Scotus, potest ad libitum clarè, & distinctè videre Creaturas possibiles in qualibet collectione majori, & majori in infinitum, quin possit videre omnes, eò quòd ex hac cognitione sequeretur comprehensio Omnipotentiæ, quæ intellectui creato repugnat. Quod etiam dicemus in de Angelis ostendendo, repugnare speciem impressam universalissimam.

ARTICULUS I.

Num posit Deus ab intellectu creato comprehendi?

II. DIcendum cum communissima, id repugnare. Cõclusionem hanc Molina, & Suarius putant esse de Fide: Vasq. & Arriag. negari non posse sine temeritate.

Prob. Jerem. 13. dicitur: *Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu*: In Lateranensi c. *firmiter*,

ſcinditur tam ab ejus exiſtentia, quàm à negatione exiſtentiæ, repugnat quod ſimul ejus determinata exiſtentia, aut non exiſtentia intelligatur, ut eſt perſpicuum: At quamvìs id à noſtro intellectu ſic præſcindente non intelligatur, nihilominus ex parte objecti pro quovis inſtanti res vel exiſtit determinatè, vel determinatè non exiſtit: Sicuti quamvìs in priori ad lucem à Sole cauſatam neque intelligatur lux, neque carentia lucis; ex parte tamen objecti pro toto illo inſtanti quo eſt Sol, eſt etiam lux; ergo bene poterit intellectus Divinus ex infinita ſua perſpicacitate ab æterno quodcunque objectum cognoſcere prout erit, videlicet vel attingendo ejus exiſtentiam determinatam, ſi determinatè erit, vel negationem exiſtentiæ determinatam, ſi determinatè non erit.

Ad confirm. Dupliciter conſiderari poteſt futurum contingens; Primò nulla facta ſuppoſitione futuritionis, ſed præſcindendo ab ejus futuritione, vel non futuritione, & conſiderando illud tantùm in ſuis cauſis indifferentibus; & ſic propoſitio de futuro contingenti neque conſideratur ut vera, neque ut falſa, & juxta hunc ſenſum procedit doctrina Ariſtotelis, ut notat Amicus; quia tamen hujuſmodi præciſio, quæ poteſt haberi per intellectum, nequit dari à parte rei, ideo propoſitio de futuro contingente ſecundùm ſe conſiderata, ſemper eſt determinatè vera, vel determinatè falſa. Secundò conſiderari poteſt futurum ex ſuppoſitione futuritionis, aut non futuritionis, & in hoc ſenſu proprio de tali futuro habet determinatam veritatem, vel falſitatem; nam ex ſuppoſitione futuritionis jam futurum habet entitatem pro illa temporis differentia, & ſic propoſitio de tali futuro habet determinatam veritatem: ſicut enim futurum pro inſtanti, A craſtino verificabit cras propoſitionem de præſenti, Nunc exiſtit; ità Nunc verificat propoſitionem de futuro;

futuro: Cras existet: per illud enim idem, per quod verificatur in instanti, B, propositio de præsenti, Res existit, verificatur etiam in instanti A, propositio de futuro, Res existet, & verificatur etiam in instanti C propositio de præterito, Res extitit.

Ubi recolendum est ex logicis, futuritionem, quam habet futurum ratione decreti de illo ponendo, esse futuritionem causalem; existentiam verò ipsius futuri, quæ est objectum decreti, esse futuritionem formalem. Hanc autem non posse competere futuro, nisi in posteriori ad futuritionem causalem, patet; quia omnis effectus est in posteriori ad suam causam.

X. *Objic.* 3. Incohærenter dicitur, quòd Deus futura libera absoluta non videat in præsentia reali æternitatis, & simul, quòd ea videat intuitivè in se ipsis; ergo alterutra conclusio est falsa. *Prob. antec.* Nisi Deus videret futura in præsentia reali æternitatis, non posset ea cognoscere intuitivè; cùm cognitio intuitiva feratur in existentiam, non in futuritionem rei; ergo non posset ea Deus videre in seipsis; Quare dicendum futura videri in præsentia reali æternitatis, ut habet Angelicus 1. *p. q.* 86. *art.* 4. dicens: *In se ipsis quidem futura cognosci non possunt, nisi à Deo, cui etiam sunt præsentia, dum in cursu rerum sunt futura, in quantum ejus intuitus simul fertur supra totum temporis cursum.*

Resp. nego antecedens. Ad probationem; Deus ab æterno cognoscit intuitivè futura, licèt ea non sint realiter præsentia ab æterno, quia ad rationem cognitionis intuitivæ solùm requiritur, quòd existentia rei exercita pro tempore determinato, determinet cognitionem ad illam attingendam pro tali temporis differentia; unde existentia rei sit objectum terminativum simul, & determinativum; quod totum haberetur in casu nostro. Per hoc autem, quòd futurum habeat existentiam physicam pro sua differentia temporis, dicitur

tur ab æterno habere existentiam logicam, seu ab æterno esse determinativum sufficiens ad hoc, ut cognitio Divina illud intuitivè repræsentet pro ut erit. Ad authoritatem Angelici dico, ibi Angelicum loqui de præsentia intentionali, quam habent futura ab æterno in mente Divina, quatenus ab æterno Deus simul omnia cognoscit, non verò de præsentia eorum reali.

XI. *Objic. ult.* Si Deus ab æterno prævideret futura libera, v. g. peccatum Antichristi, sequeretur, quòd hujusmodi prænotio utpotè infallibilis everteret libertatem actûs; ergo nequit Deus futura libera prævidere. Probatur antecedens. Si actus esset liber, posset non poni; sed, si non poneretur, scientia Dei falsificaretur; ergo si posset non poni, posset præscientia Dei falsificari; hoc autem repugnat; ergo posita præscientiâ infallibili everteretur libertas actûs.

Confirm. 1. Quia omne præscitum à Deo est necessarium, suppositâ infallibilitate Divinæ præscientiæ; sed peccatum Antichristi esset præscitum: ergo necessarium.

Confirm. 2. Quamvis Deus prævideat futurum ex suppositione, quòd sit futurum; nihilominus, si voluntas creata esset libera, haberet potestatem antecedentem efficiendi, ne illud sit futurum: ergo haberet potestatem antecedentem efficiendi, quòd cognitio Divina careat suo verificativo, unde falsificetur.

Confirm. ult. Quia non datur potentia ad præteritum; ergo nequit voluntas creata nunc efficere, ne præfuerit ab æterno cognitio Divina terminata ad actum liberum creatum; ergo actus liber non esset liber, si infallibiliter prænosceretur ab æterno.

Resp. De Fide esse, quòd prænotio infallibilis futurorum liberorum non evertat eorum libertatem: Ecclesiastici 15. dicitur: *Deus illum reliquit in manu consilii sui*; & Psal. 138. *Intellexisti cogitationes meas à longe*;

ergo

ergo libertas, & prænotio cohærent. Et ratio est, quia sicuti si ego videam Petrum sedentem, visio ista, licèt evidenter vera, non evertit libertatem sessionis, eò quòd consequatur ad sessionem liberam, non antecedat; ità Divina prænotio peccati Antichristi, licèt infallibilis, nec evertit libertatem peccati, quia ad illud natura consequitur cognitio Divina; licèt tempore præcedat ratione indivisibilitatis actus Divini æterni. Universim autem necessitas consequens non violat libertatem, ut advertit D. Anselmus duplicē distinguens necessitatem, scilicet antecedentem, & consequentem; necessitas antecedens est illa, quæ facit rem esse; necessitas verò consequens est, quam facit ipsa res; sicut ex suppositione, quòd Petrus sedeat, habet necessitatem consequentem ad non ambulandum; hinc necessitas antecedens destruit indifferentiam comprincipiorum, & facit rem esse necessariam; sicut compedes destruunt indifferentiam ad sedendum, & ambulandum, & faciunt sessionem esse necessariam; & in sententia Societatis prædeterminatio physica cùm sit inimpedibilis, trahit actum necessarium, non secus ac visio Dei facit amorem Dei esse necessarium, quia destruit indifferrentiam comprincipiorum. Contra verò necessitas consequens hanc indifferentiam non destruit, sed supponit; sicut sessio libera, ad quam consequitur necessitas ad non ambulandum, supponit indifferentiam ad sessionem, & ambulationem; & in hoc sensu ad peccatum liberum Antichristi futurū necessariò consequitur præscientia infallibilis Dei ab æterno; non secus ac ad sessionem liberam Petri necessariò aliquando consequitur mea visio evidenter vera de tali sessione: Unde fit, ut sicut Petrus non potest non sedere in sensu composito meæ visionis impotentia solùm consequente, non antecedente, ità non possit Antichristus non peccare in sensu composito prævisionis Divinæ ab æterno.

In

In forma nego antecedens: ad probationem distinguo consequens: si posset peccatum Antichristi non poni in sensu composito præscientiæ, posset hæc falsificari, concedo; si posset non poni in sensu diviso à præscientia, nego primam, & ultimam consequentiam.

Ad 1. confirm. distinguo cum Angelico majorem: Omne præscitum à Deo est necessarium necessitate dicti, seu necessitate consequente, concedo; necessitate rei, seu antecedente, nego majorem, & consequentiam. Peccatum v. g. Antichristi prævisum à Deo dicitur à D. Thom. esse necessarium necessitate dicti, quatenus est necessariò verum hoc dictum, seu hæc propositio, quòd res sit prout cognoscitur à Deo; at non est necessarium necessitate rei, quia non ponitur à causa determinata ad illud, sed à voluntate indifferente ad peccandum, vel non peccandum.

Ad 2. *dist.* 1. *conseq.* Haberet voluntas creata potestatem antecedentem efficiendi, ne detur verificativum cognitionis Divinæ, in sensu composito talis cognitionis, nego; in sensu diviso, quatenus, si non poneretur hoc verificativum, impediretur ea cognitio Divina, *concedo* 1. *& nego* 2. *conseq.*

Ad *ultimam dist. antec.* Non datur potentia ad præteritum, quando præteritum aliquo modo tanquam à conditione prærequisita pendet à futuro; sicut præscientia Dei de peccato Antichristi pendet ab illo tanquam à prærequisito, nego antecedens; quando nullatenus pendet ab ipso futuro, omitto antecedens, & nego consequentiam. Id, quod fuit, ex suppositione, quod fuerit, non potest non fuisse, sed præscientia de peccato Antichristi poterat ab Antichristo impediri, ne fuisset ab æterno, posito quod possit non peccare: Sicut D. Petrus potens non negare Christum Dominum, poterat impedire, ne præfuisset revelatio facta à

Sal.

Salvatore de ejus trina negatione ; aliter non liberè peccasset.

QUÆSTIO V.

Utrum Scientia Visionis, an Scientia simplicis intelligentiæ sit Causa Rerum?

I. CErtum est apud Theologos, causam rerum omnium esse divinam scientiam ; dicitur enim Psalm. 113. *Omnia in Sapientia fecisti.* Proverb. 3. *Dominus Sapientia fundavit Terram.* D. Dionys. *Scientia Divina omnium est Artifex.* Et ratio ex D. Thom. est, quia scientia Dei se habet ad Creaturas, sicut scientia Artificis ad opus artis ; sed scientia Artificis est causa, & principium, quo Artifex operatur dirigendo potentias executivas ; ergo. Hinc licèt verum sit, quòd Omnipotentia ratione nostrâ distinguatur ab intellectu Divino, non secus ac intellectus à voluntate ; nihilominus causa rerum non dicitur esse Omnipotentia, sed intellectus juxta illud Psalm. 135. *Qui fecit Cœlos in intellectu*; sicut in Artifice causa artefactorum dicitur esse ars, seu cognitio directiva, non potentia executiva ; & ratio est, quia opus magìs tribuitur Mandanti, ac dirigenti, quàm exequenti ; sicut in moralibus Homicidium magìs tribuitur mandanti, quàm exequenti ; Et victoria magìs Duci dirigenti, quàm militibus : Quicquid sit, an scientia Dei sit causa rerum concurrendo efficienter, an verò ut ostendens objectum, quod Deus per voluntatem vult facere, & per Omnipotentiam facit? quod non pertinet ad quæstionem præsentem.

II. Difficultas solùm est, Num causa rerum sit scientia simplicis intelligentiæ, an verò scientia visionis. Thomistæ communiter cum Cajetan. Capreolo, Soncinn. Salmanticens. Lumbier. docent, causam rerum esse scien-

scientiam visionis. DD. Societatis communissimè cum Suar. Vasqu. Mart. Arriag. *disp.* 18. esse scientiam simplicis intelligentiæ; quod probant tum ex Angelico hìc *quæst.* 14. *art.* 8. ubi comparat Dei scientiam scientiæ Artificis; hæc autem non dirigit, quatenus videt opus jam factum, sed quatenus videt factibile; ergo scientia Dei non dirigit, nec causat creaturas, quatenus videt illas jam positas, sed quatenus videt eas posse poni: Tum ex Patribus passim docentibus cum Hieronym. Augustino, Chrysostomo, præscientiam futurorum esse posteriorem ad futurorum existentiam; atque adeò non posse scientiam visionis esse causam futurorum. Justinus Martyr. *qu.* 58. hæc habet: *Non est causa ejus, quod futurum est, prænotio, sed quod futurum est causa est prænotionis.*

III. Ut autem doctrina Thomistarum à nobis impugnanda percipiatur, sciendum, Thomistas præter scientiam simplicis intelligentiæ, quæ est causa rerum remota, & præter actum Divinæ voluntatis, quo Deus efficaciter vult ponere aliquid ex iis objectis per scientiam simplicis intelligentiæ propositis, admittere in intellectu Divino alium actum, qui dicitur imperium, & scientia practica; hìc enim actus supponit electionem liberam voluntatis, & imperat Omnipotentiæ dicendo, Fac hoc. Hanc scientiam Recentiores Thomistæ dicunt, esse causam proximam rerum, & quia est contingens, ideo est scientia visionis, unde scientia visionis dicitur causa rerum. Quomodo autem hujusmodi imperium dici possit sententia visionis, si præcedit, non consequitur rem contingentem; explicat Lumbier *n.* 223. dicendo, solam scientiam visionis speculativam esse de rebus factis, & consequi ad res contingentes, scientiam verò Visionis practicam esse de rebus faciendis, & antecedere res contingentes; illas enim intuetur, ut existentes pro posteriori ad talem scientiam,

quæ est earum factiva, & applicativa Omnipotentiæ ad executionem; Sicut cognitio, qua Verbum procedit à Patre, intuetur ut existentem Spiritum Sanctum; qui est in posteriori originis tum ad ipsam cognitionem, tum ad Verbum per ipsam productum: Quamvis enim in illo priori intueatur Spiritum Sanctum ut existentem, non intuetur tamen Spiritum Sanctum ut existentem pro priori ad productionem Verbi. His explicatis sit

IV. Unica conclusio. Sola scientia simplicis intelligentiæ est causa rerum, nullatenus verò scientia visionis. Ità communiter DD. Societatis cum D. Thom. contra Thomistas.

Prob. Posita scientia simplicis intelligentiæ repræsentantis omnia factibilia tamquam virtute, & ratione causandi, ac dirigente ad operandum, & posito actu Divinæ voluntatis applicante hanc virtutem, quod scilicet velit hoc potiùs, quàm illud factibile ponere, & circumscripta omni alia scientia visionis, intelligitur Deus proximè potens causare Creaturas, & posito actuali influxu Omnipotentiæ, intelligitur Deus actu causans Creaturas; ergo causa rerum nullatenus est scientia visionis. Antecedens probatur, & quidem quòd non requiratur ut causa rerum scientia visionis speculativa, concedunt ipsi Thomistæ, & est manifestum, quia hujusmodi scientia consequitur ad res jam factas, ergo nequit esse illarum causa; aliter simul esset in posteriori, & in priori, quod repugnat. Quòd verò neque prærequiratur ut causa rerum scientia visionis practica, nempe illud imperium, seu actus intellectus dictans, Fac hoc; Probatur; tum quia hujusmodi imperium est omninò superfluum; cum scientia simplicis intelligentiæ, & Omnipotentia sufficienter applicentur ad agendum (illa ut dirigens, hæc ut exequens) per actum Divinæ voluntatis, quo Deus vult potiùs hoc

hoc factibile ponere, quàm aliud; tum etiam quia esto hujusmodi imperium prærequireretur ad applicandam scientiam simplicis intelligentiæ, & Omnipotentiam ad agendum, nullatenus deberet dici causa rerum; quia applicativum causæ non est causa; aliter approximatio ignis posset dici causa combustionis.

Confirm. Scientia practica est scientia approbationis, quæ solùm importat scientiam simplicis intelligentiæ repræsentantem producibilia cum actu voluntatis, quo vult hoc possibile producere, quin sit necessarium imperium superadditum; ergo sola scientia simplicis intelligentiæ est causa rerum. Antecedens probatur paritate adducta ab Angelico Artificis, qui ut causet opus artificiatum, solùm cognoscere debet; quonam pacto fieri possit, debétque velle applicare potentias executrices ad opus, quin requiratur ullus actus intellectus imperans. Et dato, quod aliquando in Creatura requiratur hoc imperium ad superandam aliquam difficultatem in exercitio operis, non propterea requiritur in Deo, qui nullam patitur difficultatem in operando. Præterea sicut in Creatura non requiritur imperium ut causa operis, sed ut applicativum causæ, (scilicet Ideæ dirigentis, & potentiarum exequentium) ità si daretur in Deo imperium, neque requireretur ut causa rerum, sed solùm ut applicativum Omnipotentiæ ad Creaturas producendas; ergo à primo ad ultimum sola scientia simplicis intelligentiæ est causa rerum.

V. *Objic.* 1. Scientia simplicis intelligentiæ est indifferens ad producendum Mundum, vel non producendum, ergo indiget prævio determinativo; hoc autem non est, nisi scientia visionis, seu actus intellectus, qui dicitur imperium, dictans, Mundum esse faciendum; ergo causa rerum non est scientia simplicis Intelligentiæ, sed scientia visionis. Probatur minor, quia

scientia, quâ Deus operatur ad extra, est scientia, quæ terminatur ad rem ut aliquando existentem, non verò ut possibilem; atqui nisi detur imperium, non datur hujusmodi scientia; cùm scientia simplicis intelligentiæ solùm terminetur ad possibilia; ergo sine imperio non datur scientia, quæ sit causa rerum.

Confirm. ex August. *lib.* 15. de Trinit. *c.* 13. ubi ait: *Quia scivit Deus, Creaturas creavit, non quia creavit, scivit.* Et ex Gregorio 20. moral. cap. 24. *Quæcumque sunt, non ideo ab æternitate videntur, quia sunt, sed ideo sunt, quia videntur.*

Resp. nego min. Sufficienter enim determinatur scientia simplicis intelligentiæ, & Omnipotentia ad agendum ab actu Divinæ voluntatis. Ad probationem distinguo majorem, scientia operativa est scientia, quæ terminatur ad rem, ut aliquando existentem, causando talem existentiam, concedo; præsupponendo hujusmodi existentiam, ut objectum, nego majorem, & consequentiam.

Ad confirm. Patres etiam scientiam simplicis intelligentiæ vocant scientiam visionis, ut advertit D. Th. *qu.* 2. de Veritate *art.* 9. quia scientia simplicis intelligentiæ ratione suæ certitudinis, & claritatis æquivalet visioni. Cæterùm sicut verum est, Deum creasse Creaturas, quia eas scivit scientiâ simplicis intelligentiæ, & non è contra: itâ verum est, Deum Creaturas existentes non vidisse ab æterno scientiâ simplicis intelligentiæ, quia sunt; sed ideo sunt, quia Deus vidit, eas scientia simplicis intelligentiæ esse possibiles; nisi enim prævidèrentur possibiles, non existerent.

VI. *Objic.* 2. Scientia, qua Deus operatur ad extra, terminatur ad rem ut aliquando existentem; sed scientia terminata ad Creaturas ut existentes est scientiâ visionis; ergo scientia visionis est causa rerum.

Resp. Distinguo majorem: Scientia, quâ Deus operatur

ratur ad extra, terminatur ad rem ut aliquando existentem, tanquam causa ad effectum ab illa directivè causatum, concedo; tanquam cognitio ad objectum ab ipsa repræsentatum sub ratione existentis, nego majorem; & distinguo minorem; Scientia terminata ad Creaturas ut existentes est scientia visionis, si terminatur ad illas hoc secundo modo, concedo; si ad illas terminetur illo priori modo, nego minorem, & consequentiam. Sic scientia Artificis terminatur ad existentiam artefacti, etiam quatenus est ejus causa dirigendo Artificem ad opus; sub qua ratione talis scientia non est intuitiva, sed abstractiva.

VII. *Objic.* 3. Decretum liberum est causa rerum; sed scientia visionis identificatur cum decreto libero; non secus ac scientia simplicis intelligentiæ identificatur cum actu voluntatis Divino necessariò; ergo scientia visionis est causa rerum.

Confirm. Scientia, quæ est causa rerum, debet esse libera; sed sola scientia visionis est libera; ergo sola scientia visionis est causa rerum. Probatur major, quia scientia causativa rerum debet esse indifferens ad causandum, vel non causandum; ergo debet esse libera.

Resp. In sententia Societatis contra Thomistas scientiam visionis de actibus liberis nostris non posse identificari cum decreto collativo auxilii indifferentis; cùm non possit in causa indifferenti videri effectus determinatus. Quare hujusmodi scientia visionis vel constituitur per quamdam virtualitatem in intellectu Divino consequentem ad nostros actus liberos, vel constituitur per intellectum Divinum, & inadæquatè etiam per ipsos actus liberos tamquam per connotatum extrinsecum, juxta varias sententias explicandas, cùm de constitutivo decretorum liberorum Dei. Quicquid sit, an scientia visionis de consensu A, possit etiam

constitui per complexum scientiæ mediæ de tali consensu sub auxilio indifferenti, & Decreti de conferendo tali auxilio, aut etiam constitui possit adæquatè per ipsum decretum prædefinitivum consensus, cohærenter ad ea, quæ diximus in conclusione quinta quæstionis antecedentis Illud negari nequit, quòd Deus habeat scientiam visionis de suis decretis liberis, & quòd in suis decretis videat Creaturas, quæ ab iis causantur, tamquam in medio essentialiter cum Creaturis connexo; v.gr. in decreto libero de creando Antichristum videt tamquam in medio ipsum Antichristum futurum. Ex quo tamen non fit, quòd sicut decretum liberum est causa effectus contingentis pendentis à solo Deo, putà Antichristi, ità scientia visionis de hoc effectu sit etiam illius causa. Et ratio est, quia scientia, quæ causat res contingentes, debet illas præcedere, non consequi; sola autem scientia simplicis intelligentiæ antecedit decreta libera causantia res contingentes, atque adeò res ipsas contingentes antecedit: Scientia verò visionis de decretis, & de rebus, quæ ab iis causantur, consequitur hæc objecta, non antecedit, ergo nullatenus potest scientia visionis esse causa rerũ.

Ad Confirm. distinguo majorem; Scientia, quæ est causa rerum, debet esse libera in essendo, seu debet esse contingens, nego majorem, debet esse libera in causando, hoc est indifferens, ut causet potiùs, vel non causet, concedo majorem, & distinguo pariter minorem, sola scientia visionis est libera in essendo, concedo, in causando nego minorem, & consequentiam.

Hinc sequitur 1. Causam conservationis rerum non esse scientiam visionis; cum Deus non dirigatur ad conservandas res pro instanti A per visionem, qua ipsas videt existere in instanti A; sed per scientiam simplicis intelligentiæ, qua videt, quomodo possint conservari, & existere in instanti A.

Se-

Sequitur 2. Deum pro instanti reali A, quo aliquid causat, illud repræsentare dupliciter, videlicet in priori signo rationis ut potens existere; atque adeò per scientiam simplicis intelligentiæ, qua Divina voluntas dirigitur ad ejus effectionem; in posteriori verò signo rationis repræsentat illud ut existens tum in fieri, tum in facto esse per scientiam visionis contemplantis existentiam objecti.

QUÆSTIO VI.
De Scientia Media.

I. DIximus, scientiam mediam esse scientiam Dei certam, & infallibilem de Futuris liberis conditionatis, v.g. de eo, quod facturus esset Petrus, si vocaretur; hæc autem scientia ideo vocatur media, quia participat de scientia simplicis intelligentiæ, quatenus antecedit omne decretum liberum; & de scientia visionis, quatenus est de objecto contingenti. Rursus participat de scientia necessaria, quia necessariò Deus videt quid esset facturus Petrus, si vocaretur; & participat de scientia visionis contingente, quia contingens est, quòd videat consensum potiùs Petri conditionatum, quàm dissensum.

Notandum tamen 1. Quòd sicut Futura conditionata, quæ secundùm se essentialem habent connexionem cum conditione prævia, spectant ad scientiam simplicis intelligentiæ; ut ista conditionalis, Si Sol est dies est, si est Homo, est Animal rationale; ità Futura conditionata, quæ habent necessariam connexionem cum conditione, non secundùm se, sed ex libero Dei decreto decernente ea inter se conjungi, spectant ad scientiam visionis, ut est illa conditionalis 4. Reg. 13. *Si percußisses quinquies, aut sexies, sive septies* (id est jaculo Terram) *percußisses Syriam usque ad consumptionem.* Ratio est, quia sicut pertinet ad scientiam visionis de-

cretum liberum Dei decernens conjunctionem hujus futuri conditionati cum tali hypothesi, ità ad eandem scientiam pertinet tamquam objectum indirectum ipsum futurum conditionatum. Quare ad scientiam mediam solùm spectant futura conditionata, in quibus conditio tum ratione sui, seu ex parte ipsius rei, tum ex parte Dei est indifferens ad utramque partem contradictionis.

Hæc tamen conditio alia dicitur esse conducens, alia disparata: Dicitur esse conducens, quæ vel est causa, vel conditio connaturaliter requisita ad effectum liberum, v. g. si peteres eleëmosynam à divite, ea tibi daretur. Dicitur verò disparata, quæ nullam habet connexionem cum futuro conditionato v. g. si Turca dormiret, tu orares. De utraque hac veritate conditionata agendum in præsenti, inquirendo, An Deus ea cognoscat independenter à quolibet decreto actu existente absoluto ex parte actûs, conditionato ex parte objecti? sed præsertim agendum de veritate conditionata sub conditione conducente.

II. Notandum 2. Hoc vocabulum scientiæ mediæ esse in Scholis invectum à Patre Petro Fonseca nostræ Societatis an. 1566. deinde typis mandatum ab ejus discipulo P. Molina ann. 1589. in sua Concordia; non quia hujusmodi scientia à Patribus, aut à Theologis antiquis negaretur; sed quia olim nomine scientiæ visionis explicabatur notitia infallibilis Dei de quibuscumque objectis contingentibus etiam conditionate futuris. Quia tamen ex tempore præsertim Molinæ suborta fuit quæstio, quomodo contingentia conditionatè futura cognoscerentur à Deo, ideo hoc novo nomine scientiæ mediæ cognitio isthæc Divina significari cœpit ad distinctionem cognitionis reliquorum contingentium. Ubi è contra nomen Prædeterminationis ità cœpit à Bannez eodem ferme tempore usur-

usurpari, ut nec hujusmodi nomen, nec ejus significatum a Patribus, & Theologis antiquis agnitum unquam fuerit, ut passim DD. Societatis ostendunt.

Denique sciendum; ab anno 1602. usque ad 1607. disputationes 47. habitas fuisse (videlicet 37. coram Clemente VIII. & 10. coram Paulo V.) inter Patres Societatis, & Patres Dominicanos, qui scientiam mediam, aliásque Molinæ propositiones impugnabant; ac demum Pontificem decrevisse, quòd utriusque Familiæ sententiæ possent tutò, ac impunè defendi, dummodo neutra pars alteram carpat censuris, vel injuriis lacessat. His præjactis, quæremus primò, An verè detur in Deo cognitio certa, & infallibilis contingentium conditionatè futurorum? Secundò, Utrum Deus ea cognoscat in aliquo decreto absoluto ex parte actûs, & conditionato ex parte objecti, ut volunt Prædeterminantes; an verò in seipsis? in quo consistit cardo præsentis quæstionis. In sequenti verò inquiremus, An detur etiam in Deo scientia media reflexa, seu scientia suorum decretorum conditionatè futurorum? v. g. An si Adam non peccâsset, Deus decrevisset Incarnationem?

ARTICULUS I.

An Deus videat contingentia conditionatè futura?

III. Dicendum cum communissima, Deum de facto habere scientiam certam, & infallibilem contingentium conditionatè futurorum. Conclusionem hanc Amicus *disp.* 12. dicit, esse de fide, cùm de ea constet ex scripturis mox laudandis. Plerique Thomistæ docent, negari non posse sine injuria divinitatis. Salmaticenses tamen, & Gonzalez apud Platelium *n.* 118. putant, conclusionem non esse certam, quia Cabrera, Ledes., & alii antiquiores Thomistæ docuerunt, Deum probabilem tamen habere notitiam de his Futuris.

Prob. 1. Quia sæpè Deus hujusmodi Futura revelavit in Scripturis; ergo cùm Divina revelatio sit infallibilis, est pariter infallibilis eorum cognitio. Antecedens probatur, nam 1. *Reg.* 23. cum David consuleret Dominum, & interrogaret, an si maneret Ceilæ, Saul descensurus esset ad eum capiendum? & an Ceilitæ tradituri essent ipsum in manu Saulis? Respondit Dominus: *Descendet; Tradent.* 3. *Reg.* 11. dixit Deus Salomoni, ac Israelitis: *Ne ingrediamini ad eas* (videlicet ad mulieres alienigenas) *certissimè enim avertent corda vestra, ut sequamini Deos earum. Sap.* 4. dicitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus. Matth.* 11. *& Luca* 10. dixit Christus Dominus: *Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere, & cilicio pœnitentiam egissent*: Et quamvìs in Græco dicatur: *Fortè pœnitentiam egissent*, Augustinus tamen *tract.* 27. in Joann. advertit: *Ille, qui omnia scit, quando dicit, Forsitan, non dubitat, sed increpat*; sic Joannis 8. *Si me sciretis, & Patrem meum forsitan sciretis*

Confirm. Ex Patribus suspicientibus altissima Dei consilia, qui cùm prævideri tot Angelos, & Homines perituros, adhuc eos condere voluerit. August. lib. de dono Persever. ait: *Poterat illos Deus, præsciens esse lapsuros, antequam id fieret, auferre de hac vita.* Et in Enchiridio *c.* 9. refutans Semipelagianos dicentes, perduci ad baptismum parvulos prævisos eo benè usuros, si viverent, non perduci verò prævisos malè usuros, convincit id esse falsum, quia alioquin etiam Tyrii salvandi fuissent, quos Deus prævidit credituros, si eis ut Judæis prædicatum fuisset Evangelium.

Prob. 2. Ratione, quia cognoscere certò, & infallibiliter etiam futura libera conditionata est perfectio simpliciter simplex; non secus ac cognoscere præsentia, præte-

præterita, & futura libera absoluta; ergo hujusmodi cognitio non est deneganda Deo: præsertim quia maximè conducit ad ejus providentiam, quippe quæ definitur: ***Ratio ordinans unumquodque per media congrua ad suum finem***; non posset autem Creaturas rationales ad suum finem ultimum per media apta ritè perducere, si careret hac scientia, ut infra ostendetur: ergo.

Confirm. Ad infinitam Dei cognoscitivitatem spectat certò, & infallibiliter cognoscere quicquid est certò cognoscibile, & affirmabile; sed futura libera conditionata sunt certò cognoscibilia, & affirmabilia: ergo ad infinitam Dei cognoscitivitatem pertinet ea certò, & infallibiliter cognoscere. *Prob. min.* Præsentia, & futura libera absoluta ideo sunt certò cognoscibilia, & affirmabilia, licèt sint contingentia, quia habent certam, & determinatam veritatem; cùm non detur à parte rei medium inter existere determinatè, & non existere derminatè pro quolibet instanti, sive præsenti, sive futuro; atqui neque datur medium inter existere determinatè positâ conditione, & non existere determinatè, positâ eâdem conditione pro quolibet pariter instanti; ergo sicut contingentia, præsentia, & futura absolutè habent certam, & determinatam veritatem, adeóque sunt certò cognoscibilia, & affirmabilia, ità etiam contingentia futura conditionatè.

IV. Hinc habes primò, duplicem dari objectivam veritatem, & cognoscibilitatem; aliam Intrinsecam identificatam cum ipsa rei entitate sive actu existente, sive futura, aut absolutè, aut conditionatè; aliam Extrinsecam identificatam cum Divina cognitione, quæ potest extrinsecè denominare objectum certè cognitum, aut affirmatum. Futura absoluta, & conditionata non habent ab æterno cognoscibilitatem intrinsecam, habent tamen extrinsecam; sicut Hircocervus non habet intrinsecam, sed habet extrinsecam cognoscibili-

tatem;

tatem; & eodem modo possibilia solùm habent ab æterno cognoscibilitatem extrinsecam, seu per denominationem à cognitione Divina, quæ potest illa cognoscere etiam in seipsis.

Habes 2. Actus liberos creatos tam præsentes, quàm absolutè futuros prius ratione cognosci à Deo, ut conditionatè futuros, quàm ut absolutè futuros, vel existentes: v. g. Pœnitentia D. Petri prius ratione cognoscebatur conditionatè futura sub tali vocatione, quàm futura absolutè: Ratio est, quia actibus liberis prius ratione competit, quòd positâ conditione ponantur, quàm quòd sint absolutè futuri.

V. *Objic.* 1. Futura libera conditionata sunt contingentia; ergo non sunt determinatè vera, sed habent indifferentiam ad veritatem, vel falsitatem; ergo non possunt à Deo ab æterno determinatè & certo cognosci. Probatur prima consequentia, quia hujusmodi futura nullum habent esse; ergo non possunt habere esse determinatum in se, sed solùm esse indifferens in causa.

Confirm. Omnis denominatio de præsenti debet habere de præsenti, si minus omnia constitutiva, saltem ultimam actualitatem; v. gr. ut detur denominatio Antichristi cogniti, licèt non debeat dari Antichristus, debet tamen de præsenti dari cognitio, quæ est actualitas ultima in ordine ad hanc denominationem; ergo, ut detur ab æterno hæc veritas, si Petrus vocaretur, consentiret, deberet ab æterno dari consensus Petri, qui est ultima actualitas; sed talis consensus non datur ab æterno; ergo nec veritas illa conditionata.

Resp. Nego primam consequentiam. Ad probationem distinguo antecedens: Futura conditionata nullum habent esse nunc, aut ab æterno absolutè, *concedo*; nullum habent esse, positâ conditione, *nego antec. & dist. Conseq.* non possunt habere esse determinatum in se nunc absolutè, *concedo*, pro tempore importato per con-

copulam, & conditionatè, *nego Conseq.* Sicut futura absoluta, v. gr. peccatum Antichristi non habet esse intrinsecum, ac determinatum in se physicè ab æterno, & tamen ab æterno habet suum esse logicum, quatenus habebit suum esse physicum pro tempore importato per copulam, quod requiritur; & sufficit, ut ab æterno sit determinatè vera hæc propositio; Antichristus peccabit; siquidem ex Philosopho, ex eo, quod res est, vel non est pro tempore importato per copulam, propositio dicitur vera, vel falsa; ità prorsus futura conditionata habent ab æterno suum esse logicum, quatenus haberent suum esse physicum determinatum pro tempore importato per copulam, purificatâ conditione; quod requiritur, & sufficit, ut propositio de futuro conditionato ab æterno sit determinatè vera; unde infallibiliter à Deo talis veritas cognoscatur. Quare non negamus contingentiam actûs liberi conditionatè futuri, nec dicimus, solam indifferentiam in causa sufficere, ut determinatè cognoscatur; sed dicimus, præter indifferentiam, quam habet actus liber in causa, habere etiam necessariò suum esse, vel suum non esse determinatum pro quolibet instanti tum absolutè, tum positâ quacumque conditione; & hujusmodi esse, vel non esse determinatum reddere cognitionem, ac propositionem de illo determinatè veram, vel determinatè falsam ab æterno.

Ad Confirmationem, licèt denominationes physicæ, seu quæ habentur à forma physicè existente requirant de præsenti aut formam, aut ultimam actualitatem, ut denominatio albi, cogniti, &c. At denominationes logicæ, & merè intentionales requirunt ultimam actualitatem solùm logicè, quatenus requirunt, ut ultima actualitas habeat esse physicum pro tempore importato per copulam, & prout requirit talis denominatio; sic denominatio Adami olim peccantis habetur à

tur à peccato præterito, quod nunc tamen logicè existit, idémque dicas de denominatione Antichristi peccaturi; & eodem modo denominatio Petri conditionatè consentientis habetur ab ipsa essentia physica consensus, non quæ sit nunc, aut quæ fuerit, aut sit futura absolutè, sed quæ esset conditionatè: unde nunc tantùm logicè existit; Et ratio est, quia hoc tantùm conditionatum requiritur, & sufficit, ut habeatur talis denominatio, & sit vera hæc propositio, si Petrus vocaretur, consentiret.

Hoc solet aptè à logicis, & à Theologis explicari comparãdo differentias temporis cum differentiis loci; sicut enim hæc propositio, Turca dormit Constantinopoli, est hic vera, licèt somnus, seu ultima actualitas non detur hic nisi tãtùm logicè; ità prorsus hæc propositio de, futuro absoluto, Antichristus peccabit, sicut etiam hæc alia de futuro conditionato, Petrus consentiret, si vocaretur, est nunc vera, licèt peccatum Antichristi, & consensus Petri conditionatus non detur nunc physicè, sed tantùm logicè, seu prout requiritur ad has denominationes.

VI. *Objic.* 2. Augustinus de prædestinatione Sanctorum *c.* 9. & alibi reprehendit scientiam conditionatorum, ut erroneam adversùs Semipelagianos. Præterea *c.* 14. hæc habet: *Hoc præscivit Deus, quod futurum erat, non quod futurum non erat*: atqui futurum conditionatum non erit futurum; ergo non præscitur à Deo.

Confirm. 1. Ex Navarrete: vel illa particula conditionalis, *Si*, se tenet ex parte Dei, ità ut sensus sit, quòd si Petrus vocaretur, tunc Deus illum converteret, & hoc importat in Deo imperfectionem, quia deberet Deus expectare aliquid extra se ad decernendum quid esset facturus: vel illa conditionalis se tenet ex parte rerum, ità ut sensus sit, quòd attentâ naturâ Petri sub his conditionibus sequeretur consensus; &

sus;& hoc dici nō potest,quia in sola natura liberi arbitrii indifferētis nequit cognosci effectus determinatus.

Confirm. 2. Quia ut scientia ista conditionatorum esset infallibilis, & digna Deo, deberet Deus videre infallibilem connexionem inter conditionem, & conditionatum; sed hæc connexio infallibilis pugnat cum libertate consensus, ut patet: ergo non datur in Deo scientia isthæc media.

Resp. Cum Fasolo *n.* 225. & Mauro, Augustinum non reprehendere scientiam conditionatorum, quæ à Semipelagianis admittebatur, sed solùm prout ab iis admittebatur; atque adeo damnabat tantùm ejus abusum. Semipelagiani utebantur scientia ista Divina ad salvandum, quòd Deus daret primam Gratiam ex meritis conditionatè prævisis, ne alioquin esset acceptor Personarum per hoc, quòd absque ullo merito daret Gratiam uni, & alteri illam negaret. At D. Augustinus, & D. Prosper opposuerunt Semipelagianis, quòd sicut Deus potest absque ullo merito prævio velle, quòd Baptismus conferatur uni Infanti, qui statim decedit, & salvatur; ac permittere, quòd alteri Baptismus negetur, ūde damnatur; ità potest absque ullo merito prævio dare huic adulto primam Gratiam efficacem, & negare illam alteri, quin sit Acceptor Personarum; & ratio est, quia non distribuit bona communia, sed bona propria, quæ potest ad libitum conferre.

Hinc Semipelagiani addiderunt alterum errorem dicendo, quòd etiam Pueri, qui baptizantur, obtineant baptismum ex meritis conditionatè prævisis. Sed Catholici omnes cum Augustino docent, merita conditionata non esse merita; aliter posset Deus quemlibet ad arbitrium salvare, aut damnare, cùm videat tam merita, quàm demerita conditionata uniuscujusque sub variis conditionibus. Quare demerita, aut merita, quæ non sunt, sed essent, non possunt, sed possent præmia-

præmiari, vel puniri. Hunc itáque scientiæ conditionalium abusum damnat Augustinus, quòd Deus primam Gratiam conferat ex meritis conditionatis; non damnat tamen, sed pluribus in locis admittit hanc scientiam, quâ salvetur, quòd Deus absque ullo prævio merito det nobis primam Gratiam efficacem, vi cujus beatitudinem mereamur, & quòd prædestinatio ità pendeat à nostro libero arbitrio, ut tamen sit beneficium uni Divinæ benevolentiæ tribuendum: licèt enim Beatitudo non sit nobis conferenda, nisi propter merita, nihilominus nullum meritum nostrum præcessit ad actum Divinum prædestinantem nos, & ordinantem nostra merita ad beatitudinem obtinendam. Quæ omnia citra scientiam mediam salvari non possunt, ut in sequenti articulo clarius apparebit.

Ad id, quod additur: sicut ex Augustino Deus præscivit, quod futurum erat, non verò, quod non erat futurum; quatenus repugnat, ut præcognoscat futurum id, quod non est futurum; ità pariter in eodem sensu præscivit ab æterno, quod futurum esset, non verò quod futurum non esset sub aliqua conditione.

Ad 1. Confirm. Dico, particulam conditionalem, *Si*, se tenere ex parte omnium, quæ præcedunt consensum; ita ut sensus sit, si ea omnia, quæ fuerunt facta Judæis, facta fuissent Tyriis, isti converterentur; quod nec fert imperfectionem in Deo, nec fert, quòd consensus conditionatè futurus prævideatur in libero arbitrio indifferenti, sed in ipso, ut dicemus articulo sequenti.

Ad 2. dicendum, quòd ut scientia Dei sit infallibilis, non debeat videre connexionem infallibilem, seu necessariam inter conditionem, & conditionatum, sed solùm debeat videre connexionem contingentem infallibiliter; hæc autem habetur præcisè per hoc, quòd si poneretur conditio, poneretur consensus; quod non pugnat cum libertate consensûs. AR-

ARTICULUS II.

Num futura libera conditionata prævideantur à Deo in aliquo Decreto, an in seipsis.

VII. Hic est, ut diximus, cardo difficultatis, & præcipua dissensio inter Thomistas, & DD. Societatis; cum enim negari non possit salvis scripturis, & citra injuriam divinitatis, quod Deus de facto cognoscat, quid Tyrii v. gr. essent facturi, si prædicatum fuisset illis Evangelium, prout prædicatum fuit Judæis, dubitatur solùm. Num Deus videat consensum conditionatum Tyriorum in ipso consensu, sicut per scientiam visionis videt futura absoluta in seipsis; an verò videat in aliquo decreto facto existente absoluto ex parte actûs, conditionato ex parte objecti, quo Deus ab æterno decreverit salvare Tyrios conditionatè, scilicet si prædicaretur illis Evangelium? Posito enim hoc decreto infallibiliter connexo cum consensu Tyriorum conditionato, videretur hic consensus à Deo per scientiam visionis, quâ videntur omnia connexa cum decretis liberis Dei, & non per scientiam mediam, quâ attinguntur objecta independenter à quovis actuali Dei decreto; ac proinde si Deus videt futura libera conditionata in his decretis, solùm datur in Deo scientia simplicis intelligentiæ, & visionis, non verò media.

VIII. Dico equidem 1. Cum Doctoribus Societatis contra Prædeterminantes, & condeterminantes; Futura libera conditionata non videri à Deo per scientiam visionis in ullo decreto absoluto ex parte actûs, conditionato ex parte objecti. Ita ex Angelico, qui *quæst. 14. art. 13.* docet, quòd Deus merè conjecturaliter videat futura libera in causis suis; si autem ea videret in decreto essentialiter cum iis connexo, non videret conjecturaliter, sed infallibiter in tali causa; atque

adeo ex Angelico videntur à Deo futura libera infallibiliter in seipsis per scientiam mediam. Huic etiam Conclusioni astipulantur Malderus, Lorca, Duvallius, Petrus à S. Joseph, Mascarennas, Pennottus, Caspensis, Cavellus, Faber, & alii plusquam ducenti apud Henao, & apud Platelium *n.* 123.

Probatur: hujusmodi decretum actu existens, in quo Deus videret futura libera condicionata infallibiliter, deberet esse decretum prædeterminans, aut condeterminans; aliter non connecteretur infallibiliter cum consensu conditionato: atqui si esset prædeterminans, aut condeterminans everteret libertatem talis consensus; ergo nequit consensus liber conditionatè futurus à Deo prævideri in ullo decreto actu existente. Major patet. Minor hìc supponitur ex dicendis in de Gratia.

Dices; Quare negatâ scientiâ mediâ nequit dari decretum prædefinitivum consensûs conditionatè futuri, quod non violet ejus libertatem, cùm in sententia Societatis Deus prædefiniat de facto actus bonos liberos nostros absque eversione libertatis?

Resp. In tantum dari posse in sententia Societatis decretum prædefinitivum consensûs liberi absque eversione libertatis, in quantum hujusmodi decretum supponit scientiam mediam de tali consensu: sic enim potest voluntas impedire, ne fuerit ab æterno scientia media de consensu, & consequenter impedire potest decretum prædefinitivum talis consensûs; unde cum infrustrabilitate Divini decreti prædefinitivi benè cohæret in sententia Societatis libertas consensûs prædefiniti, non secus ac cum infallibilitate Divinæ præscientiæ de peccato Antichristi cohæret libertas Antichristi ad non peccandum. At negata scientia media in Deo, decretum intentivum nostri consensûs ità esset infrustrabile, & essentialiter connexum cum consensu, ut simul esset inimpedibile à voluntate

creata

creata: unde esset eversivum libertatis. Non posset enim voluntas nostra impedire decretum Divinum directè, ut patet, cùm non sit actus nostræ voluntatis; nec posset illud impedire indirectè, hoc est impediendo scientiam mediam prærequisitam ad illud, cum in sententia Prædeterminantium, & Condeterminantium hæc scientia non præsupponatur; ergo hujusmodi decretum esset essentialiter connexum cum consensu, & inimpedibile à voluntate; atque adeo esset eversivum libertatis.

Ratio autem brevissima, cur decretum prædeterminans, (& in communiori sententia etiam prædefinitio antecedens scientiam mediam; & universim quodcumque antecedens inimpedibile, & incompossibile cum utraque parte contradictionis) evertat libertatem, est, quia voluntas sub hoc decreto prædeterminante ad consensum nec potest ponere dissensum in sensu composito, componendo scilicet prædeterminationem ad consensum cum dissensu; quia talis prædeterminatio supponitur incompossibilis cum dissensu; nec posset ponere dissensum in sensu diviso, hoc est dividendo à se prædeterminationem ad consensum, & abigendo illam; cùm supponatur inimpedibilis à voluntate tum directè, tum indirectè, ut ostendimus; ergo voluntas sub tali prædeterminatione simpliciter non posset ponere dissensum, unde rueret libertas; non secus ac voluntas sub visione beata caret libertate ad peccandum; cùm non possit peccare, neque in sensu composito, neque in sensu diviso.

Confirm. Conclusio; quia cùm à plerisque Thomistis negetur prædeterminatio Divina ad malum, eo quòd faceret Deum auctorem peccati, non posset in his decretis prædeterminantibus videri à Deo dissensus, seu peccatum; unde in sententia prædeterminantium ignoraret Deus peccata, quæ poneret voluntas; positâ aliquâ conditione.

Confirm. 2. Auctoritate Scripturarum, & Patrum: Ex Scripturis quidem, quia si futura conditionata praeviderentur in decreto actu existente, & conditionatè praedeterminante, indigna fuisset Christo Domino illa exprobratio facta Judaeis dicendo, *Si in Tyro, & Sydone, &c.* Nam poterant Judaei respondere: ideo Tyrii converterentur, quia Deus decreto suo praedeterminante decrevit eorum conversionem, si iis praedicaretur Evangelium: nostram autem conversionem non decrevit. Ex Patribus verò; quia ineptè quaererent, cur v. g. voluerit Deus Diabolum, & Adamum creare, cùm praeviderit eos peccaturos; si enim in Deo daretur decretum conditionatè praedeterminans, idem esset quaerere, cur voluerit eos creare, cùm praeviderit peccaturos? ac quaerere, cur voluerit eos creare, cum voluerit eos creare, & ad peccatum praedeterminare? quod esset SS. Patribus indignum.

Confirm. 3. Quia decreta, in quibus Deus videret infallibiliter actus liberos conditionatè futuros, deberent esse necessaria, & infinita; necessaria quidem, quia aliter daretur objectum, de quo Deus interrogatus dicere posset. Ignoro; quòd repugnat Divinae cognoscitivitati. Deberent etiam esse infinita, saltem terminativè, & virtualiter relatè ad quamcumque Creaturam liberam, quia de quolibet Homine, vel Angelo deberet Deus scire, quid vellet sub infinitis variis circumstantiis. Sed repugnat, hujusmodi decreta esse necessaria, cùm Deus possit nihil decernere de possibilibus; aliter non esset plenè liber: repugnat etiam, quòd sint infinita de quolibet individuo possibili, ut ipsi Adversarii fatentur; *Absurdum est*, inquit Gonerus *disp.* 3. de voluntate, *fingere in Deo infinita decreta conditionata circa infinitas ferè combinationes possibiles.* Unde Joannes à S. Thom. *qu.* 14. dicit: tantùm sciri à Deo illos eventus conditionatos, qui connexionem habent

cum

cùm hoc Universo condito, non reliquos; ergo Deus futura libera conditionata non videt in decretis.

IX. Prob. Denique conclusio, quia hujumodi decretum subjectivè absolutum, & objectivè conditionatum, in quo Deus prævideret futura libera conditionata, est essentialiter superfluum; ergo non est admittendum. Probatur antecedens: hujusmodi decretum vel poneretur ut objectum, in quo tamquam in medio cognito Deus cognosceret futura conditionata, vel ut causa eorumdem purificata conditione; sed neque deservit ut objectum habens rationem medii ad cognoscenda futura conditionata; cùm possit ea Deus cognoscere immediatè in seipsis, ut potest futura absoluta, & possibilia, juxta superius dicta; unde sicut esset superfluum decretum, in quo Deus videat possibilia, nec non decretum, in quo videat futura absoluta, si merè deserviat ut medium, & non ut causa futurorum, ità est essentialiter superfluum decretum, in quo Deus videat futura libera conditionata, si illud non deserviat, ut eorum causa: atqui neque hujusmodi decretum deservit, ut causa futuri liberi conditionati; non solùm quia everteret ejus libertatem, ut hìc supponimus; sed etiam quia ad ponendum effectum purificatâ conditione, requiritur, & sufficit decretum omnino absolutum, quod ponatur conditione purificatâ; ergo decretum prævium absolutum dumtaxat ex parte actûs; & conditionatum ex parte objecti non deservit, ut causa futurorum conditionalium, atque adeò est omnino superfluum. Certè per Adversarios, ut Petrus in instanti A, consentiat, sufficit decretum prædeterminans absolutum, quin requiratur decretum ullum conditionatum; ergo ut Petrus purificatâ conditione consentiat, sufficit etiam decretum prædeterminans absolutum, quod purificatâ conditione existat, quin prærequiratur ut causa consensûs ullum de-

cretum conditionatum: Sicut voluntas, quæ est causa consensûs, sufficit quòd ponatur purificatâ conditione, quin debeat ante conditionem præexistere, ut possit consensum causare.

Confirm. Decretum conditionatum, quod ponitur ab Adversariis, purificatâ conditione non daretur; ergo nullatenus potest causare consensum. Probatur antecedens, quia purificatâ conditione habetur effectus absolutus; ergo tunc requiritur causa absolutè existens atque adeò requiritur decretum volens absolutè causare consensum liberum; ergo decretum conditionatum, quod vellet, si, tunc non daretur.

X. Dico 2. Futura libera conditionata videntur à Deo in seipsis per scientiam mediam independenter à quovis decreto actu existente. Ita DD. Societatis, & plusquam bis 100. alii Authores, ut diximus in prima Conclusione, ac præsertim plurimi Scotistæ cum Fabro, Cavello, & aliis; & plures etiam Universitates.

Prob. Non potest Deus futura libera conditionata videre in ullo decreto, ut ostendimus in conclusione antecedente; nec potest ea videre in causis proximis, utpote indifferentibus; ergo debet ea videre in seipsis, non secus ac futura libera absoluta.

Confirm. Ideo futura libera absoluta videt Deus per scientiam visionis in seipsis, etiamsi possit ea pariter videre in complexo scientiæ mediæ de tali actu sub tali auxilio, & decreti de conferendo hoc auxilio, aut in decretis prædefinitivis juxta superius dicta: quia futura absoluta libera pro instanti quo erunt, habent solùm indifferentiam extrinsecam in sua causa; in seipsis verò habent determinatum esse, aut determinatum non esse: Atqui hoc etiam dicendum de futuris liberis conditionatis; quippe quæ pariter purificatâ conditione, aut determinatè essent, aut determinatè non essent, eum non possit dari medium

inter

inter hæc duo contradictoria à parte rei, ut suprà ostendimus; ergo etiam futura libera conditionata videntur à Deo in seipsis. Idcircò autem diximus, non posse dari medium inter determinatè esse, & determinatè non esse, quia unumquodque per suum esse, vel per suum non esse habet necessariò determinationem ad existendum, aut ad non existendum; sed inter esse, & non esse non datur medium, eò quòd sint formaliter contradictoria; ergo nec datur medium inter esse determinatè, & determinatè non esse à parte rei pro quolibet instanti, eò quòd hæc sint contradictoria æquivalenter, ut diximus, cùm de scientia visionis, & advertit Martinez *controv. 3. disp. 2. sect. 2.*

Dices; vel consideratur futurum conditionatum in priori ad decretum, & sic præscindit ab esse, vel non esse; vel consideratur in posteriori ad decretum, & sic determinationem habebit à decreto, non à seipso; ergo futurum conditionatum nequit à Deo videri in se ipso independenter à decreto.

Resp. Futurum conditionatum non considerari in priori ad decretum, quod esset ex parte hypothesis, sed in priori ad decretum absolutum, quòd actu sit; sicut enim actus liber debet esse à decreto Dei oblativo concursûs indifferentis, ità etiam debet esse à voluntate creata; sed futurum conditionatum non consideratur ab Adversariis in priori ad voluntatem, quæ esset, sed in priori ad voluntatem, quæ actu sit; ergo neque considerari debet à nobis in priori ad decretum; quod esset, sed in priori ad decretum absolutum, quod actu sit. Hoc posito dicendum, quòd in posteriori ad decretum, quod esset, si purificaretur conditio, futurum conditionatum habeat esse determinatum, non quidem à decreto utpotè indifferenti sed ratione sui, quatenus in quolibet instanti vel debeat determinatè esse, vel determinatè non es-

se, cùm non detur medium inter hæc contradictoria; atque adeò in priori ad quodcumque decretum actu existens potest à Deo determinatè cognosci futurum conditionatum. Et sensus est, quòd decretum Dei actu existens non sit medium, in quo futurum conditionatum cognoscatur, licèt verum sit, quòd hujusmodi futurum purificatâ conditione non esset sinè decreto, à quo dependeret; Ad eum modum, quo possibile cognoscitur à Deo independenter à decreto actu existente, quatenus nullum decretum liberum est medium, in quo cognoscantur possibilia, licèt verum sit, non cognosci à Deo ullum possibile, quod possit poni à parte rei independenter à decreto, à quo causetur.

ARTICULUS III.

Diluuntur objecta.

XI. OBjic. 1. Nequit Divinus intellectus ab ipsis objectis creatis determinari ad ea cognoscenda; ergo non videt futura libera conditionata in seipsis, sed in decreto absoluto ex parte actûs, & conditionato ex parte objecti. Probatur antecedens 1. si determinaretur ab objectis creatis, indigeret illis ad cognoscendum; & quia cognitio Divina identificatur cum essentia Divina, ideo indigeret illis Deus ad essendum, atque adeò non esset Deus independens, & à se.

Secundò, quia nihil potest determinare cognitionem Divinam, si nihil sit; sed futurum purè conditionatum nihil est; ergo.

Tertiò, quia quod non est, nequit determinare intellectum creatum ad aliquid cognoscendum; ergo à fortiori intellectum Divinum, qui vi suâ independenter ab influxu objecti potest omnia cognoscere.

Quartò, quia quod non est actu cognoscibile, sed solùm cognoscibile, si existeret, non potest, sed solùm posset à Deo cognosci; atqui quod non est, sed esset

non

non est actu cognoscibile, sed solùm esset cognoscibile, si existeret, cùm cognoscibilitas identificetur cum entitate, & sit passio entis; ergo si entitas futuri conditionati non datur, sed daretur, hujusmodi objectum non est, sed solùm esset cognoscibile à Deo.

Resp. Hæc omnia probare, quòd neque possit Deus ab æterno cognoscere futura absoluta in seipsis: Neque dicas, ea cognosci in præsentia æternitatis, cum ostenderimus, ea non esse ab æterno præsentia Deo realiter, sed tantùm objectivè. In forma distinguo antecedens. Nequit Deus determinari ad aliquid cognoscendum ab objectis creatis tamquam à conditionibus, *nego*, tamquam à virtute influxiva, aut ratione cognoscendi, *conc. antec. & nego conseq.*

Ad 1. *Prob.* Deus cognoscit, quæ debet cognoscere, etiamsi nihil præter ipsum physicè existat; unde nullatenus indiget Creaturis. Sicut autem requiritur esse possibile Creaturarum, ut possit Deus eas cognoscere ut possibiles, & ut possit eas ponere; ità requiritur futuritio conditionata, aut absoluta objecti, ut possit Deus illud cognoscere prout esset, vel erit; quod nullam inducit in Deo indigentiam, aut dependentiam, nisi grammaticaliter, & in sensu non involvente imperfectionem in Deo. Quare distinguo antecedens; indigeret Deus objectis creatis, quatenus Divinus intuitus prærequireret esse logicum illorum ad ea cognoscenda, prout essent, purificata conditione *concedo*, esse physicum, *nego antec. & conseq.*

Ad 2. Distinguo majorem; Nequit determinare Divinam cognitionem, quod non est, nec physicè, nec logicè, seu quod nec est, nec esset, *concedo*; quod non est physicè, sed est logicè, seu quod non est, sed esset, *nego majorem*, & *distincta minore*, *nego consequentiam.*

Ad 3. Nego consequentiam. Disparitas est, quia

Intellectus creatus indiget objecto tamquam virtute partialiter influxiva ad cognitionem; & ideo si non sit physicè, nequit determinare intellectum creatum ad cognoscendum, quia quod physicè non existit, nequit causare: at relatè ad intellectum Divinum, objectum creatum se habet ut purum determinativum, & ut pura conditio, quin debeat influere, aut per seipsum, aut per speciem impressam in Divinam cognitionem: quod autem non est physicè, potest esse hujusmodi conditio, si habeat esse conditionatum, seu logicum.

Ad 4. *distinguo majorem*: Quod non est cognoscibile neque cognoscibilitate objectiva intrinseca, & physicè existente, nec cognoscibilitate objectiva extrinseca, & logicè existente, nequit à Deo cognosci, concedo; quod non est cognoscibile cognoscibilitate intrinseca, sed est cognoscibile cognoscibilitate extrinseca per denominationem à potentia cognoscitivâ potentè illud repræsentare, nequit à Deo cognosci, *nego majorem, & distinguo minorem*; Futurum conditionatũ non habet cognoscibilitatem intrinsecam identificatã cum physica ejus entitate nunc existente, *concedo*; non habet cognoscibilitatem extrinsecam, *nego minorem, & consequentiam*: Sicut enim possibilia, nec non entia chymerica habent solùm cognoscibilitatem extrinsecam, & logicam, ità futura conditionata.

XII. *Objic.* 2. Ratio potissima, cur ab Authoribus Societatis admittatur in Deo scientia media, est, quia aliter salvari non posset Divina Providentia relatè ad Creaturas liberas qua liberas; sed hæc ratio non probat, imò potiùs probat oppositum; ergo non datur scientia media. Major patet, quia nisi Deus per scientiam mediam prævideret actus liberos conditionatè futuros, putà conversionem Petri, si vocaretur, dum prædestinat Petrum, & vult illum salvare, vel conferret auxilium prædeterminando Petrum ad con-

conversionem, & non salvaretur libertas talis conversionis; vel conferret auxilium indifferens, & jam posset Petrus non converti. Unde posset Deus dicere: si novissem, quòd auxilium collatum esset inefficax, non dedissem hoc, sed aliud; quod dedecet Providentiam Divinam, relatè ad quam nihil debet accidere casuale, & fortuitum, sed omnia debent ad finem præstitutum aptè conferre. Probatur itaque minor: si daretur scientia media, Deus de se esset indifferens ad habendam scientiam mediam de consensu potiùs, quàm de dissensu Petri, si vocaretur auxilio A; ergo si Petrus consentiret sub auxilio A, fortuitò accideret Deo scientia media de consensu; ergo ex eo, quòd nihil dari possit Deo fortuitum, probatur potiùs, non debere dari scientiam mediam, sed debere Deum futura conditionata in decretis prædeterminantibus cognoscere; unde ratio adducta probat oppositum.

Resp. Plurimas esse rationes, quibus Authores Societatis contendunt, debere dari scientiam mediam. Prima est, quia cum Deus sit summè cognoscitivus, debet actu cognoscere quæcumque potest cognoscere, & statim ac potest: atqui potest Deus cognoscere futura libera conditionata, & potest illa infallibiliter cognoscere in priori ad decreta libera; ergo debet pro illo priori ea cognoscere, atq; adeò dari debet scientia media. Major est certa. Minor constat tum solutione argumentorum, tum etiam quia futurum liberũ conditionatum independenter à decreto, vel esset determinatè, vel determinatè non esset positâ conditione, cùm non detur medium inter hæc contradictoria; ergo habet quicquid requiritur, ut posset in seipso infallibiliter determinatè cognosci in priori ad quodvis liberum Dei decretum absolutè existens. Qua de causa communissimè negant, possibilem esse prædefinitionem ante scientiam mediam, & solùm disputant, An si per impos-

sibile

ſibile ea daretur, everteret libertatem conſenſus prædefiniti. Secunda ratio eſt, quia decretum abſolutum ex parte actûs, conditionatum ex parte objecti, in quo videantur futura conditionata, eſt eſſentialiter ſuperfluum, ut ſuprà oſtendimus. Tertia, quia vel Deus deberet ignorare peccata conditionatè futura, ſi non daretur decretum prædeterminans relatè ad illa, vel deberet prædeterminare ad malum, & ſic eſſe Author peccati. Quarta, quia ſi darentur hujuſmodi decreta, indigna fuiſſet Chriſto Domino exprobratio illa facta Tyriis, ut ſupra diximus. Quinta potiſſima ratio eſt, quia aliter conciliari non poſſet libertas Creaturæ cùm infruſtrabilitate Divini decreti, ut oſtendemus in de Gratia; nam ſi decretum prædeſtinans Petrum v. gr. non ſupponat ſcientiam mediam; vel non eſt infruſtrabile, ſi ſit oblativum concursûs indifferentis ad conſenſum, vel diſſenſum; vel evertit libertatem Creaturæ, ſi ſit prædeterminans. Denique præter alias rationes illa eſt etiam potiſſima, quæ in argumento adducitur, quia ſcilicet non poſſet aliter ſalvari Divina Providentia relatè ad Creaturas liberas; cùm enim Providentia ſit Ratio ordinans unumquodque ad finem ſuum per media congrua, debet Providentia Divina ordinare Creaturas liberas ad aſſecutionem finis ultimi per actus liberos, & meritorios; atqui negatâ ſcientiâ mediâ non poſſet Creaturas liberas ad Beatitudinem ordinare, niſi per decreta prædeterminantia everſiva libertatis; ergo rueret Divina Providentia relatè ad Creaturas liberas, qua liberas.

In forma nego minorem. Ad probationem diſtinguo antecedens: Deus eſſet de ſe indifferens ad habendam ſcientiam mediam de conſenſu potiùs conditionato Petri, quàm de diſſenſu, ſi ſupponatur, quod Petrus conſentiret, *nego*; nullâ factâ ſuppoſitione, *concedo antecedens*, & *nego conſequentiam*. Deus ex ſua vir-

virtute cognoscitiva non est indifferens, sed metaphysicè determinatus ad habendam scientiam mediam de consensu in hypothesi, quod Petrus consentiret; non secus ac est determinatus metaphysicè ab æterno ad habendam scientiam visionis de peccato Antichristi in hypothesi, quòd sit peccaturus; ergo scientia media de consensu, licèt sit contingens, non per hoc est casualis, & fortuita Deó; Quomodo enim dici potest, quòd Deo accidat casu id, ad quod Deus est metaphysicè determinatus? Illud dicitur Creaturæ accidere fortuitò, & casu, quod evenit inopinatò, & præter expectationem; At Deo scientia media de consensu evenit ex necessitate, posito, quòd Petrus consentiret; ergo non accideret Deo casualiter.

Instabis: Respectu Dei casu accidit, quòd Petrus potiùs consentiret, quàm dissentiret; ergo licèt scientia media de consensu necessario consurgat, posito quod Petrus consentiret; accidit tamen Deo casualiter consensus Petri conditionatus.

Resp. Nihil Deo casu accidere, cum omnia, quæ dantur à parte rei, eveniant aut Deo prædefiniente, aut permittente. Consensus Petri conditionatus esset quidem creaturæ liber, & non Deo; at non propterea diceretur Deo accidere casu, cùm non possit à parte rei poni in statu absoluto sinè prævia Dei aut prædefinitione, aut permissione. Quare nego antecedens.

Replicabis: Deus neque prædefinit actu, neque permittit consensum conditionatum Petri; sed quod accidit, ità ut à Deo præfiniatur, nec nec permittatur, casu accidit Deo: ergo ut prius.

Resp. *dist. maj.* Deus non præfinit, aut permittit consensum conditionatum, ità tamen, ut non possit hujusmodi consensus conditionatus à parte rei poni, nisi Deo præfiniente, aut permittente, *concedo*; aliter *nego majorem*: & distinguo minorem, quod accidit physicè, seu

ſeu quod ponitur à parte rei non prædefinitũ, aut permiſſum à Deo, accidit caſu, *concedo*; quod evenit logicè, ità ut non poſſit phyſicè poni à parte rei, quin à Deo præfiniatur, aut permittatur, *nego minorem, & conſequentiam.*

XIII. *Objic.* 3. Si daretur in Deo ſcientia media independens à decreto actu exiſtente, deberet eſſe in Deo in priori ad quodvis decretum liberum: ergo non eſſet libera Deo; ſed neque eſſet libera Creaturæ: ergo nullatenus eſſet libera, nec contingens, ſed omni ex parte neceſſaria, quod repugnat. Probatur minor ſubſumpta, primò quia Creatura ab æterno non eſt; ergo conſenſus conditionatus Creaturæ prærequiſitus ad ſcientiam mediam de illo, quæ fuit ab æterno, nequit dici liber Creaturæ, cùm non poſſit libertatem exercere quod nihil eſt; ergo talis ſcientia media non eſt libera Creaturæ. Secundò quia libertas Creaturæ oriri debet à primo libero: ergo ſi hujuſmodi ſcientia media eſſet aliquo pacto libera Creaturæ, deberet pariter eſſe libera Deo; cùm autem nullatenus ſit libera Deo, nec erit libera Creaturæ. Tertiò, quia ſi conſenſus conditionatus, & ſcientia media de illo eſſent unicè libera Creaturæ, jam Creatura exerceret rationem primi liberi, & primæ cauſæ. Quartò Deus poſitâ conditione non poſſet impedire hunc conſenſum conditionatum, quod repugnat ſupremo Dei dominio.

Reſp. nego minorem ſubſumptam. Ad 1. probationem: quod non eſt, ſed erit, aut eſſet, nequit phyſicè nunc libertatem exercere, ſed poterit, aut poſſet; quare ut conſenſus vel abſolutè, vel conditionatè futurus dicatur liber, non requiritur, quòd Creatura de facto ſit libera, ſed ſolùm requiritur, quòd Creatura aut furà ſit libera abſolutè, aut ſi ponatur conditio. In forma diſtinguo *conſequens*; conſenſus conditionatus nequit dici

dici liber Creaturæ, quæ sit, *concedo*; Creaturæ, quæ esset, *nego consequentiam.*

Ad 2. Deus est quidem Primum, sed non unicum liberum, sicut est prima, sed non unica causa; ergo conferendo libertatem Creaturæ, confert illi, quod possit seipsam determinare; quare libertas Creaturæ refunditur in primum liberum, non quia Deus determinat actus Creaturæ, quæ est secundum liberum, sed quia secundum liberum per virtutem acceptam à primo libero potest ad arbitrium se determinare. *Concesso* itaque *antecedente, nego consequentiam.* Ubi adverto, scientiam mediam dici liberam solùm terminativè, & objectivè, quatenus terminatur ad actum liberum Creaturæ, non verò subjectivè, nec efficienter; actus enim liber conditionatus Creaturæ est solùm conditio, & determinativum ad talem scientiam, non verò virtus influxiva ad Divinam cognitionem.

Ad 3. *nego sequelam.* Creatura non est primum liberum per hoc, quod se determinet, quia virtutem ad se determinandum non habet à se, sed à primo libero; sicut enim Creatura vivens non est primum vivens per hoc, quòd moveatur ab intrinseco; quia hoc ipsum moveri ab intrinseco habet ab alio, nec potest motum ab intrinseco exercere sine concursu primæ causæ extrinsecæ; ita Creatura libera non est primum liberum per hoc, quòd se determinet; quia posse se determinare, & eligere habet ab alio, nec potest actum liberum ponere citra concursum liberum primæ causæ. Quòd si Deus determinaret Creaturam, Deus esset Unicum, & non primum liberum, Quare Prædeterminantes destruunt in Deo rationem primi liberi, non verò Fautores scientiæ mediæ.

Ad 4. Sicut per Adversarios non est contra Dei dominium, quòd positâ prædeterminatione ad consensum, non possit Deus consensum impedire; ità nec

est

est contra Dei dominium, quod positâ conditione, sub qua prævisus est consensus liber, non possit Deus consensum impedire; quandoquidem positâ conditione illâ consensus tunc est necessarius ex suppositione; sicut peccatum Antichristi, positâ revelatione de illo, non potest à Deo in omnium sententia impediri, quia est necessarium necessitate consequente, quæ cohæret cum ejus libertate, non verò necessitate antecedente.

XIV. *Objic.* 4. Ut possit dari scientia media independenter à Dei decreto, deberet consensus Petri conditionatè futurus esse in se determinatus; aliter scientia media non esset infallibilis; sed non potest haberi effectus in se determinatus determinatione scilicet formali, & intrinsecâ, nisi ab aliquo Dei decreto habeat suam determinationem causalem, & extrinsecam; ergo independenter à decreto dari nequit scientia media de consensu conditionato.

Confirm. Vel consensus Petri conditionatus, positâ conditione, haberet esse determinatum à decreto, quod datur de facto, & habetur intentum; vel à decreto, quod tunc esset, & veniret ex parte hypothesis, & hoc dici non potest; quia decretum, quod tunc esset, deberet esse aut prædefinitivum, aut permissivum actûs conditionatè futuri, atque adeò deberet præsupponere aliam scientiam mediam; & sic in scientiis mediis præviis ad decreta Dei, quæ veniunt ex parte hypothesis, daretur processus in infinitum.

Resp. Verum esse, quod actus liber in se determinatus determinatione formali, & intrinsecâ habere debeat determinationem extrinsecam, & causalem ab aliquo Dei decreto, quatenus causari debet non minùs à voluntate, quàm à decreto Divino ad actum concurrente; at sicut per Adversarios consensus conditionatè futurus non requirit voluntatem, aut prædeterminationem, quæ actu sit, sed quæ esset; ità in sententia

Socie-

Societatis non requiritur decretum aut prædefinitivum, aut permissivum, quòd sit, sed quòd esset. In formâ distinguo minorem; effectus determinatus, qui non sit, sed esset determinatus positâ conditione, non potest habere determinationem formalem, & intrinsecam, nisi à decreto, quod tunc esset, positâ conditione, concedo; quod sit nunc, nego minorem, & consequentiam.

Ad confirm. Consensus conditionatus haberet determinationem causalem à decreto, quod tunc esset, & veniret ex parte hypothesis; hujusmodi autem decretum non esset tamen prædefinitivum, aut permissivum, ità ut supponeret scientiam aliam mediam, præviam, quæ veniret ex parte hypothesis, quia sic abiremus in infinitum in scientiis mediis, sed sufficit, quòd si consensus poneretur in statu absoluto, procederet à decreto aut prædefinitivo, aut permissivo scientiam mediam præsupponente. Quare ut explicetur objectum scientiæ mediæ, debet diligenter adverti cum Haunold. *n.* 306. & Mauro *q.* 45. *n.* 37. quòd ex parte hypothesis debeant solùm venire omnia, quæ constituunt actum primum proximum indifferentem ad consensum, vel dissensum, ut sunt voluntas, decretum oblativum concursus indifferentis, vocatio &c. ex parte verò conditionati venire debet ipse consensus, vel dissensus, & quæcumque cum his actibus sunt necessariò connexa.

XV. Hinc fit 1. Quòd quia actus primus proximus indifferens non constituitur per decretum prædefinitivum, aut per scientiam mediam præviam, ideò ex parte hypothesis venit solùm decretum Dei, ut oblativum concursûs indifferentis, non verò ut prædefinitivum; & ratio à priori est, quia prædefinitio consensûs, & scientia media prævia ad prædefinitionem non est necessaria ex parte ipsius consensûs (quandoquidem

etiam sub decreto permissivo dissensus poni potest cõsensus, ut patet; aliter decretum permissivum peccati everteret libertatem) sed est necessaria ex parte Dei providentis, & perfectissimè volentis, ut dicemus in de Gratia, ostendendo cum communiori, Prædefinitionem actûs boni esse necessariam in quacumque Providentia.

Fit 2. Quod auxilium prout venit ex parte hypothesis non habeat rationem doni specialis, habet enim rationem specialis doni, quatenus est prævisum efficax, & datur per decretum prædefinitivum consensûs; sicut centum aurei dati Petro non habent rationem doni specialis, antequam sint prævisi illum à morte liberaturi.

Fit 3. Quòd licèt in statu absoluto nemo salvetur sinè prævia prædestinatione (sicut nemo bene operatur sinè prævia prædefinitione) nihilominus in hac scientia media, si Petrus haberet auxilium, A, salvaretur, ex parte hypothesis non venit prædestinatio, nec prædefinitio.

Fit 4. Prædefinitionem consensûs, & Gratiam congruam, seu efficacem esse necessariam, ut consensus sit futurus absolutè, non verò ut sit futurus conditionatè; sicut nec est necessaria, ut consensus possit esse. Neque dicas, eandem esse causam utriusque consensûs tam absoluti, quàm conditionati; unde eadem prædefinitio prærequiritur in utroque. Nam licèt eadem sit causa quoad vires intrinsecas, non tamen quoad infallibilitatem, & connotationem extrinsecam, seu quoad ea, quæ requiruntur ex parte Dei; & ideo ad consensum absolutum prærequiritur scientia media prævia, & prædefinitio, non tamen ad conditionatum.

Fit ultimò, Quòd quia cum consensu essentialiter connectitur concursus Dei in actu secundo, scientia media prævia de illo & prædefinitio, si ponatur à

par-

parte rei; ideo in hac propositione, si Petrus vocaretur, consentiret; ex parte conditionati venit cum consensu etiam concursus Dei in actu secundo, scientia media prævia, & prædefinitio; ex parte verò hypothesis venit Petrus sub vocatione, & sub decreto Dei oblativo concursûs indifferentis; unde fit sensus; Si Petrus vocetur, & Deus exhibeat concursum in actu primo indifferentem, Petrus ponet consensum, ad quem Deus concurret in actu secundo, & dabitur de illo scientia media prævia, ac prædefinitio, si de statu conditionato transeat in absolutum. Ubi advertit Henao *sect.* 448. *num.* 5736. quòd sicut per Prædeterminantes in hac propositione, si Petrus vocaretur consentiret; quæ in illorum sententia cognoscitur per scientiam visionis in decreto subjectivè absoluto, objectivè conditionato, ex parte hypothesis venit sola vocatio, non verò decretum prædeterminans, quia aliter in decretis prædeterminantibus prærequisitis ex parte hypothesis abiremus in infinitum; ità in sententia Societatis ex parte hypothesis venit solùm vocatio, & decretum oblativum concursûs indifferentis, non verò scientia media, aut decretum prædefinitivum, ne in his sit abire in infinitum.

XVI. *Objic.* 5. Si daretur scientia media, incideremus in hæresim Massiliensium, qui agnoscebant in Pueris merita conditionata à Deo prævisa, vi quorum obtinerent Baptismum. Docebant enim, ideo Deum conferre huic Puero baptismum, quia prævidit illum bene operaturum; sicut ideo Deus rapit aliquem Justum, antequam peccet, quia prævidet illum peccaturum, si diutiùs viveret, juxta illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.*

Confirm 1. Quia admissâ scientiâ media nos eligeremus Christum Dominum, ejúsque Fidem, non verò ipse nos, contra illud Joan. 15. *Non vos me elegistis,*

sed ego elegi vos. Probatur sequela, quia scientia media est necessaria, ut Christus nos eligat ad Fidem; sed scientia media supponit nos credituros, si vocemur; ergo antequam Christus eligat nos, supponi debet, quòd nos elegerimus Christum.

Confirm. 2. Quia positâ scientiâ mediâ independenter à Dei decreto non esset Deus, qui discerneret, electos, à Reprobis, sed Electi se discernerent, & in seipsis de hoc gloriari possent; contra illud Apostoli: *Quis est, qui te discernit? Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Probatur sequela, quia prima radix discretionis esset actus bonus conditionatus, qui habetur ex electione libera Creaturæ, non Dei. Hinc Augustinus adversus Massilienses interrogatus à D. Prospero, num scientia conditionata nitatur in electione Dei, an è contra? Respondet *c.* 10. de Prædestinatione Sanctorum, decretum Prædestinationis præcedere scientiam futurorum: *Prædestinatione quippe Deus*, inquit, *ea præscivit, quæ fuerat ipse facturus*: Et *lib.* de bono Perseverantiæ *c.* 17. habet: *Hæc Dei dona, si nulla est prædestinatio, non præsciuntur à Deo.*

Resp. Errasse Semipelagianos tum in eo, quòd vellent, posse Homines per vires naturales mereri Gratiã, quod repugnat Apostolo dicenti ad Rom. 11. *Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Tum etiam in eo, quod vellent Pueros ex meritis conditionatè prævisis obtinere baptismum. Quod ex eo constat esse falsum, quia relatè ad unumquemque prævidentur à Deo tam merita, quàm demerita conditionatè futura; unde cuilibet negari posset baptismus in pœnam. Et ratio ulterior est, quia quòd solùm esset, & non est, nequit habere rationem meriti, aut demeriti; sicut enim nequit esse causa physica, quod non est, ità nec causa moralis, seu meritoria, quæ spectat ad genus causæ efficientis. Quare

Quare poteſt quidem Deus, quem prævidet per ſcientiam mediam bene operaturum ſub auxilio, A, ſpecialiter illum diligere, conferendo illi omninò gratìs citra ullum meritum prævium ex ſola ſua benevolentia hujuſmodi auxilium, A, congruum, & efficax: & quem prævidet peccaturum, ſi diutiùs vivat, rapere antequam peccet, hæc tamen benevolentia cùm ſit omninò gratuita, & nullatenus pendens ex meritis conditionatis, longè diſcrepat ab errore Maſſilienſium.

Ad primam *confirmationem nego ſequelam*: ad probationem *diſt. minorem*; ſcientia media ſupponit nos in ſtatu conditionato credituros fide ſupernaturali, ſi vocemur auxilio ſupernaturali, & per decretum ſubjectivè ſimul, & objectivè conditionatum, collativum Gratiæ, *concedo*; independenter ab auxilio ſupernaturali, ſeu Gratia actuali, *nego minorem, & conſequentiam.* Quare ſemper verum eſt, quòd Chriſtus eligat nos ad Fidem ſupernaturalem, tum quia vocatio pro ſtatu conditionato ſupponitur ſupernaturalis indebita, & Gratia per Chriſtum; tum etiam quia hujuſmodi Gratia pro ſtatu abſoluto nobis confertur ex ſpeciali benevolentia omninò gratìs.

Ad 2. *Nego* pariter *ſequelam.* Prima Radix noſtræ Prædeſtinationis eſt Gratia Chriſti, non ſolùm quia gratìs datur nobis ex meritis Chriſti auxilium prævisſum efficax, ſed etiam quia conſenſus conditionatus ſupernaturalis nequit haberi pro ſtatu conditionato, niſi per vires Gratiæ. Hinc Auguſtinus contra Maſſilienſes docuit, quòd Prædeſtinatio, ſeu decretum collativum Gratiæ præcedat ſcientiam futurorum, quia merita ſupernaturalia, quæ Deus præſcit conditionatè futura, non præſcit conditionatè futura per vires naturales, ſed per vires Gratiæ, & dependenter à decreto tum ſubjectivè, tum objectivè conditio-

nato collativo Gratiæ, ut explicat Amicus hìc *num.* 218.

Adde, Quod etiam in pura Natura, bona operatio nostra, & beatitudo naturalis debeatur Deo principaliter. Tum quia gratìs Deus ex speciali benevolentia de statu conditionato extraheret bonas nostras operationes ad statum absolutum; tum etiam quia quamvìs in statu absoluto determinatio ad bonum esset ex electione libera Creaturæ; at inclinatio ad bonum in genere nobis indita esset à Deo, necnon à Deo essent vires ad bene operandum tam in statu absoluto, quàm pro statu conditionato; unde scientia conditionatorum nullatenus requirit decretum Thomisticum subjectivè absolutum, & objectivè conditionatum.

XVII. Dubitatur hìc primò: An sicut Deus videt per scientiam mediam futura conditionata conducentia, ità videat etiam disparata, v. gr. si Turca dormiret, Petrus converteretur? Negat Vasquez, & Arrubal, quia veritas propositionis conditionalis consistit in formali illa illatione consequentis ab antecedenti; sed ubi nulla est connexio, nulla potest esse illatio: ergo &c. Quia tamen difficultas est de scientia istorum quoad materialem eorum veritatem, seu de veritate conditionati, positâ conditione disparatâ, etiamsi veritas conditionati non inferatur ex tali conditione; ideo dicendum cum Suario, Albertino, & aliis apud Amicum *n.* 241. quod Deus per scientiam mediam videat etiam futura conditionalia disparata, quæ pendent à libertate Creaturæ; cum eadem sit ratio de futuris conditionalibus conducentibus, ac de disparatis.

XVIII. Dubitatur 2. Per quam scientiam Deus videat, quid esset facturum liberum arbitrium sub conditione impossibili. V. g. Num Lucifer peccaturus esset, si fuisset Michaël? Ad quod dicendum cum Maur. *q.* 46. Id videri à Deo per scientiam simplicis intelligen-

ligentiæ, quia necessariò ex prædicato hypothesis sequitur, quod si Lucifer fuisset Michaël, fecisset quæ fecit Michaël, atque adeò non peccasset; ex subjecto verò hypothesis necessariò sequitur, quòd fecisset, quæ fecit Lucifer, atque adeò peccasset. Unde utramque partem contradictionis videt sequuturam, & ideo id cognoscit per scientiam simplicis intelligentiæ, qua cognoscuntur objecta impossibilia. Et similiter per eamdem scientiam cognoscit Deus, Utrum v. gr. Spiritus Sanctus si non procederet à Filio, per locum intrinsecum ab eo distingueretur? Verùm per scientiam visionis videt conditionalia disparata, quæ unicè pendent à Dei decreto jam posito, v. gr. Si Petrus luserit, creabo Antichristum. Ratio est, quia hoc secundum pendet unicè à decreto Dei actuali volente, vel utrumque (videlicet lusum Petri, & Antichristum) vel neutrum, quod autem pendet à decreto Divino actuali, videtur per scientiam visionis; ergo. Denique futura conditionalia disparata, quæ pendent à libertate Dei, v. gr. si Petrus luderet, vellem creare Antichristum, videntur à Deo per scientiam mediam reflexam; sicut per hanc scientiam videntur futura conditionalia conducentia, quæ pariter pendent à Dei libertate, nec supponunt ullum decretum actuale, v. g. si Petrus ingemisceret, condonarem illi peccata, ut mox apparebit.

QUÆSTIO VII.

An detur in Deo Scientia media Reflexa?

I. DUbitatur, An sicut per scientiam mediam directam Deus videt, quæ Creatura factura esset liberè sub aliqua conditione, v. g. An Petrus consentiret, si vocaretur; ità per scientiam mediam reflexam videat, quid ipse Deus liberè facturus esset sub aliqua conditione, v. gr. An si Adam non peccasset,

voluisset incarnari; An si Judas orasset, dedisset auxilium efficax ad pœnitendum. Quòd hæc Deus cognoscat, negari nequit citra injuriam divinitatis; aliter de hoc interrogatus deberet respondere; Ignoro. Quare prima sententia Molinæ, Haunold, Mauri docet, Deum ea cognoscere per scientiam visionis in decreto actuali, absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti, juxta viam Thomistarum. Secunda sententia Ruiz *disp.* 87. & aliorum docet, ea Deum cognoscere tam per scientiam visionis in tali decreto, quàm per scientiam mediam reflexam in seipsis, sicut futura libera absoluta videntur à Deo, tum in seipsis, tum in complexo scientiæ mediæ de iis actibus sub tali auxilio, & decreti de conferendo tali auxilio. Tertia sententia communior cum Fonseca, Suario, Vasquez, Arrubale. Amico *n.* 246. docet, ea cognosci à Deo per scientiam mediam reflexam independenter ab ullo decreto actu existente; cui adhærendum.

II. Dico itaque cum tertia sententia, dari in Deo scientiam mediam reflexam, qua cognoscuntur in seipsis decreta Dei conditionatè futura independenter ab ullo decreto actuali.

Prob. Ideò datur scientia media directa attingens futura conditionata libera Creaturæ in seipsis, quia Deus est summè cognoscitivus, debetque cognoscere quæcumque potest cognoscere statim, ac potest; cùm autem possit hæc futura cognoscere antè quodcumque decretum actuale, consequenter ea cognoscit independenter à decreto actu existente, atque adeò per scientiam mediam directam; sed hoc pariter probat, dari scientiam mediam reflexam attingentem in se ipsis futura conditionata libera Deo; ergo utraque scientia media dari debet. *Prob. min.* Ideò possunt cognosci per scientiam mediam directam in priori ad quodcumque decretum actuale futura conditionata libera Crea-

Creaturæ, seu quid faceret Petrus, si vocaretur; quia pro illo priori verum debet esse, vel quòd daretur determinatè consensus, vel quòd determinatè non daretur, cùm non detur medium inter hæc duo contradictoria; atqui pariter in priori ad quodcumque decretum actuale verum debet esse, quòd positâ v. gr. Oratione Judæ, vel daretur determinatè decretum Divinum collativum auxilii efficacis ad pœnitendum, vel determinatè non daretur; ergo pariter pro illo priori potest Deus cognoscere futura conditionata sibi libera, atque adeo datur scientia media reflexa.

Prob. 2. Quia sicut decretum actuale est essentialiter superfluum relatè ad scientiam mediam directam ità relatè ad reflexam; ergo. Probatur antecedens, quia decretum actuale neque requiritur ut medium, in quo Deus cognoscat sua decreta conditionata, cùm ea possint immediatè cognosci in seipsis, non secus ac actus liberi conditionatè futuri Creaturarum. Neque requiritur ut causa eorum, quæ Deus vellet ponere purificatâ conditione: v. gr. ut Deus cognoscat hanc veritatem conditionalem, Si Judas oraret, vellem dare illi auxilium efficax, non requiritur decretum actuale, ut causa talis auxilii purificatâ conditione, quia ad talem effectum causandum sufficit decretum omninò absolutum, quod daretur tunc purificata conditione. Neque demum requiritur ex parte voluntatis Divinæ, ex eo scilicet, quòd debeat Deus actu se terminare ad volendum, vel nolendum quodcumque objectum tum absolutè, tum positâ quâlibet conditione; nam primò juxta probabilem sententiam, dari potest in Deo pura omissio libera relatè ad quodcumque objectum creatum; Deinde quamvìs negatâ possibilitate puræ omissionis liberæ in Deo, debeat Deus actu decernere quid absolutè velit, aut nolit, ita ut unumquodque objectum creatum debeat existere, aut non existere, ex

re, ex mero arbitrio Divinæ voluntatis illud positivè volente, aut positivè nolente; nihilominus circa futura conditionata non requiritur in Deo ullum exercitium liberum voluntatis Divinæ, quippe quod est omnino superfluum; cum abundè sufficiat decretum omnino absolutum, quod necessariò consurgeret in Deo purificatâ conditione; ergo decretum actuale in casu nostro est essentialiter superfluum.

Confirm. Quia hujusmodi decretum actuale, quod ponunt Adversarii, absolutum ex parte actûs, conditionatum ex parte objecti, in quo Deus videat decreta sua libera conditionatè futura, neque dici potest, quòd ponatur à Deo contingenter, & liberè; Ratio est, quia Deus necessariò debet cognoscere sua decreta libera conditionatè futura, ne dicatur ignorare aliquod objectum de se assirmabile; ergo si ea deberet cognoscere in decreto actuali, hujusmodi decretum deberet esse pariter necessarium, atque adeò nequit à Deo poni liberè & contingenter. Rursus neque dici potest, quòd à Deo ponatur necessariò; tum quia Deus non esset plenè liber ad nihil decernendum de conditionatè futuris; tum etiam quia hujusmodi decreta deberent esse infinita, ut supra diximus, quod censetur inopinabile; ergo hujusmodi decretum nullatenus requiritur, ut medium ad cognoscenda decreta Dei conditionatè futura.

III. *Objic.* 1. ex Mauro. Si daretur scientia media reflexa, qua Deus independenter à decreto actuali cognosceret, quid esset voliturus, positâ aliquâ conditione contingenti, sequeretur, quòd Deus esset creaturus alium v. gr. Mundum independenter ab ullo suo decreto, seu quin illum vellet liberè creare. Sequela est absurda; ergo & id unde sequitur. *Prob. sequel.* quia independenter ab ullo decreto actuali Deus habet v. gr. hanc scientiam mediam reflexam, quòd esset

esset creaturus alium Mundum, si haberet scientiam mediam directam v. gr. de peccato Antichristi, scilicet quòd, si Antichristus vocaretur, dissentiret; ergo purificatâ istâ conditione, seu positâ istâ scientiâ mediâ directâ, Mundus infallibiliter crearetur, quia Deus vellet illum creare.

Confirm. 1. Quia positâ istâ scientiâ mediâ reflexâ, sequeretur quòd Petrus v. g. esset prædestinatus potiùs, quàm reprobus antecedenter ad quodvis Dei decretum. Probatur, quia Deus antecedenter ad quodvis decretum actuale habet v. gr. hunc actum scientiæ mediæ reflexæ, si viderem per scientiam mediam directam Petrum consensurum auxilio A, illum prædestinarem; & supponamus, Deum habere de facto hunc actum scientiæ mediæ directæ, si Petrus haberet auxilium A, consentiret; jam ex utroque hoc actu infertur, quòd Petrus sit prædestinatus antecedenter ad quodvis decretum actuale: ergo. Probatur hoc antecedens, quia per primum actum importatur prædestinatio Petri conditionatè futura sub hypothesi, quòd detur secundus actus; per hunc autem secundum actum importatur purificatio conditionis; ergo per utrumque importatur absolutè futura Petri prædestinatio.

Confirm. 2. Ex Pallavic. *lib.* 8. *n.* 321. quia datâ scientiâ mediâ reflexâ, Deus ante quodvis exercitium suæ libertatis necessitaretur ad dandam v. gr. Petro sanitatem. Probatur: habeat Deus hanc scientiam reflexam, si Petrus oraret sub Auxilio A, darem illi sanitatem, habeat rursus hanc aliam scientiam directam, si darem Petro auxilium A, oraret; ex utroque hoc actu sequitur, quòd Deus ante exercitium suæ libertatis deberet dare Petro sanitatem.

Resp. *nego sequel.* Ad *Prob. nego Conseq.* Aliud enim est, ut supra diximus, quòd independenter à decreto cognoscatur objectum conditionatè futurum,

turum; aliud verò, quod objectum sit conditionatè futurum independenter à decreto; sicut aliud est, actum liberum Creaturæ independenter à decreto actuali cognosci per scientiam simplicis intelligentiæ possibilem; aliud verò, quod cognoscatur possibilis, seu potens poni à parte rei independenter à decreto actuali; primum est verum, secundum est falsum: sic etiam actus liberi conditionatè futuri Creaturarum cognoscuntur à Deo per scientiam mediam directam independenter à decreto actuali, sed non cognoscuntur, quòd purificatâ conditione essent exrituri independenter à decreto, quod tunc daretur.

Ad 1. Confirm. *nego* pariter *sequel.* Uterque enim ille actus infert necessariò non solùm prædestinationem, sed etiam prædestinationis decretum; nam scientia media reflexa dicit, quòd sub ea conditione Deus esset prædestinaturus Petrum, atque adeò, quòd purificatâ conditione daretur decretum prædestinationis. Hujusmodi autem decretum non diceretur dari consequenter ad utramque illam scientiam, sed concomitanter. Ratio est, quia futurum conditionatum, purificatâ conditione, evadit absolutum; ergo in casu nostro futurum conditionatum, quod est objectum scientiæ mediæ reflexæ, (scilicet quòd si daretur illa scientia media directa de consensu Petri sub auxilio A, daretur decretum prædestinationis) purificatâ hâc conditione, quòd scilicet detur talis scientia media directa, intelligitur esse futurum absolutum; ergo in eo signo, in quo intelligitur scientia media directa purificans conditionem scientiæ mediæ reflexæ, intelligitur concomitanter decretum prædestinationis causans hujusmodi prædestinationem; unde futuritio prædestinationis non est antecedenter ad decretum, quod daretur. Et licèt talis futuritio cognoscatur in seipsa, quin ad illam cognoscendam prærequiratur ullum decre-

decretum actuale, intelligitur tamen decretum, quod daretur, in eodem signo, in quo intelligitur purificatio illius conditionis, hoc est pro eo signo, quo intelligitur scientia illa media directa purificans conditionem reflexæ.

Ad 2. *nego sequel.* Quia eodem modo prior illa scientia media reflexa trahit decretum collativum sanitatis, concomitanter ad purificationem conditionis.

IV, *Objic.* 1. Si daretur scientia media reflexa v. g. quòd si Adam non peccaret, Deus non incarnaretur, purificatâ hâc conditione necessitaretur Deus ad non se Incarnandum; sed repugnat, quòd Deus, non peccante Adamo, non potuisset incarnari; ergo non datur scientia media reflexa.

Confirm. Si supponatur, quòd repugnet in Deo pura omissio libera, non poterit Deus dicere: Ego nolo quicquam actu decernere circa creationem alterius Mundi, si enim nihil decerneret jam purè omitteret, quod est contra suppositum; ergo nec potest dicere: ego nolo quicquam decernere, circa quid essem facturus, si Adam non peccâsset; ergo repugnante purâ omissione liberâ, Deus habet de facto decreta conditionata ex parte objecti, circa quid esset facturus sub qualibet conditione; atque adeo in his decretis actualibus, & non per scientiam mediam reflexam videt futura conditionata sibi libera.

Resp. *dist. maj.* necessitaretur necessitate consequente, hoc est supposito, quòd ad id vellet se determinare, *concedo*; necessitate antecedente, *nego maj. & dist. min. nego Conseq.* Sic Christus Dominus prævidens in Verbo suos actus liberos non poterat deinde illos non ponere; & Antichristus positâ præscientiâ infallibili peccati, nequit non peccare; & D. Petrus positâ revelatione non poterat non negare Christum impotentia tamen consequente, non antecedente; quæ unicè est eversiva libertatis.

Ad

Ad Confirm. *nego primam Conseq.* Disparitas est, quia si supponatur, quòd repugnet in Deo pura omissio libera, ad perfectionem Divini dominii spectat, quòd Creaturæ non existant, nisi ex exercitio Divini dominii, & ad perfectionem Divinæ voluntatis spectat, quòd non careat actu secundo perfectissimo compossibili cum libertate ad nihil producendum; unde sicut intellectus Divinus carere nequit actuali cognitione etiam circa contingentia, ita Divina voluntas carere nequit actúali volitione libera circa objecta contingentia. At circa objecta conditionatè futura non debet Divina voluntas habere volitionem actualem liberam; quippe quæ esset omnino superflua, ut ostendimus; sufficit enim relatè ad illa decretum absolutum, quod daretur purificatâ conditione, & omninò inutile est decretum actuale conditionatum ex parte objecti prævium.

Neque dicas, etiam inutilem esse in Deo nolitionem actualem v. g. alterius Mundi, quandoquidem etiam sinè tali decreto alter Mundus non existit, & tamen hujusmodi nolitio dari debet ex perfectione Divinæ voluntatis, posito quòd repugnet pura omissio libera; ergo idem in casu nostro.

Nam 1. Si paritas valeret, probaret, quòd sicut est necessaria in voluntate Divina nolitio positiva alterius Mundi, posito, quòd non detur ejus volitio, ita sint necessaria in Deo infinita decreta actualia absoluta ex parte actûs, conditionata ex parte objecti terminata ad actus liberos conditionatè futuros tã suos, quàm Creaturarum, quod tamen cõmuniter DD. censent inopinabile. Secundò Argumentũ nõ solùm impugnat scientiã mediam reflexam, sed etiã directam. Tertiò disparitas est, quia sufficienter voluntas Divina exercet positivè suam libertatem circa decreta sua conditionalia, per hoc quòd purificatâ conditione tunc habeat

decre-

decretum absolutum, unde decretum prævium conditionatum ex parte objecti est omnino superfluum; Contra verò relatè ad alterum Mundum nullatenus exerceret positivè libertatem suam, si careret positivâ nolitione illius.

V. *Objic.* ult. Ex Haunóldo *n.* 314. si daretur scientia media reflexa, sequeretur hæc manifesta contradictio, v. g. quòd si Petrus haberet auxilium A, non haberet auxilium A. Probatur sequela. Habeat Deus hanc scientiam reflexam, si Petrus prævideretur per scientiam mediam directam dissensurus auxilio A, non darem illi auxilium A: purificetur deinde hypothesis, & habeat Deus hanc scientiam mediam directam: Si Petrus haberet auxilium A, dissentiret: ex utroque hoc actu sciētiæ reflexæ, & directæ sequitur, quòd si Petrus haberet auxilium A, non haberet auxilium A. Quod sic manifestè ostenditur: si haberet auxilium A, dissentiret, si dissentiret, non haberet auxilium A; ergo si haberet auxilium A, non haberet auxilium A.

Confirm. Ex eodem, quia sequeretur etiam, quòd Petrus posset per actum secundum liberum suæ voluntatis impedire actum primum proximum essentialiter requisitum ad illum actum secundum; quod tam est impossibile, quàm est impossibile, quòd actus secundus sit sine primo. Probatur sequela; Auxilium indifferens est essentialiter requisitum ad actum secundum liberum tamquam constitutivum actûs primi proximi ad consensum, vel dissensum; sed Petrus per dissensum posset impedire tale auxilium suppositâ illâ scientiâ reflexâ: si dissentiret, non darem illi auxilium; ergo posset Petrus per actum secundum, scilicet per dissensum impedire actum primum proximum requisitum ad illum.

Confirm. 2. Quia eodem modo posset Petrus impedire, ne creetur; nam si Deus habeat hanc scientiam reflexam,

flexam, si Petrus dissentiret auxilio A, non crearem illum; & hanc aliam directam, si Petrus haberet auxilium A, dissentiret; jam posito hoc auxilio A, Petrus dissentiret, & dissentiendo purificaretur conditio illa scientiæ reflexæ, unde Petrus non crearetur, atque adeo posset Petrus impedire, ne creatus sit quod est chymericum.

Resp. 1. Argumentum solvendum ab omnibus, sive futura conditionata libera videantur in seipsis per scientiam mediam, sive in decreto absoluto ex parte actûs, conditionato ex parte objecti per scientiam visionis; quare hoc argum. nō impugnatur scientia media sed scientia futurorū conditionaliū, quam nemo sanæ mentis negare potest: non solùm quia ratione naturali constat, non posse Deum summè cognoscitivum illa ignorare; sed etiam quia ex Scripturis constat, ea de facto cognoscere, sive spectent ad scientiam mediam directam, sive ad reflexam: dicit enim Deus, Genes. 19. *si invenero Sodomis 50. Justos in medio Civitatis, dimittam omni loco propter eos*; ergo cognoscebat Deus, quòd si fuissent ibi 50. Justi, non evertisset illam Civitatem, quod spectat ad scientiam mediam reflexam.

Secundò directè ad argumentū respondent nonnulli expeditissimè transmittendo, quòd non possit dari scientia media reflexa, quæ assumat pro hypothesi scientiam mediam directam, si ex hoc sequantur inconvenientia adducta. Ex quo non sequitur, non dari in Deo saltem scientiam medi um reflexam, quæ non assumat pro hypothesi directam: v. g. si Adam non peccâsset, adhuc incarnaret.

Resp. Equidem 3. absolutè, quòd uterque ille actus scientiæ reflexæ, & directæ possit in Deo dari seorsim, non conjunctim; sicut enim utraque ex propositionibus contradictoriis contingentibus potest esse vera seorsim, non conjunctim; ità in casu nostro ambo illi

actus

actus scientiæ reflexæ, & directæ sunt possibiles, non tamen compossibiles; unde si datur in Deo hæc scientia reflexa, Si Petrus prævideretur per scientiam directam dissensurus auxilio A, non darem illi auxilium A, tunc non poterit in Deo dari scientia illa media directa, Si Petrus haberet auxilium A, dissentiret; & viceversa si datur hæc scientia directa, non dabitur illa reflexa. Et ratio est, quia ex utraque illa scientia conjunctim, & categorematicè sumpta, non verò ex utraque seorsim, & syncategorematicè sequuntur absurda illa in argumento adducta; ergo utraque illa scientia conjunctim, non verò seorsim repugnat. Ratio autem à priori est, quia ista veritas scientiæ reflexæ, Si Petrus dissentiret auxilio A, non darem hoc auxilium, nequit componi in Deo cum voluntate conferendi auxilium A, constitutivum actûs primi proximi indifferentis ad consensum, & dissensum; nam si daretur dissensus, auxilium non conferretur; ergo non poterit simul esse verus actus scientiæ directæ, si darem auxilium A, dissentiret; nam in hoc actu scientiæ directæ debet venire pro hypothesi decretum collativum auxilii constituentis actum primum proximum indifferentem; quem tamen constituere nequit, positâ illâ scientiâ reflexâ; ergo istæ scientiæ sunt incompossibiles.

VI. Consimilis responsio, adhibenda erit in de Gratia *disp. 2. q. 5. art. ult. n.* 17. celebri illi objectioni ex Martinez contr. 4. *disp. 6. sect.* 1. & Perez de Provid. *disp. 5.* quòd ex possibilitate scientiæ mediæ reflexæ sequeretur, aliquod antecedens omninò antecedens incompossibile cum utraque parte contradictionis, & inimpedibile à voluntate non fore eversivum libertatis. Quandoquidem posito complexo scientiæ hujus reflexæ (si prævider em per scientiam mediam directam, Petrum consensurum auxilio A, darem illi hoc auxilium) & decreti de dando auxilio A, con-

sensus esset liber, & tamen complexum illud antecedens esset incompossibile cum dissensu, & inimpedibile à voluntate.

Ad quod dicemus cum Martinonio *disp. 5. sect. 4.* ex possibilitate hujus scientiæ mediæ reflexæ non sequi hoc inconveniens, & Maximam illam remanere incolumem. Ratio est, quia licèt complexum illud scientiæ reflexæ, & decreti seorsim sit inimpedibile à voluntate creata; potest tamen voluntas illud complexim, & categorematicè sumptum, prout est incompossibile cum dissensu, impedire. Ratio est, quia cùm scientia illa reflexa habeat pro hypothesi scientiam mediam directam, quæ est impedibilis à voluntate, & quâ impeditâ impediretur decretum de dando auxilio A, dependenter ab illa scientia media reflexa, ideò potest hujusmodi complexum categorematicè sumptum impediri à voluntate creata. Præterquam quòd negari etiam posset possibilitas in hoc casu scientiæ mediæ reflexæ, quæ assumeret pro hypothesi directam si ex illa sequeretur eversio illius Maximæ, quòd scilicet, Omne antecedens actum incompossibile cum non actu, & inimpedibile sit eversivum libertatis, quam in loco ostendimus esse ineluctabilem.

Ad 1. Confirm. Recurrit eadem responsio: Suppositâ illâ scientiâ reflexâ, quòd si Petrus prævideretur dissensurus auxilio A, non haberet à Deo auxilium A; nequit simul esse verum objectum illius scientiæ mediæ directæ, quòd si Petrus haberet auxilium A, dissentiret; unde istæ duæ scientiæ sunt incompossibiles. Idcircò autem suppositâ illâ scientiâ reflexâ nequit esse verum, quòd si Petrus haberet auxilium A, dissentiret, quia cum illa scientia reflexa nequit componi in Deo voluntas conferendi auxilium A, ut constitutivum actûs primi proximi indifferentis ad consensum, vel dissensum; quandoquidem si poneretur dis-

dissensus, auxilium non daretur, atque adeò dissensus in tali casu est compossibilis cum auxilio; unde auxilium nequit dici indifferens ad consensum, vel dissensum. Et ratio ulterior est; quia omne antecedens consensum incompossibile cum dissensu, & inimpedibile est eversivum libertatis; sed hujusmodi esset decretum collativum auxilii A, suppositâ illâ scientiâ reflexâ; ergo hujusmodi decretum esset eversivum libertatis; unde non posset conferri auxilium, ut constitutivum actûs primi proximi indifferentis. Et per hæc patet ad 2. confirmationem.

VII. Ex hactenus dictis fit 1. Deum cognoscere tam actus liberos Creaturarum condicionatè futuros, quàm proprios in priori ad quodcumque decretum actuale; quandoquidem pro illo priori habent vel determinatum esse, vel determinatum non esse positâ quâlibet conditione; cùm autem veritas sit passio entis, sequitur, quòd pro illo priori habeant etiam determinatam veritatem, atque adeò cognoscibilitatem, & affirmabilitatem; unde à Deo summè cognoscitivo debent pro illo priori determinatè cognosci per scientiam mediam; cùm non possit Deus nec pro ullo instanti, nec pro ullo signo carere cognitione, quam potest pro tunc habere eo, quòd hæc sit perfectio simpliciter simplex.

Fit 2. Quòd si transmittatur, tum quòd possint dari, tum quòd dentur de facto decreta illa Adversariorum absoluta ex parte actûs, conditionata ex parte objecti, tunc futura libera conditionata deberent à Deo videri tum per scientiam mediam in se ipsis in priori ad hæc decreta, tum per scientiam visionis in talibus decretis actualibus, juxta sententiam laudatam Ruiz, & aliorum putantium, Deum videre suos actus conditionatè futuros, tum in seipsis, tum in decreto actuali.

Fit 3. Quòd negatâ possibilitate scientiæ mediæ sive directæ, sive reflexæ, hujusmodi decreta actualia

deberent esse necessaria, & infinita (aliter Deus ignoraret infinitos actus liberos conditionatè futuros uniuscujusque) quòd censetur inopinabile.

Fit 4. Hujusmodi decreta relatè ad actus liberos conditionales Creaturarum repugnare ex eo, quòd deberent esse prædeterminantia, atque adeo eversiva libertatis, ut hic supponimus. Relatè verò ad actus liberos conditionales Dei non esse necessaria, licèt repugnaret in Deo pura omissio libera; cùm sufficienter Deus exerceret suam libertatem positivam relatè ad conditionatè futura, per hoc, quòd purificatâ conditione datetur decretum actuale, seu volens, seu positivè nolens illa.

VIII. Fit 5. Hujusmodi decreta actualia esse essentialiter superflua; cùm neque requirantur ut medium, in quo futura conditionata cognoscantur, neque ut causa illorum; etenim neque possunt illa causare ante purificatam conditionem, ut patet, neque post, quia tunc non darentur ista decreta objectivè conditionata, sed alia omninò absoluta.

Neque dicas, decretum conditionatum purificatâ conditione transire in absolutum, & sic esse causam illorum futurorum; Nam conditionatum purificatâ conditione transit in absolutum solum quoad effectum, non quoad actum, quatenus idem effectus haberi debet ab actu conditionato purificatâ conditione, ac ab absoluto, quin tamen possit actus conditionatus evadere absolutus; Sicut quando dicitur Homo ex attrito in Sacramento fieri contritus, id solùm est verum, ut advertit Suarius, relatè ad effectum, non relatè ad actum, quatenus idem effectus habetur ab attritione cum Sacramento, ac à sola contritione; licèt attritio non evadat contritio. Quare cum decretum illud conditionatum non possit evadere absolutũ, & purificatâ conditione requiratur in omnium sententia decre-

decretum absolutum ad causandum effectum, quia effectus absolutus postulat causam absolutam, quæ unicè illi proportionatur, idcirco decretum illud conditionatum neque purificatâ conditione deservire potest ad effectum causandum; & ideo est essentialiter superfluum.

Fit 6. Actum liberum creaturæ, ut transeat de statu possibilitatis ad statum existentiæ conditionatæ, non requirere decretum ullum actuale, sed sufficere decretum conditionatum, quod daretur, si voluntas poneretur sub iis circumstantiis, in quibus prævidetur per scientiam mediam operatura: sicut nec requiritur, quòd detur nunc voluntas, sed sufficit, quòd daretur pro quando esset actum liberum positura. Hinc voluntas, quæ nec est, nec erit, per hoc præcisè quòd esset, transferre potest actum liberum de statu possibilitatis ad statum futuritionis conditionatæ; & sic efficere, quòd Deus habeat de facto scientiam de aliquo actu, quam non haberet, si voluntas non esset conditionatè operatura. Et ratio est, quia futuritio conditionata effectus non requirit causam, quæ fit, sed causam, quæ esset & operaretur, si in talibus circumstantiis poneretur. Et divinus intellectus, ut cognoscat id, quòd esset sub talibus circumstantiis, nec requirit, quòd illud actu sit, sed solùm prærequirit, quòd tunc esset; ac proinde citra ullum Divinum actuale decretum voluntas creata, quæ nec est, nec erit, efficere potest, quòd Deus actu cognoscat per scientiam mediam id, quòd non cognosceret, si illa non esset sub talibus circumstantiis operatura. Quamvis enim nulla Creatura extrahi possit de statu possibilitatis ad statum existentiæ, aut ad statum futuritionis conditionatæ citra aliquod Dei decretum; nihilominus ut transferatur de statu possibilitatis ad statum futuritionis conditionatæ, non requiritur decretum actuale, sed sufficit decretum, quòd esset si voluntas in talibus circumstantiis poneretur.

Fit 7. Positâ futuritione conditionatâ consensûs liberi creati, dari necessariò in Divino intellectu scientiam mediam de illa, seu cognitionem de tali consensu absolutam ex parte actûs, conditionatam ex parte objecti; quin requiratur pariformiter in Divina voluntate decretum absolutum ex parte actûs, conditionatum ex parte objecti. Disparitas est, quia Divinus intellectus ex infinita sua cognoscitivitate est summè determinatus ad cognoscendum quodcumque cognoscibile, ità ut repugnet, quòd aliquid ignoret: At Divina voluntas est libera ad aliquid decernendum circa Creaturas, Quinimo si daretur de facto hujusmodi decretum ad mentem Prædeterminantium, esset eversivum libertatis, & relatè ad actus liberos esset essentialiter superfluum, ut suprà ostendimus. Quare si Deus decernat v. gr. conversionem Tyriorum in hypothesi, quòd iis Evangelium prædicaretur, talis conversio non esset libera; & dato quòd esset libera, tale decretum esset superfluum; quia neque requireretur ut medium, in quo conversio illa libera cognoscatur; siquidem eo præcisò deberet illam Deus cognoscere in seipsa; Neque requireretur ut causa talis conversionis, quia purificatâ illâ conditione non daretur hujusmodi decretum conditionatum, sed aliud absolutum causans illam conversionem; atque adeò decretum hoc, quòd astruunt Prædeterminatores relatè ad actus liberos conditionatè futuros, omninò repugnat.

DISPUTATIO IV.

De Divina Voluntate.

PLurima ad Divinam voluntatem spectantia variis in locis, prout fert opportunitas, à Theologis tractantur: v. gr. in de Incarnatione discutitur, An Deus necessitetur moraliter ad optimum? An unico

An unico decreto omnia prædefiniat? in de Gratia fusè agi solet de Divinis Prædefinitionibus ; in de Justitia, An detur in voluntate Divina virtus Justitiæ presse dicta? & sic de aliis. Quare hic solùm quæri solet, per quid constituantur decreta Dei libera ? nec non de Divina Providentia; quæ spectant præsertim ad Prædestinationem, & Reprobationem, quæ sunt partes Providentiæ.

QUÆSTIO I.

Per quid constituantur decreta Dei libera?

I. DAri in Deo voluntatem, est de Fide: Dicitur enim *Matth. 6. Fiat voluntas tua* ; non dari tamen in Deo voluntatem per modum actûs primi physici, sed solùm per modum potentiæ logicæ, quatenus non repugnat, quod Deus velit ; nec non per modum actûs purissimi ; constat ex dictis Disp. antecedenti, ubi ostendimus, non dari in Deo intellectum per modum actûs primi physici. Hic actus purissimus Divinæ volitionis relatè ad objecta creata est liber, potens illa velle, aut nolle; dicitur enim *Psal. 13. Omnia quæcumque voluit, fecit.* Dividitur tamen hæc Divina libertas in libertatem per modum actûs primi, & libertatem per modum actûs secundi ; non quia propriè datur in Deo actus primus & secundus ; sed quia Divina libertas est instar libertatis creatæ in actu primo, & instar libertatis creatæ in actu secundo. Libertas enim per modum actûs primi in Deo est ipsa Divina volitio prout indifferens ad volendum, vel nolendum objecta contingentia ; libertas verò per modum actûs secundi est ipsa eadem volitio Divina, prout volens v. gr. potiùs, quàm nolens Mundum.

Difficultas penè inextricabilis, & ænigma absconditum est, per quid constituatur volitio Divina per modum actûs secundi, seu decretum liberum Dei? qua in re facilius est quamcumque opinionem refellere, quàm

re, quàm propriam stabilire. Et ratio difficultatis est, quia vel decretum liberum cum Deo identificatur; ergo aliquid, quod est Deus, est contingens; atque adeò Deus potest non esse, quod sapit fatuitatem; Vel à Deo distinguitur; & jam Deus perficitur ab aliquo actu contingente à se distincto, atque adeò à Creatura, quod sonat impietatem. Aristoteles enormiter in hoc erravit, dum negavit, Deum esse liberum, ut faceret immutabilem. Vasquez appellat nodum, hunc indissolubilem solis Beatis manifestum. Suarez, unum nostræ Religionis Mysterium, quod in hac vita cognosci non potest. Arriaga dicit, ignorare, quid statuat; quia spinæ ubique, quæ ad sanguinem usque pungunt. Hinc, teste Goneto, *disp.* 3. § 5. & Ruiz *disp.* 11. de voluntate Dei, *sect.* 1. Omnium Theologorum consensu non datur via conciliandi Dei libertatem cum ejusdem immutabilitate, quin aliquid durum, ac difficile devoretur. Et eadem penitus est difficultas de scientia libera Dei, tam visionis, quàm media.

II. Celebriores sententiæ sunt. Prima Cajetani 1. *p. q.* 19. *art.* 2. & 3. *p. q.* 1. *art.* 1. constituentis actum Dei liberum per perfectionem quandam Deo intrinsecam, & contingentem; cujus oppositum non sit imperfectio, sed pariter perfectio: An autem hujusmodi perfectio ponatur à Cajetano modaliter à Deo distincta, an virtualiter, vel alio modo, non satis constat apud DD. ut notat Haunoldus *n:* 353. Secunda est Vasquii, Aureoli, Arrubal, Granado, Amici, Recupiti, Fasoli, Platelii *n.* 142. & communior inter Modistas, complentium decreta libera per aliquod Deo extrinsecum, v.g. volitionem Mundi per actionem Mundi productivam, & Mundi nolitionem per hujus negationem, ita ut complementa hæc extrinseca non constituant Dei volitionem, aut nolitionem, sed solùm denominationem Dei volentis, aut nolentis. Tertia

Nomi-

Nominalium, ac Suarii docentium, decreta libera importare quendam modum tum realiter; tum virtualiter indiſtinctum à Deo & contingentem, atque adeò meram habitudinem ad connotata extrinſeca. Alii cum Mauro recurrunt ad veritates quaſdam objectivas, æternas, & contingentes. Alii ad quoddam ens, ſeu reſpectum rationis; in quibus tamen ſententiis explicandis variant communiter quàm maximè. Ultima inter celebres ſententias eſt D. Th. ac Thomiſtarum apud Gonetum *diſp.* 3. Lumbier *n.* 300 Ruiz, Perez, Eſparzæ, Haunoldi, Arandæ, & aliorum docentium, actum Dei liberum importare terminationem quamdam contingentem realiter cum Deo identificatam, ſed virtualiter diſtinctam, non ſecus ac Perſonalitates Divinæ important perſectionem realiter identificatam cum Natura, & virtualiter diſtinctam, ut dicemus in de Trinitate; cum hoc tamen diſcrimine, quod Perſonalitas v. g. Patris poſſit non eſſe in Filio, non verò poſſit ſimpliciter non eſſe, volitio verò v. gr. Mundi poſſit ſimpliciter non eſſe; ità tamen, ut ea non exiſtente, non poſſit non eſſe in Deo nolitio Mundi, quæ defectum volitionis ſuppleat; vel ſi admittatur poſſibilis in Deo pura omiſſio libera, adhuc poſſit Deus carere tum volitione, tum nolitione Mundi, quæ ſit aliqua terminatio Deo intrinſeca, & contingens, qua Mundus dominetur volitus, aut nolitus; Sicut enim in Verbo præter vim determinandi unionem hypoſtaticam, datur de facto contingenter terminatio ipſa intrinſeca talis unionis, quæ Verbo eſt extrinſeca, ità ut Verbum denominetur intrinſecè unitum humanitati non per unionem, tamquam per formam, ſed per terminationem intrinſecam contingentem, quæ ad talem unionem dicat habitudinem, ut dicemus in de Incarnatione; ità terminatio iſta libera, qua Deus denominatur volens Mundum, cum ſit Deo intrinſeca, utpotè vitalis, non

habeatur constitutivè per ipsum Mundum Deo extrinsecum, sed per virtualitatem quamdam cum Deo realiter identificatam, & contingentem, quæ dicat habitudinem ad Mundum volitum, ut infra explicabimus.

ARTICULUS I.

Num aptè salvetur libertas actûs Divini per perfectionem quandam defectibilem, aut per complementa extrinseca, aut per meram habitudinem ad extrinseca connotata?

III. VAsqu. & Suar. hac in re dissident inter se. Suarius enim putat, decretum Dei liberum haberi per quandam habitudinem, & respectum rationis ad connotatum extrinsecum, quæ habitudo non sit perfectio quædam intrinseca Deo, & contingens juxta sententiam, quæ tribuitur Cajetano; nec sit virtualitas quædam Deo intrinseca, & contingens juxta sententiam Thomistarum, sed sit solùm quædam Adaleitas, seu non quid, sed cujus, ut discurrunt Nominales in sententia de Modis. Docet præterea, quòd Deus volens, & nolens Mundum sit idem secundùm suppositionem, & in recto; sed quia aliter se habet ad Mundum volitum, & aliter ad Mundum nolitum, ideò non est secundùm significationem; siquidem in denominatione Dei volentis Mundum significatur præter Deum ipse Mundus; In denominatione Nolentis, significatur præter Deum negatio Mundi: Sicut in denominatione Patris non habetur secundùm suppositionem, & in recto aliud, quàm Petrus; habetur tamen aliud secundùm significationem, quia per denominationem Patris significatur in obliquo Filius, quo deficiente deficit denominatio Patris, licèt nihil deficiat, quod constituat in recto, & secundùm suppositionem hujusmodi denominationem.

Vasquez verò, & plurimi Recentiores inhærentes

tes viæ Modistarum putant, denominationem Dei volentis Mundum constitui inadæquarè, & compleri per ipsum Mundum volitum; Nituntur que illi maximæ: Id, quo præcisè sublato tollitur aliqua denominatio, est constitutivum talis denominationis; aliter si eo præcisè sublato tolleretur denominatio, & nihil constituens ipsam tolleretur, ea non tolleretur; nunquam enim tollitur constitutum, si nullum ejus constitutivum tollatur, cùm constitutum nihil sit præter omnia sua constitutiva. Neque dicas cum Nominalibus, posse denominationem, v. g. Patris, tolli præcisè sublato Filio, tamquam requisito, non tamquam constitutivo hujus denominationis, & eodem modo tolli posse denominationem Dei volentis Mundum; præcisè sublato Mundo tamquam requisito. Nam contra est primò, quia requisitum solùm requiri potest, ut forma ponatur in subjecto apto, non verò ut communicet illi denominationem; quod constat inductione: Approximatio v. g. est requisitum, ut calor uniatur subjecto & Anima corpori; sed his positis non potest subjectum non denominari calidum, & corpus non denominari vivens; ergo si forma denominans Petrum Patrem, esset solus Petrus, & forma denominans Deum volentem Mundum, esset sola Dei volitio necessaria, sequeretur, quòd independenter ab ullo connotato, seu requisito extrinseco semper haberetur denominatio Patris, & Dei volentis Mundum. Secundò à priori, quia requisitum non est requisitum sibi, sed alteri; ergo Filius v. gr. solùm potest esse requisitum, ut habeatur denominatio Patris, ab ipso saltem inadæquatè distincta; atqui Filio præcisè sublato, habetur per Adversarios quicquid constituit denominationem Patris, scilicet forma denominans in subjecto capaci: ergo præcisè sublato Filio deberet dari denominatio Patris: & eodem modo sublato Mundo deberet dari

deno-

denominatio Dei volentis Mundum; si forma denominans omninò distinguatur ab ipso Mundo. His explicatis.

IV. Dico 1. Decreta libera Dei non superaddunt volitioni Divinæ necessariæ perfectionem aliquam Deo intrinsecam contingentem, aut realiter distinctam, ut vult Vortius Calvinista apud Platelium *n.* 140. aut moraliter, seu formaliter & ex natura rei; aut virtualiter tantùm distinctam à volitione Dei necessaria juxta sententiam, quæ à nonnullis tribuitur Cajetano (qui tamen solùm docet, esse perfectionem quamdam extensivam, per hoc, quòd ejus oppositum non sit imperfectio.) Hæc conclusio admittitur communissimè, ne Deus concipiatur ut potentialis intrinsecè compositus, defectibilis, & mutabilis.

Prob. Omnis Divina perfectio est infinita, atque adeò est ipse Deus; ergo, si decretum liberum esset perfectio Divina contingens, ipse Deus esset contingens, & defectibilis; nec non capax alicujus perfectionis, qua caret, v.g. nolitionis Mundi; unde Deus esset potentialis, & compositus.

Neque dicas, quòd possit hujusmodi perfectio deficere, quin possit dicere Deus, eò quòd necessariò detur alterutrum ex decretis liberis suppositis; unde si deesset volitio Mundi, daretur nolitio. Nam hoc ipsum dedecet Deum, quòd scilicet Divinæ perfectiones cum ipso identificatæ admisceant imperfectionem contingentiæ, defectibilitatis, potentialitatis, & compositionis.

Præterea, si perfectio ista decreti liberi constitutiva ponatur distincta modaliter, & non mutuo separabilis à Deo, ecce compositionem realem Deo indignam; si verò ponitur distincta formaliter, cum sit separabilis à Deo, sequeretur, quòd posset una formalitas separari ab alia, & consequenter idem à seipso; si demum ponitur

tur diſtincta virtualiter, à fortiori repugnat, quod ſit ſeparabilis; potuiſſet enim Deus non identificari cum volitione Mundi, cum qua de facto realiter identificatur. Utrum autem poſſit Deus realiter identificari cum terminatione aliqua virtualiter diſtincta, & contingenti, quæ non ſit nova perfectio, ſed novum prædicatum, ſeu novum munus, & nova habitudo ad Creaturas; diſcutiemus articulo ſequenti.

V. Dico 2. Actus Dei liber non conſtituitur adæquatè, & formaliter per ipſam Dei volitionem neceſſariam ſub connotato extrinſeco, juxta ſententiam Nominalium, quæ à nonnullis etiam tribuitur Suario *diſp.* 20. *metaph. ſect.* 9. qui tamen verius adhæret ſententiæ Thomiſtarum à nobis propugnandæ, cum expreſsè dicat *n.* 46. volitionem liberam in Deo importare terminationem, & cauſalitatem contingentem quam priùs vocaverat reſpectum rationis.

Prob. Si ſolùm volitio Dei neceſſaria conſtitueret denominationem Dei volentis Mundum citra ullam virtualitatem, ſeu terminationem ad Creaturas contingentem, ſequeretur, quòd ſemper, & neceſſariò daretur denominatio Dei volentis Mundum; quia ſemper, & neceſſariò darentur conſtitutiva talis denominationis; ſicut ſemper ac habentur conſtitutiva denominationis calidi, habetur calidum; cum conſtitutum non ſit aliud præter omnia ſua conſtitutiva. Neque dicas, quòd deficiente connotato, putà Mundo, deficeret talis denominatio. Nam ſi connotatum non conſtituit talem denominationem, eo deficiente non deficiunt conſtitutiva denominationis, atque adeò nec deficit ipſa denominatio ab iis conſtituta.

Confirm. 1. Quia in hac ſententia volitio Divina Mundi, & nolitio ejuſdem, quæ ſunt incompoſſibiles, eſſent idem realiter, & formaliter; quia eſſent realiter, & for-

& formaliter idem cum tertio, scilicet cum volitione Dei necessaria.

Confirm. 2. In hac sententia causa formalis adæquata, qua Deus constituitur volens Mundum, posset esse sine suo effectu formali, atque adeò sinè se ipsa, cum causa formalis identificetur cum suo effectu formali.

Confirm. 3. Quia non possunt actus liberi voluntatis creatæ salvari per hoc, quòd voluntas quodammodo se habeat ad hunc, vel illum terminum; ergo neque actus liberi voluntatis Divinæ.

Neque dicas 1. Actus liberos creatos importare perfectionem absolutam; secus verò decreta libera Dei, quæ non possunt à voluntate Divina realiter distingui.

Nam contra est, quia idcircò forma absoluta identificari nequit cùm subjecto, quod denominat, quoties denominatio est contingens, quia universim nequit denominatio deficere, nisi per defectum formæ in subjecto; sed hoc probat, quòd nec possit forma respectiva cum subjecto identificari, quando denominatio, quæ habetur à forma respectiva, est contingens; ergo utrobique par ratio. Præter quàm quòd Actus liberi creati sunt etiam formæ respectivæ importantes respectum tam ad subjectum, quàm ad terminum: unde in multorum sententia se habent instar Modorum, qui non indigent actione distinctâ, ut producantur.

Neque dicas 2. Ex hoc, quòd actus liberi Divini realiter identificentur cum volitione necessaria, non sequitur, quòd etiam actus liberi creati debeant identificari cum voluntate creata; ergo ex hoc, quòd volitio libera Divina constitui possit per volitionem necessariam taliter se habentem ad objecta contingentia, non sequitur, quòd etiam volitio libera creata constitui possit per voluntatem taliter se habentem.

Nam

Nam contra est, quia ideò Actus liberi Divini realiter identificantur cum volitione necessaria, quia cum sint infinitè perfecti, debent excurrere, realiter, & formaliter ad quamcumque perfectionem; unde virtualitas, quæ superadditur actui necessariò Dei constitutiva actus liberi, nequit esse nova perfectio; contra voluntas creata est capax novæ perfectionis, & ideò ex novo actu non solùm habet novum prædicatum, novam terminationem, & novum munus, sed etiam novam perfectionem realiter distinctam, & separabilem. At si posset Deus habere novas denominationes sine novis constitutivis denominationum, quare non posset id etiam competere voluntati creatæ; cùm ruat jam principium illud, quòd nova denominatio importet novam formam, saltem virtualiter distinctam? Unde sicut potest in sententia Nominalium idem aliter se habere in ordine ad aliud, absque nova forma relativa distincta, quare non poterit idem aliter se habere in ordine ad se absque nova forma absoluta distincta?

VI. Dico ult. Actus Dei liber non potest compleri per complementum extrinsecum, juxta sententiam explicatam Aureoli, Vasquii, & plurimorum Recentiorum.

Prob. 1. Cum Cattaneo *in metaph. disp.* 14. *q.* 3. ex capite Aseitatis Divinæ. Nam juxta hanc sententiam, Deus non esset à se, & sibimet sufficientissimus; indigeret enim ad existendum alio à se distincto, quod esset vel complementum decreti positivi, seu ens positivum, vel complementum negativi, seu ens abusivum. Certè Deus non esset à se, si ad existendum indigeret aliquo ente positivo à se distincto vagè, scilicet vel Mundo A, vel Mundo B; ergo à fortiori si indigeret vagè aliquo ente à se distincto, vel positivo, vel abusivo, quippe quod est umbra entis.

Con-

Confirm. Hoc ens abusivum, quod esset complementum extrinsecum decreti de nihil producendo, vel esset ex parte objecti à Deo condistinctum, & recurrit, quòd Deus indigeret aliquo vagè à se distincto, ut possit existere; unde non esset sibimet sufficientissimus, & à se: vel non est aliquid ex parte objecti à Deo distinctum; ergo sicut dari potest decretum de nihil producendo absque complemento extrinseco, ità poterit quodcumque aliud decretum sic haberi. Præterquam quòd si decretum illud negativum per solum Deum constituitur, sequitur, quòd etiam quando datur decretum de productione Mundi, daretur etiam illud decretum de nihil producendo, eò quòd dentur omnia ejus constitutiva.

Prob. 2. Ex capite libertatis cum eodem Cattaneo. Repugnat actui libero determinatio, quæ non sit ab intrinseco; sed complementum extrinsecum esset Dei determinatio ad determinationem actûs liberi, puta ad volendum Mundum; ergo repugnat, quòd complementum hujus denominationis sit extrinsecum. Major constat: in hoc enim habetur ratio actûs liberi, quòd sit electio ab intrinseco, ità ut si ab extrinseco voluntas determinetur, jam non sit libera. Hinc in sententia Societatis prædeterminatio physica, licèt sit à Deo prima causa, per hoc præcisè libertatem evertit, quia voluntas creata determinaretur ab extrinseco; unde à fortiori voluntas Divina non esset libera in actu secundo, si non determinaretur ab intrinseco, seu à se. Minor est ipsa doctrina Adversariorum, quòd scilicet productio Mundi v. g. quæ complet denominationem Dei volentis Mundum, non sit aliquid Dei intrinsecum; unde id, quod determinat voluntatem Divinam ad volendum Mundum, non est ab intrinseco. Adde, universim repugnare, quod aliquid sit ab intrinseco, & non sit intrinsecum, ut constat inductione in actibus in-

intellectûs, & voluntatis, necnon in aliis actibus vitalibus, qui sunt ab intrinseco, & sunt intrinseci; ergo si complementum actûs liberi Divini esset aliquid ab intrinseco voluntatis Divinæ, deberet pariter esse voluntati Divinæ intrinsecum. Potest quidem aliquid esse intrinsecum, & non ab intrinseco, ut habitus, prædeterminatio physica; ipsa etiam mea existentia est mihi intrinseca, sed non ab intrinseco: At nequit aliquid esse ab intrinseco, & non intrinsecum. Et ratio est, quia forma denominans, quæ est ab intrinseco, vel debet uniri physicè, vel debet identificari cum subjecto denominato, ut constat inductione. Concedimus quidem Adversariis, in hoc differre libertatem Dei à libertate Creaturæ, quòd Creatura sit indifferens ad applicandum sibi hunc, vel illum actum; Deus verò solùm sit indifferens ad applicandam voluntatem suam huic, vel illi objecto: At sicut Creatura, ut velit liberè, debet ab intrinseco applicare sibi actum voluntatis, ita Deus ut velit liberè Mundum v. g. debet ab intrinseco applicare voluntatem suam Mundo liberè volito; atqui si volitio necessaria Dei applicaretur Mundo per complementum extrinsecum, puta per actionem productivam Mundi, non applicaretur ab intrinseco; ergo decretum volens Mundum re vera non esset actus liber, quippe qui non esset ab intrinseco.

Confirm. 1. Quia potuit Deus nihil velle condere, vel ob finem A., vel ob finem B, v. g. vel ne detur lapsus Luciferi, vel ne detur lapsus Adami, juxta illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.* In hoc autem casu non posset assignari complementum extrinsecum decreti de nihil producendo potiùs ob finem A, quam ob finem B; ergo hæc sententia non subsistit. Dicere autem, quòd in ipsis negationibus darentur veluti modi negativi diversi, est dicere aliquid inopinabile; & recurrit, quòd negationes deberent esse aliquid à

Deo distinctum, unde Deus non esset sibimet sufficientissimus.

Confirm. 2. Quia Deus non solùm est liber ad facere, vel non facere, sed etiam ad velle facere, vel nolle facere; ergo antecedenter ad facere Mundum, seu ad actionem Mundi productivam dari debet velle liberum Dei applicans Omnipotentiam ad facere. Antecedens patet; tum quia in Deo non est idem facere Mundum, ac velle facere Mundum, cùm Mundum fecerit in tempore, voluerit tamen ab æterno illum facere; tum etiam quia aliter dum, dicitur Psal. 13. *Omnia quacumque voluit, fecit*, significaretur, omnia quæcumque fecit, fecit, vel omnia quæcumque voluit, voluit; quæ esset propositio identica, & nugatoria. Ratio demum à priori est; quia volitio, aut cognitio Dei necessaria non differt à libera per hoc, quòd illi superaddatur aliquid extra lineam volendi, aut cognoscendi; atqui complementum extrinsecum, licèt sit effectus volitus, & cognitus à Deo, est omninò extra lineam volendi, & cognoscendi (quis enim dixerit, quòd lapis v. g. volitus pertineat ad lineam volendi?) ergo complementum extrinsecum nequit pertinere ad constitutionem decreti liberi.

VII. Ex dictis colligitur, nec subsistere sententiam Card. Pallavicini *lib. 4. cap.* 40. & Mauri *quæst.* 58. putantium, terminationes liberas, seu applicationes contingentes volitionis, ac scientiæ Dei consistere in quibusdam veritatibus objectivis æternis, & contingentibus, realiter à Deo distinctis. Ratio est, quia vel hujusmodi veritates sunt quid creatum; & quomodo sunt ab æterno? quomodo possunt complere actum Dei liberum, si non sunt aliquid intrinsecum Deo; cùm omnis determinatio in potentia libera debeat esse ab intrinseco? Si verò sunt aliquid increatum, quomodo à Deo distinguuntur citra compositionem in Deo potentiali-

tialitatem, contingentiam? Quare vel recurrunt argumenta contra ſententiam Cajetani, ſi ſunt aliquid increatum; vel argumenta contra ſententiam Vaſquii, ſi dicantur eſſe aliquid creatum.

ARTICULUS II.

Utrum complementum decreti liberi ſit quædam terminatio ad objectum creatum Deo intrinſeca, & contingens?

VIII. CUm non poſſit actus Dei liber compleri per aliquid Deo extrinſecum, compleri debet per complementum intrinſecum; hujuſmodi autem complementum nequit eſſe perfectio quædam Deo intrinſeca, & contingens; ut diximus tum contra Vortium Calviniſtam, tum contra ſententiam, quæ tribuitur Cajetano; & idcircò debet Deo eſſe intrinſecum identicè, quin importet perfectionem aliquam contingentem, & ſeparabilem à Deo. In hoc autem explicando variant DD. Fonſeca, & Salas 1. 2. *tract.* 3. *diſp.* 1. juxta viam Nominalium docent, hujuſmodi complementum intrinſecum eſſe modum quemdam realiter à Deo indiſtinctum, & contingentem. Antonius Perez hujuſmodi complementum vocat formalitatem quamdam præſcindentem ab imperfectione, vel perfectione. Thomiſtæ cum Godoy, Goneto, nec non Ruiz, Eſparza, Haunold. Aranda, Cataneus, Lumbier hujuſmodi complementum vocant terminationem, ſeu habitudinem liberam, quæ ſit quædam virtualitas à Deo diſtincta; Quod videtur docuiſſe D. Th. 1. contra Gent. *c.* 82. ubi dicit; habitudinem voluntatis Divinæ ad ſe eſſe neceſſariam, & naturalem, habitudinem verò ejuſdem ad alia eſſe voluntariam. Quòd autem D. Thom. agnoverit diſtinctionem virtualem in Deo inter actum neceſſarium, & liberum, conſtat ex *quæſt.* 25. de potentia Dei, ad tertium, ubi operationem neceſſa-

riam cum libera comparat, sicut comparatur natura Divina cum Personalitatibus.

IX. Dico equidem cum Angelico, & aliis nuper laudatis; complementum actûs liberi Divini importare terminationem, seu habitudinem quandam ad Creaturas intrinsecam Deo, & contingentem, solùm virtualiter ab actu voluntatis necessariò distinctam: sicut Personalitates virtualiter distinguuntur à Natura Divina; & sicut in Verbo denominatio uniti cum Humanitate assumpta præter unionem Hypostaticam Verbo extrinsecam importat in ipso Verbo quandam terminationem intrinsecam contingentem, quâ circumscriptâ, Verbum non diceretur unitum intrinsecè, & substantialiter, sed merè extrinsecè, & accidentaliter cum humanitate; ad eum modum quo objectum cognitum merè extrinsecè unitur cum cognoscente, ut dicemus in de Incarnatione.

Prob. Complementum actûs liberi Divini nequit esse Deo intrinsecum, & realiter distinctum, ac contingens, juxta sententiam Vortii: Neque potest esse omninò Deo extrinsecum juxta sententiam Vasquii recurrentis ad complementa extrinseca; Neque omninò identificatum cum Deo, juxta sententiam Nominalium recurrentium ad connotata extrinseca; ergo debet esse ità Deo intrinsecum, & identificatum, ut aliquatenus ex parte objecti distinguatur ab actu voluntatis Divinæ necessario; cùm autem sufficiat distinctio virtualis, quæ est omnium minima, idcircò distinguitur à Deo distinctione virtuali. Nequit tamen ità distingui, ut importet perfectionem contingentem superadditam actui necessario, ut diximus contra Cajetanum; cùm non possit cumulo omnium perfectionum nova perfectio superaddi, aut hæc ab illo abesse: ergo hujusmodi complementum, seu terminatio libera ad Creaturas est solùm quædam virtualitas superaddita actui necessario præ-

præſcindens à perfectione, & imperfectione, quæ ſolùm poſſit à Deo abeſſe ſecundùm quid, ſeu ſecundùm denominationem, aut habitudinem, terminationem, munus, ſeu exercitium libertatis, non verò ſimpliciter, propriè, & ſecundùm entitatem: eo modo, quo de facto nulla perfectio Divina deficit in Filio (utpotè cumulo omnium perfectionum,) licèt illi deficiat Paternitas, & ſpiratio paſſiva.

Confirm. Non minùs in Deo ratione fœcunditatis debet ſalvari communicabilitas eſſentiæ cùm incomunicabilitate Perſonalitatum, quàm ratione libertatis ſalvari debet neceſſitas Divinæ volitionis cum contingentia ad hoc, vel illud volendum; ſed aptè ſalvatur comunicabilitas illa, & incommunicabilitas per diſtinctioné virtualem inter naturam communicabilem, & Perſonalitates incommunicabiles, quæ nullam perfectioné, aut imperfectionem ſuperaddant Naturæ; quin poſſit aliter hoc Myſterium ſalvari, ut hìc ſupponimus; ergo aptè etiam ſalvatur neceſſitas, & contingentia per diſtinctionem virtualem inter volitioné neceſſariam Dei, & terminationem liberã ad Creaturas, quæ nullam perfectionem, aut imperfectionem ſuperaddat actui Dei neceſſariò. Et recurrit pariter confirmatio magìs dilucida ex eo, quòd poſſit Verbum carere terminatione intrinſecâ ad unionem hypoſtaticam ſibi extrinſecam.

X. Ex quibus fit 1. Quòd ſicut non deficeret in Verbo ulla perfectio, ſi deficeret terminatio intrinſeca ad unionem hypoſtaticam, ità nec deficeret in Deo perfectio, ſi deficeret terminatio libera ſibi intrinſeca ad Mundum, qua denominatur volens Mundum; & ſicut non deficit in Filio ulla perfectio, licèt deſit illi Paternitas virtualiter diſtincta à Natura Divina, eò quòd Filius ſit cumulus omnium perfectionum; ità in caſu.

Fit 2. Quòd sicut Personalitates solùm realiter, & identicè sunt omnis perfectio, formaliter verò sumptæ præscindunt à perfectione, & imperfectione, cum non possit in Deo dari ulla imperfectio, nec aliqua perfectio abesse; ità istæ terminationes liberæ.

Fit 3. Quòd sicut solus Deus capax est distinctionis virtualis inter Naturam, & Personalitates; ità solus Deus capax est ejusdem distinctionis inter volitionem necessariam, & liberam. Ratio à priori est, quia distinctio virtualis importat convenientiam in omni perfectione, & disconvenientiam in aliquo prædicato ad salvandam contradictionem; Solus autem Deus ratione fœcunditatis habere potest inter Naturam, & Personalitates convenientiam in omni perfectione, cum sit cumulus omnium perfectionum, & discrepantiam in aliquo prædicato; unde Natura sit communicabilis, non Personalitas; natura sit una, & non triplex, Personalitas sit triplex, & non una; ergo solus Deus capax est distinctionis virtualis inter Naturam, & Personalitates; Et eodem modo inter volitionem necessariam, & liberam, ad salvandum, quòd illa sit indefectibilis, hæc verò contingens. Contra verò in Creaturis distinctio virtualis repugnat, quia cùm nulla Creatura sit cumulus omnium perfectionum, eò ipso, quòd Creaturæ additur novum prædicatum, ei additur nova perfectio, si hujusmodi prædicatum sit consonum tali entitati; aut additur imperfectio, si illi sit dissonum, aut superfluum; Deo autem potest prædicatum aliquod esse consonum, & superaddi, quin superaddatur ulla perfectio, cum repugnet, cumulo omnium perfectionum aliquam perfectionem superaddi; sicut etiam repugnat, quòd hujusmodi prædicatum importet imperfectionem, aut limitationem perfectionis, cum sit Deo consonum, & importet excursum ad quamcumque perfectionem realiter, & identicè.

Fit

Fit 4. Quòd ſicut in ſola Natura Divina utpotè cumulo omnium perfectionum, ratione fœcunditatis datur exigentia activa, quod identificetur cum Perſonalitatibus inter ſe oppoſitis; in Perſonalitatibus verò datur ſolùm exigentia paſſiva, quòd identificentur cum cumulo omnium perfectionum, & ideo Perſonalitates non ſunt formaliter perfectio: ità in ſola volitione neceſſaria ratione libertatis datur exigentia activa, ut identificetur cum alterutra ex terminationibus liberis incompoſſibilibus; in iſtis verò datur ſolùm exigentia paſſiva identitatis realis cum volitione neceſſaria cumulo omnium perfectionum; & ideò terminationes liberæ formaliter ſumptæ non ſunt perfectiones. Vel dicas cum Eſparza *q.* 22. ad ſecundum, quòd ſicut Perſonalitates exigunt identificari cum Deo exigentia ipſius Deitatis eſſentialiter fœcundæ, non verò exigentia propria Perſonalitatum: ità terminationes liberæ.

Fit 5. Quòd ſicut Perſonalitates formaliter ſumptæ neque ſunt formaliter ens (aliter in Deo eſſent tria entia, quod eſt contra Fidem) neque ſunt formaliter non Ens, quia eſſent formaliter nihil; ſed ſunt Entis potiùs, quàm Ens, ſeu adaleitates entis, & virtualitates præſcindentes ab ente, vel non ente; ſicut in metaphyſicis differentiæ ſubſtantiæ neque ſunt formaliter ſubſtantia, neque accidens, ſed præſcindunt ab utroque; ità prorſus terminationes liberæ.

Fit ultimò, quòd ſicut non tenet iſta illatio: Filius non eſt Pater, qui eſt Deus; ergo Filius non eſt Deus; ità nec tenet iſta illatio: Non datur nolitio Mundi, quæ ſi daretur eſſet Deus; ergo non datur Deus; Nec tenet hæc alia illatio. Volitio Mundi, quæ eſt Deus, poterat non eſſe; ergo poterat non eſſe Deus. Ratio à priori eſt, quia ſicut à negatione Perſonalitatis non tenet illatio ad negationem Divinitatis cum illa identificatæ, ità à negatione nolitionis Mundi identifica-

tæ cum Deo non tenet illatio ad negationem Dei, & à contingentia volitionis Mundi non tenet ad contingentiam Dei; eò quòd Volitio Mundi sit solùm contingens secundùm quid, & denominativè, seu secundùm virtualitatem, quæ præscindit ab ente, vel non ente, non verò simpliciter propriè, & secundùm entitatem.

XI. *Objic.* 1. Paritas distinctionis virtualis inter naturam Divinam, & Personalitates non favet huic opinioni; ergo non est ad rem. Antecedens probatur, tum quia multi cum Nominalibus negant, præter distinctionem eminentialem inter Personas dari distinctionem virtualem inter Naturam Divinam, & Personalitates; tum etiam quia in tantùm dari posset hæc distinctio virtualis, in quantum possunt Pater, & Filius identificari cum Natura Divina, & distingui realiter inter se, sed non possunt volitio, & nolitio Mundi identificari cum volitione Dei necessaria, & distingui inter se, quia nolitio Mundi deberet de facto existere; sicut de facto existunt Pater, & Filius identificati cum Natura divina; ergo.

Confirmatur: etiam dato, quòd Personalitates secundùm se non sint perfectiones relativæ superadditæ absolutis, prout multi docent, certè nolitio, & volitio Mundi nequit pariformiter se habere, ac Paternitas, & Filiatio. Nam utraque hæc Personalitas est entitas relativa; & licèt non sint duo entia, cùm una sit divinitas, atque adeò unum Ens substantivè sumptum; sunt tamen duæ entitates relativæ; at volitio, & nolitio Mundi non sunt duæ entitates, immò nolitio Mundi de facto est simpliciter nihil; ergo paritas est nulla.

Resp. Paritatem Trinitatis non adduci ad conclusionem probandam, sed ad emolliendā sententiæ arduitatē, ostendēdo, quòd ferè omnes difficultates, quæ nobis obje-

objectantur, enodandæ sint in sententia communissimè admissa in schola Thomistica, Scotica, & Recentiorum, exceptis Nominalibus, quòd sc. admittenda sit distinctio virtualis; si minùs formalis, inter Naturam & Personalitates. Hæc autem paritas sub oculos ponit, quòd sicut Divinitas ratione distinctionis virtualis potest identificare sibi duo prædicata incompossibilia, scilicet communicabilitatem Naturæ, & incomunicabilitatem Personalitatū; ità posset identificare sibi necessitatē volitionis, & contingentiā terminationis liberæ, v. gr. ad Mundum volitum: & sicut possunt Paternitas, & Filiatio inter se opponi, & simul identificari cum Divinitate, ità pariter volitio, & nolitio libera Mundi. Cæterum, quòd Paternitas, & Filiatio utraque sit necessaria, & per circuminsessionem necessariò sint in Divinitate; contra verò volitio, & nolitio libera sint incompossibiles, est discrimen materiale non infringens vim paritatis; illud quippe requiritur ad fecunditatem; hoc verò ad libertatem Dei. In forma *nego antec. ad Prob. nego min*: quamvìs nolitio Mundi non existat secundùm denominationem Dei nolentis, & secundùm virtualitatem propriam exercitii libertatis, adhuc identificatur cum Divinitate secundùm totum, quod dicit de entitate, & perfectione: unde nolitio Mundi de facto existit simpliciter, & entitativè, licèt non existat secundùm quid, & denominativè, seu secundùm virtualitatem nolitionis; sicut Filiatio secundùm omnem perfectionem realem Divinitatis existit in Patre, licèt non secundùm denominationem Filii.

XII. Neque dicas, quòd hic modus respondendi coincidat cum sententia Nominalium à nobis rejecta articulo superiore. Nam coincidimus quidem cum ea sententia in hoc, quòd dicamus nolitionem Mundi non existere secundùm quid, & denominativè, sed

existere simpliciter, & entitativè; discrepamus tamen cum Nominalibus in constitutivo actûs liberi: illi enim negant, quòd deficiente denominatione volentis deficiat in Deo ulla virtualitas intrinseca; nos verò dicimus, virtualitatem hanc præscindentem à perfectione, & imperfectione deficere; aliter deficeret denominatio sine defectu formæ denominantis, & deficeret constitutum, quin deficiat ullum ex constitutivis, quod est impossibile.

Ad Confirmationem dico, pariformiter se habere Personalitates, & actus liberos Dei in eo, quòd facit ad rem, licèt paritas non eodem modo in omnibus militet; cùm fœcunditas ferat necessitatem in utraque Personalitate opposita; secùs verò libertas; ac propterea fœcunditas fert in Divinitate potentiam simultatis ad identificari realiter cum Personalitatibus oppositis; libertas verò ferat solùm simultatem potentiæ ad identificari realiter cum terminationibus liberis incompossibilibus. Quare cum paritas militet in eo, quòd militare debet, dicendum, quòd Paternitas & Filiatio licèt sint id, propter quod duæ Personæ realiter distinguuntur, revera tamen non sint duæ entitates; cùm de fide sit, non esse duo entia. Idemque dicas de terminationibus liberis.

Aliqui docent, Paternitatem, & Filiationem esse duas entitates non absolutè, sed cum addito, scilicet duas entitates relativas, & sic etiam esse duas perfectiones relativas. Verùm, ut advertit Haunoldus *n.* 343. quæstio est potiùs de voce: nam vel nomine entitatis, & perfectionis relativæ venit entitas, & perfectio cum addito distrahente, ita ut revera non sint entitates simpliciter dictæ, sed virtualitates, seu entitates supertranscendentales, & habemus intentum; vel sunt entitates cum addito restringente, sicut accidens dicitur esse entis ens, & in hoc sensu deberet esse

esse absolutè verum, quòd in Deo dentur tria entia, & tres res; Quod nemo dixerit. Verum quidem est, Personalitates Divinas realiter inter se distingui, ut docet Angelicus 1. *parte qu.* 28. *art.* 3. quatenus sunt id, ratione cujus Personæ Divinæ realiter distinguuntur ; at si considerentur secundùm id , quòd superaddunt Naturæ Divinæ, non possunt dici realitates, sed virtualitates præscindentes ab ente, & non ente, à perfectione, & imperfectione. Et hoc idem dicimus de terminationibus liberis; volitio enim, & nolitio Mundi realiter inter se distinguuntur ; quamvìs non superaddant volitioni necessariæ realitatem, aut perfectionem, sed solum virtualitatem , & adaleitatem entis. Quòd etiam dicendum de terminatione illa Verbo intrinseca, ratione cujus dicitur intrinsecè terminans unionem hypostaticam, quod in Creatis non est reperire; unde Concilium Toletanum undecimum dixit; *Si ratione hoc Mysterium colligeretur , non esset mirabile ; si exemplo , non esset singulare.*

XIII. *Objic.* 1. Quamvìs terminatio ista libera formaliter sumpta præscindat à ratione entis, vel non entis, non præscindit tamen à contingentia propria libertatis ; ergo nequit esse Deo intrinseca, & identificata. *Prob. Conseq.* quia nequit identificari contingens, & necessarium; sicut enim pugnant esse, & non esse, ità pugnant posse non esse, quod est proprium rei contingentis, & non posse non esse , quod est proprium rei necessariæ.

Confirm. 1. Quia terminatio ista libera, purà, volitio Mundi potest non esse, atque adeò est defectibilis; ergo si realiter cum Deo identificaretur, Deus esset defectibilis. Præterquam quòd contingentia de se importat formaliter imperfectionem, atque adeò nihil contingens potest cum Deo identificari.

Confirm.

Confirm. 2. Quia separabilitas est signum distinctionis realis; sed ista terminatio libera est separabilis à Deo, cùm de facto detur Deus, quin detur nolitio Mundi; ergo deberet à Deo realiter distingui.

Confirm. ult. Quia impossibile est realiter identificari cum A, id, quod ab A, realiter distinguitur, sed nolitio libera Mundi realiter distinguitur à Deo, cùm de facto à Deo sit separata; ergo non potuit cum Deo realiter identificari. Quibus adde ex Pallavicino, non posse cum Deo identificari id, quod potest à Deo contemni, ac respui, ut est nolitio Mundi.

Resp. Duplicem dari contingentiam; alteram propriam Creaturæ, quæ consistit in hoc, quòd possit transire à non esse ad esse, & ab esse ad non esse; Alteram, quæ potest convenire actibus liberis Divinis; hæc autem solùm fert, ut decretum liberum Dei ita sit, ut potuerit non esse, vel è contra, quin tamen possit transire ab esse ad non esse, vel à non esse ad esse. Prior contingentia, quæ dicitur contingentia in genere entis fert mutabilitatem. & imperfectionem; posterior verò, quæ dicitur contingentia in genere denominationis, seu exercitii, importat identicè omnem perfectionem; cùm sit propria entis summè perfecti; quòd ratione libertatis habere debet hujusmodi contingentiam in terminationibus liberis.

In forma *dist. antec.* Terminatio ista libera non præscindit à contingentia in genere denominationis, seu exercitii propria libertatis divinæ, *concedo*; à contingentia in genere entis propria libertatis creatæ, *nego Antec. & Conseq. Ad Prob.* Sicut in Patre identificantur realiter duo prædicata opposita, scilicet communicabilitas Naturæ Divinæ, & incommunicabilitas Paternitatis, ita in Deo identificantur necessitas volitionis, & contingentia terminationis liberæ. Ad id, quod additur dicendum, repugnare solùm esse simpliciter

pliciter, & non esse simpliciter, sicut etiam posse non esse simpliciter, & non posse non esse simpliciter; non tamen repugnare ista duo esse simpliciter, seu entitativè, & non esse secundùm quid, seu denominativè; nec ista duo posse non esse secundùm quid, & non posse non esse simpliciter. Et eodem modo repugnat, quòd A sit indifferens ad identificari cum B, simpliciter, & entitativè, ità ut si non identificetur, desit aliqua perfectio; non repugnat tamen, quòd A sit indifferēs ad identificari denominativè cum B; sicut volitio Mundi est indifferens ad identificari cum Deo; cùm hoc spectet ad perfectionem libertatis Divinæ.

Ad 1. Confirmationem. Hujusmodi terminatio libera potest non esse secundùm quid, & denominativè, non verò simpliciter; unde est contingens contingentia in genere denominationis, & exercitii propria actus liberi Divini, quin possit dici defectibilis defectibilitate propriâ importante mutabilitatem, & inconstantiam, quæ unicè importat formaliter imperfectionem.

Ad 2. Separabilitas quoad entitatem, & perfectionem arguit distinctionem realem, non verò separabilitas quoad denominationem propriam virtualitatis Divinæ contingentis, cùm hujusmodi virtualitas debeat realiter identificari cum omni perfectione, & solùm sit contingens quoad denominationem: sicut enim Filiatio non existit in Patre, & quodammodo à Patre separatur, quin Pater, & Filius sint duæ res, esto realiter distinguantur; ita nolitio Mundi non existit in Deo volente Mundum, & quodammodo ab eo separatur (scilicet secundùm denominationem, non verò simpliciter, & entitativè) quin denominatio volentis, & nolentis Mundum sint duæ res, esto realiter distinguantur.

Ad ultimam; major est falsissima in Mysterio ineffabili

sabili: Pater enim secundùm denominationem Patris realiter distinguitur distinctione non purâ à Filio, cum quo etiam realiter identificatur secundùm essentiam, & in cumulo omnis perfectionis; ut proinde dixerit Christus Dominus, *Ego, & Pater unum sumus*, indicando identitatem, & distinctionem. Et eodem modo nolitio Mundi realiter distinguitur à volitione Mundi secundùm denominationem, realiter tamen cum illa identificatur secundùm entitatem, & in cumulo omnis perfectionis. Quare semper præ oculis habendum Mysterium Trinitatis, ut cohærenter ad illud discurramus in mysterio libertatis. Ad id quod additur *dist. maj.* nequit identificari cum Deo, quod potest à Deo contemni simpliciter, *concedo*; quod potest solùm contemni secundùm denominationem, seu secundùm esse virtuale, nullatenus verò secundùm realitatem, & perfectionem, quam importat identicè, *nego majorem & distinctâ pariter minore nego Consequentiam.*

QUÆSTIO II.

De Providentia quoad ea, quæ spectant ad Prædestinationem, & Reprobationem.

I. De Fide est, inesse Deo Providentiam; dicitur enim *Sap. 8. Attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* Definitur autem Providentia à Boetio: *Divina ratio, quæ cuncta disponit.* A Damasceno verò definitur. *Voluntas Dei, per quam res gubernantur.* A. D. Th. *Ratio ordinis rerum in finem, in Deo præexistens.* Ab aliis communius: *Præscientia, & dispositio mediorum ad finem.* Cùm autem Deus omnia præsciat, & unicuique disponat media ad assequendum finem suum, idcirco est summè providus; licèt enim Creaturæ rationales aliquando suum ultimum finem non consequantur per media à Deo

Deò dispofita, hoc tamen unicè provenit ex culpa ipsius Creaturæ, cùm media de se sint apta, & sufficientia ad finis consecutionem.

Utrum autem Providentia formaliter consistat in solo actu intellectûs præscribentis ordinem mediorum ad finem juxta sententiam Thomistarum; an verò in solo actu voluntatis intendentis finem, & eligentis media juxta viam Scotistarum; an demum in utroque actu tum intellectus, tum voluntatis, ut docent communius cum Molina? Quæstio est levis momenti, & fortè etiam de voce; Illud certum est, utrumque actum requiri, quicquid sit, an uterque de formali; an alter de formali, alter de connotato. Probabilius mihi est, actum voluntatis importari principalius, quia ad finem à Creaturis assequendum præstat, quòd decernantur, quàm quòd cognoscantur à Deo media ad talem finem. Omittimus hìc inquirere, Utrum Divina Providentia Creaturas rationales ad finem ultimum assequendum ordinet per decreta prædeterminantia juxta viam Thomistarum, an verò per media de se indifferentia, sed infallibiliter prævisa effectum habitura, juxta viam Societatis, nec non alia his affinia, de quibus alibi. Solùm inquirimus de præcipuis actibus Divinæ Providentiæ, scilicet de Prædestinatione, & de Reprobatione; Utrum Deus ante scientiam visionis de absoluta futuritione meritorum, aut demeritorum Creaturas rationales prædestinet, aut reprobet, faciendo ex eadem massa aliud vas in honorem, aliud in contumeliam, ut loquitur Apostol. ad Rom. 9?

ARTICULUS I.

Num Prædestinatio fiat antè, vel post prævisa merita absolutè futura?

II. DE Fide est, dari Prædestinationem, cum Apostolus ad Rom. 8. dicat; *Quos prædestinavit, hos*

vit, hos & vocavit. Prædestinatio autem in genere est *Divina præordinatio Creaturæ intellectualis ad Gratiam, & Gloriam.* Sed prout restringitur ad Homines post peccatum originale, definitur prædestinatio ex Augustino *lib.* de bono Perseverantiæ *c.* 14. *Præscientia, seu præparatio beneficiorum, quibus certissimè liberatur, quicumque liberatur*: Cum enim Providentia in genere sit *Præscientia, ac Præparatio mediorum ad finem*; hinc talis Providentia, seu Prædestinatio est talis Præscientia, ac præparatio mediorum ad finem ultimum Creaturæ rationalis: & sicut Deus infallibiliter ad finem suum perducit Creaturas non liberas, ita pariter infallibiliter per media apta perducit ad finem suum Creaturas rationales; Quas autem infallibiliter perducit, illas dicitur prædestinare. Unde Bellarminus *lib.* 2. de Gratia, & libero arbitrio *c.* 9. dicit: Prædestinationem esse *Dei Providentiam, quâ certi Homines ex massa perditionis misericorditer selecti per infallibilia media in vitam æternam diriguntur.*

Hujusmodi Prædestinationem fieri non posse ante scientiam mediam, seu ante prævisionem meritorum conditionatè futurorum, est communissima doctrina Societatis: nam si fieret ante scientiam mediam, vel fieret per decretum prædeterminans, aut condeterminans, & hoc in sententia Societatis est eversivum libertatis; unde Prædestinatio non esset ad Gloriam, ut ad coronam, & mercedem operationum liberarum, prout hìc inquiritur; vel fieret per decretum prædefinitivum, & hoc etiam communius censetur esse libertatis eversivum, si scientiam mediam antecedat; Et licèt Prædefinitio ista antecedens non everteret libertatem, ut docent nonnulli, adhuc in omnium sententia est impossibilis, ut dicemus in de Gratia, quia scilicet Deus prædefiniendo ante scientiam mediam nec perfectè cognosceret, nec sapienter decerneret; non cog-

nos-

noſceret, nec ſapienter decerneret; non cognoſceret perfectè; quia non haberet ſcientiam mediam antecedenter ad decreta libera prout poſſet, & idcirco deberet illam pro eo priori ſigno habere: nec decerneret ſapienter quia ad ſapienter decernendum, oportet prius prænoſcere media apta ad finem intentum. Quare difficultas ſolùm eſt, num Prædeſtinatio fiat ante, vel poſt ſcientiam viſionis de meritis abſolutè futuris?

III. Notandum tamen, Prædeſtinationem aliam dici radicalem, aliam formalem. Radicalis importat voluntatem Divinam conferendi hanc ſeriem Gratiarum, quæ prævisæ ſunt per ſcientiam mediam finaliter efficaces, unde perducant ad Gloriam. Et de hac radicali prædeſtinatione indiviſibiliter ſumpta non eſt dubium quòd facta ſit antecedenter ad merita, cùm de Fide ſit contra Semipelagianos, Deum independenter à noſtris meritis conferre nobis hanc ſeriem Gratiarum, quas prævidit finaliter efficaces. Poteſt quidem Perſeverantia finalis cadere ſub meritum congruum, & probabiliter poteſt etiam in alia Providentia cadere ſub meritum condignum (ut dicemus *parte 5. diſp. ult.* ubi de merito) primam tamen Gratiam actualem, ex qua haberi poteſt meritum ſive congruum, ſive condignum ad perſeverantiam finalem, ne de congruo quidem mereri poſſumus, cùm principium meriti non cadat ſub meritum. Hinc eſt, quòd quando Deus liberaliter vult Electis hanc ſeriem Gratiarum conferre, vult virtualiter dare illis efficaciter Gloriam; ſicut qui vult aſſentiri præmiſſis, vult virtualiter aſſentiri concluſioni, & qui vult finem, virtualiter vult media; & conſequenter prædeſtinatio radicalis explicata, eſt omnino independenter à meritis. Prædeſtinatio verò formalis eſt ipſa voluntas Divina conferendi Gloriam ut coronam, & de hac prædeſtinatione procedit præſens quæſtio, num ſcilicet fiat ante, vel poſt ſcientiam viſionis de meritis abſolutè futuris.

IV. Prima sententia Scotistarum, Thomistarum, Suar. Bellar. Ruiz. Recup. docet, prædestinationem formalem fieri ante prævisionem meritorum, quia videtur intentio finis præcedere electionem mediorum.

Secunda sententia cum Alensi, Bonav., Vasquio, Lugo, & aliis Recentioribus docet, fieri post absolutam prævisionem meritorum, eò quòd præmium dari non possit, nisi post existentiam meriti pro statu absoluto, atque adeò post scientiam visionis de tali merito. Juxta utramque hanc sententiam debet esse verum, quòd Deus non decernat omnia unico simplicissimo decreto; nam juxta primam sententiam Deus in priori signo prædestinat Electos decernendo illis Gloriam ut coronam, & in posteriori signo decernit auxilia efficacia, ut possint gloriam assequi dependenter à meritis, & sic in posteriori ad prædestinationem videt merita absolutè futura. Juxta secundam sententiam Deus pro priori decernit auxilia efficacia, & postquam per scientiam visionis cognoscit merita absolutè futura, decernit Electis Gloriam; atque adeò utraque sententia supponit decretorum multiplicitatem, sive realem ex parte complementi extrinseci, aut ex parte connotatorum, sive virtualem cum prioritate, & posterioritate ex parte objecti.

Tertia sententia cum Granado, Lumbier, Mauro, & Recentioribus communius docet, Deum omnia decernere unico simplicissimo decreto; quod fusè propugnabimus in de Incarnatione *disp.* 3. *qu.* 2. Sicut enim eadem simplicissima cognitione attingit causam, & effectum, meritum, & præmium, ità eodem simplicissimo actu voluntatis vult etiam causam, & effectum, meritum, & præmium, simulque intendit finem, & eligit media; atque adeò in hac sententia Prædestinatio formalis, seu decretum de danda Gloria ut corona, ex parte objecti neque est antè, neque post scienti-

ſcientiam viſionis de meritis abſolutè futuris, ſed in eodem ſigno, in quo Deus poſt ſcientiam mediam decernit dare Electis auxilia efficacia, ſimul videt per ſcientiam viſionis merita abſolutè futura, & ſimul decernit Gloriam ut coronam in præmium meritorum. Nititur hæc ſententia authoritate D. Th. 1. *parte q.* 19. *a.* 5. ubi hæc habet: *Deus ſicut uno actu omnia in ſua eſſentia intelligit, ità uno actu vult omnia ſuâ bonitate. Unde ſicut in Deo intelligere cauſam non eſt cauſa intelligendi effectum, ſed eſt intelligere effectum in cauſa, ità velle finem non eſt cauſa volendi ea, quæ ſunt ad finem, ſed eſt velle ea, quæ ſunt ad finem, ordinari ad finem. Vult ergo Deus hoc eſſe propter hoc, ſed non propter hoc vult hoc.* Hactenus Angelicus.

V. Ad pleniorem intelligentiam ſciendum eſt primò, communiter Theologos in actibus intellectus, & voluntatis Divinæ admittere varia ſigna ex parte objecti, quatenus ex parte objecti aliquis actus intellectus, ſeu voluntatis præcedit alium, atque adeò eſt in priori ſigno ad illum; ſic ſcientia ſimplicis intelligentiæ dicitur ex parte objecti præcedere ſcientiam mediam, & eſſe in priori ſigno ad iſtam; & ratio eſt, quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt omninò neceſſaria; ſcientia verò media eſt aliquatenus contingens. Univerſim autem contingens conſequitur ad neceſſarium, & eodem modo ſcientia viſionis dicitur conſequi ad ſcientiam mediam ex parte objecti, quia ſcientia viſionis eſt omnino contingens; ſcientia verò media participat de ſcientia neceſſaria. Pariformiter decreta libera ex parte objecti ſunt in poſteriori ſigno ad volitionem Dei neceſſariam. Juxta hanc viam à Theologis quæritur, Utrum ſicut volitio neceſſaria eſt in priori ſigno ex parte objecti ad decreta libera, ità pariter in ipſis decretis detur ex parte objecti prioritas, & poſterioritas; ità ut decretum prædeſtinativum

sit in priori signo ad decretum collativum auxiliorum efficacium; an verò è contra? An demum juxta tertiam sententiam neutrum ex his decretis præcedat alterum, sed omnia Deus decernat in eodem signo?

Sciendum 2. Quòd negatâ pluralitate decretorum ex parte objecti, negari non possit in decretis Divinis pluralitas formalis, seu ex parte actûs, per hoc scilicet, quòd idem decretum æquivaleat pluribus: ad eum modum, quo licèt ex parte objecti intellectivum, & volitivum Divinum non distinguantur; ratione tamen nostra distinguuntur per hoc, quòd eadem entitas Divina æquivaleat duobus actibus quorum alter sit actus intellectûs, alter voluntatis: & quia si isti duo actus distinguerentur, actus intellectus præiret actum voluntatis, ideo in Deo intellectivum dicitur esse in priori ad volitivum, non quidē prioritate objectivâ, sed formali; non secus ac in Homine rationale præcedit risibile prioritate logicâ, non physicâ. Et eodem modo, si Deus unico decreto intendit finem, & eligit media, intentio finis dicitur ratione nostrâ præire electionem mediorum quia decretum Dei simplicissimum æquivalet duobus, quæ si distinguerentur, intentio finis antecederet electionem mediorum. Et juxta hunc sensum adhuc dubitatur, Utrum prædestinatio ad gloriam sit in priori, an verò in posteriori signo rationis ad prævisionem absolutam meritorum, seu ad decretum collativum auxiliorum efficacium, in quo per scientiam visionis prævidentur merita absolutè futura? Et in hoc eodem sensu instituitur quæstio in de Incarnatione, Utrum Deus præfinierit Incarnationem in remedium peccati in priori ad scientiam visionis de peccato absolutè futuro: Ubi dicemus, Deum eodem simplicissimo decreto ex parte objecti permisisse peccatum, & prædefinivisse Incarnationem in remedium peccati, cùm sola tamen prioritate rationis inter decretum permissivum peccati, &

ti, & decretum prædefinitivum Incarnationis in ejus remedium, Dicemus pariter, communissimè reputari absonum & indignum Clementia Divina, quòd decretum reprobativum sit in priori etiam rationis ad decretum permissivum peccati, ita scilicet; ut idem simplicissimum decretum æquivaleat duobus, quæ si distinguerentur. Decretum reprobativum antecederet, & vera esset hæc causalis: Ideo Deus permittit peccatum Judæ, quia illum reprobavit. Et ratio est, quia Deus videretur primariò intendere pœnam æternam Judæ, & in ordine ad illam permittere peccatum. Contra verè non repugnat, sed est consonum Divinæ Bonitati, quòd decretum prædestinativum sit in priori rationis ad decretum collativum auxiliorum efficacium, quia in hoc casu Deus primariò intenderet Gloriam ut coronam, & in ordine ad illam decerneret auxilia efficacia.

Sciendum ultimo, Doctores varia signa concipere in decretis Divinis relatè ad Prædestinationem. Scotistæ, & alii communius statuunt quatuor signa, & dicunt, quòd Deus videns homines propter peccatum Adæ esse reos damnationis, In primo signo elegit aliquos, quos specialiter dilexit, prædestinando illos ad Gloriam, & circa alios se habuit præcisivè: In secundo signo decrevit, Prædestinatis dare hanc seriem Gratiarum finaliter efficacium: In tertio per scientiam visionis vidit illos auxiliis Divinis cooperaturos, & merituros finaliter Gloriam: In quarto ex prævisione meritorum vult dare Gloriam, ut mercedem & coronam. Illud autem primum signum etiam in plura alia dividit Scotus relatè ad Incarnationem ponendam, dicendo, quòd in primo signo prædestinavit Christum ut venturum in carne, præscindendo à passibili, vel impassibili: In secundo prædestinavit Electos in Christo, In tertio prævidit, prædestinatos casuros in

Adamo: In quarto decrevit remedium per passionem Christi, & sic decrevit Christum in carne passibili. His præmissis.

VI. Dico 1. Prædestinatio ad Gloriam ex parte objecti neque est in priori, neque in posteriori ad prævisionem absolutam meritorum; sed in eodem signo, in quo Deus post consultationem scientiæ mediæ decernit collationem auxiliorum efficacium: atque adeò per scientiam visionis videt merita absolutè futura, decernit simul Gloriam ut coronam, atque adeò prædestinat Electos.

Prob. Deus unico simplicissimo decreto omnia decernit, ut hìc supponimus ex dicendis in de Incarnatione; ergo Prædestinatio formalis ad Gloriam neque est in priori ex parte objecti, neque in posteriori ad decretum collativum auxiliorum efficacium, atque adeò ad prævisionem absolutam meritorum, sed se habet concomitanter.

VII. Dico 2. In præsenti Providentia probabilius est, Prædestinationem esse in posteriori ad merita absolutè prævisa, non quidem posterioritate objectiva, quæ repugnat, positâ unicitate decreti, sed formali, seu rationis, & per æquivalentiam; quatenus si distinguerentur decretum prædestinationis, & decretum de dandis auxiliis efficacibus, hoc antecederet; unde vera sit hæc causalis: Ideo Deus decernit Gloriam, quia decernit auxilia efficacia, & videt merita; non verò è contra: Ideo confert auxilia efficacia, quia prædestinat ad Gloriam, Ad eum modum, quo Ideo Deus est volitivus, quia est intellectivus, & non è contra. Ita Alens., Bonavent., Vasq. Lugo, Less., Pallavic., & alii apud Platelium.

Prob. 1. Ex Scripturis, & Patribus. Secundæ Petri
1. dicitur: *Fratres magìs satagite, ut per bona opera certam*

tam vestram vocationem, & electionem faciatis. Secundæ ad Timot. 2. *Si quis emundaverit se ab istis, erit vas ad honorem*; id est electus ad gloriam, ut communissimè Patres interpretantur. Ad Rom. 8. *Quos præscivit, & prædestinavit &c.* Ubi Ambros. *lib.* 5. de Fide *c.* 3. addit: *Non enim ante prædestinavit, quàm præsciret, sed quorum merita præscivit, eorum merita prædestinavit.* August. etiam habet: *Non tamen electio præcedit Justificationem, sed electionem justificatio.* Idemque docent alii Patres apud Amic.

Prob. 2. ratione. Quia præmium non habet rationem præmii, nisi supponat merita in statu absoluto: ergo connaturalius est, quòd Deus ideo decernat Gloriam ut coronam, quia supponit merita in statu absoluto, & non è contra; atque adeò in præsenti Providentia prædestinatio formalis dicenda est in posteriori ad prævisionem meritorum, posterioritate formali, seu rationis.

Confirm. Quia hic modus prædestinandi decernendo prius merita, seu media, quàm decernatur Gloria, seu finis, est magis consonus Divinæ Bonitati desideranti omnium salutem; siquidem modus prædestinandi antè prævisa merita tollit à nobis solicitudinem bonorum operum, & salutis, enervátque zelum Animarum, quia salus videtur semper eodem modo ponenda, pro ut est præfinita.

Utrum autem in alia Providentia possit Prædestinatio formalis esse in priori prioritate rationis ad collationem auxiliorum efficacium, seu ad scientiam visionis de meritis absolutè futuris? Omittimus inquirere; Videtur tamen non repugnare; quia hic modus prædestinandi ex una parte ostendit majorem benevolentiam Dei erga Electos, intendendo directè eorum felicitatem, & in ordine ad illam conferendo au-

xilia efficacia: ex altera parte non tollit libertatem meritorum, quia auxilia efficacia dat quidem Deus, & ut efficacia, & ut utilia ad finem Prædestinationis, sed non debet eatenus eo animo dare, ut si essent inefficacia, non daret illa, sed daret alia efficacia; potest enim Deus conferre post scientiam mediam auxilium A, efficax amore efficaciæ, & ut conferat Gloriam, tanquam coronam, etiam si nollet aliud auxilium conferre, nec prædestinare, si auxilium A prævisum fuisset inefficax, ut hic supponimus ex dicendis in de Gratia; Sicut volens aliquid donare Principi emit Gemmam 1000. aureis, licèt nollet illam emere, nec vellet aliquid donare, si Gemma illa emenda esset bis mille aureis.

VII. Ex quibus sequitur, hunc ordinem decretorum ponendum esse in negotio Prædestinationis cum distinctione rationis inter decreta, ut notat idem Platelius. Primo enim Deus decrevit creare Homines, quos creavit, & creaturus est, & illos ad finem supernaturalem ordinare, volendo voluntate tantùm inefficaci eorum salutem. Secundò permisit peccatum Adæ, in quo omnes peccarent, excepta Deipara, prout explicabimus in de Pœnitentia, cum de peccato originali. Tertiò decrevit Incarnationem in remedium peccati. Quartò intuitu meritorum Christi decrevit dare omnibus Gratiam sufficientem ad resurgendum, aliquibus tamen efficacem. Quintò demum prævisis omnium meritis, & demeritis finalibus, decrevit absolutè, & efficaciter aliquibus dare Gloriam, aliis verò pœnam æternam.

VIII. *Objic.* 1. ex Scripturis, & Patribus videtur colligi, electionem ad Gloriam esse ante prævisionem meritorum. Ad Rom. 9. dicitur: *Cùm nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, ut secundùm electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei,* (id est Rebeccæ) *quia major serviet minori*

minori; *sicut scriptum est* (Malachiæ 1.) *Jacob dilexi, Esau autem odio habui*, Idemque docent pluribus in locis Augustinus, Prosper, & passim alii Patres cum Angelico *q.* 23. *art.* 4. *&* 5. ex illo ad Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum iis, qui secundùm propositum vocati sunt sancti*: ergo in præsenti Providentia Prædestinatio est in priori ad merita prævisa.

Confirm. Quia prædestinatio est opus Misericordiæ, & liberalitatis Divinæ, cùm dicatur ad Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*: atqui si esset in posteriori ad merita prævisa esset opus Justitiæ: ergo prius.

Resp. Scripturas, & Patres, ubi videntur favere sententiæ oppositæ, loqui de Prædestinatione radicali, seu de voluntate conferendi seriem Gratiarum finaliter efficacium, ad quam consequitur Gloria ut corona; hæc enim Prædestinatio procul dubio non est ex meritis, sed ex liberalitate Divina. In textibus à nobis adductis sermo est de Prædestinatione formali, seu de decreto dandi Gloriam ut mercedem meritorum; hæc enim Prædestinatio supponit merita, atque adeò est post merita absolutè prævisa. Adde, sæpè Scripturas, & Patres, dum dicunt Electionem, & vocationem non esse ex operibus, intelligere de operibus naturalibus. Denique Cornelius, & alii probabiliter putant, Esau odio habitum à Deo esse salvum; nam ubi dicitur, *Jacob dilexi, Esau odio habui*, intelligendum est de dilectione, qua Jacob non in se, sed in sua Posteritate prælatus est Posteris Esau in ordine ad bona temporalia, & ad quædam bona spiritualia, putà Sacerdotii, ac Messiæ ex iis orti, &c.

Ad confirmationem dico, Prædestinationem radicalem esse opus Misericordiæ; formalem verò esse opus Justitiæ Divinæ. Sicuti si Rex promitteret bra-

vium certantibus, promissio hæc radicaliter est opus liberalitatis; collatio verò bravi post pugnam est debita ex Justitia, & ideo formaliter est opus Justitiæ; ità Prædestinatio in radice est opus Dei miserentis; at formaliter post merita est debita ex Justitia juxta illud ad Timoth. 4. *Reposita est mihi corona Justitiæ.* Hinc fit, independenter à meritis haberi electionem radicalem ad Gloriam, quæ tamen danda est dependenter à meritis.

IX. *Objic.* 2. Ex Scoto apud Amic. & ex Goneto *disp.* 2. *art.* 1. §. 7. fundamentum oppositæ sententiæ: Voluntas finis præcedit voluntatem mediorum; ergo voluntas dandi Gloriam electis præcedit voluntatem dandi merita, quæ sunt media ad Gloriam assequendam; atque adeò Prædestinatio non est post, sed ante merita absolutè prævisa. Antecedens probatur, quia ordinatè volens priùs vult finem, quàm media; quandoquidem intentio efficax finis causat efficacem voluntatem mediorum, & intentio finis inefficax causat voluntatem mediorum inefficacem.

Resp. 1. Cum Platelio *n.* 213. Argumentum probare nimis; quòd scilicet neque in alia Providentia dari possit Prædestinatio post prævisionem meritorum, cùm Deus nunquam possit aliquid velle inordinatè; quod tamen Adversarii non contendunt.

Resp. 2. Cum Amico *dist. antec.* Voluntas finis inefficax præcedit voluntatem mediorum, omitto; voluntas finis efficax, subdistinguo; si media sint ponenda unicè ab ipso intendente finem, pariter transmitto; si media sint ponenda etiam ab alio liberè operante, ut in casu nostro, *nego antecedens*, *& conseq.* Ad probationem pariter dico, quòd ordinatè volens priùs inefficaciter velit finem, quàm media, non verò efficaciter, quando media sunt aliqualiter ab alio ponenda. In casu autem nostro Media ad assecutionem Gloriæ ut coronæ, sunt merita, quæ non sunt ponenda à so-

lo

lo Deo, nec à sola Creatura libera, sed ab utroque, ità tamen, ut principalius sint à Deo, juxta illud Apostoli: *Non ego, sed Gratia Dei mecum*; & ideo Deus volens inefficaciter salutem omnium, ut prædestinet aliquos ad Gloriam ut coronam, vult connaturalius Gloriam conferre in posteriori ad meritorum prævisionem.

Resp. 3. Cum Mauro *qu.* 67. *n.* 22. distinguo antecedens: Voluntas finis præcedit voluntatem mediorum in Agente intellectivo creato, qui debet successione attingere ordinem mediorum ad finem, concedo; in Agente intellectivo Increato, qui comprehendit simul finem, & ordinem mediorum ad finem, *nego antecedens, & consequentiam.* In tantum Agens creatum priùs vult finem, quia per cognitionem, qua dirigitur ad intendendum finem, non sufficienter dirigitur ad eligenda media; aliter simul omnia decerneret; ergo Deus comprehendens omnia debet simul finem, & media decernere; & quia finis in casu nostro, nempe gloria, intenditur ut corona, ideo decernitur post merita absolutè prævisa, cum non possit dari præmium præcisè propter meritum conditionatum.

ARTICULUS II.

De Reprobatione.

X. Reprobatio definitur *Præscientia, & præparatio damnationis quorumdam*; & importat in Deo voluntatem permittendi peccatum, & puniendi in æternum propter illud. Verum sicuti distinximus duplicem prædestinationem, alteram radicalem, quæ consistit in voluntate dandi seriem auxiliorum finaliter efficacium; alteram formalem, quæ consistit in voluntate dandi Gloriam; illamque diximus esse opus Misericordiæ, & haberi ante merita prævisa; istam verò esse opus Justitiæ, & fieri post merita absolutè prævisa

visa posterioritate tamen rationis, & per æquivalentiam: Ità duplex pariter distinguenda est Reprobatio, altera negativa, quam Scotus vocat præcisivam, quæ aliquatenus respondet prædestinationi radicali, & consistit in Divina voluntate dandi Judæ v. gr. seriem auxiliorum finaliter inefficacium, animo tamen sincero, ut ad salutem conducant; & hujusmodi Reprobatio est independens à demeritis: etenim Deus non tenetur dare ulli auxilia prævisa efficacia; sed revera beneficus est, si solùm conferat sufficientiam ad bene operandum animo sincero, ut sequatur bona oporatio: licèt magìs beneficus esset, si conferret auxilia efficacia. In hoc sensu dicitur ad Rom. 9. *Cui vult, miseretur, & quem vult, indurat.* Explicat autem Augustinus modum hunc indurandi dicendo: *Non quidem adjuvando, sed deserendo, non impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* Alia verò dicitur Reprobatio positiva, quæ à Scoto vocatur Punitiva, & respondet Prædestinationi formali, unde consistit in voluntate dandi Judæ pœnam æternam propter ejus demerita.

XI. Hæc positiva Reprobatio ex parte objecti neque est ante, neque post demerita absolutè prævisa, positâ unicitate Divini decreti, ut patet. Verum sicut Prædestinatio formalis in præsenti Providentia est in posteriori signo rationis ad merita absolutè prævisa, ut ostendimus; ità Reprobatio positiva est in posteriori ad demerita; unde vera sit hæc causalis; Ideo Deus decernit pœnam æternam, quia videt per scientiam visionis demerita in decreto istorum permissivo, & non è contra; ut constat ex illo Matth. 15. *Ite maledicti in ignem æternum, esurivi enim; & non dedisti mihi manducare.* Immò ut notat Platel. *n.* 208. licèt nonnulli doceant, Prædestinationem formalem esse in præsenti providentia, aut saltem possibilem esse in alia Providentia, in priori ad prævisionem meritorum, vix tamen est

est reperire aliquem ex Catholicis, qui doceat, Reprobationem positivam esse in priori ad demerita. Et Arriag. *disp.* 39. de Deo *n.* 8. dicit; Probabilius id repugnare, quia videretur Deus directè, & primario pœnam æternam intendere, & in ordine ad illam peccatum permittere; sicuti si prædestinaret in priori ad merita, directè, & primario intenderet Gloriam ut coronam, & in ordine ad illam conferret auxilia efficacia. Hinc August. lib. 3. contra Julian. habet: *Bonus est Deus, justus est Deus, potest sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest sine malis meritis damnare, quia Justus est,*

In hoc autem differt Prædestinatio radicalis à Reprobatione negativa, seu præcisiva, quòd illa ex duplici capite sit benefica Electis; tum quia confert illis sufficientiam ad salutem; tum etiam, quia confert animo specialiter benevolo auxilia prævisa efficacia: at Reprobatio negativa cum importet collationem auxiliorum finaliter inefficacium, quatenus ex culpa voluntatis non conjunguntur cum bona operatione, est Reprobis benefica solùm in quantum confert illis sufficientiam ad salutem; non secus ac voluntas conferendi Gratiam sufficientem est voluntas benefica. Sicut enim Author Naturæ est beneficus dando nobis oculos, licèt aliquis claudendo palpebras nolit eis uti ad videndum; ità Deus in ordine supernaturali est beneficus conferendo Gratiam sufficientem, ac seriem Gratiarum finaliter inefficacium, licèt ex culpa voluntatis non conjungantur cum bona operatione. Sic etiam ingens est beneficium relatè ad omnes Verbi Incarnatio, Eucharistiæ institutio, &c. quamvìs Christus Dominus positus sit in ruinam multorum, & Eucharistia, quæ Vita est bonis, mors sit malis; cùm hujusmodi pravi effectus unicè ex nostra culpa oriantur.

XII. Ex quibus innotescit, quod hìc anxiè quæri solet;

solet; Quomodo scilicet Reprobatio negativa cohæreat in Deo cum voluntate salvandi omnes; & quomodo non inferat in voluntate Divina amorem peccati, nec amorem Gehennæ antecedenter? Dicendum enim, quòd Deus gratias finaliter inefficaces conferat animo sincero, & non illusorio, ut ponatur actus bonus, & salus obtineatur; atque adeò confert auxilia inefficacia non quà inefficacia, sed eo animo, ut si præviderentur efficacia, libentius ea ipsa daret, & abstineret à positiva Reprobatione. Propterea Deus non intendit, sed solùm permittit, seu non impedit peccatum cum Gratia sufficienti ex culpa voluntatis conjungendum, eò quòd non teneatur illud impedire (aliter non posset Creaturas liberas condere, nec Justitiam puniendo, aut misericordiam parcendo exercere.) Unde bene intelligitur, quòd conferendo Gratias finaliter inefficaces, quantum est ex se sit beneficus erga Reprobos, intendatque serio eorum salutem, & quòd solùm consequenter ad eorum culpam velit eos punire.

Neque obstat, quòd mallet Judas v. g. carere auxiliis supernaturalibus finaliter inefficacibus, quàm iis donari, juxta illud Matth. 26. *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Nam in serie auxiliorum finaliter inefficacium, (sicut in Gratia purè sufficienti) tria possunt considerari, & quod confertur à Deo, scilicet auxilium; & quod ponitur à voluntate, scilicet culpa; & complexum ex utroque. Si spectetur primum, insipienter quis recusaret tam ingens donum; si spectetur secundum, certè illud non est Dei beneficium, & quilibet sapientissimè mallet non esse; immò quodvis aliud malum subiret, quàm culpam; si demum spectetur complexum indivisibiliter sumptum auxilii, & culpæ, quilibet prudenter mallet eo carere, non quidem priorem ob complexi partem, sed ob posterio-

sterio-

steriorem; quis enim non præeligat quovis bono etiam æterno carere, si illud cum propria culpa conjungendum esset?

XIII. Hinc fit, Causam Reprobationis negativæ jam explicatæ esse unicè Divinam voluntatem, procul dubio Reprobis beneficam, & benevolam; dicitur enim Ezech. 33. *Nolo mortem Peccatoris, sed magis ut convertatur, & vivat*; causam verò Reprobationis positivæ, seu causam, cur Deus velit Reprobis pœnam æternam infligere, esse propriam Reproborum voluntatem libere ad culpam se determinantium, cum Deus nonnisi consequenter ad culpam velit eos punire; siquidem ut loquitur Tertullianus, *De suo est misericors, de nostro justus.*

Neque dicas, quòd Deus prævidens, ad hanc seriem Gratiarum finaliter inefficacium consequi culpam, & Gehennam, volendo seriem illam Gratiarum, velit in radice Gehennam; unde Deus sit causa Reprobationis non solùm negativæ, sed etiam positivæ. Nam sicut Deus non vult in radice culpam, quam prævidet, & permittit; ità non vult in radice Gehennam; cùm illã solùm velit consequenter ad culpam, quod docuit Angelicus hìc *qu. 6. art. 6.* dicens: *Deus antecedenter vult, omnes Homines salvos fieri, sed consequenter vult, quosdam damnari secundùm exigentiam suæ Justitiæ.*

ARTICULUS III.

An permissio peccati possit esse effectus Prædestinationis?

XIV. DUo requiruntur, ut possit aliquid dici effectus Prædestinationis. Primum est, quòd sit effectus Dei; cum enim Prædestinatio sit actus Divinæ mentis, & voluntatis, effectus prædestinationis debet esse effectus talis actus, atq; adeò effectus Dei; propterea

pec-

peccatum, quod non potest esse Dei effectus, nec potest esse effectus prædestinationis. Alterum est, quòd aliquatenus ad salutem conducat, & simul ea intentione ponatur, ut conducat; aliter si posset tantùm conducere ad salutem, & de facto non conduceret, non esset effectus illius peculiaris voluntatis, qua Deus diligit Electos præ Reprobis; cum etiam Reprobis det dona supernaturalia, quæ possint ad salutem conducere. Hinc Incarnatio, Redemptio, Sacramenta, bona supernaturalia, & naturalia non dicuntur esse effectus Prædestinationis, nisi prout applicata Prædestinato, ità ut actu ad ejus salutem conducant saltem remotè, ac dispositivè, seu occasionaliter, & indirectè; sicut remotè aliquando conducunt bona temporalia, & occasionaliter aliquando peccatum ipsum præteritum ad salutem æternam confert.

Pariformiter discurrendum de effectibus Reprobationis; Cùm enim etiam Reprobatio sit actus Divinæ mentis, & voluntatis, sequitur, quod etiam effectus Reprobationis debeat esse Dei effectus, & ad damnationem actu conducere. Unde fit, quod licèt merita sint effectus Prædestinationis, cum sint Dei effectus, demerita tamen, seu peccata, cum non sint Dei effectus, non possint esse effectus Reprobationis. Similiter bona temporalia, vel etiam Spiritualia, quibus homo abutitur, non sunt effectus reprobationis, quia quamvìs sint Dei effectus, non dantur tamen ea intentione, ut iis homo abutatur, & ad damnationem conducant. Primarius autem effectus Reprobationis positivæ, seu Punitivæ est damnatio; non secus ac primarius effectus Prædestinationis formalis est salus æterna. Effectus verò Reprobationis præcisivæ, seu negativæ, est series gratiarum finaliter inefficacium, seu negatio Beneficiorum, quibus Reprobi certissimè salvarentur, & ex quorum subtractione ex propria culpa damnantur:

Sicuti

Sicuti effectus Prædestinationis radicalis est series causarum finaliter efficacium, seu collatio beneficiorum, quibus Prædestinati certissimè liberantur. Tunc autem permissio peccati est effectus Reprobationis, quando in pœnam peccati antecedentis permittitur subsequens, unde oritur series gratiarum finaliter inefficacium. Quod si permittatur unum peccatum, post quod homo damnetur, hujusmodi permissio est ipsa voluntas Dei reprobativa negativè, non verò effectus Reprobationis.

XV. Dubitatur nunc, An permissio peccati possit esse effectus Prædestinationis, adeò ut non solùm ad salutem occasionaliter conducat, sed etiam ea intentione à Deo permittatur peccatum, ut conducat; quatenus scilicet sæpè homines per peccatum fiunt humiliores, & sanctiores; unde ad Rom. 8. dicitur: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*; ubi Glossa addit, *Etiam peccata.* Et Aug. *lib. de corr. & grat. cap.* 9. ait: *Usque adeò diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ut etiamsi aliquid eorum devient, & exorbitent, etiam hoc ipsum faciat eis proficere in bonum, quia humiliores redeunt, atque doctiores.* Vasq. *disp.* 93. Arrubal, & alii negant, posse esse effectum Prædestinationis peccati permissionem; quia non videtur hæc posse intendi ut utilis ad humiliationem, & salutem, nisi intendatur à Deo ipsum peccatum, ratione cujus permissio peccati est utilis. Communiter tamen Thomistæ cum Suar. *lib.* 3. *cap.* 8. Gran. Tann. affirmant, putantes, posse à Deo permissionem peccati intendi ut utilem ad salutem, quin intendatur ipsum peccatum, sed præcisè per hoc, quòd præcognoscatur peccatum ponendum esse à Creatura: Ad eum modum, quo juxta sententiam, quam propugnabimus, Deo dante, in de Incarnatione, potest Deus antè scientiam visionis de peccato absolutè futuro intendere Incarnationé ut redemptivam,

privam, atque adeò ut præsupponentem essentialiter peccatum, absque ullo amore peccati, præcisè per hoc quòd præcognoscat per scientiam mediam, peccatum ponendum esse à Creatura, si conferatur ei tale auxilium inefficax animo sincero, ut conjungatur cum bona operatione; quandoquidem peccatum non habet rationem medii conducentis ad finem præintentum Incarnationis redemptivæ, sed habet rationem requisiti, seu potiùs materiæ per Incarnationem destruendæ: ut proinde non debeat amari ab intendente finem, nec debeat ab eo poni, sed satìs sit, quòd præcognoscatur ponendum à Creatura.

XVI. Dico equidem cum hac secunda sententia, Permissionem peccati posse esse effectum Prædestinationis in sensu explicato.

Prob. Tum auctoritate D. Augustini loco laudato, & aliorum Patrum passim docentium, Deum sæpè permittere peccatum, ut sit contra Superbiam conturbatio illa medicinalis, juxta phrasim ejusdem Augustini: Tum etiam ratione, quia permissio peccati, cum sit ipsa Dei voluntas conferens auxilium inefficax, est bona, & est sæpè utilis ad salutem, quatenus peccatum, quòd non impeditur à Deo, est occasio humilitatis, & pœnitentiæ: unde Augustinus *lib.* 14. *de civit. cap.* 13. habet; *Audeo dicere: superbis utile est cadere in aliquod apertum, manifestumque peccatum, ut sibi displiceant*: ergo potest permissio peccati esse effectus Prædestinationis. Probatur consequentia, quia ad hoc ut aliquid sit effectus Prædestinationis, solùm requiritur, quòd sit à Deo, quòd conducat ad salutem, & quòd eo animo ponatur, ut conducat; atqui permissio peccati non solùm est à Deo, & sæpè occasionaliter ad salutem conducit, sed etiam potest à Deo intendi ut utilis ad salutem citra amorem peccati; cùm possit Deus amare utilitatem ad salutem ortam ex peccato, quin amet

amet ipſum peccatum, ſed præcisè prævidendo, quòd peccatum ſit ponendum à Creatura; ergo poteſt permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis.

Adde ex Suario *l. c.* quòd licèt Deus non poſſet permittere peccatum ob finem v. gr. pœnitentiæ eſſentialiter præſupponentis peccatum, ſaltem poteſt illud permittere ob finem humiliationis, aut alterius actus non præſupponentis neceſſariò peccatum; in quo caſu permiſſio peccati eſt effectus prædeſtinationis ex hoc, quod per illam intendantur actus virtutis, qui occaſionaliter ponuntur poſt peccatum, quamvìs poſſent aliunde à Prædeſtinato poni.

XVII. *Objic.* 1. Deus non poteſt intendere bonum, quod poteſt ex peccato provenire, niſi præſuppoſitâ præſcientiâ peccati ut futuri, ut advertit Auguſtinus in Geneſin ad literam; Sed voluntas permittendi peccatum in bonum prædeſtinati antecedit præſcientiam peccati ut futuri; ergo non poteſt Deus permittere peccatum ut conducens ad gloriam prædeſtinati; adque adeò non poteſt permiſſio peccati eſſe effectus Prædeſtinationis. Minor patet, qui permiſſio peccati trahit peccatum, & ejus præſcientiam; ergo antecedit præſcientiam peccati ut futuri.

Reſp. Auguſtinum, teſte Suario, ſolùm velle, quòd ad permiſſionem peccati præſupponatur præſcientia peccati ut futuri conditionatè, non ut futuri abſolutè. Idque ex eo conſtat, quia Auguſtinus ibi inquirit, cur Deus voluerit creare Angelos, quos præſciebat peccaturos? Hæc autem quæſtio eſſet inepta, ut patet, ſi præſupponebatur in Deo præſcientia peccati ut futuri abſolutè, & non tantùm conditionatè. In forma diſtinguo majorem: niſi præſuppoſitâ præſcientiâ ut futuri conditionatè, *concedo*, ut futuri abſolutè, *nego majorem*, & *diſtinctâ pariter minore*, *nego conſequentiam*. Ad probationem minoris dico, permiſ-

missionem peccati præsupponere scientiam mediam de peccato conditionatè futuro, & trahere scientiam visionis de peccato absolutè futuro.

XVIII. *Objic.* 2. Ex Vasquio. Permissio peccati non est gratia per Christum; non enim est homini bona, sed mala; Christus autem nobis promeruit tantùm bona; ergo permissio peccati non est effectus Prædestinationis, quippe quæ per Christum nobis confertur.

Resp. Cum Arr. *n.* 16. & Platelio *n.* 197. quòd permissio peccati secundum se non sit homini bona, ut nec est bona mors; verùm sicut mors potest esse homini bona, & esse gratia per Christum, quatenus caussat salutem æternam, & subest Divinæ ordinationi illam ad salutem ordinantis, juxta illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus*, ità permissio peccati potest sub eadem ratione esse homini bona, & habere rationem specialis beneficii per Christum, quatenus scilicet conducit ad salutem per actus humilitatis, aut pœnitentiæ consequentes; unde potest sub hac ratione à Deo intendi, & esse effectus Prædestinationis.

XIX. *Objic.* 3. Permissio peccati, seu voluntas conferendi auxilium prævisum inefficax, in tantum posset esse effectus Prædestinationis, in quantum posset à Deo poni ut utilis ad salutem Prædestinati citra amorem peccati; sed hoc est impossibile; ergo non potest permissio peccati esse effectus Prædestinationis. Prob. minor, in tantum enim permissio peccati est utilis ad humiliationem, & salutem prædestinati, in quantum trahit peccatum; ergo est utilis ratione peccati; ergo si ametur ut utilis, amatur id per quod est utilis, nempe peccatum, atqui adeò nequit poni ut utilis sinè amore peccati.

Confirm. Quia si posset poni à Deo permissio peccati

cati ut utilis ad salutem prædestinati, possemus nos etiam illam à Deo petere, ut ponatur; sed nos non possumus petere à Deo, ut permittat peccatum sine amore peccati; ergo nec potest à Deo poni permissio peccati citra amorem peccati.

Resp. Argumentum probare nimis, videlicet, quòd nec possit Deus permittere peccatum ad manifestandam gloriam suam, & Justitiam suam, quod nemo dixerit; in tantum enim potest Deus permittere peccatum ad manifestandam justitiam suam, in quantum est utilis ad talem finem; Sed est utilis in quantum trahit peccatum; ergo deberet juxta ratiocinationem Adversariorum amare peccatum. In forma nego minorem. Ad probationem concessâ antecedente, & primâ consequentiâ, nego secundam. Potest enim permissio peccati esse utilis ratione peccati ut prærequisiti, & occasionaliter tantùm conducentis ad salutem, non ut medii causantis, & præcontinentis ullo pacto bonum salutis; ac proinde non debet amari, sed satìs est, quòd prævideatur illud ponendum esse à creatura. Universim enim amans finem efficaciter, licèt teneatur amare media necessaria ad talem finem, ac teneatur etiam ipse ponere prærequisita ad illum, nisi ea ponantur ab alio; at quando videt hæc esse ab alio ponenda, non tenetur ipse ponere, nec amare illa. Sic quia ad Martyrium obtinendum prærequiritur peccatum Tyranni, & est medium prædicatio Evangelii; ideò qui vult efficaciter Martyrium obtinere, debet quidem velle prædicare Evangelium Barbaris, at non debet velle peccatum Tyranni, sed satìs est, quod prævideat, hujusmodi peccatum ponendum esse à Tyranno; quod si hoc non prævideret, & vellet Martyrium absolutè, & non conditionatè, procul dubio peccaret, quia teneretur ipse inducere Tyrannum ad tale peccatum, ut posset obtinere martyrium efficaciter intentum. Sic etiam

Deus volens efficaciter Incarnationem ut redemptivam non debuit decernere Adamo auxilium inefficax cum amore peccati redimendi, sed sufficit, quòd præviderit, peccatum esse ponendum ab Adamo, ut potuerit velle collationem auxilii inefficacis ob finem Incarnationis redemptivæ, ut dicemus in loco.

Ad confirmationem: Sicut Deus ut causa prima potest licitè peccatum permittere seu non impedire (aliter non posset condere Creaturam liberam) quin tamen ego licitè possim non impedire peccatum proximi, quando possum commodè: ità potest Deus ut causa prima permittere peccatum, & velle hanc permissionem ut utilem prædestinato, quin possim ego licitè illam petere à Deo absolutè; sed solùm possum à Deo conditionatè petere, quòd si Petrus peccet, peccatum illi prosit ad humiliationem, & ad salutem.

XX. Adde, quòd posset Deus sine ullo amore peccati intendere permissionem peccati ut conducentem ad salutem Prædestinati, intendendo hanc conducentiam conditionatè, dicendo: Volo conferre auxilium A Petro eo animo, ut si fuerit efficax, prosit illi ad salutem ejus bona operatio; Sin fuerit inefficax, prosit illi peccatum ad humiliationem, & sic etiam ad salutem; Vel dicendo hoc alio pacto, confero Petro auxilium A, ut fiat Actus bonus, quia tamen prævideo, quòd ex culpa Petri auxilium erit inefficax, & conjungetur cum peccato, & simul prævideo, quod deinde illi peccati memor magìs humiliabitur, ideò do tale auxilium, ut saltem inde prodeat hæc major humiliatio conferens ad salutem Petri; in hoc autem affectu nullus apparet amor peccati; ergo saltem poterit juxta has vias permissio peccati esse effectus Prædestinationis.

DISPU-

DISPUTATIO V.

De Deo Trino.

ARcanum aggredimur, de quo hæc habet Augustinus lib. 1. de Trinit. c. 3. *Nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid invenitur.* Multifariam in eo errarunt Hæretici. Sabellius dixit, ratione tantum Personas inter se distingui, ac propterea etiam Patrem, ac Spiritum Sanctum esse Incarnatos, & passos fuisse; unde Sabelliani dicti sunt Patripassiani. Arius dixit, solùm Patrem esse Deum. Macedonius negavit Spiritui Sancto divinitatem. Tritheitæ dixerunt, tres Personas esse tres Deos. Græci schismatici negant, Spiritum Sanctum à Filio procedere. Contra hos errores in Concil. Lateran. sub Innoc. III. definitum est, Tres esse Personas Divinas, unam verò Divinitatem; ità ut alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus; non tamen aliud, sed eadem res, quæ non generat, nec gignitur, nec procedit; licèt Pater generet, Filius gignatur, & Spiritus ab utroque procedat.

Hujusmodi Mysterium non videtur naturali lumine evidenter cognoscibile, aut demonstrabile; quòd Suarius putat esse de Fide. Matth. *n.* 11. dicitur: *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Et ratio est, quia in tantum potest ratione naturali demonstrari existentia unius Dei, in quantum Creaturæ propter essentialem dependentiam à Deo ad ejus cognitionem manuducunt; sed non manuducunt ad cognitionem Trinitatis; cùm non connectantur cum Deo, quatenus Trino: ergo nequit evidenter hoc Mysterium naturali lumine demonstrari.

Hinc dicitur esse non quidem contra, sed supra rationem naturalem. Nequit enim esse contra rationem; cùm verum non possit esse contrarium vero; unde hoc Mysterium non opponitur ulli principio naturali lumine noto, ne huic quidem principio, quæ sunt eadem uni tertio, sunt idem inter se; Nam principium hoc intelligendum est de iis, quæ sunt eadem uni tertio tum realiter, tum virtualiter. Quòd si nolis admittere distinctionem virtualem inter Naturam, & Personalitates, dicas, illud intelligendum esse de iis, quæ sunt eadem uni tertio adæquatè; sicut enim Anima, & corpus possunt identificari cum Homine inadæquatè, & tamen realiter inter se distingui; ità potest Pater, & Filius esse idem cum Natura Divina, & tamen inter se realiter distingui; quia pariter Pater, & Filius identificantur cum Natura Divina, sed non adæquatè, quatenus Pater non identificatur realiter cum omni eo, quod est natura Divina, putà cum Filio; siquidem una Persona realiter distinguitur ab altera (licèt non distinctione purâ, sicut Anima distinguitur à corpore,) sed distinctione non purâ admiscente realem identitatem; identificantur enim Personæ cum Natura Divina. Hinc fit, quòd in hoc Mysterio sit in speciem tantùm expositorius hujusmodi syllogismus: Hic Deus est Pater; hic Deus est Filius; ergo Filius est Pater; re tamen verâ sit vitiosus, & non concludat defectu distributionis requisitæ; non enim est verum, quod quicquid est Deus, sit Pater. Sic nec concludit hujusmodi syllogismus; Hic Homo est Anima: hic Homo est corpus; ergo corpus est Anima; quia non est verum, quod quicquid est hic homo sit Anima. Præcipuas de hoc Mysterio quæstiones pro angustiis temporis breviter perstringemus.

QUÆ-

QUÆSTIO I.
De Vocabulis hujus Mysterii propriis.

I. Cum in sublimitate tanti Mysterii acies ingenii obtundatur, nec facilè suppetant verba, quæ illud ad vivum exprimant, idcirco ad errores vetandos, præmittenda est notitia quorumdam terminorum, quæ passim hìc usurpantur.

Primò quidem consideranda sunt in hoc Mysterio pædicata Essentialia, & notionalia. Essentialia pertinent ad Naturam, atque adeò sunt communia tribus; Notionalia pertinent ad Personas, & sunt ea, ex quibus distinctionem Personarum agnoscimus, unde non sunt omnibus communia: Definitur quippe Notio ex August. 5. de Trinit. 6. quòd sit *Ratio notificans Personam.* Quinque sunt in Deo prædicata notionalia, scilicet *Innascibilitas*, *& Paternitas*, quæ soli Patri competunt; *Filiatio, seu Generatio passiva*, quod soli Filio; *Spiratio activa*, quod Patri simul, & Filio; denique *Spiratio passiva.* quod uni Spiritui Sancto competit. Prædicatum Notionale superadditum prædicato essentiali, seu absoluto, istud contrahit, unde non prædicatur de tribus: sic intelligere notionale uni Patri competit generanti Filium. In tantum autem in Patre præter paternitatem datur specialis notio, scilicet *Innascibilitas*, quin detur in Filio consimilis Notio, quæ dicatur *Inspirabilitas*, nec in Spiritu Sancto *Inspirativitas*, aut Ingenerativitas, quia Notio, ut notat D. Tho. importat specialem aliquam excellentiam in Persona, quam constituit; Innascibilitas autem, seu Improducibilitas ex suo conceptu importat perfectionem specialem, quæ non relucet in Inspirabilitate, aut Inspirativitate vel Ingenerativitate, & ideo solùm in Patre datur Notitio Innascibilitatis.

Secundò dantur in hoc Mysterio Relationes, per

quas una Persona ordinatur ad alteram. Istæ autem sunt quatuor, scilicet Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, & Spiratio passiva. Tres tamen ex istis realiter distinguuntur, & dicuntur Proprietates, quatenus unius tantùm Personæ sunt propriæ; etenim spiratio activa omnino identificatur cum Paternitate, Filiatione; siquidem nullam dicit cum illis oppositionem, & in Divinis omnia sunt unum, ubi nulla obviat Relationis oppositio.

Hinc fit 1. Notionem magìs latè patere, quàm Relationem, cùm Innascibilitas sit Notio, & non sit Relatio. Fit secundò, Relationem magìs latè patere, quàm proprietatem: quia Spiratio activa est Relatio, & non est Proprietas strictè dicta; Imo est Relatio omnimodè identificata cum Paternitate, & Filiatione, ut communiter docent contra Durandum.

II. Tertiò. Duæ dantur Personæ spirantes adjectivè, sed unus datur spirator substantivè; quia una est in utraque Persona spirante substantia. Ad eum modum, quo tres sunt creantes Mundum, sed unus est Creator, quia una trium est substantia, & Divinitas; unde pariter dicimus, duas esse Personas producentes, sed unum esse producens Spiritum Sanctum. Ratio est, quia adjectiva multiplicantur per multiplicationem suppositorum; unde tria sunt alba, si una albedo sit in tribus suppositis; substantiva verò multiplicantur per multiplicationem Formæ substantialis; unde non dantur tres Homines, si una Anima sit in tribus corporibus. Hinc tres sunt Personæ, quia tria sunt supposita, unus verò est Deus, quia una est Divinitas. Propterea temeraria, & periculosa censetur à Ruiz *disp.* 70. locutio Durandi dicentis, Patrem, & Filium esse duo principia Spiritûs Sancti; sicut enim unicum est principium creans Mundum, ità unicum est principium spirans Spiritum Sanctum.

Quar-

Quartò dantur etiam Origines activæ, & passivæ Generatio quatenus respicit Patrem, quæ est actuale principium Filii, dicitur origo activa, & quatenus respicit Filium dicitur origo passiva; quæ etiam dicitur Nativitas. Sic Spiratio quatenus respicit Patrem, & Filium, qui sunt principium Spiritûs Sancti, dicuntur Origo activa; & quatenus respicit Spiritum Sanctum dicitur Origo passiva.

Quintò datur etiam Hypostasis, quæ nunc ex usu Conciliorum, & Patrum pro eodem usurpatur, ac Persona, & suppositum, licèt olim ab Hieronymo, & aliis usurparetur pro substantia, ut notat Platel. *n.* 279.

III. Sextò. Verbum in Divinis est terminus productus à Dicente, seu à loquente alteri, quem generando producit, & reddit intelligentem, communicando illi suam intellectionem: unde Verbum Divinum est similius Verbo nostro vocali, per quod alteri communicamus conceptum nostrum, quàm Verbo mentali, quo formaliter nos reddimur intelligentes; & sicut Verbum vocale non est immediatè ab intellectu, sed ab ore, & in Angelis à potentia loquutiva ori respondente; ita Verbum Divinum non est immediatè ab intellectu Divino essentiali, sed à notionali, seu à potentia generativa, quæ ori respondet, ut notat Lyranus in illud Eccles. 24. *Ego ex ore Altißimi prodivi.*

Septimò. Verbum, & Filius in Divinis sunt idem, sed non sunt synonima; tum quia Verbum non solùm importat relationem realem producti à producente, prout importat Filius, sed etiam relationem rationis repræsentantis ad objecta repræsentata; tum etiam quia Filius dicit explicitè originem Viventis à vivente in similitudinem Naturæ; Verbum verò dicit explicitè ordinem procedentis à dicente. Ubi notandum; quòd licèt detur vocabulum speciale, quo significetur terminus productus ab intellectu notionali,

scilicet

ctionibus; satius tamen est iis abstinere, cùm in sensu proprio imperfectionem præseferant.

IV. Nonò. Processiones, seu productiones Divinæ habentur per intellectum, & voluntatem, non quidem essentiales, utpote communes tribus, sed notionales, quibus dumtaxat competit *dicere, & spirare*. Platelius *n.* 136. docet, Processiones, seu actus notionales, scilicet Generationem, & spirationem non includere actus essentiales intelligendi, & volendi, sed esse meras proprietates relativas. Illud certum est, quod principium totale producens non sit sola Proprietas, seu Personalitas, sed Persona importans Naturam, & Personalitatem, & solùm dubitatur, quodnam sit principium *quo*, seu virtus immediatè productiva, quod infra discutiemus; sic etiam terminus totalis processionum, seu productionum est Persona; quicquid sit, an terminus formalis harum productionum sit Divina essentia, quæ non producitur, sed communicatur, an verò Personalitas, quæ producitur, in quo etiam DD. variant apud Ruiz *disp.* 98. *sect.* 6. Actio autem productiva Personarum identificatur cum ipsa virtute productiva, seu cum principio *quo*.

V. Dubitatur 1. Utrum in Deo præter tres subsistentias relativas detur etiam subsistentia absoluta propria Naturæ? Asserunt dari, qui nomine subsistentiæ volunt importari ultimam perfectionem in linea substantiæ non indigentem alia; hoc enim prædicatum competit Naturæ Divinæ, utpote cumulo omnium perfectionum. Negant verò, qui putant subsistentiam importare complementum substantiale reddens substantiam incommunicabilem alteri ut supposito. Hinc ut notat Platelius, quæstio hæc plurimum habet de nomine.

VI. Dubitatur etiam, Utrum actus notionales, scilicet Generatio, & spiratio activa dici debeant voluntarii,

luntarii, ac liberi, an potiùs necessarii, ac naturales? Adriani, & Eunomiani dixerunt, esse liberos libertate indifferentiæ. Plures Catholici dicunt, esse voluntarios, ac liberos libertate à coactione, seu à necessitate extrinseca, præsertim productio Spiritûs Sancti, quæ procedit à voluntate. Ità Scotus in 1. *dist.* 10. Possunt tamen hujusmodi actus dici naturales, & necessarii juxta doctrinam Angelici 1. *qu.* 41. *art.* 2. quia Natura agit cum determinatione ad unam partem, voluntas verò cum indifferentia: cùm autem hujusmodi actus non possint non dari, ideo videntur dicendi naturales; præsertim Generatio Verbi, quæ non procedit à voluntate; unde nec potest dici formaliter voluntaria, nedum libera; quamvìs Deus volens, & non coactus generet Filium; & in hoc tantum sensu voluntariè, hoc est voluntate comitante, ut loquitur D. Tho. non voluntate præcedente, tamquam principio generandi ut quod.

VII. Dubitatur demum, An Personalitates ut præcisæ à Natura dici debeant entitates, & importent formaliter perfectionem? Quòd non possint dici entia, est de Fide; cùm non dentur in Deo tria entia. Docent tamen nonnulli, posse dici tres entitates, bonitates, veritates relativas, & Okam, Aureolus, Suar., Vasq. apud Maurum *qu.* 107. docent importare perfectionem non quidem absolutam, sed respectivam, atque adeò perfectionem simplicem, non simpliciter simplicem; quia non est melior perfectio relativa, quàm absoluta, unde non est melior ipsa, quàm non ipsa, Scotus tamen, Cajet., Capreol., Bellarminus, & alii apud Ruiz verius negant, esse perfectiones præcisè secundùm esse *Ad*, & qua relationes sunt, licèt realiter, & identicè importent omnem perfectionem absolutam. Ratio est, quia aliter tota Trinitas esset perfectior singulis Personis; & cumulo omnium perfectionum incluso in Natura Divina posset a-

set alia perfectio superaddi, quod repugnat: Quamvis enim quælibet Persona includat reliquas per circuminsessionem, seu per identitatem cum Natura, juxta illud Joan. 10. *Pater in me est, & ego in Patre*: at formaliter una non includeret perfectionem alterius, & nulla illarum includeretur in Natura.

Neque dicas, quòd perfectiones relativæ contineantur eminenter in absolutis, ut perfectiones Creaturarum in deo; unde non superaddunt Deo perfectionem; sicut neque Deus cum Creaturis est quid perfectius solo Deo. Nam contrá est, quia perfectio, quæ nullam dicit in conceptu suo imperfectionem, debet in Deo contineri formaliter; perfectiones Creaturarum ideo in Deo continentur tantùm eminenter, quia continentur demptis imperfectionibus, v. gr. demptâ limitatione, quam habent in Creaturis; sed Relationes Divinæ nullam dicunt imperfectionem; ergo deberent in Natura Divina contineri formaliter. Præterquam quòd, ut notat Gonetus, si darentur in Deo tres Bonitates, & tres perfectiones relativæ, Deus non esset unus bonus, sed tres boni, quod tamen est contra August. 5. de Trinit. 8. ubi habet: *Bonus Pater, bonus Filius, bonus Spiritus Sanctus, nec tres boni, sed unus bonus.*

Neque dicas 2. Ex Philosopho; & D. Th. perfectum esse id, cui nihil deest in proprio genere; sed Personalitatibus Divinis nihil deest; ergo imbibunt perfectionem. Nam, ut docet Augustinus apud eumdem Gonetum, perfectum est, cui nihil deest in proprio genere dicente perfectionem, non verò in quocumque genere: aliter etiam peccatum esset perfectum, cum nihil desit illi in genere suo; Personalitates autem in suo genere non dicunt secundùm se perfectionem, ut ostendimus, & ideo non dicunt formaliter perfectionem, licèt identicè sint omnis perfectio.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

Utrum præter distinctionem realem non puram, quæ intercedit inter Personas, detur etiam distinctio virtualis inter Naturam, & Personalitates Divinas?

I. EX Fide constat, inter Divinas Personas intercedere realem distinctionem non puram, hoc est mixtam identitate; dicitur enim 1. Joan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt.* Et Joan. 10. dicit Christus: *Ego, & Pater unum sumus*; Ubi August. tract. 26. in Joan. subdit: *Quod dicit unum, liberat te ab Ario; quod dicit sumus, liberat te à Sabellio.* Ille enim negabat Divinitatem Filio, & Spiritui Sancto, atque adeò identitatem in Natura cum Patre; Hic verò negabat distinctionem Personarum.

Difficultas nunc est, An præter hanc distinctionem realem, quam vocant eminentialem, detur alia distinctio objectiva inter Naturam & Personalitates, vi cujus verificentur hæc prædicata contradictoria, quòd Natura Patris communicetur Filio, non communicetur Paternitas; sive hæc distinctio dicenda sit modalis, atque adeò aliquatenus realis, qualis intercedit inter rem, & modum, ut putat Durandus; sive formalis, seu ex natura rei, atque adeò actualis juxta sententiam Scotistarum; sive solùm virtualis, seu potentialis ad mentem Thomistarum? Nominales cum Arimin. in 1. *dist.* 33. & plurimi Recentiores docent omnia salvari per distinctionem realem eminentialem inter Personas, quam docet Fides; quia sicuti non sunt prædicata contradictoria: Hominem esse similem imperfectè cum Equo, & simul esse imperfectè dissimilem, atque adeò posse concipi conceptu Animalis communi cum

ni cum Equo, quin concipiatur conceptu rationalis cum eodem Equo communi, itâ suppositâ distinctione reali non purâ, seu imperfectâ inter Personas, nec sunt contradictoria, Patrem identificari imperfectè cum Filio, & ab eodem imperfectè distingui: atque adeò utrumque esse unum Deum, non unam Personam, ex quo putant, rejici posse distinctionem objectivam inter Naturam, & Personalitates.

II. Dico equidem 1. cum utraque Schola Thomistica, & Scotica, & quamplurimis Recentioribus, Arriag. *disp.* 4. *sect.* 4. Herrera, Mauro *q.* 98. præter distinctionem eminentialem inter Personas Divinas admittendam esse distinctionem objectivam inter Naturam, & Personalitates.

Probatur: Quoties ex parte objecti verificantur prædicata contradictoria de aliqua entitate, ad declinandam contradictionem debet in ea dari aliqua distinctio objectiva; sed de essentia Divina, & Personalitatibus verificantur ex parte objecti prædicata contradictoria; ergo dari debet inter illas distinctio objectiva. *Prob. min.* Primò, quia de facto Filiatio terminat unionem hypostaticam; natura verò illam non terminat; si vera sit sententia, quòd unio terminetur ad solam Personalitatem; in sententia verò communiori, quòd unio hypostatica terminetur ad Personam Verbi, Natura Divina identificata cum Personalitate Verbi terminat unionem, quin illam terminet Paternitas; ergo de Natura, & Personalitatibus verificantur contradictoria: sicuti si cognitio terminaretur ad Animal in Homine, & non ad rationale, in omnium sententia de Animali, & rationali verificarentur prædicata contradictoria objectiva; unde deberent ex parte objecti distingui. Præterea ab omnibus Theologis inquiritur, Utrum principium quo, productivum Verbi, & Spiritûs Sancti sit Natura, an Personalitas, an utrumque: hæc autem

quæstio esset inepta, nisi ex parte objecti Natura, & Personalitas distinguerentur, ergo de facto distinguuntur ex parte objecti.

Probatur ulterius eadem minor; quia Natura Divina communicatur, seu identificatur cum Filiatione, Paternitas verò à Filiatione distinguitur; ergo Natura, & Paternitas verificant contradictoria.

III. Responsio Adversariorum intercalaris est, contradictoria hæc non verificari, quia Natura communicatur Filio communicatione faciente unum Deum, & tres Personas, qua etiam communicatione Paternitas eidem Filio communicatur, & similiter Paternitas distinguitur à Filio distinctione faciente plures Personas, non plures Deos, quâ etiam distinctione distinguitur Natura à Filio; unde de Natura, & Paternitate non verificantur prædicata opposita: Sicut non verificantur contradictoria in Homine, per hoc, quòd sit similis cum Equo similitudine imperfectâ, & non sit similis similitudine perfectâ.

Verùm si attentè advertatur, in hoc labyrintho verborum Adversarii occultant, non excludunt distinctionem objectivam inter Naturam, & Personalitates; Quòd perspicuum fit, si paucis tota res explicetur. Idem est dicere, quòd essentia communicetur Filio communicatione faciente unum Deum, non unam Personam, ac dicere, Pater communicatur Filio essentialiter, non personaliter; sed hoc importat essentiam Patris communicari Filio, non Paternitatem; ergo essentia Patris, & Paternitas verificant contradictoria objectiva. Sicut enim si Petrus, & Paulus ex parte objecti identificarentur formaliter; & distinguerentur numericè, ità ut una esset forma; seu natura humana in utroque, & duplex Hæcceitas, tunc in omnium sententia deberet dari distinctio objectiva inter Naturam, & Hæcceitatem ad salvanda ista contradictoria: quòd Natura utriuſ-

utriusque sit una, & Hæcceitas non sit una; ità cùm Pater, & Filius identificentur essentialiter, seu secundùm essentiam, & distinguantur personaliter, dari debet distinctio objectiva inter essentiam Divinam, & Personalitates ad salvanda ista contradictoria, quòd Natura sit una, & Personalitas sit multiplex. Et eodem modo, quia in lacte v. g. album, & dulce identificantur subjectivè, & distinguuntur formaliter, quatenus unum est subjectum, & duplex forma accidentalis albedinis, & dulcedinis; debet consequenter inter subjectum, & has formas dari distinctio objectiva ad salvandum, quòd subjectum sit unum, & forma accidentalis non sit una, sed duplex.

Ratio à priori desumitur ex definitione contradictionis, quæ ex Philosopho 1. Elenchor. 5. est *Affirmatio & negatio ejusdem de eodem, & relatè ad idem*; atqui datâ omnimodâ identitate inter Naturam, & Paternitatem, daretur affirmatio, & negatio ejusdem de eodem secundùm idem; ergo daretur contradictio. *Prob. min.* quia de Natura affirmaretur identitas cum Filiatione ex parte objecti; de Paternitate verò hæc identitas negaretur; Et rursus natura, & Paternitas essent omninò idem; ergo affirmatio & negatio essent ejusdem de eodem, & secundùm idem. Quod patet in paritatibus adductis; daretur enim contradictio, si una esset Natura Petri, & Pauli ex parte objecti, hæcceitas verò duplex; & inter Naturam, & Hæcceitatem nulla daretur distinctio aut formalis, aut virtualis; idemque dicas, si lac esset unum, albedo, & dulcedo duplex, & inter lac, & has formas nulla daretur distinctio.

Confirm. 1. Quia absolutè, & sinè addito, (hoc est nullâ adhibitâ distinctione, quam Adversarii obtrudunt, ut veritas delitescat) potest dici, Essentia Patris est essentia Filii; contra verò nequit absolutè, & sinè addito dici: Personalitas Patris est Personalitas

Filii; ergo de essentia, & Personalitate verificantur contradictoria.

Confirm. 2. Quia si nullatenus distingueretur essentia à Paternitate, sequeretur, quòd Pater, & Filius identificarentur non solùm essentialiter, seu quoad essentiam, sed etiam Personaliter; & viceversa non solùm distinguerentur Personaliter, sed etiam essentialiter. Probatur sequela: Talis enim est dictio, vel Identitas, qualia sunt extrema distinctionis, vel Identitatis; adeo ut si extrema sint Res, distinctio, vel identitas sit realis; si formalitates, est formalis; si modalitates, est modalis; si Personalitates, sit Personalis; atqui Pater, & Filius important essentiam identificatam cum Personalitate; ergo identitas inter illos est essentialis simul, & Personalis; & viceversâ distinctio est Personalis simul, & essentialis.

Paritas ab Adversariis adducta de similitudine imperfecta retorquetur; Nam si Homo ex parte objecti esset similis cum Equo, solùm secundùm Animalitatem, & non secundùm rationalitatem omnes docent, quòd inter Animalitatem, & rationalitatem deberet intercedere distinctio ex parte objecti; ergo cùm de facto ex parte objecti Pater identificetur cum Filio solùm secundùm essentiam, & non secundùm Personalitatem, debet ex parte objecti inter essentiam, & Personalitatem intercedere distinctio.

IV. Dico 2. Distinctio objectiva, quæ intercedit inter Naturam, & Personalitates Divinas, non est realis, nec modalis, nec formalis, sed tantùm virtualis intrinseca. Ità Thomistæ, & communius Recentiores.

Probatur: quòd non sit realis, est de Fide contra Gilbertum Porretanum apud D. Thom. quia in Deo daretur quaternitas rerum. Quòd neque sit modalis, contra Durandum, patet, quia in Deo daretur compositio realis; cùm Modus realiter à subjecto distinguatur;

guatur; unde hæc sententia à Valentia, Molina, & aliis apud Godoy censetur erronea. Præterea, quòd neque sit formalis, seu actualis, & ex natura rei contra Scotistas probatur, tum quia nulla datur necessitas hujus distinctionis actualis, quæ fert actualem compositionem in Deo, repugnantem summæ simplicitati; tum etiam quia in hoc differt distinctio actualis Scotica à virtuali, seu potentiali Thomistica, quod per distinctionem actualem, seu formalem una formalitas objectivè negatur de alia; contra verò per distinctionem virtualem potest tantùm una virtualitas concipi, præscindendo objectivè ab altera, licèt utraque ex parte objecti sit actu idem; unde distinctio virtualis excludit compositionem actualem, & solùm admittit virtualem ad compositionem, & distinctionem; atqui summæ simplicitati Divinæ repugnat actualis compositio, contra verò est necessaria æquivalentia ad compositionem, & distinctionem, ut ostendimus; ergo solùm distinctio virtualis intrinseca intercedit inter Naturam, & Personalitates.

Confirmatur, quia distinctio formalis fert formalitates, & perfectiones, seu quidditates inter se actu distinctas; distinctio verò virtualis stat sine distinctione perfectionum ex parte objecti; sed fert solùm distinctionem prædicatorum, quorum alterum præscindat à perfectione, & imperfectione, eò quòd dicat tantùm exigentiam passivam ad identificari cum cumulo omnium perfectionum; atqui distinctio ista virtualis benè cohæret cum perfectione infinita Divina, quæ ratione fœcunditatis, & libertatis illam exigit; secus verò distinctio formalis inter perfectiones. Et ratio ulterior est, quia ex duabus formalitatibus, seu perfectionibus Divinis, vel alterutra esset infinita, & jam excurreret ad omnem omninò perfectionem; unde altera esset superflua; vel utraque esset finita,

& non posset complexum utriusque conflare perfectionem Divinam infinitam; nunquam enim finitum additum finito facit infinitum, atque adeò repugnat in Deo distinctio formalis inter Naturam, & Personalitates.

V. *Objic.* 1. Contra primam conclusionem. Distinctio objectiva summæ simplicitati Divinæ obest; ergo non datur distinctio virtualis objectiva inter Naturam, & Personalitates; sicut nec inter attributa.

Confirm. 1. In tantum hæc distinctio deberet dari, in quantum verificantur hæc contractoria, quòd essentia communicetur Filio, Paternitas verò, licèt cum essentia identificata non communicetur; sed hæc non sunt contradictoria; ergo non debet dari distinctio objectiva. *Prob. min.* sicut enim non sunt contradictoria, Animam esse unitam corpori unione substantiali, & non esse unitam unione accidentali, ità non sunt contradictoria, essentiam communicari Filio uno genere communicationis, quo scilicet habeatur unus Deus, non communicari verò alio genere communicationis, quo scilicèt cum Patre fiat una Persona.

Confirm. 2. Si Paternitas, & essentia verificarent prædicata contradictoria, deberent distingui realiter: Universim enim contradictoria verificari non possunt sinè distinctione reali; Quòd si posset oppositio contradictoria, quæ ex Philosopho est omnium maxima, stare sinè distinctione reali, à fortiori posset oppositio relativa; unde dici posset, quòd Pater & filius non distinguantur realiter, sed solùm virtualiter, licèt opponantur relativè.

Resp. Non obesse summæ simplicitati Divinæ distinctionem virtualem; sicuti non obest distinctio realis inter Personas; hæc enim est consona fœcunditati Divinæ; illa verò ab hac distinctione reali sejungi nequit; inter attributa tamen distinctio objectiva non est necessaria.

Ad 1.

Ad 1. Confirmationem: Quamvis communicari uno genere communicationis, & non alio non sint contradictoria; At quando A, & B. ità communicantur uno genere communicationis, & non alio, ut idcirco de utroque verificentur contradictoria objectiva, tunc negari nequit inter A, & B distinctio ex parte objecti. In casu nostro Natura, & Paternitas ità communicantur essentialiter, & non personaliter, ut idcirco de Natura verificetur identitas cum Filio, & de Paternitate distinctio. Rursus verificatur quòd possit Personalitas terminare unionem hypostaticam, quin terminet illam Natura, aut viceversa: ergo negari nequit inter Personalitates, & naturam distinctio objectiva.

Ad secundam *nego sequel.* Possunt enim sinè distinctione reali verificari contradictoria, ubi possibilis sit distinctio virtualis ferens consensum, seu convenientiam in omni perfectione, & disconvenientiam in aliquo prædicato; quòd uni Deo competere potest. Et ratio est, quia solus Deus per accessum novi prædicati non est capax novæ perfectionis; unde ratione fœcunditatis, & libertatis potest realiter identificari cum prædicatis oppositis.

Neque hinc sequitur, quòd Pater, & Filius relativè oppositi possint realiter identificari, & solùm virtualiter distingui. Ratio est, quia relativa ex suo conceptu sunt ad alterum, atque adeò essentialiter important distinctionem realem; ubi enim datur alteritas, datur realis distinctio.

VI. *Objic.* 2. Si daretur distinctio virtualis inter essentiam, & Paternitatem, deberet rursus in ipsa Personalitate Patris dari nova distinctio virtualis inter prædicatum Paternitatis, & prædicatum incommunicabilitatis; quod tamen nemo admisit. *Prob. sequel.* Ideo datur in primo casu distinctio virtualis,

quia essentia communicatur Filio, non verò Paternitas; ergo quia relatè ad Personalitatem Patris verificantur hæc alia contradictoria, quòd Paternitas denominet essentiam Divinam Patrem, incommunicabilitas verò talis Personalitatis non denominet essentiam Divinam incommunicabilem, ideo in ipsa Personalitate Patris deberet intercedere distinctio virtualis inter prædicatum Paternitatis, & prædicatum Incommunicabilitatis.

Resp. *nego sequel.* disparitas primò danda est ab Adversariis, qui solùm agnoscunt distinctionem eminentialem, seu realem non puram inter Personas, non verò inter prædicata Paternitatis, & incommunicabilitatis, quæ competunt Patri. Directè dico, ideo dari inter Naturam, & Personalitates distinctionem virtualem, quia unum prædicatum communicatur, non alterum; at licèt prædicatum Paternitatis denominet essentiam Divinam Patrem, & prædicatum Incommunicabilitatis non denominet essentiam incommunicabilem, non fit, quòd de eadem Personalitate Patris verificentur contradictoria, ità ut unum prædicatum Paternitatis communicetur essentiæ, & non alterum; sed solùm sequitur, quòd essentia sit capax unius denominationis, & non alterius, quæ ab eadem forma præstantur; unde non debet dari distinctio virtualis inter prædicatum Paternitatis, & incommunicabilitatis. Sicut Gratia accidentalis denominat Christum Dominum Dei Amicum, & non Filium Dei adoptivum, eò quòd sit incapax talis denominationis. Sic cognitio denominat objectum materiale cognitum, & non denominat spirituale &c. quia universim forma potens præstare plures denominationes, aliquando unam potius, quàm alteram præstat ob incapacitatem subjecti, citra distinctionem virtualem. Et ratio à priori est, quia non per hoc, quòd unam tantùm denominationem tribuat subjecto, ideo desi-

desinit illi communicari secundum totum suum esse. Hinc tota Paternitas communicatur essentiæ, licèt essentia solùm denominetur Pater, & incommunicabilis incommunicabilitate Patris; non verò incommunicabilis incommunicabilitate essentiæ, quia est incapax talis denominationis. Sic Humanitas Christi denominatur sancta à sanctitate Verbi, non verò immensa, aut omnipotens, quia incapax est harum denominationum.

VII. *Objic.* 3. contra 2. conclusionem: si daretur distinctio objectiva inter Naturam, & Personalitates, illa deberet esse formalis, seu actualis, non verò virtualis. Probatur sequela; quia de Paternitate v. g. negari potest quod ex parte objecti identificetur cum essentia realiter simul, & virtualiter; quod negari nequit de ipsa essentia, quæ realiter simul, & virtualiter secummet identificatur; ergo ex parte objecti prædicatum Paternitatis, & Prædicatum essentiæ est duplex; atque adeò datur inter illa distinctio actualis.

Resp. Nego sequelam: ad probationem, concedo; ex parte objecti dari duplex illud prædicatum, quod tamen non est duplex actu, sed virtualiter; sicut ex parte objecti verificatur, quòd Petrus sit Animal, & sit rationalis, atque adeò ex parte objecti datur in Petro duplex hoc prædicatum Animalis, & rationalis, quod tamen non est duplex ex parte objecti; ità proportionaliter in casu nostro.

VIII. *Objic. ult.* Evidens est, non posse identificari prædicata contradictoria; sed datâ hac distinctione virtuali verificarentur contradictoria: ergo hujusmodi distinctio repugnat. *Prob. min.* Non esse omninò idem cum essentia, & non esse omninò idem cum essentia sunt prædicata contradictoria; atqui datâ istâ distinctione virtuali verificaretur de essentia, quòd sit omnino idem cum essentia, & de Paternitate verificare-

tur, quod non sit omninò idem cum essentia, eò quòd ab illa distinguatur virtualiter; ergo de essentia, & Paternitate realiter identificatis verificarentur contradictoria.

Resp. 1. Argumentum probare, quod nec detur distinctio virtualis, nec formalis inter Naturam, & Paternitatem. Deinde directè nego minorem: ad probationem; tunc verificantur prædicata contradictoria, quando idem affirmatur, & negatur de eodem relatè ad idem, non verò relatè ad diversa; seu quando idem affirmatur, & negatur de eodem omnino eodem tum realiter, tum virtualiter; ut si affirmetur quod Petrus sit homo, & negetur, quod sit Animal rationale. In casu nostro affirmarentur de essentia, & Paternitate illa duo prædicata opposita, essentia tamen, & Paternitas supponerentur identificata solùm realiter, non verò virtualiter, atque adeò esse idem, non tamen omnino idem, sed virtualiter duplex, unde non verificarentur prædicata contradictoria.

QUÆSTIO III.

Quodnam sit Principium quo *productivum Verbi, & Spiritus Sancti;*

I. PRincipium *quod* productivum in Divinis constituitur tum per prædicatum absolutum, tum per relationem: v. gr. Id quod producit Verbum, est tum Deitas, seu essentialis intellectio, tum etiam Paternitas; altero enim ex his sublato non intelligitur principium quod productivum; non enim sola Paternitas est id, quod producit, cum operationes non sint suppositalitatis, sed suppositorum; Nec producit sola natura Divina, tum quia operationes non sunt Naturæ ut quod, sed suppositi; tum etiam quia quod producit, distingui debet à termino producto; natura au-

ra autem, quæ est in Patre, non distinguitur à Natura, quæ est in Filio; ergo Natura seorsim à Personalitate non est principium productivum ut quod; propterea principium quod, productivum Spiritûs Sancti est pariter tum Deitas, tum Personalitas Patris, & Filii.

Quæstio apud DD. solùm est de principio productivo quo, seu de virtute productiva, qua Pater v. gr. dicitur potens producere, seu generare Filium, Num scilicet consistat adæquatè in sola Natura, an in sola relatione Paternitatis, an verò in utroque? Prima sententia cum Bonavent. utroque Lugone, Amico, & aliis illam reponit in sola relatione prout connotante Divinam essentiam tanquam conditionem per se requisitam; sicut v. gr. virtus causativa Amoris consistit in Bono sub cognitione, tanquam sub conditione. Secunda sententia reponit illam formaliter in aggregato ex absoluto, & relativo. Ità Zunica, Bonæspei &c. Tertia communior cum Suar. *lib. 6. c. 15.* Vasqu. *disp. 164.* Ruiz, Fasolo, Becan. Lumbier *qu. 5. art. 4.* reponit illàm in absoluto connotando relationem.

II. Dico equidem cum hac tertia sententia; principium productivum quo, in Divinis consistere formaliter in absoluto connotante in obliquo tanquam conditione relativum. Unde virtus generativa formaliter habetur in Deitate sub Paternitate tanquam sub conditione: & proportionaliter dicas de virtute spirativa. Ità D. Thom. *qu. 41. art. 5.* ubi apertè dicit, potentiam generativam, seu principium quo, esse perfectionem absolutam. Unde Thomistæ communiter docent, Deitatem esse principium radicale quo; principium verò formale quo, esse intellectionem essentialem respectu Filii, & volitionem essentialem respectu Spiritus Sancti completas in obliquo, seu modificatas per relationes.

Prob

Prob. 1. Authoritate SS. Patrum, Cyrillus Alexandrin. *lib.*1. thesauri *c.* 3. dicit; *Generativam virtutem esse essentia Divina.* Basilius *lib.* 5. contra Eunomium dicit: *Pater naturâ divinâ proprium Filium genuit*: si autem genuit Natura, consequenter natura est potentia generativa. Augustinus apud Arriag. dicit, *Verbum esse ex Sapientia Patris.* Apertius loquitur Joannes Theolog. Orator celeberrimus in Concilio Florentino adversus Græcos, dicens: *Principium quo Pater generat, est id solùm, quod communicabile est*: unde apertè excludit à principio quo, seu à virtute generandi Paternitatem. Neque dicas, hujusmodi Authoritates intelligendas esse de vi communicativa formaliter, quæ consistit in essentia Divina formaliter communicata tribus. Nam apertè Patres loquuntur de Generatione, atque adeò de vi communicativa activè, seu de potentia productiva.

Neque dicas 2. Hujusmodi authoritates intelligi posse de virtute radicali, quòd scilicet Deitas tantùm sit radix Relationis, in qua deinde formaliter insit potentia productiva. Nam primo gratìs detorquentur hujusmodi locutiones ad significatum improprium. Deinde malè Joannes Theologus diceret, principium quo, esse id solùm, quod communicabile est, excludendo relationem, nisi loqueretur de principio formali quo, tunc controverso.

Prob. 2. Ratione ex Angelico, quia universim quoties plura concurrunt ad aliquid producendum, toties virtus productiva non debet ascribi ei, quod nullam, aut fere nullam similitudinem habet cum termino producto; sed ascribitur ei, quod debitam habet cum illo similitudinem; idque multò magìs si productio tendat ad ponendum terminum perfectissimè similem suo principio: atqui ad productionem Filii v. gr. in Divinis perfectissimè similis Generanti, in qua con-

concurrunt tam perfectio absoluta, scilicet Deitas, & intellectio essentialis, quàm Paternitas, solùm cum Filio genito habet omnimodam similitudinem perfectio absoluta, nullam verò, aut fere nullam Paternitas; immò potiùs illi opponitur relativè; ergo Paternitas se habet, ut conditio, intellectio verò essentialis, ut virtus adæquatè productiva. Minor constat; nam sicut individuatio causæ fere nullam habet similitudinem cum individuatione effectûs, quia individuatio est ratio, per quam ultimò distinguitur unum ab alio; ità Paternitas penè nullam habet cum Filiatione similitudinem, (licèt conveniant solùm analogicè in ratione Personalitatis,) quia est ratio relativè opposita, & potiùs est ratio dissimilativa, quàm perfectissimè assimilativa, prout Pater in Divinis perfectissimè assimilatur Filio, magìs quàm effectus univocus suæ causæ.

Major pariter patet, tum quia universim productum est imago realis sui principii, sicut effectus est imago suæ causæ; unde debet illi assimilari; tùm etiam quia causa, & principium producens aliquo modo præcontinet effectum, seu terminum productum, atque adeò hìc convenit cum illo, si minùs formaliter, & perfectè, ut causa univoca cùm suo effectu, saltem virtualiter, & imperfectè ut causa æquivoca.

III. Confirm. 1. Inductione: nam concurrentibus ad productionem hominis v. gr. Naturâ humanâ, & Hæcceitate, aut subsistentia, vis activa tribuitur naturæ, in qua effectus assimilatur, non verò hæcceitati, aut subsistentiæ: similiter concurrentibus ad productionem caloris tam calore, quàm approximatione, & subjecto v. gr. Aquâ, vis productiva caloris non tribuitur approximationi, aut Aquæ, sed calori. Quòd si concurrat ignis, calor, approximatio ad productionem substantiæ ignis, hìc effectus non tribuitur approximationi, sed aut igni, aut soli calori, aut utrique juxta va-

ria

rias sententias, eò quòd his tantùm assimilatur, non approximationi.

Confirm. 2. Quia vis productiva ad extra tribuitur soli Omnipotentiæ cum Natura Divina identificatæ; non verò tribus Personalitatibus; ergo pariter vis productiva ad intra ascribenda est solis perfectionibus divinis absolutis, & essentialibus intelligendi, & volendi non verò relationibus. Probatur cõsequentia; tum quia non videtur, cur aliter discurrendum sit de subsistentiis relativis Divinis in ordine ad productiones ad intra, ac in ordine ad productiones ad extra; tum etiam, quia similiter discurrimus de subsistentia creata in ordine ad effectus procedentes à Natura subsistente; idcircò enim vis productiva non tribuitur subsistentiæ creatæ, quia hæc est ultimum complementum Naturæ de se operativæ, cùm Natura sit principium motûs, & quietis; nihil enim operatur ad extra, nisi priùs sit completum ad intra; unde est, quod Animalia non generant, antequam ad debitam perfectionem pervenerint; & Omnipotentia, licèt de se contineat perfectionem omnium possibilium, nequit tamen operari ad extra, antequam sit completa ad intra per subsistentias relativas, quas exigit non ex indigentia, sed ex abundantia perfectionis, ut se diffundat: sicut etiam exigit possibilitatem Creaturarum; ergo pariter in principio generativo Divino vis productiva tribui debet Naturæ, non Paternitati; quia pariter Paternitas est requisitum, ut possit Natura se communicare; & natura præcontinet terminum producendum, scilicet Filium etiã identicè, atq; adeò modo perfectissimo; unde habet tam vim formaliter, quàm activè communicativam.

Neque dicas, quod debeat distingui realiter vis generativa activè à generativa passivè; non secus ac distingui debet generatio activa à passiva, & generans à genito; sed præcisis relationibus Paternitatis, & Filia-

liationis nulla datur distinctio inter prædicata Patris, & Filii; ergo vis generativa activa, & passiva nullatenus intelligi potest præcisis relationibus, atque adeò per relationes constituuntur.

Nam contra est, quia sicut per Adversarios non debet distingui principium radicale *quo* producens à principio radicali *quo* producto, scilicet Deitas, sed solùm principium formale, *quo* (constitutum in eorum sententia per relationes) ità per nos non debet distingui principium formale quo producens à principio formali *quo* producto v. g. intellectio absoluta, sed solùm distingui debent conditiones ad producendum, scilicet relationes. Et ratio à priori est, quia prædicatum, quod competit denominationi, seu denominato, non semper competere debet formæ denominanti: ex. gr. prædicatum cognoscentis non competit cognitioni, quæ est unica forma talis denominationis, cum cognitio non cognoscat, nisi ut quo, quatenus facit cognoscens; sic albedo non est alba, sed facit formaliter album; ergo pariter prædicatum Generantis, quod competit Patri non debet competere soli formæ denominanti nempe Deitati; propterea Deitas, seu intellectio essentialis, licèt sit adæquatè virtus generativa activè, non per hoc denominari debet generans, unde nec debet distingui à principio formali *quo*, producto, sed sufficit, quod Generans distinguatur à Genito.

IV. *Objic.* 1. Posse generare, seu ratio qua Pater sit potens generare, est quid notionale, seu differentiale, cum non conveniat aliis Personis; atqui sola relatio est quid notionale, & discriminativum unius Personæ ab alia; ergo sola relatio est principium productivum quo. Neque dicas, quod Pater dicrimінetur ab aliis Personis per aggregatum ex natura, & Paternitate, aut per solam Naturam connotantem Paterni-

ternitatem. Nam Pater ut potens generare, purè differt ab aliis; sed solùm per Paternitatem purè differt; ergo solùm per Paternitatem fit potens generare: sicut Aqua calida solùm per calorem est potens calefacere, licèt subjectum requiratur tanquam conditio ad productionem caloris, & tanquam constitutivum principii productivi caloris, ut quod.

Resp. dist. maj. Posse generari ut quod est quid notionale, *concedo*: posse generare *ut quo*, nego majorem, & concessâ minore nego consequentiam. Non Natura, sed Pater dicitur potens generare ut quod; ita tamen ut ad hanc denominationem de formali veniat Natura, de connotato Paternitas. Sicut enim Persona Patris est propria Patris, licèt natura, quæ constituit Patrem, sit communis, ità principium generativum ut quod, est nationale, seu proprium Patris, licèt id, quod venit de formali ad illud constituendum, seu principium quo sit Natura Divina communis tribus; sicut quando Aqua calida calefacit, principium quod, seu integra denominatio constituitur ex aqua, & calore, sed ratio formalis est solus calor, & subjectum est merum requisitum.

V. *Objic.* 2. Principium generativum, ut quo, debet realiter distingui à termino genito; sola autem relatio Paternitatis realiter distinguitur à Filiatione, non verò natura; ergo sola relatio est principium formale generativum ut quo. Major probatur, quia Pater distinguitur à Filio præcisè, quia generat illum, ergo à fortiori vis generativa Patris, seu principium generativum ut quo distingui debet à termino genito; nam Propter quod unumquodque tale, & illud magis; sed propter virtutem generativam, & generationem Pater distinguitur à Filio; ergo à fortiori virtus generativa distingui debet à Filio.

Resp. nego majorem. Ad probationem concesso antece-

recedente, nego consequentiam, Illud enim principium Propter quod unumquodque tale &c. non habet locum universim in causis physicis, sed in causa finali; nam si Homo v. gr. amatur propter Deum, à fortiori amatur ipse Deus; at in physicis non valet: Homo est ebrius propter vinum; ergo à fortiori vinum est ebrium: Intellectus cognoscit propter cognitionem: ergo à fortiori cognitio cognoscit, cognitio enim, quæ cognoscit ut quo, non debet cognoscere ut quod; Ita prorsus licèt Pater distinguatur à Filio propter virtutem generativam, non sequitur, quòd virtus generativa distingui debeat à Filio; sicut licèt Pater propter Personalitatem sit Persona, non sequitur, quod ipsa Personalitas sit Persona. Universim enim tunc solùm in physicis habet locum principium illud: propter quod unumquodque tale, &c. quando prædicatum competit ut quod utrique parti, scilicet tam denominationi, quàm formæ, v.g. calidum propter calorem calefacit; ergo à fortiori calefacit ipse calor; vis enim calefactiva convenit etiam calori ut quod.

VI. *Objic.* 3. Formalis determinatio ad posse generare debet esse aliquid ab essentia distinctum; quandoquidem essentia est etiam in Spiritu Sancto, quin sit in Spiritu Sancto formalis determinatio ad posse generare; sed sola Paternitas in Patre generante est aliquid ab essentia distinctum; ergo sola Paternitas est formalis determinatio ad posse generare, seu principium generativum ut quo; sicuti quia solus calor determinat formaliter aquam ad posse calefacere, solus calor est virtus calefactiva ut quo.

Resp. In eo dumtaxat sensu Paternitatem determinare Paternitatem ad denominationem potentis generare, in quo sensu cognitio determinat formaliter bonum ad denominationem proximè amabilis, & approximatio determinat formaliter ignem ad denomi-

nationem proximè combustivi; scilicet ut mera conditio, & ut forma minùs rigorosa determinans ad denominationem tanquam prærequisitum, quin tamen denominationem constituat; contra verò calor determinat formaliter aquam ad posse calefacere, non ut requisitum, sed ut forma presè dicta, constituens denominationem potentis calefacere.

VII. *Objic. ult.* Quoties denominatio adæquatè sumpta partim est absoluta, partim relativa, toties pars illa relativa sumitur adæquatè à sola relatione; sicut denominatio potentis disgregare visum sumitur à sola albedine; sed denominatio potentis generare ut quod, partim est absoluta, partim relativa; ergo pars relativa sumitur à sola relatione; atqui pars relativa est ipsa virtus generativa, (quippe quæ convenit soli Patri, & quod est proprium Patris, est sola relatio;) ergo virtus generativa, seu principium productivum ut quo, est sola relatio.

Resp. Nego minorem subsumptam: Virtus enim generativa nullatenus est relativa; cùm enim sit tantùm productiva ut quo, non ut quod, fit, quòd pars relativa solùm sit in producente ut quod, non in potentia productiva. Quare potentia generativa ut quo est quid commune Tribus, & ut fiat propria Patris denominatio potentis generare, requiritur pars relativa, non tanquam forma, sed tanquam conditio ad generationem; esto sit forma minùs rigorosa hujus denominationis potentis generare; eo pacto, quo approximatio in igne est forma minus rigorosa hujus denominationis potentis proximè comburere.

Neque dicas, hinc sequi, quòd denominatio potentis generare possit competere Tribus, quia virtus generativa, quæ est forma presè dicta denominationis potentis generare, competit Tribus, si identificetur cum sola intellectione essentiali: ad eum modum,

dum, quo si forma denominationis potentis calefacere sit in aqua, etiam aqua suscipere potest hanc denominationem.

Nam licèt forma presse dicta denominationis potentis generare sit communis Tribus, cùm tamen talis denominatio constituatur per solam Paternitatem, tanquam per conditionem ad productionem, non sequitur, quòd talis denominatio possit alii à Patre cõpetere; v.g. si forma denominationis potentis calefacere, putà calor, uniatur aquæ, etiam aqua suscipit hanc denominationẽ, quia calor ut tribuat hanc denominationem, requirit tanquam conditionem aliquod subjectum materiale, quodcumque illud sit, sive aqua, sive ignis: at si uniatur Angelo, non denominat Angelum potentem calefacere: ità in casu nostro virtus generativa ut quo, ut denominet potentem generare, requirit tantùm Paternitatem ut conditionem, unde Filius nequit suscipere hanc denominationem potentis generare, licèt cum ea forma identificetur.

QUÆSTIO IV.

Quare sola processio Verbi sit Generatio, non verò Processio Spiritûs Sancti?

I. DE Fide est, solùm Verbum esse Filium Dei naturalem; imaginem consubstantialem Patris, generari, & nasci; unde dicitur Psalm. 2. *Filius meus es tu; ego hodie genui te*; Spiritum Sanctum non esse imaginem, sed donum; non nasci, nec generari; nec esse Dei Filium, licèt accipiat à Patre, & Filio eandem naturam, non secus ac Verbum à Patre Unde in Symbolo D. Athanas. dicitur: *Spiritus Sanctus à Patre, & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens*; & idcirco Verbum in Scripturis vocatur *Unigenitus*.

Desudant tamen Theologi in assignanda ratione, cur non possit etiam Spiritus Sanctus dici Filius genitus, & Imago Spiratoris? adeò ut multi Patres cum Nazianz. Damasc. Augustino, & multi Scholastici cum Gregorio, Gabriele, Mayore apud Vasqu. *disp.* 113. *n.* 14. doceant, rationem hanc non esse quærendam, sed credendam. Verùm suppositâ fide, quòd solùm Verbum dici possit Filius, docent Thomistæ, id oriri, quia soli Verbo competit definitio Generationis; scilicet origo viventis à vivente, principio conjuncto in similitudinem Naturæ, per hoc, quod vi suæ processionis Verbum non solùm procedat ut vivens à vivente conjuncto, quatenus procedit de substantia producentis Patris, accipiendo illam intra se, quod etiam competit Spiritui Sancto; sed etiam quia procedit via intellectuali, cujus est assimilare; Spiritus verò procedat per voluntatem, cujus non est assimilare. Vasq. verò & Recentiores communius putant, idcircò solùm Verbum esse Filium, ac procedere in similitudinem Naturæ, quia solùm Verbum vi suæ processionis est imago Patris; cùm enim accipiat omnia à Patre præter Paternitatem, exprimit illum perfectissimo modo, estque imago illius, non solùm intellectualis, sed etiam naturalis, & consubstantialis; per hoc enim, quod procedat ut Verbum mentis, procedit in ordine ad exprimendum, & repræsentandum suum principium, scilicet Patrem, quatenus illud principium est objectum, ex cujus cognitione procedit; unde Augustinus 7. de Trinit. 2. dicit: *eo Verbum, quo Filius*: contra verò Spiritus Sanctus est quidem ejusdem Naturæ, non verò naturæ similis cum Patre, & Filio, quia vi suæ processionis habet solùm accipere eandem Naturam, non verò repræsentare suum principium; cùm non procedat per intellectum, & ut Verbum mentis, sed per voluntatem notionalem. Equidem præscindendo, num istæ, aut aliæ ratio-

rationes sint sufficientes, quas passim discutiunt, & impugnant DD. apud Arriag. *disp.* 47. Lumbier *n.* 447. & alios.

II. Dicendum censeo cum Zunica *disp.* 2. *dub.* 20. Mayor. Ricchard. & aliis, Verbum esse Filium, ac Verbi processionem esse Generationem, seu originem viventis à vivente conjuncto in similitudinem Naturæ, per hoc quod Verbum accipiat à Patre naturam fœcundam, atque adeò illi assimiletur in fœcunditate; quod non competit Spiritui Sancto.

Prob. 1. Quia Florentinum hæc habet: *Credentes Spiritum Sanctum ex Filio nequaquam procedere necesse est, ut intelligant Spiritum Sanctum ex solo Patre procedere, & consequenter Verbum non esse Filium*; ergo Ecclesia latina adversùs Græcos existimat bonam hanc illationem, si Verbum non spiraret, non esset Filius, atque adeò existimat, essentialiter pertinere ad rationem Filii acceptationem Naturæ fœcundæ.

Prob. 2. Ratione, quia ex Philosopho Natura est Principiū motûs, & quietis in eo, in quo est; ergo ille solùm dicitur procedere ut similis in Natura, atque adeò esse Filius, qui ex vi suæ processionis assimilatur cum suo principio in ratione ista principii motus, & quietis; sed soli Verbo id competit per hoc, quod accipiat à Patre Naturam fœcundam; ergo solùm Verbum est Filius, & sola processio Verbi est Generatio per hoc, quod solùm Verbum accipiat Naturam fœcundam. *Probatur min.* quia Natura dicitur principium motûs, & quietis non solùm per hoc, quod suo modo moveatur ad actus immanentes sibi consentaneos, in quibus conquiescat, sed multò magìs per hoc quod sit principium actionis productivæ, producendo terminum sibi similem quoad ejus fieri potest, quoties Natura est capax hujusmodi actionis productivæ; atque adeò Natura Divina dicitur principium motûs, & quietis non so-

 lùm

lum per hoc, quòd sit principium virtuale operationis intellectivæ, & volitivæ, sed multò magìs per hoc, quòd prout est in Patre, sit principium productivum Filii perfectè similis Genitori; quatenus illi omnia communicat Pater præter Paternitatem, atque adeò tum prædicata essentialia, tum etiam notionalia, scilicet spirationem activam, & fœcunditatem: atqui soli Verbo ratione suæ processionis competit, quòd procedat in similitudinem Naturæ Divinæ, prout est in Patre modo explicato; ergo soli Verbo competit procedere in similitudinem Naturæ per hoc, quòd vi suæ processionis assimiletur suo principio in ratione motûs, & quietis.

Unde fit primò, quod solùm Verbum sit imago perfectissima Patris, repræsentando tam prædicata essentialia, quàm notionalia Patris; præter Paternitatem, in qua debet dissimilari.

Fit 2. Eò esse Verbum, quo est Filius, & è contra, juxta locutionem Augustini; per hoc enim quod sit Verbum repræsentans omnia, quæ sunt in Patre, accipit ab illo Naturam, & sic est Filius. Quamvìs revera Verbum, & Filius non sint synonima, siquidem Filius explicitè solùm dicit originem viventis à vivente in similitudinem Naturæ: Verbum verò explicitè dicit non solùm relationem realem producti ad principium producens, sed etiam relationem repræsentantis objecta, quæ sibi manifestantur.

III. Confirm. conclusio, quia quod convenit omni, & soli Filio, convenit Filio in quantum tali; sed omni, & soli Filio, perfectè simili suo Genitori (sive sit Filius creatus, sive increatus) competit procedere ab illo in similitudinem Naturæ modo explicato, scilicet sumendo Naturam prout est principium motûs, & quietis (idque tam prout est principium sive formale, sive virtuale operationum immanentium, quàm prout

prout est principium productivum alterius suppositi;) ergo de ratione Filii quà talis, est accipere à Patre naturam fœcundam, atque adeò assignatur sufficiens ratio, cur solùm Verbum sit Filius.

Neque dicas, non omne, quod competit omni, & soli spectare ad primarium conceptum; nam risibilitas v. g. competit omni, & soli Homini, & tamen non constituit Hominem, sed est ejus proprietas; ergo pariter fœcunditas potest esse solùm proprietas Filii constituti per fœcunditatem radicalem.

Nam adhuc dato, quòd Filius constituatur per acceptionem Naturæ radicaliter fœcundæ, bene assignatur ratio, cur Spiritus Sanctus non sit Filius. Deinde dico, Filium quà talem accipere à Patre formalem fœcunditatem, quia formaliter de ratione Naturæ est esse principium non solùm operationum immanentium, sed etiam transeuntium; ergo ut Verbum procedat in similitudinem Naturæ, prout est in Patre, formaliter accipere debet ab illo fœcunditatem.

IV. *Objic.* 1. Potest aliquis dici Filius, etiamsi non accipiat à Patre Naturam fœcundam, dummodo accipiat Naturam Patris, in quantum est principium operationum immanentium: ergo non assignatur ratio sufficiens, cur Spiritus Sanctus non dicatur Filius. Probatur antecedens; Leopardus enim, & Lycisca, hoc est natus ex Lupo, & Cane, ac similes generare non possunt, & tamen dicuntur Filii.

Confirm. 1. Quia Angeli habent Naturam rigorosè dictam, & tamen generare non possunt.

Confirm. 2. Quia vel ad rationem Naturæ presè dictæ requiritur, quòd possit generare alium Filium, & in hoc sensu Verbum non procederet in similitudinem Naturæ, atque adeò non esset Filius, cùm non accipiat à Patre Naturam productivam alterius Filii; vel sufficit, quòd Pater communicet Filio

Naturam in quantum productivam alterius suppositi, & non alterius Filii, & sic Filius in Divinis non esset perfectè similis Patri; siquidem majorem similitudinem cum Patre habet Filius creatus accipiens ab illo Naturam productivam etiam alterius Filii; ergo impertinenter se habet ad rationem Filii, quod Verbum accipiat à Patre Naturam fœcundam.

Resp. Leopardum, Lyciscam, & similes dici Filios, vel quia possunt in aliquibus Regionibus generare, ut docet Plinius; vel quia per accidens tantùm non generant, non verò ex intentione Naturæ. Pardus enim, & Leæna Naturâ suâ intendunt Filium perfectè similem generare. Vel demum dicas, Leopardum non esse perfectè, & univocè Filium, eò quòd non accipiat Naturam perfectè similem generanti, neque in operationibus transeuntibus, neque in ipsis etiam immanentibus.

Ad 1. confirm. sicut Angeli habent rigorosè naturam, licèt careant principio vegetandi, & tamen Homo non esset perfectè similis Genitori, si non acciperet ab illo principium vegetandi, quod potest participare; ità Angeli habent rigorosam naturam, per hoc, quod sit principium intellectionum, & volitionum, licèt careat principio productivo alterius Angeli utpotè iis indebito. Homo tamen sicut non esset perfectè similis Genitori in Natura, si non acciperet ab illo principium vegetandi; ità si non acciperet principium productivum alterius Hominis, eò quod hujus sit capax; ergo pariter Verbum non procederet in similitudinem Naturæ perfectam, si non acciperet à Patre fœcunditatem, quæ potest alteri à Patre communicari.

Ad 2. Filius creatus ex imperfectione habet, quod accipiat à Patre vim productivam alterius filii, quia filius creatus ex imperfectione potest multiplicari. Contra vero filius Divinus ex infinita perfectione

fectione eſt immultiplicabilis; unde ſolùm poteſt à Patre accipere vim productivam alterius ſuppoſiti, non alterius Filii. Hinc Filius Divinus perfectiori modo eſt ſimilis Patri, quàm Filius creatus; eo modo, quo Deus v. g. dicitur perfectiori modo liber, quàm Creatura, licèt Creatura ſit libera etiam ad peccandum, non verò Deus,

Neque replices, quòd etiam Spiritus Sanctus à principio ſpirante accipiat Naturam Divinam ſecundùm omnia prædicata Naturæ, quæ poteſt ſinè imperfectione ipſe recipere; unde pariter dici poſſet Filius ſaltem minus perfectus. Nam Spiritus Sanctus non accipit à Patre, & Filio id, quod omni, & ſoli Filio convenit, & quod poteſt in Divinis ſecundùm ſe communicari, ſcilicèt fœcunditatem, & ideo non eſt dicendus Filius minus perfectus, niſi fortè lis ſit de voce.

V. *Objic.* 2. Ad conceptum Naturæ Divinæ non ſpectat fœcunditas; ergo Verbum non eſt Filius, quia accipit Naturam fœcundam. *Prob. antec.* Nam Spiritus Sanctus habet eandem Naturam Divinam, & tamen non habet fœcunditatem. Conſequentia videtur ſequi, quia Verbum eſt Filius per hoc, quòd procedat in ſimilitudinem Naturæ; poteſt autem eſſe perfectè ſimilis in Natura Patris independenter ab acceptione fœcunditatis; ergo non eſt Filius, quia accipit fœcunditatem. Sicuti enim quia ad Naturam Divinam non ſpectat Paternitas, ideo Filius eſt perfectè ſimilis Naturæ Patris, licèt non accipiat ab illo Paternitatem; ità à pari. Et ratio à priori eſt, quia ad conceptum Naturæ Divinæ ſolùm ſpectat eſſe principium virtuale operationum Divinarum eſſentialium, ſcilicèt intelligendi, & volendi, quod perfectiſſimè à Filio participatur.

Confirm. Si deberet Verbum participare fœcunditatem Patris, ut dicatur Filius, ſeu procedens in ſimili-

militudinem Naturæ, sequeretur, quòd non esset perfectè, & univocè similis Patri, licèt participet fœcunditatem; cùm non participet vim generativam Patris.

Resp. Verum quidem esse, quòd ad conceptum Naturæ Divinæ, prout est in Tribus, non spectet fœcunditas; cùm Spiritus Sanctus habeat completissimam Naturam Divinam sine fœcunditate: falsum tamen est, Naturam Divinam, prout est in Patre, non dicere formaliter fœcunditatem: atque adeo ut Filius sit perfectè similis Patri in Natura Divina prout contracta ad Patrem, debet accipere etiam fœcunditatem. Sic ad conceptum Naturæ Angelicæ non spectat esse principium operationum sensitivarum, aut principium productivum alterius suppositi, ad conceptum verò Naturæ humanæ utrumque hoc spectat; & ideo ut à Filio accipiatur humana Natura similis Patri, debet utrumque illud principium accipi.

Neque dicas, hinc sequi, quòd Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non sint unius, ejusdémque Naturæ; siquidem natura Patris, & Filii important fœcunditatem, quam non importat natura Spiritûs Sancti. Nam contra est, quia natura Divina concipi potest prout communis Tribus, & sic præscindit à fœcunditate: potest etiam concipi, prout communis Patri, & Filio, & sic involvit fœcunditatem, quam excludit prout contracta ad Spiritum S. Potest demum concipi, prout est in solo Patre, & sic non solùm dicit fœcunditatem communicabilem Filio, sed etiam principium generativum, quod est simpliciter incommunicabile. Quare sicut in Deo concipimus intellectionem, & volitionem tum essentialem, tum notionalem, ità concipere debemus tum naturam essentialem, quæ est communis tribus, tum notionalem, quæ ità convenit Patri, ut etiam Filio communicetur consistens in principio alterius suppositi.

Ad Con-

Ad Confirm. Filius Divinus, licèt non accipiat vim generativam, adhuc est perfectè similis Patri, cùm communicet in omnibus ejus prædicatis, quæ à Patre in quantum tali communicari possunt; Pater autem solùm communicare potest fœcunditatem, non vim generativam ex infinitate perfectionis. At Spiritus Sanctus, licèt ex infinitate etiam perfectionis non accipiat fœcunditatem, non per hoc dici potest Filius, cùm non competat illi prædicatum fœcunditatis, quod omni, & soli Filio competit, atque adeò per se spectat ad rationem Filii.

VI. *Objic.* ult. Natura definitur Principium motûs, & quietis in eo, in quo est; ergo principium productivum alterius non spectat ad definitionem Naturæ; atque adeo similitudo in Natura requisita ad conceptum Generationis non est similitudo in Natura fœcunda.

Confirm. A posteriori; quia Patres latini disputantes cum Græcis, ut probarent, Spiritum Sanctum procedere à Filio, nunquam usi sunt hâc ratione (quæ cæteroqui esset obvia, & apertissima) quòd Filius constituatur per acceptionem Naturæ fœcundæ; ergo signum est; hoc non spectare ad rationem Filii quà talis.

Resp. Naturam definiri principium motûs in eo, in quo est, & idcirco includere debet principium productivum alterius; licèt enim terminus productus non sit in principio producente, actio tamen productiva est in principio; in Divinis enim virtus productiva ad intra cum actione productiva identificatur, & in creatis actio productiva supponitur esse in Agente; quare Natura est principium motûs in eo, in quo est, etiam quatenus est principium productivum. Præterquàm quòd etiam terminus productus, scilicet Filius, est in Patre secundùm essentiam, in qua identificatur. Deinde transmissio, quòd Natura, prout definitur à Philosopho, non significet principium producti-

ductivum alterius; at Natura, prout sumitur in definitione Generationis, hoc debet respicere, cùm hoc sit commune omni, & soli Filio tam Increato, quàm creato, scilicet habere similitudinem in fœcunditate Naturæ; esse verò principium operationum immanentium, licèt conveniat omni Filio, non tamen convenit soli Filio, cùm etiam Spiritui S. conveniat essePatri similem in principio intelligendi, & volendi. Et ratio est, quia, ut notat Zunica, in definitione Generationis Natura venit, in quantum est quoddam principium conjunctum, & intrinsecum operandi de substantia sua aliquod suppositum vivens, qui est modus operandi proprius substantiæ viventis; & ideoNatura in definitione Generationis debet venire non solùm, ut est principium operationum immanentium, sed etiam transeuntium.

VII. Hinc fit 1. quòd licèt largo modo dici possit cum Damasc. *lib.* 1. de Fide *c.* 18. Spiritus Sanctus imago Filii, quatenus est illi perfectè similis in natura essentiali; solus tamen Filius est vera, ac presè dicta imago Patris, quia solus Filius vi suæ processionis est similis Patri tam in natura essentiali, quàm in notionali; atque adeo perfectè repræsentativus sui principii. Fit 2. Verissimum esse, quod habet, Augusti. & Magister sententiarum, Verbum eo esse Filium, quo Verbum, & è contra: per hoc enm, quòd sit Verbum repræsentans omnia prædicata etiam notionalia Patris, demptâ Paternitate, habet rationem Filii, & è contra.

Ad Confirmationem: Patres latini disputantes cum schismaticis non poterant assumere, sed debebant ostendere, Filium habere vim productivam Spiritûs Sancti, unde non poterant contra schismaticos ostendere, SpiritumSanctum procedere à Filio ex hoc fundamento, quòd scilicèt de ratione Filii sit accipere naturam fœcun-

fœcundam. Nos autem supponimus de Fide certum, quòd Filius Divinus sit fœcundus; unde ex hac notitia certa ex Fide, & ex notitia lumine naturali habita, quòd Filius creatus accipiat à Patre Naturam fœcundam, dicimus, omni, & soli Filio competere fœcunditatem, atque adeo de ratione Filii esse accipere naturam fœcundam; & idcirco solum Verbum esse Filium, quia solum Verbum accipit naturam fœcundam.

QUÆSTIO V.

Utrum Verbum procedat ex cognitione, tum necessariorum, tum contingentium?

I. Filius procedens per intellectum dicitur Verbum, ut habetur Joan. 1. *In principio erat Verbum*, hoc est, terminus locutione productus; & ideo Augustinus 7. de Trinit. 2. dixit, *Filium esse Verbum, quia est Sapientia genita.* Quia tamen solus Pater loquitur Filio, seu reddit Filium intelligentem Verbo à sua locutione producto, hinc solus Pater producit Verbum. Quando verò Scripturæ tribuunt locutionem Trinitati juxta illud Psal. 32. *Dixit, & facta sunt: Verbo Domini Cœli firmati sunt*, tunc Verbum sumitur impropriè pro efficaci imperio Divino circa operationes ad extra, quæ se habent instar locutionis externæ, quatenus per illas Deus se manifestat. Verbum itaque propriè dictum in Divinis procedit ab intellectione Patris ut suo formali principio. Difficultas nunc est, ex quanam intellectione Patris procedat? Prima sententia Scoti asserit, procedere ex cognitione essentiæ Divinæ, & attributorum. Secunda Becani ex cognitione etiam Patris. Tertia Vasquii ex cognitione etiam Filii. Quarta Arrubal ex cognitione etiam Spiritûs Sancti. Quinta communior ex cognitione omnium necessariorum tum intra, tum extra, atque

atque adeò etiam possibilium. Ultima ex cognitione etiam contingentium, ut Arriaga, & alii Recentiores.

II. Dico 1. Verbum procedit ex cognitione omnium necessariorum. Ità Thomistæ, Lumbier, Suar. *lib.* 8. *c.* 6. Maurus, & ferè omnes Societatis ex D. Th. *qu.* 34. *art.* 1. ad 3. & Augustino 16. de Trinit. *c.* 14. ubi ait, Verbum esse de omnibus, quæ sunt in scientia Dei, nam si aliquid minus esset in Verbo, quàm in scientia Verbum non esset adæquatum.

Prob. Verbum Divinum est Verbum perfectissimum; ergo Pater debet per Verbum dicere omnia, quæ ipse cognoscit, atque adeo debet Verbum procedere ex adæquata scientia simplicis intelligentiæ, seu ex cognitione omnium omninò necessariorum: sicut etiam Spiritus Sanctus procedere debet ex amore omnium, quæ necessariò Deus amat.

Confirm. 1. Quia Verbum procedere debet perfectum, & plenum in linea intellectivi, & dicibilis, quantùm possibile est; potest autem accipere cognitionem omnium necessariorum, & ea exprimere, seu dicere: ergo de facto ità contingit.

Confirm. 2. Verbum juxta viam Scoti procedit ex cognitione comprehensiva Divinæ essentiæ; ergo procedit non solùm ex cognitione essentiæ, sed etiam Personalitatum, & possibilium, atque adeo omnium necessariorum. *Prob. Conseq.* quia impossibile est comprehendere essentiam Divinam, quin saltem indirectè comprehendantur Personalitates, quæ in illa radicantur, & possibilia, quorum Deus est idea necessaria; cùm non possit unum correlativum sine altero comprehendi, aut saltem altero non cognito; siquidem ex Philosopho correlativa sunt simul natura, & cognitione; ergo ex hoc, quòd Verbum proce-

procedat ex cognitione comprehensiva essentiæ Divinæ, debet etiam procedere ex cognitione Personalitatum, & possibilium, & sic dicere quæcumque Pater suâ comprehensione intelligit.

Neque dicas, quòd Pater primariò cognoscat essentiam Divinam, & secundariò Personalitates, & possibilia, & sic Verbum secundùm conceptum primarium procedat ex cognitione essentiæ, & ad summum ipsius Patris, cujus Verbum est imago, & secundariò ex cognitione omnium aliorum, quæ Pater scit; aliter sicut est imago Patris; ità esset imago reliquorum, quod est falsum.

Nam contra est primò, quia in cognitione Patris terminata ad essentiam, & ad reliqua objecta necessaria non distinguuntur ex parte objecti istæ formalitates; ergo neque ex parte objecti illæ distinguuntur in Verbo: atque adeò Verbum ex parte objecti simpliciter est expressivum omnium necessariorum, unde procedit ex cognitione omnium, quæ Pater intelligit. Secundò nec potest dici, quòd Verbum ratione nostrâ secundùm conceptum primarium procedat ex cognitione solius essentiæ; Nam Verbum ex suo primario conceptu est perfectum, & adæquatum; ergo ex primario conceptu procedere debet ex cognitione comprehensiva essentiæ, adæquatè exprimendo quæcumque Pater intelligit comprehendendo Divinam essentiam; atqui Pater comprehendendo suam essentiam necessariò comprehendit etiam Personalitates, & possibilia, ut ostendimus; ergo Verbum ex primario conceptu exprimit omnia necessaria; unde procedit ex cognitione omnium necessariorum.

Neque obstat, quòd Verbum sit solùm Patris imago, aliorum verò sit exemplar potiùs, quàm imago.

Nam

Nam imago ex ſua ratione procedere debet à ſuo Prototypo; ſed Verbum ſolum procedit à Patre; ergo ſolius Patris eſt imago; aliorum verò eſt exemplar, quia alia ab ipſo, non ipſum ab aliis procedit. Hinc tamen non fit, quòd non poſſit eſſe aliorum expreſſivum, ità ut Pater per Verbum dicat omnia; quæ ipſe cognoſcit, quia licèt reliqua non poſſint eſſe objectum quodammodo motivum, poſſunt tamen eſſe objectum purè terminativum.

III. *Objic.* 1: Ex hoc, quòd Verbum procedat ex cognitione Patris comprehenſiva, & perfectiſſima, ſequitur, quòd non poſſit procedere à cognitione ullatenus abſtractiva utpote minus perfecta, ſed debeat procedere ex cognitione intuitiva; atqui cognitio intuitiva Patris in priori ad productionem Verbi nequit eſſe intuitiva, niſi eſſentiæ Divinæ, & ad ſummum ipſius Perſonalitatis Patris, non verò Filii, Spiritûs S. & poſſibilium; ergo Verbum procedere ſolùm poteſt ex cognitione eſſentiæ, & ad ſummum Patris, cujus eſt imago; non vero reliquarum Perſonalitatum, & poſſibilium. Minor videtur perſpicua, quia cognitio intuitiva terminari debet ad exiſtentiam præſuppoſitam objecti; ſed pro illo priori ad productionem Verbi nequit intelligi præexiſtens Filius, Spir. S. & poſſibilia; ergo pro illo priori cognitio Patris nequit eſſe iſtorum intuitiva.

Confirm. Si Pater produceret Verbum per cognitionem intuitivam ipſius Verbi, ſequeretur, quòd in priori ad productionem Verbi Pater ſciret, Verbum debere ex ſe naſci, ſed hoc eſt falſum; nam juxta doctrinam Cyrilli Alexandr. *lib.* 1. Theſ. *c.* 8. *Non eſt concedendum, per prius Patrem doctum fuiſſe, quòd Filius ſibi naſceretur, quàm quod eum pepererit*: ergo pro illo priori cognitio Patris non poteſt eſſe iſtorum intuitiva.

Reſp. Verbum procedere ex cognitione comprehenſiva, atque adeo intuitiva omnium neceſſariorum.

Cog-

Cognitio autem intuitiva, licèt debeat terminari ad existentiam objecti, illam tamen præsupponere non debet, nisi aut quando cognitio ab objecto causatur, aut quando est illius imago; & quia Verbum est solùm imago Patris, à quo producitur, ideo solùm existentiam Patris debet pro priori præsupponere. Filii autem, ac Spiritûs Sancti, & possibilium Verbum non est imago, sed potius exemplar; nam ut advertit Maurus *n.* 25. exemplar procedit ab imagine, non imago ab exemplari: Idcirco pro priori ad Verbum debet quidem præsupponi cognitio Filii, Spiritûs Sancti, & possibilium, non tamen ut existentium pro illo priori originis; sicut enim Deus ab æterno cognovit intuitivè peccatum Antichristi ut existens, non tamen ut existens ab æterno, sed pro sua temporis differentia; ità in priori ad Verbum Pater intuitivè cognoscit Spiritum Sanctum ut existentem pro posteriori originis ad Verbum, & Filium ut existentem pro posteriori originis ad Patrem; at possibilia ut existentia secundùm suam possibilitatem in posteriori ad totam Trinitatem. In forma *nego minorem*. Ad *Prob. dist. maj.* debet cognitio intuitiva terminari ad existentiam objecti præsuppositam pro illo priori, quoties est illius imago, aut effectus, *concedo*; secùs *nego majorem, & Consequentiam.*

Ad Confirm. *nego min.* Cyrillus solùm negavit, quòd cognitio Patris Præcesserit nativitatem Filii, eo pacto, quo cognitio consultativa præcedit ea, de quibus ut liberè faciendis consultamus, quòd somniabat Eunomius, contra quem disputabat. *Nam*, inquit, *si per prius consilio usus esset, & per prius didicit Filium esse futurum, spatia certè aliqua Filium præcederent; Ipse autem temporis, & spatii Creator est.*

IV. *Objic.* 2. Cognitio objecti secundarii non est per se requisita ad productionem Verbi; sed sola essentia

Divina est objectum primarium, reliqua secundarium: ergo ad productionem Verbi solùm prærequiritur cognitio essentiæ.

Confirm. Si per impossibile Pater non cognosceret Spiritum Sanctum, adhuc cognoscendo comprehensivè Divinam essentiam produceret Verbum perfectissimum; ergo à fortiori, si non cognosceret possibilia, cum quibus juxta probabilem sententiam Omnipotentia non connectitur.

Resp. *dist. maj.* Si cognitio objecti secundarii non ingreditur in cognitione objecti primarii, omitto majorem, si ingreditur, *nego maj. & Conseq.* Diximus, non posse comprehensivè attingi unum relativum non attacto correlativo; unde nequit Patris essentia comprehendi, quin attingantur, immo & comprehendantur simul Personalitates in essentia Patris radicatæ, & possibilia, quorum Deus est idea, & exemplar. Hinc licèt cognitio per se non pendeat ab objecto secundario non connexo cum primario, pendet tamen ab illo, si cum primario connectatur; unde nequit unum sine altero cognosci; esto enim unum sit prius alio prioritate *à quo,* non est tamen prius prioritate *in quo.*

Ad Confirm. *nego antec.* Si per impossibile Pater non cognosceret Spiritum Sanctum, eo ipso essentiam Divinam non comprehenderet, ut patet. Verbum autem, quod non procedit ex comprehensione essentiæ Divinæ, non est perfectum, & adæquatum; ergo in ea hypothesi Verbum non esset adæquatum, nec Divinum. Idémque dicas, si Pater non cognosceret possibilia. Ad id, quod additur de Omnipotentia inconnexa; primò supponi potest, omnipotentiam vel esse ipsam possibilitatem necessariam, & actualem possibilium, vel saltem cum illa connexam: Deinde transmisso, quod deficiente possibilitate possibilium,

Om-

Omnipotentia non deficeret, adhuc dici potest cum Arriaga *disp.52.n.82.* quòd licèt Deus sit magìs necessarius, quàm possibilitas v. gr. Leonis, adhuc Verbum procedere potest ex cognitione essentiæ Divinæ magìs necessariæ, & possibilium minùs necessariorum, ità ut Verbum secundùm quod est expressivum essentiæ Divinæ, dicatur etiam esse magìs necessarium, & secundùm quod est expressivum possibilium, dicatur esse minùs necessarium; unde sicut deficiente possibilitate Leonis, adhuc Deus maneret Deus usquequaque perfectus, ità Verbum etiam remaneret perfectissimum licèt non exprimeret possibilitatem Leonis.

Neque hinc sequitur, quòd pariter Verbum procedere posset ex cognitione contingentium, & sic esse contingens, secundùm quod est expressivum contingentium. Nam ut dicemus in secunda conclusione, Pater non dicitur attingere contingentia, nisi in posteriori signo ad totam Trinitatem jam constitutam, eò quòd contingentia consequantur ad necessaria; si enim Verbum necessarium fundaretur in contingenti, ipsum etiam esset contingens, ut patet.

V. *Objic.* ult. Verbum procedit solùm ex cognitione illius, quod repræsentat; atqui per se solùm repræsentat essentiam Divinam, & Paternitatem; cùm solius Patris sit imago; ergo solùm ex cognitione Patris procedit.

Confirm. 1. Si Verbum procederet ex cognitione possibilium, procederet ex Creaturis ut cognitis, atque adeo aliquatenus indigeret Creaturis.

Confirm. 2. Quia Spiritus Sanctus non procedit ex amore possibilium; ergo nec Verbum ex possibilium cognitione.

Confirm. 3. Ut comprehendatur potentia intellectiva creata, non debent cognosci in particulari omnes cognitiones, quæ possunt ab ea poni; ergo, ut cõprehendatur omnipotentia, seu essentia Divina, non debent cognosci

nosci in particulari omnia possibilia, atque adeò potest Verbum procedere ex cognitione comprehensiva Essentiæ Divinæ, & non possibilium. Antecedens patet. Angelus enim comprehendit seipsum, & suum intellectum, nec tamen cognoscit in particulari omnes cognitiones, quas potest ponere terminatas ad singula possibilia; aliter cognosceret clarè, & distinctè omnia possibilia, quod nemo dixerit.

Resp. Verbum repræsentare dumtaxat Patrem tamquam ejus imaginem naturalem, cùm ab eo procedat; reliqua verò repræsentare repræsentatione solùm intentionali, non ut imaginem naturalem eorum, sed ut exemplar: Diximus enim, imaginem esse à suo Prototypo, non verò Prototypum ab imagine. Ubi notandum, Verbum esse imaginem totius Patris, licèt sit simile Patri solùm in Natura; & ratio est, quia imago in conceptu adæquato non solùm dicit similitudinem, sed etiam processionem ab exemplari; ergo ut Verbum sit imago Patris, ità debet assimilari, ut etiam ab eo procedat, atque adeò soli Naturæ debet esse simile, non verò Paternitati.

Ad 1. Confirm. Aliud est, Verbum procedere ex Creaturis possibilibus ut cognitis, aliud procedere ex cognitione possibilium: Illud importat, quòd possibilia sint principium productivum Verbi, & cognitio sit mera conditio, quod repugnat. Hoc verò importat, cognitionem terminatam ad possibilia esse principium Verbi, quod verissimum est; nec hoc importat indigentiam Verbi à Creaturis.

Ad 2. Mu[lti] negant antecedens; supponunt enim in Deo amorem, seu [s]implicem complacentiam erga possibilia esse necessarium, & idcirco Spiritum Sanctum procedere etiam ex hoc a[m]ore necessario terminato ad Creaturas possibiles; quod videtur docere D. Tho. *qu. 37. art. 2.* ad 3. ubi habet: *Patrem dicere omnia Verbo,*

Verbo, ſicut diligit omnia Spiritu Sancto. Verùm omiſſo antecedente cum Thomiſtis *nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia connexio A cum B fert, quòd non poſſit cognoſci A comprehenſivè, quin cognoſcatur etiam B; at non fert, quòd non poſſit amari A, non amato B; ut patet in connexione contritionis cum peccato; ergo ex comprehenſione eſſentiæ Divinæ connexæ cum poſſibilibus ſequitur cognitio, non verò amor poſſibilium; atq; adeò ex hoc, quòd Verbum procedat ex comprehenſione Divinæ eſſentiæ, infertur, quod procedat etiam ex cognitione poſſibilium: contra verò ex hoc, quòd Spiritus Sanctus procedat ex amore perfectiſſimo Divinæ eſſentiæ, non infertur, quod procedat etiam ex amore poſſibilium.

Ad 3. *Nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia potentia intellectiva creata nequit ſe ſola ponere cognitionem ſinè concurſu ſpeciei impreſſæ intentionalis ſe tenentis ex parte objecti; & ideo ut hujuſmodi potentia comprehendatur, ſufficit, ſi cognoſcatur, quòd poſſit ponere quamcumque cognitionem in genere, ad quam adjuvetur à ſpecie intelligibili; at Omnipotentia ſe ſola poteſt ponere poſſibilia; ergo ut comprehendatur, debent in particulari omnia poſſibilia cognoſci.

VI. Dico 2. Verbum non procedit ex cognitione contingentium, atque adeò neque ex ſcientia viſionis, ut docent communiter contra Valentiam, Zunicam, Arriag. *diſp.* 52. *ſect.* 4. Maur. *diſp.* 102. Neque ex ſcientia media, quæ pariter participat de contingenti, licèt non præſupponat decretum liberum actu exiſtens; quod pariter Recentiores communiter docent contra Molin.

Prob. Ex Amico hìc *n.* 162. Omnia contingentia in Deo ſunt poſteriora neceſſariis, quin poſſit aliquod contingens præire neceſſarium; atqui Verbum eſt neceſſarium; ergo tum decreta libera, tum etiam ſcientia viſio-

visionis,& media consequuntur in Deo ad productionem Verbi, atque adeo nequit Verbum procedere à scientia contingentium. *Prob.mai.* quia si posset in Deo contingens secundùm quod contingens præire, ac producere necessarium, sequeretur, quòd sicut contingens potest non esse, ità posset non esse id, quod ab eo produci debet; atque adeo necessarium, quod producitur à contingente, non esset necessarium.

Neque dicas, quòd sicut Deus est necessarius secundùm entitatem; non verò secundùm denominationem volentis, aut cognoscentis scientiâ visionis v. gr. Mundum; ità verbum, quod producitur ab hac scientia visionis, sit necessarium quoad entitatem, non quoad denominationem exprimentis Mundi existentiam. Nam per Adversarios Verbum secundùm entitatem necessariam procedit à Patre, ut habente scientiam visionis; ergo sicut Pater secundùm hanc denominationem, reduplicando scientiam visionis est contingens, ità deberet esse contingens ipsum Verbum secundùm entitatem, secundùm quam procedit à principio contingenti quod repugnat; unde Anselmus apertè docet, quòd Verbum variatis contingentibus, maneret omninò invariatum.

Confirm. Nemo Theologorum somniavit, quòd decreta libera sint in Patre, & Filio spirantibus in priori originis, ità ùt Spiritus Sanctus etiam à decretis liberis procedat, eò quòd non possit necessarium prodire à contingenti; ergo neque potest Verbum procedere à scientia contingentium.

VII. *Objic.* 1. Authoritatem Augustini *lib.* 11. de Trin. *c.* 13. dicentis: *Verbum Divinum esse de omnibus, quæ sunt in scientia Dei*; sed in scientia Dei sunt etiam contingentia; ergo Verbum procedit etiam ex cognitione contingentium.

Confirm. Filius accipit à Patre omnia præter Paternita-

nitatem, juxta illud Christi Domini: *Omnia mea tua sunt*; *Mea doctrina non est mea sed ejus qui misit me*: ergo Filius non solùm accipit à Patre scientiam simplicis intelligentiæ, sed etiam visionis.

Resp. Verum qidem esse, quòd Verbum Divinum sit de omnibus, quæ sunt in scientia Dei, atque adeò etiam de contingentibus, quatenùs etiam contingentia repræsentat, negandum tamen, quòd ex cognitione contingentium procedat; hujusmodi enim cognitio in Patre merè concomitanter, ac veluti per accidens se habet ad ejus productionem. Sicut enim decreta libera spectant ad totam Trinitatem, & illa solùm per accidens, & concomitanter se habent ad Spiritûs S. productionem, ità scientia visionis est communis tribus, & per accidens se habet ad productionem Verbi: non secùs ac virtus spirativa est communis Patri, & Filio, nec habet ullam prioritatem relatè ad productionem Filii; & sicut speciali modo dicitur Spiritus S. conferre nobis dona per hoc, quòd procedat ut Amor spiratus, ità speciali modo Verbum dicitur repræsentare contingentia per hoc, quòd procedat ut Sapientia genita.

Ad Confirm. Verbum per suam processionem accipit à Patre omnia, quæ habet, non tamen omnia accipit ex vi suæ processionis; ea enim, quæ liberè competunt Verbo, tantùm identicè, & concomitanter, seu radicaliter conveniunt illi per suam processionem; quod proportionaliter dicendum de decretis liberis relatè ad processionem Spiritûs Sancti.

VIII. *Objic.* 2. Verbum procedit ex cognitione Patris perfectissima; perfectior autem est cognitio, quæ attingit præter necessaria etiam contingentia; ergo procedit ex cognitione etiam contingentium.

Confirm. Verbum procedit ex cognitione comprehensiva essentiæ Divinæ; ergo etiam ex cognitione contingentium. *Prob. Conseq.* quia compre-

hensio objecti fert cognitionem omnium, quæ in illo sunt cognoscibilia, cùm debeat attingere omnia prædicata tum absoluta, tum respectiva objecti; atqui ex suppositione decreti de existentia futurorum hæc sunt cognoscibilia in essentia Divina, utpote connexa cum illis ex suppositione talis decreti: ergo.

Resp. *dist. maj.* Ex cognitione perfectissima quoad entitatem, *concedo*. quoad denominationem. seu quoad terminationem liberam, *nego maj.* & *dist. min*. Cognitio attingens præter necessaria etiam contingentia est perfectior, quàm attingens tantùm necessaria, si facit sensum, quòd non esset perfecta, sed chymærica, si tantùm attingeret necessaria, *concedo*: si faciat sensum, quòd cognitioni attingenti necessaria superaddatur nova perfectio per hoc, quòd attingat etiam contingentia, *nego minorem*, & *Consequentiam.*

Ad Confirm. *nego Conseq. Ad Prob. dist. maj.* comprehensio fert cognitionem objecti, & omnium, quæ in illo sunt cognoscibilia per se, & ratione formalitatis necessariæ, *concedo*, ratione formalitatis liberæ nullam superaddentis perfectionem objecto, *nego maj.* & *Conseq.* unde fit, Verbum procedere per se ex cognitione Divinorum decretorum, quoad eorum entitatem, per accidens verò, & concomitanter ex cognitione illorum sub conceptu terminationis contingentis ad Creaturas.

IX. Ex quibus fit, proportionaliter esse discurrendum de processione Spiritûs Sancti à Patre, & Filio; procedit enim ab utroque ex amore Divinæ essentiæ, Personarum, & Creaturarum ut possibilium, non ut contingentium. Ubi advertendum, quòd Pater & Filius amant se Spiritu Sancto tanquam termino per dilectionem producto, ità scilicèt ut illi dilectionem essentialem communicent; Eo pacto quo Pater di-

ter dicit omnia Verbo tanquam termino vi cognitionis perfectissimæ Patris producto, quatenus illi Sapientiam essentialem communicat. Verùm sicut Pater est formaliter Sapiens per sapientiam essentialem identificatam cum tribus Personis, non verò per Sapientiam productam identificatam cum solo Filio; Ità Pater, & Filius formaliter diligunt se amore essentiali identificato cum tribus Personis, non verò pet amorem notionalem productum identificatum cum sola Persona Spiritus Sancti. Et sicut principium quo productivum Verbi, seu Sapientiæ genitæ, in nostra sententia est ipsa Sapientia essentialis Patris ut connotans Paternitatem: ità principium quo productivum Spiritûs Sancti est amor essentialis identificatus cum Divina essentia communi Tribus, ut connotans tamen utramque Personalitatem Patris, & Filii reciprocè se amantium, & conspirantium eâdem virtute Spirativâ.

QUÆSTIO VI.

Utrum Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, si ab illo non procederet?

I. SPiritum Sanctum procedere de facto à Patre, & Filio, est de fide contra Græcos schismaticos: dicitur enim in Symbolo fidei, *Qui à Patre, Filioque procedit*; idque apertè colligitur ex verbis illis Joan. 15. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre*; & Joan. 16. *Si autem abiero, mittam eum ad vos* (Missio enim Divinarum Personarum non potest competere per imperium, aut per consilium, sed solùm ratione originis, ut notat Augustinus 5. de Trin. *cap.* 14. Nazianz. & alii Patres apud Patavium, & Ruiz) & ratio à priori est, quia ex Concilio Florentino, Filius omnina accipit à Patre præter Paternitatem, juxta illud Joan. 16. *Omnia, quæ habet Pater, mea sunt*;

 ergo

ergo Filio etiam competit vis ſpirandi Spiritum Sanctum.

Neque obſtat primò, quòd ſicut Pater ſe ſolo generat Filium per intellectum; ità videatur poſſe ſe ſolo ſpirare Spiritum Sanctum per voluntatem. Nam, ut Spiritus Sanctus procedat juxta locutiones Sanctorum Patrum, ut *Amor reciprocus duorum*, ſeu ut *Nexus, Amplexus, Oſculum Patris, & Filii*, requiritur, ut à Patre ſimul, & Filio per voluntatem procedat.

Neque obſtat 2. Quòd Chriſtus D. ſolùm mentionem faciat de proceſſione Spiritûs Sancti à Patre, dum dicit, Jo. 15. *Ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.* Nam quamvìs Chriſtus D. in hoc textu explicitè ſolùm mentionem facit de proceſſione Spiritûs S. à Patre, ut innuat more ſuo, omnia ad Patrem referri tanquam ad primum principium, à quo etiam Ipſe eſt; nihilominus etiam implicitè meminit proceſſionis ejuſdem Spiritus S. à ſe, dum dicit, *Ego mittam Spiritum veritatis*; cùm non poſſit illum mittere, niſi à ſe procedat; Sicut Filius non poteſt à Patre mitti, niſi procedat à Patre; Propterea Matth. 10. dicitur, *Qui me recipit, recipit eum, qui me miſit*; & Jo. 8. *Ego, & qui miſit me Pater.* Unde fit, Patri ſolùm convenire, quod mittat, Spiritui Sancto ſolùm, quod mittatur; Filio verò, quòd mittat ſimul, & quòd mittatur. Quamvìs ad miſſionem non ſolùm requiratur ratio principii ad intra ex parte mittentis, & originis paſſivæ ex parte miſſi, ſed etiam quòd Perſona, quæ mittitur, vi miſſionis habeat eſſe novo modo, videlicet per aliquem effectum temporalem, qui eidem perſonæ miſſæ ſpecialiter conveniat: Sicut Filius miſſus habuit novum eſſe per Incarnationem; Et Spiritus Sanctus miſſus ſpeciali modo ſuis donis ſeſe effudit in Apoſtolos. In eo autem ſenſu dicitur Spiritus miſiſſe Filium Iſaiæ 48. ubi hæc habentur; *Ex tempore antequam*

quam fieret, ibi eram, & nunc Dominus meus misit me, & Spiritus ejus; in quantum Spiritus Sanctus misit Christum quà hominem; nisi malis dicere, quod ibi missio sumatur minùs rigorosè, prout importat effectum temporalem toti Trinitati communem.

Difficultas nunc est, Num Spiritus Sanctus distingueretur à Filio realiter, si per impossibile ab illo non procederet? Goffredus Torres apud Scotum, & alii putarunt, hanc hypothesim esse sui destructivam, atque adeò inutilem ad perfectius cognoscendas rationes formales constitutivas Filii, & Spiritûs Sanctus, ac invicem distinctivas. Sed in oppositum est communissimus Theologorum sensus, qui tot sæculis quæstionem hanc agitarunt propter Græcos negantes, Spiritum Sanctum procedere à Filio: Ad quem errorem confutandum Patres latini cum Joanne Theologo, & Bessarione in Concilio Florentino usi sunt hac ratiocinatione ducente ad impossibile; quod si non procederet à Filio, ab eo non distingueretur. Et ratio, cur hypothesis non sit inutilis, est, quia neque est destructiva subjecti adæquatè, neq; secundùm rationem ultimò constitutivam illius: licèt enim Filius si non spiraret, non esset Filius Divinus realis, de cujus ratione est, quod accipiat à Patre omnia præter Paternitatem, atque adeò, quod accipiat spirationem activam; hæc tamen hypothesis chymerica destruit solùm partialiter rationem Filii retinendo in illo rationem generationis, seu processionis per intellectum, ac imaginis consubstantialis, quæ est ratio differentialis competens soli Filio, negando illi dumtaxat vim spirativam, quam habet cum Patre communem. Sic non inutiliter quæritur v. gr. an si per impossibile Homo esset rationalis, & non Animal, adhuc sentiret; in qua hypothesi non destruitur ratio ultimò constitutiva hominis, unde non sequitur per locum intrinsecum utraque pars contradi-

ctionis, quæ certè sequeretur in hac alia hypothesi: Utrum si Homo non esset rationalis, discurreret, vel utrum, si Filius non esset Filius, distingueretur à Spiritu Sancto?

III. Qua in re duo advertenda. Primum ex P. Thyrso Gonzalez hìc, Tripliciter posse per locum intrinsecum sequi utramque partem contradictionis, primò ex defectu constituti v. gr. si Homo non esset Homo. Secundò ex defectu constitutivi ultimi, seu differentialis v. gr. si Homo non esset rationalis; Tertiò per defectum termini relationis, v. g. si Pater Æternus esset sinè Filio; cum enim relativa sint simul natura, & cognitione, deficiente termino deficit per locum intrinsecum ipsa relatio.

Secundò notandum ex Mauro *qu.* 106. *n.* 27. rigorosè loquendo illud dici, quod sequatur per locum intrinsecum, quod sequitur ex prædicato hypothesis, sequi verò per locum extrinsecum, quod sequitur ex subjecto hypothesis. V. gr. in hac hypothesi, si Homo non esset Animal, per locum intrinsecum non sentiret, per locum extrinsecum sentiret; & in casu nostro, si Spiritus Sanctus non procederet à Filio per locum intrinsecum, juxta viam Thomisticam non distingueretur, quia non haberetur oppositio relativa, quæ est præcisa radix distinctionis in Divinis; per locum verò extrinsecum distingueretur, quia Spiritus Sanctus nequit non distingui à Filio; cum Filius debeat omnia accipere à Patre præter Paternitatem, unde accipere debeat spirationem activam, ratione cujus realiter distinguitur à Spiratione passiva propter oppositionem relativam cum illa.

IV. Dico nunc cum ferè communissima contra Scotistas. Si Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, non distingueretur realiter à Filio, sed uterque esset una, eademque Persona genita simul, & spirata; non secus

secus ac de facto eadem Persona Patris, est simul Genitor, & spirans. Conclusio usque adeò communiter recipitur, ut Ruiz *disp.* 68. *sect.* 5. putet, oppositam sententiam carere solidâ probabilitate, postquam Joannes Theologus, & Bessarion in Concilio Florentino hac ratiocinatione usi sunt contra Græcos: si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, ab eo non distingueretur, tacitè illam approbante Concilio.

Prob. In hac hypothesi inter Filium, & Spiritum Sanctum non daretur oppositio relativa producentis, & producti; ergo non daretur distinctio realis. Consequentia probatur ex illo axiomate receptissimo Boëtii, quod traditur ab Anselmo lib. de process. Spiritus Sancti c. 2. *In Divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio.* Et ratio est, quia distinctio realis quoties non fundatur in oppositione relativa, supponit limitationem in distinctis; siquidem idcircò A, distinguitur seu non excurrit ad B, quia est limitatum; ergo cùm in Deo non detur limitatio, Personalitatum distinctio unicè oriri potest ab oppositione relativa, quæ in hypothesi quæstionis non daretur inter Filium, & Spiritum Sanctum; unde non distinguerentur realiter.

Confirm. 1. Quia non alia de causa dicimus, attributa Divina non distingui realiter ab essentia, nec inter se, nisi quia distinctio realis de se fert limitationem, & compositionem, atque adeò imperfectionem, quoties non fundatur in oppositione relativa. Hinc si relationes disparatæ possent realiter distingui, à fortiori deberent distingui attributa, cum de se magis opponatur absolutum respectivo, quàm unum respectivum alteri respectivo, quod non est correlativum.

V. Confirm. 2. Quia de facto realiter identificantur in Patre relatio Genitoris, & relatio spirantis, quæ non opponuntur relativè, sed disparatè; ergo in eâ hy-

hypothesi, in qua Filius non spiraret (unde relatio Geniti, & relatio spirati non opponerentur relativè, sed disparatè) deberent pariter identificari; atque adeò sicut de facto una, eadémque Persona Patris est simul Genitor, & spirans, ità in ea hypothesi chymerica una, eadémque Persona esset genitus, & spiratus.

Neque dicas cum Scotistis, non repugnare, quòd idem agens duplici actione totali producat duos terminos, & ideo potest eadem Persona Patris esse Genitor, & spirans; repugnare tamen, quòd idem terminus duplici processione adæquatâ producatur præsertim in Divinis, altera enim ex iis processionibus esset superflua; & ideo non potest eadem Persona esse Genitus, & spiratus.

Nam contra est, quia in ea hypothesi idem terminus, qui esset genitus, & spiratus, produceretur per unam tantùm processionem, quæ simul esset ab intellectu, & voluntate Patris, unde processio per intellectum, & processio per voluntatem essent processiones realiter inadæquatæ, & solùm formaliter adæquatæ; non secus ac de facto processio activa Genitoris, & spirantis in Patre.

VI. *Confirm. ult.* Quia in Concilio Tolet. 11. c. 1. dicitur. *In relatione Personarum numerus cernitur; hoc solo numerum insinuant, quod ad invicem sunt*; ergo ex Concilio distinguuntur, & multiplicantur Personæ Divinæ unicè ob oppositionem relativam. Quod etiam docuit Nissen. dicens: *Eo distinguitur Spiritus à Filio, quod per ipsum est*; necnon August. apud Petav. *lib.* 7. de Trinit. *c.* 9. Anselm. Dionys. ut proinde non nemo dixerit, oppositam sententiam non esse tutam in Fide. Verùm ab his censuris omninò abstinendum, tum quia in virtute sanctæ obedientiæ ab Innoc. XI. interdicitur in diplomate Thesium confixarum, ne

cen-

censurâ ullâ notentur opiniones, quæ hinc inde apud Catholicos controvertuntur; tum etiam quia Sacra Congregatio Pauli V. jussu declaravit, immunem esse à Censuris Doctrinam Scoti, edixítque, ne quis librorum censor prohibere Typis auderet, quod certò constaret ex Scoto depromptum esse.

Respondent Scotistæ, non esse idem oppositionem relationis, & oppositionem relativam: oppositio relativa habetur, quando relationes inter se opponuntur, ut relatio Genitoris, & Geniti; oppositio verò relationis habetur, quando relationes sunt disparatæ, ut relatio Genitoris, & spirantis, aut Geniti, & spirati. Quando Patres docent, in Divinis omnia esse unum, ubi non obviat relationis oppositio, non sunt intelligendi, quod non detur distinctio, nisi inter relationes oppositas, cùm etiam dari possit inter relationes disparatas; & ideo in ea hypothesi Filius distingueretur à Spiritu Sancto, licèt ab illo non procederet.

Sed contra est, quia Authores, & rationes adductæ evincunt, distinctionem realem in divinis unicè haberi ex oppositione relativa. Concilium Toletanum laudatum dicit, Numen Personarum haberi, *quia ad invicem sunt*; aliter etiam attributa possent realiter distingui, & relationes disparatæ Genitoris, & spirantis deberent pariter de facto in Patre distingui, unde quatuor essent Personæ.

VII. *Objic.* 1. De facto relationes Genitoris, & spirati (sicut etiam Geniti, & spirati) realiter distinguuntur, licèt inter illas non intercedat oppositio relativa; ergo ad distinctionem realem sufficit oppositio relationum disparatarum; hæc autem haberetur inter Filium, & Spiritum Sanctum, etiamsi Filius non spiraret; ergo in ea hypothesi distinguerentur realiter.

Confirm. 1. Quia si Spiritus Sanctus procederet à solo

ſolo Filio,& non à Patre, adhuc à Patre diſtingueretur ob ſolam oppoſitionem relationum diſparatarum: ergo pariter ſi Spiritus Sanctus à ſolo Patre procederet, & non à Filio,adhuc à Filio diſtingueretur.

Neque dicas,diſparitatem eſſe, quia ſi Spiritus Sanctus procederet à ſolo Filio, adhuc opponeretur relativè Patri mediatè, quia immediatè opponeretur Filio ſpiranti,& Filius opponeretur relativè Patri generanti; hæc autem oppoſitio relativa mediata non haberetur,ſi Spiritus Sanctus à ſolo Patre procederet, unde non deberet à Filio diſtingui. Nam contra eſt, quia ſicut Deitas radicans ſpirationem activam mediatè opponitur relativè ſpirationi paſſivæ, ſcilicet mediâ ſpiratione activa,& tamen Deitas identificatur cum ſpiratione paſſiva; ità Pater generans Filium opponitur mediatè Spiritui Sancto in hypotheſi,quod Pater non ſpiraret, & tamen deberet cum Spiritu Sancto identificari, niſi verum eſſet,quod oppoſitio relationum diſparatarum impediret identitatem inter Patrem, & Spiritum Sanctum.

Confirm. 2. Avus diſtinguitur à Nepote, etiamſi Nepos non procedat immediatè ab Avo,idque ob meras individuationes diverſas, non verò ob oppoſitionem relativam mediatam; ergo Pater diſtinguitur à Spiritu Sancto,etiamſi Spiritus Sanctus non procederet immediatè à Patre, idque ob relationes diſparatas diverſas.

Reſp. Nego antecedens; de facto Relatio Genitoris, & ſpirati,ſeu Pater, & Spiritus Sanctus realiter diſtinguuntur non ob meram oppoſitionem relationum diſparatarum,ſed ob oppoſitionem relativam mediatam, quatenus ſcilicet relatio Genitoris radicat ſpirationem activam,quæ immediatè opponitur ſpirationi paſſivæ. Et in hoc eodem ſenſu relatio Filii cum relatione ſpirati opponuntur relativè mediatè, quatenus Filius radicat

cat

cat spirationem activam imediatè oppositam spirationi passivæ. Immò ut infrà explicabitur, Filius secundùm conceptum suum adæquatum importat ipsam spirationem activam; vel quia de ratione Filii est accipere Naturam fœcundam, ut ostendimus, vel saltem quia de ratione Filii Divini est accipere omnia à Patre præter Paternitatem; unde Filius in conceptu suo adæquato essentialiter imbibit spirationem activam; atque adeò immediatè opponitur spirationi passivæ, & idcircò relatio Filii, & spirati realiter distinguuntur.

Ad 1. Confirm. nego pariter Antecedens. Si Spiritus Sanctus à solo Filio procederet, distingueretur à Patre realiter, non ob oppositionem relationum disparatarum, sed ob oppositionem relativam mediatam. Ad id, quod opponitur, dico, diversimodè procedere de facto mediatè Spiritum Sanctum à Divinitate, quæ radicat spirationem activam, ac procederet mediatè Spiritus Sanctus à Patre, in hypothesi chymærica, quod à solo Filio procederet. Nam Divinitas utpote importans essentialiter fœcunditatem radicalem, est solùm radix emanativa, non productiva, seu est principium virtuale, ex quo emanat sine distinctione reali tam spiratio activa, quàm passiva; & ideo potest Deitas cum utraque relatione opposita identificari: contrà verò Paternitas non esset radix emanativa, sed productiva Filii spirantis; & idcircò realiter distingueretur immediatè à spiratione activa producta in Filio; & mediatè à spiratione passiva producta à Filio.

Ad 2. Avus, & Nepos independenter à productione mediata, vel immediata habent constitutiva diversa limitata, & idcircò unus non excurreret ad alterum; etiamsi ab altero nullatenus procederet: at constitutiva relationum Divinarum sunt identicè omnis

perfectio, & ideo debet una ad alteram excurrere, quoties non obstat oppositio relativa.

VIII. *Objic.* 2. In hypothesi, quòd Filius non spiraret totum id, per quod distingueretur à Spiritu Sancto: ergo essent duæ Personæ. *Probatur antecedens.* In ea hypothesi haberetur totum id, per quod nunc Filius ultimò constituitur in ratione Filii, & distinguitur à Patre, & Spiritu Sancto; ergo. *Probatur antecedens.* Filius nunc non constituitur ultimò per Divinitatem, quippe quæ est communis tribus; neque per spirationem activam, utpotè communem duobus; sed per generationem passivam, quæ est propria Filii; atqui in ea hypothesi sublatâ spiratione activâ, remaneret in Filio generatio passiva: ergo remaneret id, per quod ultimò constituitur, & consequenter id, per quod primò distinguitur ab omni non ipso; cùm idem sit ultimò constitutivum, & primò distinctivum rei.

Confirm. 1. Etiam in ea hypothesi Filius procederet per intellectum, & Spiritus Sanctus per voluntatem: ergo distinguerentur. *Probatur consequentia.* Ex duplici titulo Filius nunc distinguitur à Spiritu Sancto; primò quia inter has Personas intercedit relatio producentis, & producti: Secundò quia Filius procedit per intellectum, hoc est nascendo; Spiritus Sanctus per voluntatem, hoc est non nascendo, sed procedendo: atqui in ea hypothesi remaneret hoc secundum caput distinctionis: ergo distinguerentur. Quod docuit Anselmus *lib. de proces.* Spiritûs Sancti *c.* 1. dicens: *Habet utique à Patre esse Filius & Spiritus Sanctus, sed diversimodè, quia alter nascendo, alter procedendo.* Et deinde apertius subdit: *Si per aliud non essent plures, Filius & Spiritus Sanctus, per hoc essent diversi*, Athanas. etiam dialogo primo contra Amon. docet, discrimen, inter Filium, & Spiritum Sanctum ex eo esse, *Quod unus quidem*

dem ex utero sit, alter ex ore; videlicet quòd alter per voluntatem procedat, alter per intellectum. Unde August. 5. de Trin. *c.* 14. ad quæstionem, *Cur Spiritus non sit Filius?* Respondet: *existit enim non quo modo natus, sed quo modo datus*. Et Damasc. 1. de Fide *c.* 18. dicit Spiritum à Patre prodire *non finaliter, sed processionaliter*.

Confirm. 2. Quia diversi modi productionis arguunt terminos realiter distinctos; v. gr. frigefactio, & illuminatio inferunt, frigus distingui à lumine, licèt nec frigus producat lumen, nec è contra; sed generatio passiva, seu nativitas, & spiratio passiva, seu processio per voluntatem, sunt diversi modi productionis magìs incompossibiles, quàm frigefactio, & illuminatio: ergo à fortiori arguunt terminos realiter distinctos.

Resp. Nego antecedens. Ad *probationem nego antecedens*. Illud enim, per quod Filius nunc distinguitur ab omni non ipso, non est generatio passiva quomodocumque, sed generatio passiva ut imbibens spirationem (si Filiatio constituatur per acceptionem Naturæ fœcundæ) vel saltem ut radicans spirationem. In ea autem hypothesi non remaneret hujusmodi generatio passiva: ergo non haberetur id, per quod Filius nunc ultimò constituitur, & primò distinguitur ab omni non ipso.

Ad probationem secundi antecedentis concedo primam, & secundam partem majoris, distinguo tertiam; Filius constituitur per generationem passivam tantùm, nego; per generationem passivam imbibentem, vel radicantem spirationem activam, *concedo majorem*, *& distinctâ minore, nego consequentiam*. Cùm Filiatio ex suo conceptu ferat acceptionem omnium à Patre præter Paternitatem, in suo conceptu fert spirationem etiam activam à Patre acceptam, & non meram generationem passivam.

Ad 1. *Confirm. distinguo antecedens.* Ità ut eadem Persona realiter esset Filius,& Spiritus Sanctus,& solùm formaliter quà Filius procederet per intellectum, qua Spiritus Sanctus per voluntatem (ad eum modum quo eadem realiter Dei visio v. g. formaliter qua vitalis est ab intellectu,qua supernaturalis à lumine gloriæ; & sicut de facto Pater formaliter qua intellectivus generat,& qua volitivus spirat) *concedo antecedens*; ità ut realiter distingueretur Filius à Spiritu Sancto; *nego antecedens,& consequentiam.* Ad *probationem nego*, Filium realiter distingui à Spiritu Sancto ex alio titulo, quàm relationis oppositæ. Ad authoritatem Anselmi dico, quòd si Spiritus,& Filius non distinguerentur realiter per relationem producentis,& producti,solùm formaliter essent diversi,eademque Persona procederet *filialiter,& processionaliter* seu per impulsum,juxta phrasim Damasceni; idemque essent *Natus,& datus*,juxta phrasim Augustini. Quòd autem hæc sit mens Anselmi,patet,quia sæpè in eodem libro reperit axioma illud: *In Divinis omnia sunt idem, ubi non obviat relationis oppositio.* Scotus tamen dicit, Anselmum hac in re fuisse valde anxium; D. Thom. verò putat, Anselmum non ex propria sententia ea verba retulisse, sed ea retulisse, in opposita sententia Græcorum,& disputativè tantùm. Et Suar.;ac Vasquez ingenue fatentur,Anselmum fuisse in opposita sententia, eumque deinde secutos fuisse Henricum, & Scotum.

Ad 2. Lumen, & frigus, necnon illuminatio,& frigefactio distinguuntur propter limitationem, à qua habent incompossibilitatem; in casu nostro non haberetur limitatio; unde neque incompossibilitas.

IX. *Objic. ult.* Conceptus Filii, qui nunc datur,debet saltem inadæquatè, & secundùm aliquam formalitatem reperiri in Filio illo chymærico,qui non spiraret

Spi-

Spiritum Sanctum; aliter, ut diximus, esset inutilis hypothesis, & nugatoria: Quare in Filio illo chymærico remaneret ratio Filii secundùm conceptum inadæquatum, quatenus scilicet procedit à Patre per intellectum, & est imago Patris; licèt non remaneret Filius secundùm conceptum adæquatum accipientis omnia à Patre præter Paternitatem; quandoquidem non acciperet spirationem activam; ergo Filius in ea hypothesi distingueretur realiter à Spiritu Sancto. Probatur consequentia, quia nisi esset verum, quòd Filius secundùm conceptum illum inadæquatum Filii, & secundùm quod est relatio disparata, distingueretur in ea hypothesi à Spiritu Sancto, sequeretur, quòd de facto hujusmodi conceptus Filii inadæquatus reperiri deberet in Spiritu Sancto, eò quòd cum illo non opponatur relativè; unde sicut de facto Pater est simul generans, & spirans, ità de facto deberet Spiritus Sanctus esse simul genitus, & spiratus, seu procedens per intellectum & voluntatem.

Confirm. 1. Quamvis conceptus adæquatus Patris ferat, quòd sit simul generans, & spirans, potest tamen conceptus Patris inadæquatus, seu ratio spirationis communicari Filio; ergo licèt conceptus adæquatus Filii ferat processionem per intellectum, & spirationem activam, deberet etiam conceptus ille inadæquatus Filii communicari Spiritui Sancto, si relatio disparata non sufficeret ad distinguendas Personas. Et ratio à priori est, quia in Divinis infinitas solùm fert, quòd quælibet relatio sit infinitè perfecta, non verò quòd excurrat ad perfectionem alterius; aliter Paternitas deberet excurrere ad Filiationem, & cum ea identificari.

Confirm. 2. ex Valent. quia potest Divinitas, quæ est in Patre, communicari Filio non communicatâ Paternitate; ergo ratio Geniti secundùm conceptū inadæqua-

tum deberet etiam communicari Spiritui Sancto, non communicatâ spiratione activâ, si deberent in Deo omnia identificari, ubi non obviat oppositio relativa.

Resp. Hoc argumentum, non leve negotium facessere, adeò ut Arriaga *disp.* 53. *n.* 29. dicat, pluries audivisse illud in disputationibus urgeri, quin unquam solutionem perspicuam audiverit. Dicendum tamen, quòd Filius in hypothesi chimærica, quòd non spiraret, haberet conceptum Filii realis inadæquatè, ità tamen, ut repugnaret secundùm hujusmodi conceptum inadæquatum usquam reperiri, cùm chymæra sit Filius, qui non accipiat omnia à Patre præter Paternitatem, seu qui non spiret; unde fit, quòd ea formalitas imaginis, seu processionis per intellectum non possit de facto esse in Spiritu Sancto, non quia est relatio disparata, sed quia seclusâ spiratione activa, ratio Filii est chymærica. Quare in forma *nego Conseq. Ad Prob. nego sequel.* Ideo Pater potest identificare sibi spirationem activam, & non filiationem, quæ pariter cum spiratione activa identificetur, quia Spiratio activa non est chimærica, sive sit in Patre, sive sit in Filio: Contra verò filiatio est chimærica, si identificatur cum spiratione passiva; tunc enim non esset acceptio omnium à Patre præter Paternitatem; quia non posset esse acceptio etiam spirationis activæ, & ideo dispar ratio.

Ad 1. Confirm. Illud est discrimen inter spirationem activam, quæ reperitur in Patre, & Filio, & rationem Imaginis, quæ reperitur in Filio; quòd spiratio activa secundùm conceptum præcisum spirationis ità est perfectio, ut sit etiam perfectio, & non chimæra, sive identificetur cum Paternitate, sive cum Filiatione. Contra verò ratio Imaginis non est realis, sed chimærica, si identificetur cum spiratione passiva, quia

quia ratio Imaginis realis debet importare acceptionem omnium à Patre præter Paternitatem. Ad rationem à priori; infinitas in Divinis importare debet excursum ad omnes perfectiones, nisi obstet oppositio relativa, ratione cujus habetur in Deitate fœcunditas, quæ spectat ad cumulum perfectionum. *In* casu nostro inter Filiationem, (quæ non sit chimærica, sed sit acceptio omnium à Patre præter Paternitatem) & spirationem passivam datur oppositio relativa, & ideo non potest cum spiratione identificari filiatio, quæ sit filiatio realis, & non chimærica; quandoquidem si spiratio passiva esset etiam filiatio, atque adeò acceptio omnium à Patre præter Paternitatem, esset etiam acceptio spirationis activæ; atque adeò in Spiritu Sancto simul identificarentur spiratio passiva, & activa, quod repugnat.

Ad 2. Deitas identificari potest cum duabus relationibus oppositis v. g. cum Paternitate, & Filiatione: at Filiatio identificari nequit cum utraque spiratione activa, & passiva, & ideò nequit Spiritus Sanctus de facto esse Filius.

Neque dicas cum Arriaga, quòd hoc sit petere principium. Nam debemus hoc non demonstrare, sed tanquam de Fide certum supponere, quod scilicet conceptus adæquatus Deitatis importet fœcunditatem, atque adeò identitatem cum Relationibus oppositis; Contra verò Filiatio, (sicut etiam Paternitas) secundùm conceptum adæquatum importat identitatem cum sola spiratione Activa, & idcircò identificari non potest cum spiratione passiva, ratione oppositionis relativæ, quam habet cum illa, si consideretur secundùm conceptum adæquatum; esto secundùm conceptum inadæquatum procedentis per intellectum videatur ab ea oppositione relativa præscindere: secundùm conceptũ

explicitum. Hinc si Filiatio (importans etiam spirationem activam in suo conceptu adæquato) cum spiratione passiva identificaretur, deberet dari quarta Persona producta à tali Filio; & sic processus in infinitum in Personis Divinis.

Ex quibus sequitur, quòd Filiatio, & Paternitas de facto distinguantur à spiratione passiva, non quidem ob oppositionem relationum disparatarum, sed ob oppositionem relativam, quam imbibunt explicitè in conceptu adæquato, & solùm implicitè in conceptu inadæquato. Si enim dari posset distinctio realis ob meras relationes disparatas, à fortiori posset intercedere inter essentiam Divinam, & relationes, seu Personalitates (cum magìs opponantur absoluta respectivis, quàm respectiva disparata inter se) atqui in omnium sententia haberetur in Deo compositio, & imperfectio, si essentia à relationibus distingueretur; ergo à fortiori, si distinguerentur invicem relationes disparatæ.

X. Responderi deinde potest huic celebri argumento aliâ viâ, dicendo, quod spiratio activa, si minùs includitur in conceptu formali filiationis, saltem in eo fundetur, seu radicetur. Cùm enim filiatio sit acceptio omnium à Patre præter Paternitatem, sequitur, quòd si minùs formaliter imbibat, saltem radicet spirationem activam; ac proinde filiatio si minùs immediatè, saltem mediatè opponitur spirationi passivæ; unde non potest cum illa identificari. Quare idcircò de facto cum spiratione passiva non identificatur filiatio, quia hujusmodi relationes opponuntur saltē mediatè: Sicut enim Pater de facto non potest identificari cum Spiritu S. propter oppositionem relativam mediatam, quæ intercedit inter Paternitatem, & spirationem passivam; ità nec potest de facto Filius cum SpirituSancto identificari propter eandem oppositionem relativam, saltem mediatā,

si

si filiatio supponatur, quòd non imbibat formaliter, sed solùm radicet spirationem activam.

Neque dicas, quòd sicut Divinitas radicat Paternitatem, quæ immediatè opponitur Filiationi, & tamen potest etiam identificari cum Filiatione, quin obstet oppositio relativa mediata; ità Filiatio, si supponatur quòd radicet Spirationem activam, quæ immediatè opponitur Spirationi passivæ, adhuc posset cum Spiratione passiva identificari, quin obstet oppositio relativa mediata. Nam disparitas est manifesta, quia scilicet Divinitas cùm importet in conceptu suo fœcunditatem, necessariò debet esse radix communis relationum oppositarum, nempe Paternitatis, & Filiationis, nec non Spirationis activæ & passivæ; unde Divinitas radicans Paternitatem immediatè oppositam Filiationi, non debet dici mediatè opposita Filiationi, eò quòd debeat illam radicare. Contra verò Filiatio est radix solius Spirationis activæ, non verò Spirationis activæ simul, & passivæ, (quod hìc non est investigandum, sed de fide credendum est) & idcircò cum spiratione passiva dicit oppositionem relativam mediatam. Unde iterum in forma ad argumentum, *nego Conseq. Ad Prob. nego sequel.* Disparitas autem, quare Spiratio activa possit esse in Patre, & Filio; Filiatio verò non possit esse in secunda simul, & tertia Persona, ità ut identificetur cum Spiratione activa simul, & passiva; Disparitas, inquam est, quia cùm Filiatio radicet Spirationem activam, si minus imbibit illam, sequitur, quòd saltem mediatè, si minus immediatè, cùm illa opponatur relativè, unde non potest cum illa identificari; sicut non potest Paternitas identificari cum Spiratione passiva, ob oppositionem relativam mediatam, quam habet cum illa: At Spiratio activa non radic... Paterni-

nitatem immediatè oppositam Filiationi ; cùm potiùs in Paternitate radicetur(ideo enim Pater est Spirator, quia est Genitor, & non è converso ; sicut etiam Filius ideo est Spirator , quia est filius, seu quia accipit omnia à Patre præter Paternitatem , & non è converso) ergo Spiratio activa non potest dici, quòd mediatè opponatur relativè Filiationi , sed debet dici, quod in Paternitate simul, ac Filiatione radicetur ; ac proinde poterit cum utraque ista Relatione opposita identificari. Et per hæc patet iterum ad confirmationes. Hìc autem sit hujus anni pensi.

(Sed oh ubi Æternitatis !)

FINIS.

L. D. & B. V. sine labe Concept æ.

THE-

THESES PROPUGNATÆ
EX HOC TRACTATU
DE DEO UNO,
ET
TRINO.

I. Eum O. M. existere, est per se notum quoad se, non tamen quoad nos. Quamvìs autem non sit per se notum quoad nos, Deum existere sub conceptu Dei, cumuli omnium perfectionum, est tamen per se nota ejus existentia sub conceptu aliquo convertibili cum Deo, putà sub conceptu Supremi legislatoris, à quo in conscientia obligamur; sub conceptu Numinis ab omnibus colendi, & similium; ut proinde dari non possit ad longum tempus Dei ignorantia invincibilis sub aliquo ex his conceptibus; Nec ulla fuit Natio, cui Deus non innotuerit sub conceptu Numinis colendi.

II. Demonstrari posse Dei existentiam, Scripturæ ipsæ, & ratio proclamant. Inter alias demonstrationes tum metaphysicas, tum morales non videtur contemnenda posterioristica illa demonstratio, quæ nititur illi principio, Omne quod fit, ab alio fit; cùm non possit in causis per se subordinatis dari processus in infinitum, & repugnet mutua causalitas in eodem genere causæ. Demonstratur etiam quasi à priori cum

cum D. Anselmo Dei existentia ex conceptu Entis Optimi excludentis quemcunque defectum: Evidenter quippe descendit quasi à priori Entis optimi existentia ex ejusdem possibilitate; & ejus possibilitas evidenter infertur ex hoc, quòd nulla chimæra sit Ens optimum excludens quemcumque defectum; cùm non possit chimæra contradictionem excludere, quæ defectum imbibit, & imperfectionem.

III. Essentia Divina metaphysicè inspecta aptè reponitur in prædicato Aseïtatis, non ut involvente, sed ut radicante reliquas perfectiones, & Attributa. Ex Aseïtate quippe, prout importante Independentiam in essendo, & Sufficientiam sibimet, ritè infertur, quòd Deus sit etiam aliorum sufficientia, seu Prima Causa incausata, & quòd illi omnes omninò competant perfectiones. Hinc ipsa etiam prædicata Deo, & Creaturæ communia, putà ratio Substantiæ, Viventis, Intellectivi, in Deo sunt prædicata Secundaria, quæ ex Aseitate promanant, quamvìs in Creaturis ea præsupponantur ad prædicatum essentiale, non consequantur ad illud. Attributa Divina nullatenus ex parte objecti, aut inter se, aut ab essentia distinguuntur, neque realiter, neque formaliter, seu ex natura rei, neque modaliter; neque virtualiter: Sicut enim Attributa partialia nonnisi distinctio rationis intercedit penes Nostros diversos conceptus, ut docent communissimè, ità inter Attributa totalia.

IV. Deus ratione suæ Immensitatis est actu, & formaliter in Spatiis imaginariis: Ratione verò suæ Æternitatis non habuit ab æterno realiter præsentia sibi temporanea, sed solùm intentionaliter; ut proinde non potuerit ab æterno certo, & infallibiliter cognoscere futura libera ob eorum præsentiam in Æternitate, sed solùm quia, positâ eorum temporaneâ existen-

existentia tanquam requisito, Intellectus Divinus ex perfectione suæ infinitæ cognoscitivitatis debuit ea certò, & infallibiliter attingere; prout etiam ratiocinari debemus de certa, & infallibili cognitione liberorum actuum conditionatè futurorum. Denique ratione suæ summæ simplicitatis Deus excludit etiam compositionem metaphysicam ex genere, & differentia; Unde nulla ratio univocè dicitur de Deo, & de Creatura, nec potest Deus includi in prædicamento Substantiæ.

V. Visionis Dei possibilitas nequit ratione naturali demonstrari positivè; esto possit ea satis probabiliter ostendi. Satis etiam probabiliter ostenditur ratione naturali repugnantia Substantiæ creatæ supernaturalis, cui scilicèt sit connaturaliter debita Visio Dei. Inter cæteras arridet tùm ratiocinatio Angelici ostendentis, illam repugnare ex eo, quòd Modus operandi sequatur modum essendi; tùm ratiocinatio Suarii ostendentis ejusdem repugnantiam ex hoc, quòd in isto Universo numeris omnibus absoluto ea de facto non detur. Non videtur tamen efficaciter ostendi repugnantia Creaturæ, cui sit connaturaliter debita Dei Visio ex eo, quòd cuilibet Creaturæ repugnet comprehensio illius Universi, cujus ipsa est pars, nec non comprehensio omnium possibilium; Quæ comprehensiones in linea cognitionis non pertingunt ad perfectionem Visionis Dei, quippe quæ est felicitativa Creaturæ rationalis in ordine supernaturali: Esto enim Visio Dei aliquatenus præstet comprehensioni cujuslibet Universi, non proinde fit, quòd cui non est debita comprehensio Universi, à fortiori non sit debita Visio Dei, cùm ea sint in ordine diverso.

VI. Oculus corporeus non potest Divinitus elevari ad Deum videndum; sicut nec alia potentia materialis. Li-

lis. Lumen gloriæ elevans, & confortans intellectum Beati intrinsecè, ac permanenter in ordine ad Dei visionem eliciendam, non est tota ratio agendi: Ad illā quippe īmediatè etiam concurrit partialiter intellectus beati. Hic autem potest divinitus visionem beatificam producere absque lumine gloriæ intrinseco adjutus ab Omnipotentia specialiter assistente, & concurrente.

VII. Inæqualiter Beati Deum vident pro meritorum diversitate. Inæqualitas tamen visionum non est unicè desumenda ex inæqualitate luminis, quod in præmium confertur, sed etiam ex inæqualitate intellectuum; influit quippe intellectus perfectior in Visionem formaliter ut perfectior. Possibilis est species impressa creata Dei, quæ sit accidens objectivum essentiæ Divinæ, & tanquam instrumentum liberè assumptum ad concurrendum influxu objectivo in Dei visionem: Quicquid sit, an ea de facto detur, & an identificetur cum lumine gloriæ; potest siquidem cum illo identificari, ut eadem omninò realitas utriusque munus præstet; potéstque ab illo realiter distingui. Nequit intellectus creatus quantumcunque adjutus lumine gloriæ Deum comprehendere: Potest tamen Dei Visio esse præcisiva, ità ut videatur essentia non visis formaliter Personis, aut Attributis; & potest etiam unum Attributum videri sine alio, ac una Persona, non visâ alterâ correlativâ. De facto tamen Dei visio Essentiam, & personalitates omnes attingit, nec non Attributa totalia, non tamen omnia partialia.

VIII. Non datur in Deo propriè, & formaliter Intellectus, seu Pontentia intelligendi per modum actûs primi physici, sed solùm in eo datur potentia ad intelligendum logica, importans solùm non repugnantiam ad intelligendum, & ipsa actualis Intellectio perfectissima. Optimè explicatur juxta Doctrinam Angelici,

lici, quòd ex Summa Immaterialitate descendat tanquam à priori in Deo Summa Intellectivitas; si tamen nomine Immaterialitatis non veniat immaterialitas entitativa, sed exercitativa; quatenùs quæ minùs participant de exercitio materiæ, & sunt minùs receptiva, eò magìs habere possunt formam alterius, & esse magìs cognoscitiva: unde Deus omni prorsus exercitio materiæ careat, est summè cognoscitivus. Per scientiam simplicis intelligentiæ Deus videt Creaturas omnes possibiles, non solùm in seipso sed etiam in seipsis: hìc enim novus modus cognoscendi possibilia, ità ut solùm sint objectum terminativum, ac determinativum Divinæ cognitionis, nullam præsefert imperfectionem; cùm de facto non aliter Deus possit futura libera conditionata cognoscere per scientiam mediam, & sic etiam videat futura libera absoluta per Scientiam Visionis; nequit proinde dici superflua in Deo cognitio illa possibilium in seipsis; quinimo e à circumscriptâ non habetur cognitio comprehensiva Dei etiam secundùm ejus prædicata respectiva intentionalia, seu secundùm quod est expressio possibilium in seipsis.

IX. Scientia dumtaxat simplicis intelligentiæ, quâ omnia factibilia repræsentantur, est causa rerum; non verò Scientia Visionis: non enim prærequiritur in intellectu Divino ad aliquid causandum præter Scientiam simplicis intelligentiæ alia cognitio contingens, & practica spectans ad Scientiam Visionis, quæ solet vocari imperium præsupponens actum Divinæ voluntatis imperantis Omnipotentiæ factionem hujus potiùs, quàm alterius factibilis: positâ siquidem scientiâ simplicis intelligentiæ repræsentante omnia factibilia, tanquam virtute dirigente, ac ratione causandi, potest immediatè Divina voluntas hanc virtutem pro libitu applicare ad hoc potiùs, quàm aliud

aliud factibile ponendum per Omnipotentiam; tamquam per virtutem exequentem. Hinc dum aliquid causatur à Deo, illud in priori repræsentatur per scientiam simplicis intelligentiæ ut factibile, & ut potens existere; in posteriori verò rationis signo repræsentatur ut existens tum in fieri, tum in facto esse, per scientiam visionis contemplantis objecti existentiam.

X. Per Scientiam Visionis Deus non videt infallibiliter futura libera in seipso; neque in solo suo decreto; aut in eorum causis proximis, quas hic supponimus esse indifferentes; Neque demum in præsentia reali, quàm habeant temporalia ab æterno in Nunc Æternitatis tanquam in aliena mensura; Sed ea videt in seipsis, quatenus ratio, à qua, tanquam à conditione determinatur Intellectus Divinus ad ea cognoscenda, est actualis eorum existentia pro futura temporis differentia. Videt pariter Deus futura libera absoluta in complexo tum scientiæ mediæ de eorum existentia conditionata sub auxilio A; tum etiam decreti collativi talis auxilii A.

XI. Deum de facto habere scientiam certam, & infallibilem contingentium conditionatè futurorum, negari non potest citra injuriam Divinitatis; quamvis enim futura ista solùm habeant esse logicum per hoc, quòd haberent esse physicum sub tali conditione, physicè tamen nullam habent actu entitatem; atque adeò nec cognoscibilitatem intrinsecam, sed solùm habent extrinsecam cognoscibilitatem per denominationem extrinsecam ab intellectu Divino infinitè perspicaci; qui potest, ac exigit ea cognoscere: Quare cognoscuntur futura isthæc à Deo in seipsis per Scientiam Mediam; quæ idcirco Media nuncupatur, quia participat Scientiæ simplicis intelligentiæ necessitatem;

& Sci-

& Scientiæ Visionis contingentiam. Videntur autem per hanc scientiam à Deo tam futura libera conditionata sub conditione conducente, quàm sub conditione disparata, si ea pendeant à libertate Creaturæ; conditionalia tamen disparata, quæ pendent unicè à Dei decreto; videntur à Deo per Scientiam Visionis.

XII. Decretum absolutum ex parte actûs, & conditionatum ex parte objecti neque requiritur ut causa futurorum conditionalium; siquidem purificatâ conditione illud non daretur: neque requiritur ut objectum, in quo ea à Deo videantur; cùm possint, ac debeant videri in seipsis in priori ad quemcunque actum liberum Divinæ voluntatis; propterea hujusmodi decretum est essentialiter superfluum. Imo si futura libera conditionata viderentur in decreto, quod esset essentialiter connexum cum una parte contradictionis, everteretur eorum libertas; ac proinde negatâ scientiâ mediâ, rueret Divina Providentia erga creaturas liberas quà liberas. Ex quibus sequitur, quòd ut actus Creaturæ liber de statu possibilitatis transeat ad statum existentiæ conditionalis, non requiratur decretum ullum Dei actuale, sed satis sit decretum conditionatum, quòd scilicèt tunc daretur, quando voluntas poneretur in iis circumstantiis, in quibus per scientiam mediam prævidetur liberè operatura: Sicut non requiritur in omnium sententia ad talem effectum voluntas Creaturæ actu existens, sed sufficit, quòd ea daretur pro quando esset actum liberum positura.

XIII. Similiter per Scientiam mediam reflexam cognoscit Deus independenter ab ullo decreto actu existente, quid esset ipse facturus sub quacunque conditione indifferente, & possibili, quamvis ea nunquam sit purificanda: Sicut enim est essentialiter superfluum

decretum abſolutum ex parte actûs, & conditionatum ex parte objecti relatè ad ſcientiam mediam directam; ità relatè ad reflexam: poſſunt quippe decreta Divina conditionalia videri ab ipſo Deo in ſeipſis, antecedenter ad quemcunque actum liberum ſuæ voluntatis actu exiſtentem.

XVI. Decreta libera non ſuperaddunt volitioni Divinæ neceſſariæ perfectionem aliquam Deo intrinſecam contingentem, ſive realiter, ſive modaliter, ſive etiam ex natura rei, aut virtualiter ab illa diſtinctam. Neque conſtituuntur formaliter per ipſam volitionem Dei neceſſariam ſub connotato extrinſeco, quod ſit merum requiſitum, & non conſtitutivum denominationis liberè decernentis. Neque complentur per extrinſeca complementa, quæ non ſpectent ad conſtitutionem actûs liberi Divini, ſed ſolùm conſtituunt denominationem liberè volentis. Neque important merum reſpectum ad objecta creata contingentem, à Deo tum realiter, tum virtualiter indiſtinctum; Neque reſpectum ad veritates objectivas æternas, & contingentes realiter à Deo diſtinctas: Sed important quandam terminationem, ſeu habitudinem ad objecta creata intrinſecam Deo, ab illo tamen virtualiter diſtinctam, quæ ſimpliciter & entitativè ſit indefectibilis, & neceſſaria, deficere tamen poſſit ſolùm ſecundùm quid, & denominativè: Unde eſt contingens contingentiâ propriâ libertatis Divinæ; ad quam non ſpectat poſſe transire de non eſſe ad eſſe, aut è converſo, ſed ſolùm poſſe ab una ad aliam denominationem tranſire, invariatâ entitate uſquequaque perfectâ incapaci mutationis. Hinc ſicut ineffabile myſterium Trinitatis ſalvari nequit citra di-diſtinctionem virtualem inter eſſentiam, & Perſonalitates, quæ nihil perfectionis addant eſſentiæ, utpote cumulo omnium perfectionum; unde nulla perfectio

fectio desit uni Personæ, quamvìs realiter distinguatur ab aliis, distinctione tamen eminentiali non purâ; Ità mysterium absconditum Divinæ libertatis salvari nequit citra distinctionem virtualem inter volitionem necessariam, & hujusmodi terminationes contingentes, quæ nullam perfectionem volitioni necessariæ Divinæ usquequaque perfectæ superaddant, nec imperfectionem ullam imbibant ratione contingentiæ; cùm non sint contingentes simpliciter, seu quoad entitatem, & perfectionem, sed solùm secundùm quid, seu secundùm denominationem, terminationem, exercitium, & munus denominandi Deum liberè decernentem.

XV. Providentia est Præscientia, ac præparatio mediorum ad finem. Videtur ea principalius importare actum voluntatis, & minus principaliter actum intellectûs, quatenùs ad finem à Creaturis assequendum præstat, quòd decernantur, quàm quòd cognoscantur media ad talem finem. Præcipui Providentiæ actûs sunt Prædestinatio Creaturæ rationalis ad gloriam, ac Reprobatio. Prædestinatio hominum post originale ex Augustino est Præscientia, ac præparatio beneficiorum, quibus certissimè liberantur, quicunque liberantur. Eam non posse fieri in priori ad Scientiam mediam, seu ante prævisionem meritorum conditionalium, docent communissimè; careret enim Divinus intellectus perfectione sibi debitâ, si pro priori ad decreta libera careret, aut Scientiâ simplicis intelligentiæ, aut etiam Scientiâ mediâ; quicquid sit, an prædestinatio in priori ad scientiam mediam concepta sit eversiva libertatis. Prædestinatio radicalis importans seriem gratiarum, quæ prævisæ sunt finaliter efficaces, & perducentes ad gloriam: ad gloriam indivisibiliter sumpta facta est antecedenter ad merita absolutè prævisa, atque adeo in priori ad Scientiam Visionis;

cùm non possit prima gratia, quæ est principium meriti, cadere sub meritum, Prædestinatio verò formalis, seu Voluntas conferendi gloriam ut coronam, ex parte objecti neque est ante, neque post merita absolutè prævisa; sicut nec Reprobatio positiva præcedit, aut subsequitur demerita absolutè prævisa; cùm supponamus Deum omnia decernere uno simplicissimo decreto; non secùs ac omnia contingentia uno simplicissimo actu Scientiæ Visionis intelligit, citra signorum multiplicitatem ex parte objecti.

XVI. Reprobatio est Præscientia, & Præparatio damnationis quorundam, ferens in Deo voluntatem permittendi peccatum reproborum, ac puniendi illos in æternum. Reprobatio negativa, seu præcisiva, cùm importet voluntatem dandi auxilia finaliter inefficacia, animo tamen sincero, ut ad salutem perducant, fit independenter à meritis. Reprobatio verò positiva, seu punitiva importans animum puniendi propter demerita, quamvìs ex parte objecti neque sit ante, neque post demerita absolutè futura; æquivalenter tamen est post demerita absolutè prævisa; quatenus si permissio peccati, & decretum pœnæ infligendæ distinguerentur ex parte objecti permissio peccati, atque adeo Scientia visionis de peccato absolutè futuro antecederet decretum pœnæ infligendæ, & non è converso. Et eodem pacto in præsenti providentia Prædestinatio formalis est æquivalenter post merita absolutè prævisa, quatenùs si decretum de dandis auxiliis efficacibus, & decretum dandi gloriam distinguerentur ex parte objecti, illud antecederet; unde in præsenti providentia vera est hæc causalis: ideo Deus decrevit gloriam D. Petro, quia decrevit illi conferre auxilia finaliter efficacia; atque adeo quia prævidit per Scientiam visionis ejus merita absolutè futura, & non ex opposito; hic enim modus prædestinandi expediens fuit

fuit, ut nos redderet ſolicitos de meritis augendis, & de gloria acquirenda. Non repugnat tamen, quòd in alia providentia Prædeſtinatio ad gloriam ſit æquivalenter in priori ad merita abſolutè prævisa; licèt repugnet, quòd Reprobatio poſitiva ſit ullatenus in priori ad demerita abſolutè prævisa; poteſt quippe Deus ex ſua Bonitate intendere directè ſalutem Electorum, & in ordine ad illam conferre auxilia efficacia; diſſonat tamen Divinæ clementiæ intendere directè damnationem Reproborum, & in ordine ad illam conferre auxilia inefficacia,

XVII. Reprobatio negativa optimè cohæret in Deo cum voluntate ſeria ſalvandi omnes, quatenus auxilia inefficacia dantur animo ſincero, ut fiant efficacia, & bona operatio ponatur, unde ſi prævisa fuiſſent efficacia, libentius darentur, & non haberetur reprobatio; propterea Deus etiam erga Reprobos eſt beneficus. Cauſa autem reprobationis negativæ, prout importat voluntatem dandi auxilia iſthæc inefficacia animo ſincero, & non illuſorio, ut inde prodeat operatio ſalutaris, eſt unicè Divina voluntas ipſis Reprobis benefica: cauſa verò Reprobationis poſitivæ eſt ipſa reproborum voluntas, quæ ob demerita fit obnoxia gehennæ. Permiſſio peccati poteſt eſſe effectus Prædeſtinationis, quatenus poteſt ea intendi à Deo ut utilis ad Prædeſtinationem, citra amorem peccati.

XVIII. Arcanum, & ineffabile Trinitatis myſterium nequit ratione naturali poſitivè demonſtrari; eſt quippe ſupra, quamvìs non contra rationem. Dantur in eo tres Perſonæ in unitate Eſſentiæ, & quatuor Relationes, videlicet Paternitas, & Filiatio, Spiratio activa, & paſſiva; quinque verò ſunt Notiones, nempe Paternitas, & Innaſcibilitas in Patre, Generatio paſſiva in Fi-

lio, Spiratio activa in Patre & Filio, ac Spiratio passiva in Spiritu Sancto. Non est autem specialis notio Improducibilitas in Patre, Inspirabilitas in Patre, & Filio, Ingenerabilitas in Patre, & Spiritu Sancto, quia nulla ex his præsefert specialem illam dignitatem, quam ex suo conceptu præfert Innascibilitas cum aliis. Quamvìs duæ sint personæ spirantes adjectivè, unus tamen est substantivè Spirator; sicut unus est substantivè Creator, licèt tres sint Personæ Creantes adjectivè.

XIX. Præter distinctionem eminentialem, hoc est realem non puram, sed admixtam identitati reali, quam Fides docet intercedere inter Personas Divinas, admittenda etiam est ex parte objecti alia distinctio inter Naturam, & Personalitates ad salvanda prædicata contradictoria objectiva, quæ de illis verificantur. Distinctio autem ista non est realis, aut modalis, nec formalis, seu ex natura rei, sed virtualis intrinseca, quæ uni Deo competere potest, quippe cui nequit fieri novæ perfectionis accessio. Hinc Personalitates, ut distinctæ ex parte objecti à Natura Divina, non sunt formaliter perfectiones secundùm esse Ad, quamvìs realiter, & identicè importent omnem perfectionem absolutam. Principium Quod productivum in Divinis constituitur formaliter tum per prædicatum absolutum, tum etiam per Relationem: Principium verò quo consistit dumtaxat in Absoluto, connotante tamen in obliquo Relationem tanquam conditionem essentialiter requisitam.

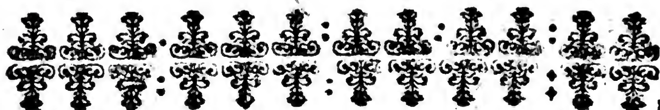
XX. Unius secundæ Personæ processio est Generatio. Idcircò autem Verbi duntaxat processio est Origo Viventis à vivente principio conjuncto in Similitudinem naturæ, quia Verbum accipiendo à Patre omnia præter Paternitatem, accipit ab illo vi processionis

ſionis naturam etiam fœcundam , atque adeò illi etiam in prædicato notionali fœcunditatis aſſimilatur ; quod non competit proceſſioni Spiritûs Sancti. Præſcindimus autem , an ex aliis etiam capitibus ſola ſecunda Perſona ſit Filius. Verbum procedit ex cognitione omnium neceſſariorum , atque adeò etiam ex cognitione Creaturarum poſſibilium ; non tamen ex cognitione contingentium , ſeu ex Scientia viſionis ; neque etiam ex Scientia media , quæ pariter participet de contingenti. In hypotheſi impoſſibili , quòd Spiritus Sanctus non procederet à Filio , ab illo realiter non diſtingueretur : Siquidem in Divinis omnia ſunt unum , ubi non obviat oppoſitio relativa.

FINIS.



INDEX



INDEX

RERUM NOTABILIUM,

Quæ in hac Prima Parte

DE DEO

CONTINENTUR.

Prior numerus designat Disputationem, secundus Quæstionem, tertius numerum marginalem.

A

C

D

F

S. Scien-

S

T

V. Ver-

V.

FINIS.